

P. KELEMEN DIDÁK

LEVELEI

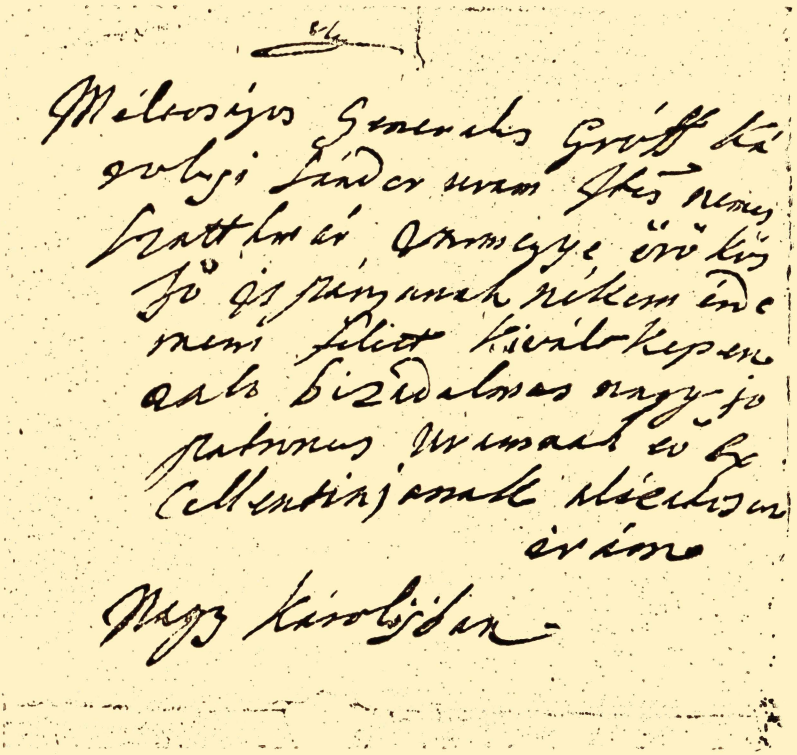

1714
1743

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE RÁKOS B. RAYMUND

P. KELEMEN DIDÁK LEVELEI

P. KELEMEN DIDÁK

S. F. minorita rézkarca a Rend római levéltárában a XIII. Kelemen pápának (1758-1769) felajánlott sorozatból. Miskolcon talált példányairól a boldoggávatási per folyamán 1776. okt. 11-én jegyzőkönyv készült.

ISTEN SZOLGÁJA
P. KELEMEN DIDÁK, O.F.M.CONV. LEVELEI

1714-1743

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
P. Dr. RÁKOS B. RAYMUND, O.F.M. CONV.

Második kiadás

POSTULAZIONE GENARALE O.F.M. CONV.
EDIZIONI AGIOGRAFICHE
RÓMA, 1979

Nihil obstat, quominus imprimatur
Romae, di 17 novembris 1977
P. VINCENTIUS TOMEK
Ex-Praep. Gen. Scholarum Piarum
Censor Deputatus

Imprimi potest
Romae. die 19 novembris 1977
P. LUDOVICUS CAVA
Procurator et Vicarius Generalis O.F.M. Conv.

IMPRIMATUR
JOHANNES CANESTRI
Archiep. Tit. Foroclodien.
e Vicariatu Urbis, die 21 novembris 1977

A fedőlapon Tóth Sándor bronzműve, Nyíregyháza.

SCUOLA TIPOGRAFICA ITALO-ORIENTALE « S. NILO »
00046 GROTTAFERRATA (ROMA)

ELŐSZÓ

A XVIII. század a magyar szellem történetének alig fölfedezett fejezete. Egyesek « nemzetietlen » kornak, a « tespedés » korának nevezték, mert irodalmának kincseit vagy nem ismerték teljesen, vagy a latin nyelv bő használata miatt idegennek tartották.

A XVIII. században Magyarország története szinte elölről kezdődik. Mikor a törököt kiszorították és a lakatlan országrészeket új népességgel telepítették be, Magyarország néprajza erősen megváltozott. A sok nyelvű, sok nemzetiségű állam — a kor szellemének megfelelően — a monarchia keretei között megerősödött. A kor magyarjai az ország és nemzet érdekét e tekintetben bölcsen felismerték és noha a Habsburg-monarchia állameszményét nem a nemzeti gondolat és érzelem jellemezte, ez sem maradt el a vezető irányelv, a minden népet összefogó állameszme mellett.

A századnak e néhány szavú felvázolása szemlélhetőbbé teszi Isten Szolgája P. Kelemen Didák életművének nagyságát, szerzetespapi működését, magyar irodalmi munkásságát úgy a nemzeti érzés mint a hitélet felvirágoztatásában.

Az Egyház mindinkább felemelte a népnyelv gyakorlati szerepét a hitigazságok megismertetésében és az istentiszteletnél. Az igehirdetés, a prédikáció ugyan már a középkorban is magyar nyelven történt, de csak később vált nyomtatásban megjelent irodalmi műfajjá, az irodalom egyik legfontosabb ágává.

A hitélet ilyen fajta « irodalmi » szolgálata alig felbecsülhető a magyar nyelv fejlesztése tekintetében. A magyar nyelv, a magyar irodalmi nyelv pallérai voltak a hithirde-

tők, szónokok és írók, a mindennapi fölé emelt, magasabb erkölcsi érdeklődést szolgáló szókincsükkel, kifejezéseikkel. Tudatosan és eredményesen igyekeztek méltóságot adni a nyelvnek, hallgatóikat vagy olvasóikat így emelve a természetfeletti világba.

E törekvés jegyében a korukban beszélt nyelv kincsét átmentették a későbbi időkre, aminek következtében a nyelvi régiség eredeti szépségét élvezhetjük náluk.

Kelemen Didák levelei vallás- és irodalomtörténésznek egyaránt sokat adnak a XVIII. század történelméből. Kifejezései zamatosak, szókincse változatos. Csak egyes vidékeken élő vagy már teljesen kihalt szavakat többször találunk nála. Számos esetben a szót ő maga alkotja és latin szavakat is találóan fordít.

Tájékoztató a levelek olvasásához.

A levelek fölött középen található sorszám az utalásokat könnyíti meg. A levél elején balra lévő szám a Magyar Országos Levéltár (MOL) hivatalos gépszámozása, amely a levelek időrendjét nem követi szorosan. Ez a jelzet egyébként megfelel a Károlyi család levéltárának, pontosabban, az ott fekvő Kelemen-leveleknek.

Csaknem minden esetben, — a kivétel ritka —, a levelek jobb felső sarkában olvasható egy kelet; ez a levéltári kutató gyakorlatának eredménye, aki így óhajtotta az eredeti kézirat levélvégi keltezését feltüntetni. Nem egyszer azonban maga P. Kelemen Didák tette levele elejére a dátumot; ilyenkor szerepelni szokott a levélírás helye is.

A latin és magyar szavak lerövidítését jelentő hullámvonalat a nyomda nem tudta volna következetesen kiszedni, ezért elmaradt még a leggyakoribb esetekben is, mint például « Dno », « Illmo », « Colendmo ».

Egészen sajátságos a részeshatározó ragok rövidítése Kelemen Didák leveleiben, minthogy a « -nak », « -nek » ragot

pusztán a főnév alanyesetéhez csatolt « k » betűvel jelölte. Nos, ezt a betűt az eredeti leveleket géppel átíró szakbizottság következetesen « h »-nak olvasta. A « h »-nak az « n »-t is magábazáró alakja miatt készséggel meghagytuk.

Ékezeteket tettem a magyar szavak fölé, ha hiányoztak, míg ékezet nélkül hagytam a latin szavak (főnevek vagy melléknevek) gyökét, ékezetet csak a ragokra téve, pl.: « Patronusának », « Dietának ».

A szavakat, fő-, mellék- vagy alárendelt mondatokat vesszőkkel, pontos vesszőkkel vagy pontokkal elválasztottam, noha többször megmaradt a tagolatlan mondatszerkesztés, mintegy ízelítőül, főleg ha az értelem így is világos volt.

Nem írtam össze az igék kötőszavait, ezt nem kívánta meg a szöveg zavartalan olvasása. Azt sem engedtem meg magamnak, hogy a XVIII. század írásmódját a maivá alakítsam (« tehetcségitől » - tehetségétől, « falunkot » -falunkat, « káplányihoz » -káplánjaihoz, stb.).

A kiadásban ragaszkodtunk a levelek eredeti szövegéhez, — ez természetes követelmény —, ez azonban nem tiltotta meg egyes szavak írásának változatát, kizárólag a szöveg zavartalanabb olvasásának, valamint a szerző írásmódjának egységesítése végett.

Megmaradtak tehát a ma már alig ismert vagy használt szavak, mint « éhel », « kellé », « kelvén » (fordulnom), « rabok kiszerzésire », « feljógyulhasson », « kellessék szorulnunk », « fogálna küldeni », « szükséges képen », és így tovább, valamint a régies szavak: « váras », « bizadalmas », « hadtam », « mindazátal », « talám », « illyen », « feljül haladó », « azolta », « ebéli », meg sok más; de megmaradtak a kettős betűk is, mint a « ts » vagy « tz ».

Nem írtuk egybe a különálló szavakat.

Csökkentettük a nagy betűket, amelyek a XVIII. században igen gyakoriak még a köznevekben is (Levél, Lelki, Káplánja, Ispány stb.).

Amennyire lehetett, egységesítettük számos szónak különféle írását: «tovább», «kisseb», «üdvösséges», következetesen meghagyva Kelemen Didák sajátságos írásmódját például éppen a «kissebik» szóban. Mesterkélt lett volna átírni mai módra az ilyen szavakat is, mint «távál», «tanítya», «imácsága», meg sok más hasonlót («teczeni», «háromszeri»).

Még egyet: a levelek olvasásakor hamar feltűnik, hogy Kelemen Didák a feltételes, vagy reményt, kétkedést, bizonytalanságot kifejező mondataiban kérdőjelet használ szöveg közben is.

Legyen szabad megemlíteni, hogy a leveleket nem nyelvészeti szempontból vizsgáltam, — a harmincas években a szegedi egyetemen folytatott szaktanulmányok magukban ehhez nem lettek volna elegendők —, hanem lelkipásztori és erénytani célzattal; a levelek közlésének ez az elsődleges oka.

A levelek erkölcsi tartalma

A levélgyűjteményben szembeötlik Kelemen Didák mozgalmas lelkipásztori élete, mert akkor is, amikor kötelessége a templomhoz, a néphez és kolostorhoz kötötte, szakadatlan kapcsolatot tartott fenn az apsotolkodásban önzetlen munkatársaival, elsősorban Károlyi Sándorral.

Ismert és most közlésre került leveleinek ideje 1714-1743, tehát csaknem három évtized, telve jelentős eseményekkel, vállalkozásokkal, küzdelmekkel, de kegyelmi áradatokkal és lelki örömökkel is.

Isten Szolgája leveleit kiváló fokban gyakorolt erényei jellemzik. Az alázat; a felebaráti szeretet, amely nemcsak összeegyeztethető, hanem szükségszerűen össze is forr az atyai szigorral; az irgalmasság testi, lelki cselekedetei; a nagylelkűség; a szenvedések érdemszerző elviselése; a rendkívüli áldozatok örömteli felajánlása Isten dicsőségére és a lelkek javára; a természetfeletti reményből táplálkozó állandó lelki

derű; az örök igazságok magasztos megfontolása; türelmes, lankadatlan ösztönzés a mennyei boldogság elérésére; a tanács lelkülete; a békesség bölcs védelme; a mértékletesség erényének hirdetése szavaival és lemondásaival.

A levelekhez fűzött magyarázatok részletesen is rávilágítanak Kelemen Didák egy-egy sajátságos lelki tulajdonságára vagy éppen feltűnő szokására, hogy példának vegyük unszoló kérelmeit az adakozásra. Ha nem lenne előttünk sok más azonos eset, könnyen zavarba jöhetnénk. De, íme, Avilai Szent Teréz: «...Hogy mit kellett szenvednem, amíg sikerült megszerezni a pénzt, mindent elintézni, s elvégeztetni az átalakításokat, az elképzelhetetlen. Legtöbbször pedig egymagamnak kellett viselnem a terheket, mert bár jó segítőtársamban megvolt a legjobb akarat, valójában csak igen keveset, úgyszólván semmit sem tudott tenni. Néha-néha már annyira el voltam szontyolodva, hogy így kiáltottam fel: « Én jó Uram, minek parancsolsz lehetetlennek látszó dolgokat?... » Egy alkalommal, végső szorultságomban már nem tudtam, mit tegyek, s miből fizessem a munkásokat, midőn megjelent nekem az én hűséges Atyám és Uram, Szent József, s azt mondta, hogy meglesz a pénz, s kössem meg nyugodtan az alkut. Én tehát úgy is tettem, habár egy fillér sem volt a zsebemben, s az Úr olyan csodálatos módon segített meg, hogy akik hallottak róla, nem tudtak hová lenni a csodálkozástól ».

Ugyanígy alkalmasnak látszik Takáts Sándor neves piarista történetírót idézni, aki behatóan foglalkozott Kelemen Didák leveleivel, cikkeiben, könyveiben részletbe menően ismertetve azok tartalmát.

« Kelemen Didáknak Károlyival való (eme) benső viszonya hamar ismeretessé lett a tiszai részeken. Az emberek kezdték átlátni, hogy Didák atya pártfogó ajánlása többet ér a legszebb instanciánál is. Akinek tehát valami ügyes-bajos dolga volt a kormányszékekkel, a megyével vagy ma-

gával Károlyival, jónak látta előbb Didák atya támogatását megnyerni. És ő nem tagadta meg jóakaratát senkitől sem. Egymásután írja a sok könyörgő levelet Károlyinak; egyiket a katonaságtól szeretné megmenteni, a másiknak állást könyörög, a harmadik részére meg pörének elintézését kéri. S ez így megy évről-évre ... Károlyi bizalma arra is feljogosította őt, hogy annak családi ügyeibe is beleavatkozhassék. Óvta őt minden olyastól, ami szerinte « az Károlyi familiának kisebbségire » szolgálhatna s kérte, hogy ilyenféle tanácsait « panasz néven ne vegye ».

A levelek leggyakoribb és legfőbb címzettje, « az, aki legjobban ismerte Kelemen Didákot », — írja ismét Takáts Sándor —, « s így leginkább méltányolhatta érdemeit, Károlyi Sándor volt. Minél nagyobb eredményeket mutatott fel Didák atya térítői munkásságában, annál nagyobb volt az elismerés és anyagi támogatás Károlyi Sándor és családja részéről. Bármi dologban fordult hozzájuk Didák atya, biztos volt előre, hogy kérését teljesíteni fogják. Ez magyarázza meg azt a temérdek kérő levelet, melyeket a szegényeknek, az egyháznak és szerzetének érdekében írt a Károlyiaknak ».

Kelemen Didák kora zord viszonyai között jótetteivel apostolkodott.

Bizalmat ébresztő bizodalmával megnyerte a tehetősek jóindulatát, és a szegények, az Egyház, meg szerzetesrendje érdekében (ilyen sorrendet használ fentemlített neves történészünk) megírta számtalan kérő levelét.

Saját nincstelenségében párbeszédet folytatott a szegényekkel. Másként hogy is jelenthette volna inségüket?

« A szűkölködő minorita házaknak » gondját-baját szintén őszintén feltárta; nem hivalkodott a szegénységgel, amelyben mindnyájan éltek, hanem felhozta nélkülözésüket, szükségüket. Kérését meghallgatták, tudva, hogy a felebaráti szeretet jegyében dolgoznak vele együtt.

Kelemen Didák nem élt valószerűtlen világban; nem

húzódott ki az életből, ami számára sok küzdelmet jelentett, hanem mindig és mindenütt Isten tanúja volt a kegyelem erejéből. De nemcsak ő emelkedett Isten felé, hanem Istent elérhetővé tette mindenki számára az evangéliumi élet egyszerűségében. Igényes lelkipásztorkodására vall állandó kívánsága, hogy jótevői példájukkal járjanak elöl a vallásosságban.

Levelei kidomborítják háláját, elsősorban imádságaival és szentmiséivel; buzdításait a hit közös megvallására; az ünnepek nyilvános megtartását pártfogóinak részvételével.

P. Kelemen Didák tartózkodási helyei levelei alapján

Minden eddigi Kelemen-életrajz hivatkozott Didák atya leveleire és olykor támpontot is adott hivatáskövetelte helyváltoztatásainak megismerhetéséhez, de leveleinek csak ez az első gyűjteményes kiadása teszi lehetővé, hogy tartózkodási helyeit összefüggőbben láthassuk, noha még így sem nyerünk teljes képet fele életútja (1714-1743) változatos állomásairól.

E rövid összefoglalás nem tart igényt maradéktalan kiértékelésre puszta időrendi tekintetben sem, annál kevésbé a levelek nyújtotta erkölcsi értékek tökéletes kielemzésére. A bevezetés e részének mindössze az a célja, hogy a közzétett 201 levél gyümölcsözőbb megértéséhez hozzásegítse az olvasót. Az örökérvényű erkölcsi értékek felbecsülésében a levelekhez fűzött jegyzetek lehetnek hasznosak.

Íme, a levelek időrendi sora keltezési helyük feltüntetésével.

E gyűjteményben egyetlen levél található (sorszámozásunk szerint az 1.) *az* **1714**. *évből.* Szeptember 19-én írta Kelemen Didák *Egerből,* ahová az előző esztendőben helyezték Nagybányáról házfőnöknek. Egerben mint tapasztalt, áldozatos elöljárónak az a szerep jutott, hogy a török uralom következtében károkat szenvedett szerzetesházat lelki központtá tegye, és a nyilvános istentisztelet számára megfelelő, illő körülményeket teremtsen.

P. Kelemen Didák **1715**. július 19-én már *Nagybányáról* ír két levelet (2-3), ahol ekkor másodszor lett házfőnök. Szeptember közepe táján *Ocsváról* ír levelet Károlyi Sándornak(4), de rá két hétre megint *Nagybányáról*(5), és október, november, december havában is(6-8).

1716-*ból* az első levele április 7-én *Ocsváról* kelt(9); de április második felében kétszer, majd májusban, augusztusban *Nagybányáról* ír, míg november végén *Károlyból*. Ez évben összesen tehát hatot.

1717-*ből* kilenc levelet tart számon a MOL. A nyár derekán, július 30-án(15) és augusztus 3-án(16) *Aradról* keltezi leveleit, amelyekben a délvidéki harcokról küld megbízható tudósítást az ország főhadbiztosának, Károlyi Sándornak. *Egerben* kelt augusztus 22-i levele (17), de *Nagybányán* október végi és két november eleji levele (18-20); míg november 16-án *Bátorból*(21), december 5-én *Egerből*(22), december 30-án *Bátorból* írt Kelemen Didák(23).

Az **1718**-*ban* írt 12 (tizenkettő) levelét nyolc városból vagy községből keltezte.

Egerből január 20-án(24);

Eperjesről február 13-án(25);

Levelekről március elsején(26);

Jánkról április 23-án(27);

Kisvárdáról július 3-án(28);

Szatmárról augusztus 10-én és 24-én(29-30);

Nagybányáról augusztus 26-án és szeptember 7-én(31-32);

Bátorból szeptember 14-én(33);

Nagybányáról november elsején és december 17-én(34-35).

Az **1719**-*i* évből még több levél szerepel a kiadásban: tizennégy (14), —ennyiről tudunk—, de keltezési helyük nem változatos. Mintegy kettő kivételével, amely *Nagybányán* április 5-én(36), május 20-án pedig *Belgrádban* kelt (38), a többi tizenkettő mind Nyírbátorban április, június, szeptember, október, november havában (37,39-41,43-49).

Az augusztusi egyetlen levélnek nincs keltezési helye(42). P. Kelemen Didák 1717-1720-ban a magyar minorita rendtartomány főnöke volt. Ő Bátort választotta tartózkodási helyéül, azt tartotta a legalkalmasabbnak: az ottani romos templomot állította helyre és az állandó munka szükségessé tette a jelenlétét.

Így az **1720**-*i* tizenegy(11)levél mind *Bátorban* kelt májustól júniusig(50-52), augusztustól novemberig(54-60), kivéve az egyetlen *Semien*(Semlyén)-ből irottat július 29-én(53).

Öt levele van **1721**-*ből*; mind *Bátorban* kelt január, március, április, május, július havában(61-65). —Ettől az évtől 1723-ig helyi elöljáróként tartózkodott Nyírbátorban, miután hároméves tartományfőnöki tisztsége 1720 júliusában lejárt.

Az **1722**-*i* hat levél is mind *Bátorban* kelt, január, március, szeptember havában(66-71).

Ugyanezt kell mondanunk az **1723**. évi három levélről (72-74), amit *Bátorból* írt Kelemen Didák. —Ezek közül az októberit és novemberit már mint másodízben (1723. aug. 7-én) megválasztott tartományfőnök írta, tartózkodását továbbra is Nyírbátorban folytatva, kedves temploma mellett.

Ezért származik **1724**-*i* hét levele *Bátorból* (75-77, 79-81); csak az április 12-én kelt *monoki* levele (78) képez kivételt.

Négy levélről tudunk **1725**-ből, amelyek közül a július 24-it Nagybányáról írta Isten Szolgája (82), az augusztus, november, december havit viszont *Bátorból* (83-85).

P. Kelemen Didáknak tizenegy (11) levele (86-96) származik **1726**-ból; tíz *Bátorban* kelt, egy (a 95. sorszámú) *Baktán* az év utolsó hónapjának 2. napján.

Az **1727**-i kilenc levélből az első hat (január, április, május, július havában és az agusztus 5-én írt) *Bátorban* kelt (97-102), az augusztus 10-i *Baktán*, az október elseji ismét *Bátorban* (104), míg az október 9-i *Gyarmaton* (105).

Az **1728**. évből nyolc levelünk van, valamennyi *bátori*

keltezéssel (106-110, 112-114) és egy levéltöredék (111), keltezési hely és időpont nélkül, amit azonban a MOL ennek az évnek levelei közé sorolt. — A Bátorból írt nyolc levél közül egy januárban kelt, négy áprilisban, három novemberben. —Ezek az aprólékos megjegyzések előre nem látható kutatásoknál könnyebbé tehetik Isten Szolgája életútja, életműve felvázolását.

Az **1729**-i esztendő jelentős változást hozott Kelemen Didák életében. A nyírbátori templom, iskola és kolostor hivatása betöltésében mindjobban fejlődött, és Didák atya új beosztást kapott: apostolkodása másik központjára, Miskolcra került házfőnöknek. Ezért találunk ebből az évből mindössze négy levelet tőle; a januári és februári még *Bátorban* kelt (115-116), a szeptemberi és decemberi pedig *Miskolcon* (117-118).

Isten Szolgája P. Kelemen Didák **1730**-*ban* három levelet írt *Miskolcon* (119, 121-122), egyet *Monokon* (120). Ugyanebből az évből lenne talán még egy levél, de a MOL fényképmásolatában csak ennyi áll róla: « Anno 1730 sub initium Aprilis in Surány ». Természetesen, ez a kevés utalás nem kapott sorszámot a kiadásban.

Didák atya **1731**-ben 7 levelet írt, elég változatos keltezéssel, amennyiben márciusban meg áprilisban *Miskolcról* (123-124, 126), májusban *Gyöngyösről* (127), október 17-én *Miskolcról* (128), október (november?) 20-án *Monokról* (129), karácsony előtt ismét *Miskolcról* (130) írt levelet. —Egy helykeltezés nélkülit (125) ezek között találunk, de mivel évszám sincs a kétoldalnyi levélen, közelről sem állapíthatjuk meg keletkezési helyét, hacsak nem a tartalma sajátosságából (ami azonban e vázlatban nem föltétlenül fontos).

Az **1732**-i öt levél szintén változatos keltezésű: három *miskolci* (131, 132, 135); egy *abrani* (?) (133), egy *károlyi* (134).

Az **1733**-i négy levél mind *miskolci* (136-139).

1734-nél öt levél szerepel e kiadásban: egy keltezés nélkül; *Bátorban* kelt a márc. 8-i; *Miskolcon* a márc. 21-i, nov. 14-i és dec. 17-i (140-144).

1735-ből öt levelünk van (145-149). Mind *Miskolcon* kelt.

P. Kelemen Didák **1736**-ban összesen hat levelet írt. Februárban és márciusban hármat *Bátorból* (150-152); március 27-én és december 22-én *Miskolcról* (153, 155), míg a július 10-i levélnél (154) hiányzik a keltezési helye, amely mindazonáltal *Miskolc* lehetett, mint az összes következők egészen a halála előtti utolsó hónapokig.

Miskolcon kelt az **1737** első feléből ránk maradt négy levél (156-159), meg a december 11-i is Csáki zsigmondhoz (160).

A MOL nyolc levelet tart nyilván **1738**-ból (sorszámozásunkban 161-168). Valamennyi *Miskolcon* kelt. Noha a 167. levél keltezési helye ismeretlen, szinte teljes bizonyossággal ezt is miskolcinak tekinthetjük.

Az **1739**. évhez nyolc levél tartozik (169-176), hat teljes keltezéssel, kettő hiányossal. A 171. levélnél nincs feltüntetve a város, de kétségtelenül *Miskolc*; éppen így a 174. levél esetében is, mivel ezekben az években Kelemen Didák végleg megállapodott Miskolcon.

Hasonlóan *Miskolcról* írta az **1740**-i négy levelét is (178-191).

1741-nél hét levelet találunk (181-187). Jóllehet az elsőnél (181) nincs jelölve a helység, minden bizonnyal *Miskolc*, a fenti ok következtében.

Isten Szolgája **1742**-ben, erősen szétosztva az évszakok között (január, március, július, december), négy levelet írt (188-191), mind *Miskolcon*.

1743-ban hármat, egyet-egyet áprilisban, novemberben, decemberben (192-194). A decemberi volt az utolsó, közel öt hónappal a halála előtt, amely életszentségének hírével 1744. április 28-án következett be.

A hiteles fényképmásolatban megkapott Kelemen-levélgyűjtemény, tehát ez első kiadás végén is, hét (7) levél szerepel pontos keltezések nélkül (sorszámozásunkban 195-201). Az *egri* kelethellyel ellátottat (195) nem írhatta 1736 után, mivel 1737-től 1743-ig minden eddig nyilvántartott levele, biztosan avagy csaknem így, Miskolcon kelt. Ugyancz mondható a *Bátorban* írott leveléről is (200), azaz 1737 előttről származik.

P. Kelemen Didák élete

Hogy a levelek íróját a maga tõrténelmi idejében szemlélhessük, szükségessé tesz egy rövid életrajzot, működésének, lelkiségének, irodalmi tevékenységének szűkös de világos hátttereként.

A Kelemen-fiú 1683 augusztus havában született a háromszéki (Kézdivásárhely és Esztelnek között fekvő) Baksafalván, elszegényedett katolikus nemes szülőktől. A keresztségben a Sámuel nevet kapta.

Első tanulmányait az akkoriban alapított kantai minorita szerzetesi iskolában végezte, ahonnan a jézustársasági atyák híres kolozsvári gimnáziumába ment.

Istentől a szerzetesi hivatás kegyelmét kapva, felvételét kérte a minorita ferencrendbe, és 1702. nov. 19-én Eperjesen felöltötte a szerzetesi ruhát, egyben megkapta a Didák nevet. Az evangéliumi életre örök fogadalommal kötelezte el magát 1704. nov. 21-én. Miután ugyancsak az eperjesi hittudományi főiskolán kiváló eredménnyel elvégezte a teológiát, 1707. július 3-án Telekesi István egri püspök pappá szentelte.

Néhány évig tanulmányi felügyelőként Eperjesen maradt, de ezt a munkakörét elöljárói akaratából fel kellett váltania a nagybányai házfőnökséggel a legmostohább gazdasági, politikai, vallási és társadalmi körülmények között. Lelki ereje

és székely szívóssága azonban képessé tette a nehéz küzdelmek szelíd megharcolására.

Ez időben pusztított életében az első pestisjárvány. Koldult, gyógyított, vigasztalt az általános nyomorban. Jó pásztorként kereste fel az elhagyatottakat, és a legáldozatosabb szeretet, meg az isteni kegyelem táplálékával gondozta őket.

A török uralom, valamint a kuruc-labanc háború elmúltával, az 1711. évi szatmári béke után Károlyi Sándor országos fővezér erkölcsi és anyagi támogatásával, vándorló papként a lelki és testi inséget egyaránt enyhítette, felkeresve a Tisza és Szamos vidékein szétszórtan élő keresztény katolikusokat. Mint « mindenkinek mindene », nagylelkűségével megnyerte a máshitűek szívét is.

Az eperjesi tartományi gyűlésen 1713. február 18-án megválasztották egri házfőnöknek, így Nagybányát elhagyta, de szerzetes elöljárói 1715-ben ismét oda helyezték házfőnöknek. Az eperjesi gyűlés tette meg tartományfőnöknek is 1717-ben. Nyírbátorba költözött, hogy az egri püspöktől elkért egykori és akkor romos minorita templomot helyreállítsa, a lelkiélet központjává tegye.

Nagymérvű és minduntalan akadályokba ütköző munkájában jelentős anyagi támogatást kapott a Károlyi családtól. A templom mellett iskola és szerzetesház is épült. Eközben folytatta hitéleti apostolkodását Szabolcs, Szatmár és Bihar megyében. Számos templomot, kápolnát, lelkészséget létesített vagy állított vissza, mint Csengerben, Érkeserűn, Nagykárolyban. 1718-ban rendje visszakapta a belgrádi és máramarosszigeti kolostort is, míg a temesi bánságban Lippkén, Karánsebesen, Lugoson, Orsován telepedtek le a mimoriták.

Második tartományfőnöksége (1723-1726) alatt elérte rendtársai újabb letelepedését Kolozsvárt, mégpedig a külvárosi Szent Péter — Szent Pál templomnál, amelyet ké-

sőbb a belvárosi követett, sok - sok közbenjárása eredményeként. Tataroztatta a besztercei ősi templomot, és támogatta a Marosvásárhely melletti Kerelő Szent Pál templomának visszaszerzését; az említett városban pedig szerzetes társai mindmáig meglévő helyükön ismét lelkészkedni kezdhettek.

A rendtartomány hivatalos látogatásakor a Tisza és Maros vidékének vallási inségét tapasztalta szomorúan; enyhítésére Szeged kínálkozott központnak. Tárgyalásokat kezdett a polgári hatóságokkal, míglen nem kis nehézségek leküzdésével rendtársai a Felsővárosban letelepedhettek.

Az országgyűlés vallásügyi bizottságának előadója, Koháry István országbíró 1725-ben Pozsonyba hívta a tanácskozásokra. Kelemen Didák Nyírbátorból a Hernád és Sajó völgyének érintésével tartott Pozsony felé. Mindenütt megrendülve látta a vallás-erkölcsi élet súlyos romlását. Borsod megye székhelyén, Miskolcon, a hajdani virágzó hitéletnek csak a nyomait találta. Késlekedés nélkül megkérvényezte a neves megyétől a minoriták letelepedését a csak alapjaiban megmaradt egykori szép Mária templom mellett. Érdekében a diéta tagjai előtt beszédet is mondott a pozsonyi ferencesek templomában. Pozsony, majd Bécs tárgyalta a kérést, végül III. Károly király 1728 decemberében teljesítette.

A minoriták Miskolcon 1729 tavaszán megkezdték a templom felépítését, majd mellé az iskoláét és rendházét. Nyírbátorból tehát Miskolcra helyezték, ahol — az 1744-i életrajza szerint — «mint tartóra helyezett világosság kezdte életszentségének sugarait szórni».

Noha ezidőtájt betegeskedett, a munka irányítását folytatta, lelkipásztori buzgóságában Beregszászra és Rimaszombatra is letelepedést tervezve. Felgyógyulása után hithirdetői útra kelt a Tisza mentén, s ahol évtizedek óta nem járt lelkipásztor, istentiszteleteket tartott, ájtatosságokat honosított meg. Mindenütt áldozatos szeretettel pártfogolta a szegényeket, szenvedőket.

A miskolci Nagyboldogasszony templom oltárszentelése 1736. augusztus elsején történt.

Az 1738-ban dühöngeni kezdő pestis alatt, miként 1711-ben és 1718-ban, Kelemen Didák minden erejét a betegek gyógyítására és vigasztalására fordította, alázatos könyörgésére pedig úgy Eger mint Miskolc megszabadult minden veszélytől.

A több mint három évtizedes munka, a sok önmegtagadás és lemondás lassan megtörte minden erejét, amihez súlyos lábbaja járult. Életének utolsó éveiben már nem hagyta el Miskolcot s 1742-ben lemondott minden tisztségéről. 1744 tavaszán halálos beteg lett s emiatt az Egerbe tervezett gyűlést nem irányíthatta volna, ezért az egyetemes rendfőnök azt Miskolcra tétette. Didák atya alkotó élete utolsó ténykedéseként le is vezette a tartományi gyűlést, amelyen (az ugyancsak háromszéki) Ferenczy Tóbiást választották meg provinciálisnak.

Rendtársaitól körülvéve 1744. április 28-án halt meg, életének 61., szerzetességének 42., papságának 37. évében. A tőle felépített templom kriptájában nyugszik.

Isten dicsőségét szolgálta szavával és tettével, « atyánkfiai » mérhetetlen szeretetével, vonzó, rendkívüli módon. A minorita ferencrend ezért kérte boldoggáavatását.

Kelemen Didák más levelei

A közelmúltban tizennyolc levelet láthattam a gyulafehérvári püspöki levéltárban az 1724-1743-as évekből Kelemen Didák kezeírásával (egy pusztán az aláírását viselte). Az eredeti példányok mellett ott voltak a gondos kéz írta pontos másolatok is régi-régi időkből.

Íme, a levelek időrendben, rövid tartalmukkal.

Nyírbátorból 1724. február 11-én, amelyben Jákó Kelement és Vajda Achillest, két szerzetes társát megbízza, hogy Szent Ferenc alázatával menjenek koldulni az egri rendház javára. A mástól leírt levélszöveg alatt az ő tartományfőnöki aláírása és a Sz. Erzsébet pecsét.

A következő is Nyárbátorban kelt, 1728. febr. 29-én: lelki támogatásként szentmisét és rózsafűzér imádságot kér.

Pozsonyból 1728. augusztus 12-én P. Ladányi Eleknek írt.

Nyírbátorból 1728 három utolsó hónapjában egyet-egyet: október 2-án egy könyve felől, nov. 20-án Bernárd Pálnak; a dec. 16-i lelki tartalmú és példás alázatát bizonyítja.

A többi tizenkettő mind Miskolcon kelt.

Az 1728. aug. 20-i a városba érkezésére vonatkozik, és lelkipásztori buzgóságát példázza.

Az 1731-ből való öt levél közül a márc. 8-i révén megtudjuk, hogy lábbaja akadályozta a munkában; a márc. 14-i Fischer Míhály királyi tanácsosnak szólt; a június 15-iben P. Ladányival tárgyal a szegedi minorita letelepedés felől; a július 5-iben a marosvásárhelyi újra alapítás felől; a július 12-it Szentmiklósi István királyi tanácsosnak írta.

1735. júl. 8-án P. Ladányinak írt.

1736. dec. 30-án br. Fischer Mihály királyi tanácsosnak.

1739. július 22-én P. Ladányinak.

1742. júl. 20-án ugyancsak P. Ladányi Eleknek.

1743. február 23-án, közeledő halálára utalva, Isten irgalmába ajánlja magát: « ... Si qua mortis meae experior, me committo misericordiae Dei ».

1743. augusztus 29-én ismételten P. Ladányinak írt levelet.

Mivel nincs birtokunkban a levelek teljes szövege, a gyűjteménybe nem voltak felvehetők.

Kelemen Didák kiadott munkái

Szerény tudásom és tudomásom szerint Kelemen Didáknak a következő tizenhárom munkája jelent meg nyomtatásban (nem mind a nevével, sőt, inkább a neve nélkül).

Minden kétséget kizáróan az ő művei:

1. « *Halotti Prédikáczió* » özv. Szalai Barkóczi Györgyné Kohárу Judith felett 1718. május 13-án « Károly Várában ». Elmondotta « Frater Kelemen Didák, Seraphicus Szent Ferencz Szerzetin lévő Minorita Barátok Provinciálissa ». Kinyomtatták « Nagy -Szombatban, az Académiának bötűivel, Gall Friderik által ».
2. « *Búza Fejek* » című szentbeszédgyűjteménye ádvent első vasárnapjától húsvétig. Kassán jelent meg 1729-ben, « az Akadémiai bötűkkel, Frauenheim János által ». Szerzője: « Seraphicus Szent Ferencz Atyánknak Minorita Conventualis Szerzetiben lévő P. Kelemen Didák... »
3. « *Lelki Öröm* », a nyírbátori minorita templom használatba vételekor mondott beszéde (1725); Krucsaj Márton nyomtatta ki Kassán 1732-ben, címlapján szerepel « T. P. Kelemen Didák » neve.
4. « *Krucsai Márton Úr...* » temetésekor mondott beszédje « Seraphicus Szent Ferencz Szerzetibül való egy Minorita Barát »-nak, aki nem más, mint P. Kelemen Didák, amint 1733. július 14-i és nov. 17-i leveléből (e gyűjteményben a 137. és 138.) kitűnik. — Kassán nyomták ki 1733-ban.
5. « *Üdvösséges Tudomány* », amelyet Károlyi Ferencné Csáki Krisztina temetésekor 1736. március 20-án a « Keresztyén Híveknek lelki épületekre Szeraphicus Sz. Ferencz Conventuális szerzetéből való egy Minorita Barát eleikben terjesztett Károly Várában ». — Kelemen Didák életrajzi adatain kívül, amelyek az ő szerzőségét igazolják, Károlyi Ferenc nővére, Klára, 1748. május 2-án azt írja P. Pál Imre tartományfőnöknek Didák atya felől: «Temetési alkalmatosságokban is oly gyülekezettel, midőn Mlgos Egri Püs-

pök és Tiszán túl s innen való földnek színe jelen volt, mind Nagy anyám Gróff Kohári Judith, Édes Anyám Gróff Barkóczy Kristina, Gróff Károlyi Ferencz Testvér Öcsém uram Felesége Gróff Csáki Kristina felett ő kegyelme prédikállott az háznál ». — A beszédet Kassán nyomták 1736-ban.

6. « *A keresztény embernek Zidóval az idvősség dolgáról való beszélgetése* », amely « ... egy szerzetes Minorita Conventualis Barát által kibocsáttatik — Kassán, az Académiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által 1736 ». — A könyv rendi jóváhagyása nevezi meg a szerzőt: « Opus Controversisticum Admodum Reverendi Patris Magistri Didaci Kelemen Ordinis Nostri Sacerdotis... »
7. « *Második Halotti Praedicatio* », amelyet Szalai Barkóczi Kristina felett « Károly Várában praedikállott Seraphicus Szent Ferencz Szerzetéből való egy Minorita Barát... Szent Mihály Havának 25. napján, 1724. esztendőben ». — Hogy szerzője Kelemen Didák, más érveken kívűl bizonyítja Károlyi Klára fenti levele. — A beszédet, az elsővel együtt, Kassán adták ki.
8. « *A Szent Mise* », Kassán 1737-ben kinyomtatott prédikáció, « mellyet midőn Miskolczon Seraphicus Szent Ferencz Minorita szent szerzetinek Templomában való nagy Oltárt Méltóságos Groff Erdődi Gábor, Egri Püspök... meg szentelt volna 1736. esztendőben Boldog Asszony havának első napján, akkor az említett szent szerzetbéli egyik Pater praedikállott és egy buzgó ájtatos úri személy lelkek vigasztalására istenes kölcségével ki nyomtattatta ». —Korabeli hivatalos jegyzőkönyvből tudjuk: « In cuius Consecrationis Solemnitate A. R. P. Provinciae Didacus Kelemen Praesidens eo tum huius Residentiae etiam solemnem habuit concionem, quam Benefactor noster Eximius et in omnibus pro viribus Promotor Spectabilis Dnus Michael Borsi Inclyti huius Comitatus Actualis Vice-Comes Typis Cassoviae imprimi curavit ».

A most felsorolt nyolc biztos művön kívül más ötöt is P. Kelemen Didáknak tulajdoníthatunk rendi, irodalomtörténeti és belső érvek alapján.

1. « *Úrnapi és Sz. Antal napi Praedicatiok* », ...Az elsőt Bátor Várossa piaczczán 1721. esztendőben, az Úrnapi Processioban Seraphicus Szent Ferencz Szerzetiből való Minorita Barát praedicallotta. A másikát Szent Antal napján, ugyan azon Szerzetes mondotta ». — A kiadás: « Kassán az Académiai Betűkkel, Hőrmann János által». Nincs feltüntetve a nyomás esztendeje. Egyesek véleménye szerint a mű szerzője Kelemen Didák.
2. « *Szent Antal Napjára való Praedicatio* », amelynek alcíme, szinte tartalma: « Az Angyalokról, és dicsőült szentekről, hogy tudgyák a világi dolgokot, könyörögnek is Isten előtt érettünk, szabad, és méltó segéltségül hívások »; Kelemen Didák más munkáinak tárgya és kifejezései miatt neki ítélhető ez a beszéd is. Azonkívül érdemes megemlíteni, hogy az ugyanazon évben egymásután elmondott két beszéd a kassai akadémia nyomdájából került ki, és mintha ikertestvérek lennének, csak e második címplapján szerepel az 1721. év; viszont az előző úrnapi beszédnél a Szent Antal napi külön fel van tüntetve, mint egy és ugyanazon szerzetes prédikációja. — P. Kelemen Didáknak akkori nyírbátori házfőnöksége, személyének közmegbecsülése, szónoki híre leginkább megindokolhatta « Pagacsics Gergely, Nemes Bihar Vármegye Törvényes Táblájának Fő Tanácscsa Istenes költségeit » a beszédek kiadásában.
3. «*Katekizmus*», amelyről maga Kelemen Didák ír az 1724. febr. 5-i levelében Károlyi Sándorné Barkóczi Krisztinának (e gyűjtemény 76. levele). — Egy katekizmusa létezését szinte valamennyi vele foglalkozó történetíró vagy irodalomtörténész megemlíti, mint Takáts Sándor, Szinnyei József, P. Takács Ince O.F.M., Dr. Csák A. Cirjék, Dr. Monay Ferenc.

4. « *Az dicsőült Szentek tiszteletérül, és segéltségül hivásárul való beszélgetés* », Kassán az akadémiai betűkkel, 1741. — Irodalomtörténészek tétovázás nélkül Kelemen Didák művei közé sorolják (mint például P. Dr. Monay Ferenc). — A címben szerepel a munka eredete és célja is: « Ezen Istennek ingyen való Szent kegyelme által egyben szedett kevés munkácskát Miskolczi Seraphicus Sz. Ferencz szerzetibül való Minorita Barátok új esztendő ajándékában, ugyan Miskolcz Városában lévő kedves nagy jóakaró Urainak szívessen ajánlyák... » — A Kelemen Didák biztos műveiből ismert részek; a példák azonossága, majdnem betű szerinti egyezése; a szentatyák és klasszikus írók csodálatos ismerete, idézése amellett szól, hogy ő állította, vagy állíttatta össze korábbi anyagából az ajándékkönyvet.
5. « *Rettenetes utolsó szempillantás* », gyászbeszéd, melyet Nádfőy Krucsai János « Halotti Pompás Temetésének szomorú alkalmatosságával a Nyír-Báthori Pater Conventualis Minoriták Klastromának udvarán 1741. Esztendőben, Szent Jakab Havának 13. Napján Ugyan azon Szent Szerzetbéli egy szerzetes Pater élő nyelvvel így predikállott. — Nyomtattatott Kassán az Academiai bötűkkel 1741 ». — A beszédet úgy hosszú nyírbátori működése és jelentős összeköttetései, mint pedig a szónoki ismérvek miatt Kelemen Didáknak tulajdonítjuk.

* * *

Szívből köszönetet mondunk a Magyar Országos Levéltár Vezetőségének a Kelemen-levelek másolataiért; a kéziratok átgépelőinek fáradságos munkájukért; és mindazoknak, akik e könyv megjelenését készségesen elősegítették.

Róma, 1977. október 23.

P. Rákos B. Raymund

1714.

1 levél

1.

38181 1714
PXr szept 19

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram Excellentiájának Ttes Nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak alázatoson írám

Posony://

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Hogy Isten minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya s minden szándékiban boldogícsa s kévánt jó egéségben sok esztendőkig szegény hazánk oltalmára, s az Anyaszentegyház előmenetelire s nagyobb kiterjedésire s nekünk s úgy több szegény szerzetesek örömire szerencsésen éltesse s megtarcsa Excellentiádot, szívesen kévánom.

Alázatosan édes méltóságos Generális Uram Excellentiád, mint Szerzetünk kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronusának inkább oltalmazó, pártyát fogó s gondviselő édes Atjának s promotorának kegyes patrotiniumjához T. Pater Provinciálisunk Commissiojából s Parancsolatjából ugyan eő Atyasága neve alatt folyamodom. Kérvén alázatosan Excellentiádot, hogy a mostani Dietának alkalmatosságával lévén valamely Instantiája[1] szegény Provinciánknak,

a mint is arra expediált[2] páterünk fogja meg jelenteni Excellentiádnak, azon kegyes indulatjából, mellyel viseltetett eleitől fogva Sz. Szerzetünkhöz, segélteni, promoveálni[3] méltóztassék.

Annak felette ha most lenne ideje, a *Tiszántúl való régi helyeink közül úgy mint Debreczen, ahol első Carolus magyarországi Király Sz. Demeter tiszteségire építtetett Klastromban bennünköt fundált vala*; *Báthor, a hol a Báthori Familia fundála*; *Berekszász, ahol Sz. Ersebeth Királyné Aszszony* 1370.

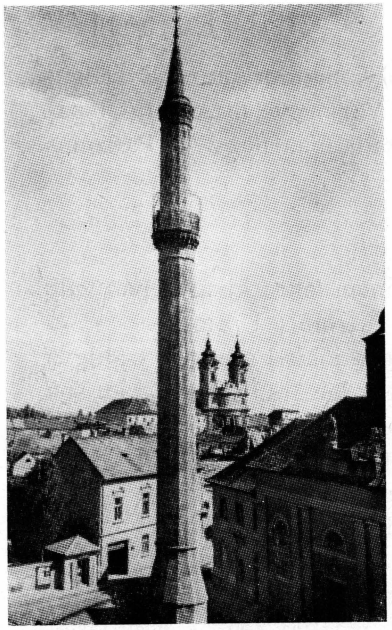

Eger: a régibb és új (1758) *minorita templom mérnöki helyszínrajza, valamint ez utóbbi látképe a minarettől.*

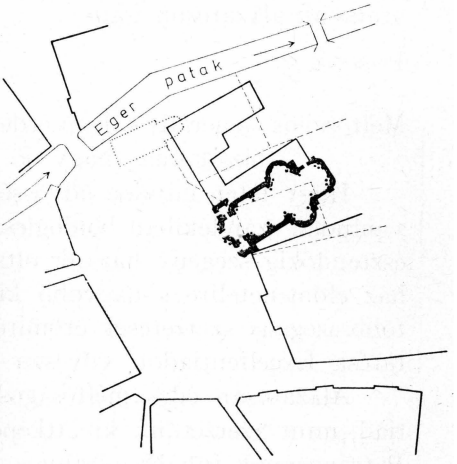

esztendőben nekünk Klastromot s Templomot építtete: Excellentiád interpositioja[4] s foganatos munkálkodása által ha többet nem bár csak egyet obtineálhatnánk[5], melyben kiváltképen /.jóllehet a többiben is./ az benne levő Szerzetes Atyánkfiai éjjel-nappal Excellentiádért Int imádnának.

Mi is és az egész Sz. Szerzet ebbeli Excellentiád munkálkodását s velünk való jó téteminit örökké való fel maradandó emlékezetben tartván, szüntelen való imácságinkkal s mise mondásinkkal megh hálálni el nem mulatyuk. Ajálván Excellentiád tovább való kegyes Gratiájába magunkot, érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok

Excellentiádnak

Eger 1714. Die 19 7bris Alázatos Int imádó
méltatlan kissebik Szolgája s Káplánya
Frater Kelemen Didák mp

Isten Szolgája P. Kelemen Didák, aki 1713-tól az (1217 körül alapított) egri minorita rendház főnöke volt, a tartományfőnök (P. Mertesu Hubert) megbízásából ír az akkor Pozsonyban, az országgyűlésen (diétán) tartózkodó Károlyi Sándor grófnak, hogy a Tiszántúl fekvő egykori minoritarendi kolostorok: Debrecen, Nyírbátor, Beregszász közül valamelyiknek a visszanyerését pártfogolja.

---

[1] kérése [2] kiküldött [3] előmozdítani [4] közbenjárása [5] visszanyerhetnénk

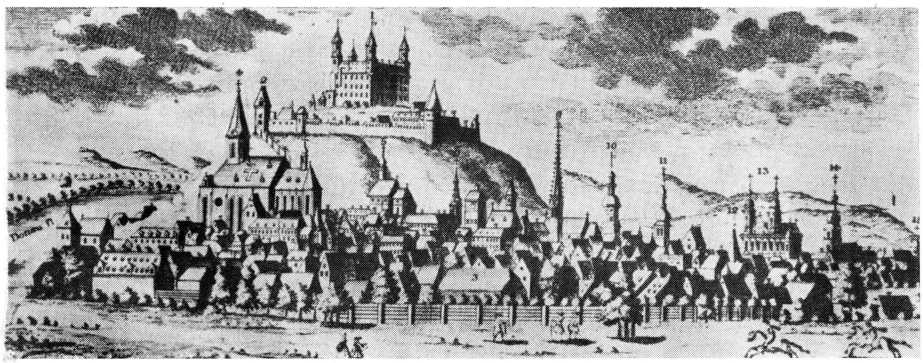

Pozsony (Bratislava) egykori látképe

1715.

7 levél (2-8)

2.

38188 1715
jul 19

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram Excellentiájának Ttes nemes Szathmár vármegye örökös Fő Ispánjának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uram Excellentiájának alázatoson írám

Ocsva: //

Méltóságos Generális nekem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Hogy In minden lelki, testi jókkal szeresse s áldgya, s szerencsésen sok számos esztendőkig eő votuma[1] szerint éltesse Excellentiádot szívesen kívánom.

Alázatosan édes méltóságos Generális uram Excellentiádot Makláron nyújtott instantiámra[2] emlékeztetem; s kérem, hogy Viceispány Öttves Miklós uramnak ez előtt majd két esztendővel el foglalt négy ökrök iránt méltóztassék Excellentiád parancsolni, hogy ezen újabb Instantiámat meg adó, kár vallott emberinkh adatná vissza eő kegyelme. Más terhes Instantiám is vagyon, melyet örömest máskorra halasztanék; de minthogy semminemű alkalmatosságunk nincsen, melyen csak szomszéd helyre is kimehessek, kénszerít a szükség, hogy valamely kocsiba való ló iránt alázatoson instánljak Excellentiádnál.

Mely kegyes Gratiáját Excellentiádh méltatlan imácságinkkal s mise mondásinkkal megh hálálni el nem mulatunk, tovább való Gratiájában ajálván magamot, szegény Conventunkot Exlltdh érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok

Excellentiádh

Nagybánya 1715 Die 19 Julij

Alázatos Int imádó Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Ps: Ha megh nem bántanám, mégh egy szóval búsítanám Excellentiádot. Minek előtte ide jöttem volna, valamely történet szerint való véletlen halállal holt meg egy Tót falusi emberünk; a ki az üdőnek változása miatt itt Nagybányán házat és két szőlőt is szerzett volt, mind azátal az Békesség[3] után vissza ment a faluba és ott lakott, s bírta szabadoson, mint tótfalus jobbágy is, házat az városon, hozzávaló szőlőkkel együtt. S halála után mingyárt a város kezét tötte a feljebb említett házra s abban levő portékákra és a két szőlőre, melyet én, minthogy testamentum nélkül halt meg, s gyermeki nem maradtak, kívántam vissza foglalni s most is akarom; mindazátal minthogy nem a mi fundusunkon[4] vagyon ezen jószág és egy testvér Atyafia[5] tanálkozik; kételkedem benne, ha a Várostól megh nyernők is, bona coscientia[6] bírhatnók-e! Kérem azért Excellentiádot, eziránt bölcs tanácsa által informálni és ha igyenesen mi reánk maradna, micsoda úton kellene a várost keresni; tudósítani hozzánk való Atyai Grátiájának kegyes indulatjából méltóztassék.

«...Egy tótfalusi embernek...» – Miért és hogyan? – Íme, néhány szó a nagybányai minorita rendház történetéről. Omechin János, jómódú, vallásos nagybányai polgár a szomszédos Giród–Tótfalut, birtokaival együtt, megvette, és 1408-ban a nagybányai Szent Miklós templomnak és szegényháznak adományozta. A török hódoltság után, 1687-ben nagykárolyi Károly László a templomot és korházat a minorita atyák gondozására bízta, akik akkori-

ban egyszerű faházban laktak. Poeti Konstantin tartományfőnök folyamodványára I. Lipót 1692-ben, majd 1693-ban megerősítette a tulajdonjogot, a korházhoz tartozó javakra is, sőt kiterjesztve azt Giród-Tótfalura. Így érthető, hogy Kelemen Didák, másodszori nagybányai házfőnöksége idején (1715-1717) már kész helyzetet talált és az igazság és méltányosság érzetében, a talán több tekintetben is hozzájuk tartozó Giród-tótfalusi embernek végrendelet nélkül hátramaradt vagyonára igényt tartott, ha «bona conscientia», tiszta lelkiismerettel, a korház és lelkipásztori működés anyagi támogatására elnyerhetnék.

---

[1] szándéka, elhatározása, akarata [2] kérelmemre [3] Békesség = az 1711-ben megkötött szatmári béke, amelyben Károlyi Sándornak jelentős szerepe volt [4] telkünkön [5] testvér Atyafi = közös atyának a fia, tehát testvér; jellegzetes elnevezés és megszólítás Kelemen Didák korában, de főleg nála, a szeretet jegyében. [6] nyugodt lelkiismerettel,

3.

38187 1715 jul. 19

A Méltóságos Aszszonynak Tekintetes Ngos Szalai Barkóczi Kristina Aszszonynak érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronámnak eő Ngának alázatoson írám Ocsva://

Méltóságos Aszszony nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronám!

Nem lévén szerencsém, hogy Nagybányára való jövetelemben Ngtokat Ocsván tanálhassam, azért fel tett szándékom vala, hogy itt rendben vévén a dolgokat, fel mennyek Ngtok köszöntésire; de mivel a Szegény Conventnek semmi nemű alkalmatossága nincsen s páterem is nem érkezett még

több egynél, nem lőn módom Ngtok látogatásában. Hanem ezen levelemet meg adó kárvallott emberimet küldöttem; alázatosan kérem érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronámat Ngdot: a méltóságos Generális eő Excellentiájának méltóztassék szólani, hogy Öttves uram, eő Excellentiája kegyes parancsolatjából, adattná vissza az el foglalt négy ökröt. Nem tudék egyéb újságot küldeni Ngodh, hanem két kosár baraczkot s egy nagyobb kosárral körtvélyt.

T. Pr. Vikar [1] uramat portiuncula napjára [2] praedicálni invitálom. Kérem Ngodat, méltóztassék el bocsátani. Ha az

Nagybánya városának és közvetlen környékének térképe.

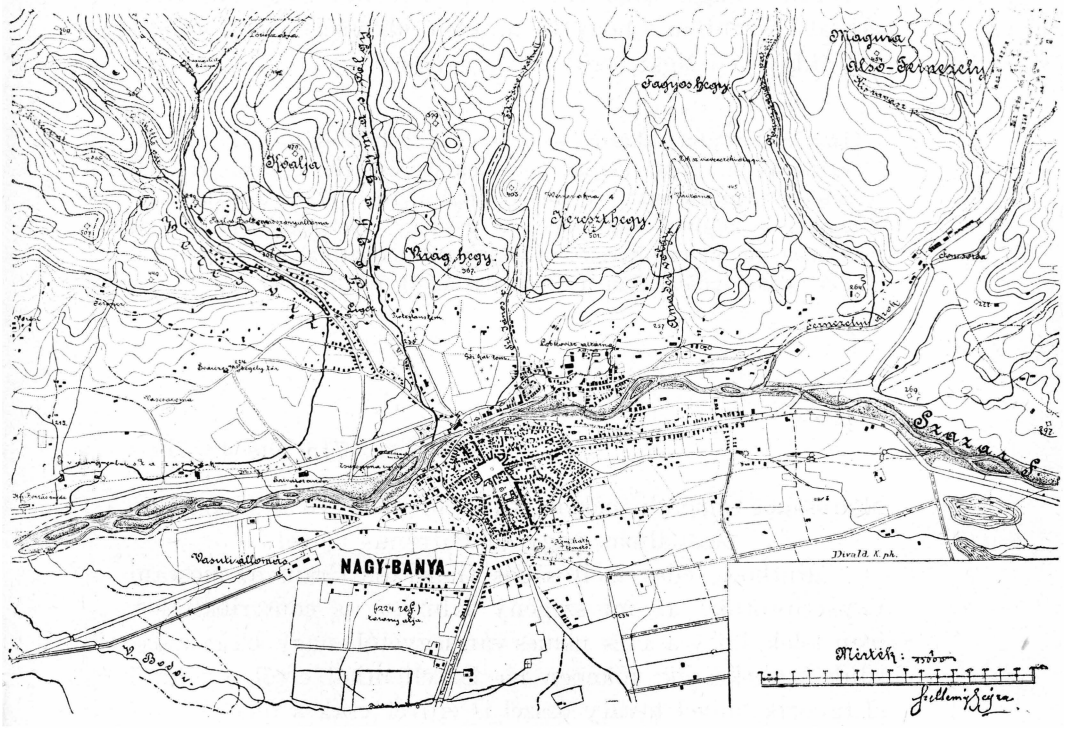

(*Palmer Kálmán « Nagybánya és környéke », Nagybánya*, 1894, *c. könyvéből*)

útnak hosszas volta nem tiltaná, szívesen invitálnám Ntokot is. Mindazátal itt nem létiben Ngtokh is: Ngtokért Int imádni el nem mulatjuk. Alázatoson köszöntöm az Iffiú Aszszonyt, [3] s az pirinyi kis Aszszony eő eő Ngákot s továbbvaló Gratiájában s Istenes jóakaratyában ajálván Ngodh magamat s Szegény Conventunkat, érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronámnak maradok.

Ngdh

Nagybánya 1715 Die 19 Julij

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik Szolgája s Káplánja Fr Kelemen Didák mp

Ps: A Méltóságos nagy Aszszonyt szerzetesi nagy alázatossággal köszöntöm s hogy In minden üdvösséges lelki áldásival áldgya eő Ngát, szívesen kévánom.

[1] Tisztelendő Páter Vikárius, azaz helynök, helyettes, másodházfőnök. [2] augusztus 2., Szent Ferenc kegyelemnyerésének, a «porciunkulai búcsúnak» emléknapja. [3] Károlyi Klára (1697–1749), a család szemefénye, a későbbi nagy magyar asszony, Kelemen Didák lelki gyermeke, templomépítéseiben áldozatos támogatója, aki férje, Gróf Haller Gábor halála után ferences harmadik rendi nővér lett.

4.

38186

Ocsva 1715 Die 13 7bris

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uram!

Minthogy édes méltóságos Generális Uram az mostani Conscriptorok [1] az mi szegény falunkot is conscribálták [2], igen félek, hogy a Ttes nemes vármegyétől nagy bajoskodásunk következzék: főképen ha Excellentiád erről a földről el távozik, mivel tavaly ősszel is erővel csak a quartéljost [3]

is perelni akarták. Kire való nézve Excellentiád mint kiváltképen való Patronusunk s Protectorunk Atyai Kegyes Patrociniumjához alázatosan folyamadom kérvén, hogy ezen reánk várandó bajoskodásunkh mindenkori hozzánk való Istenes Gratiájából elejét venni méltóztassék, hogy így az Excellentiád irgalmas jó akaratja által consoláltatván,[4] csendes elmével Excellentiádért és az egész méltóságos Házért Int imádhassuk.

Melyet el nem mulatván, Excellentiád tovább való Gratiájában ajálván magamot s szegény Residentiánkot, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok.

Excellentiádh

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] összeírók [2] összeírták [3] beszállásoltat [4] megnyugtatva

5.

38185 1715
szept 28

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Igen szívesen akarom vala édes méltóságos kegyelmes uram, ha Egerben való menetelében köszönthetem vala Excellentiádot; de szerencsétlen valék mind oda való menetelemben s mind vissza jövetelemben; és noha Méltóságos Haller uram eő Ngára bíztam vala, hogy In. Károly ból Excellentiádot vissza hozván Ocsvára, méltóztatnék a mi Falunk állapotya iránt Excellentiádnak szólani és Egerben valami levelecske által informálni mi módon kellessék magunkot

segélteni; de amint beszéli eő Nga, sok foglalatossági között Excellentiádh nem hozhatta elő s bennünköt is nem tudósíthatott: kiért nagy szorongatásban vagyok annál inkább, hogy Szolga Bíró uram által admoneáltattunk,[1] hogy mature[2] eleit vennők, ne a N. Vármegye közé számláltatnék a Falu!

Nem lévén azért In. után Excellentiádnál egyéb bizadalmunk, alázatosan folyamodom Excellentiád Atyai Kegyes protectiójához kérvén In. szerelméért, hogy Sz. Szerzetünkhöz eleitől fogva meg mutatott Istenes indulatyát tovább is meg ne vonni, sőt ezen nagy szükségünkben segélteni, s a reánk várható bajos ügyünktől foganatos munkája által meg menteni s a Falunkot eddig való immunitásában s exemptiojában meg tartani méltóztassék: Excellentiád irgalmas parancsolatjából szükség . . . hogy a N. Országnak a mi nevünk alatt /:hogy úgy fog teczeni Excellentiádh:/ egy instantiát írjon úgy Kalocsai Érsek, Csáki Imre Uram Eminentiájának, minthogy az eő Eminentiája édes Atyja és az Excellentiád üdvözült édes Atyja voltak patronusink s promotorink[3] azon Fundatiónak[4] meg nyerésiben: az honnan a Convent ezen két Méltóságos Familiát Fundátorának tartya mindeltig. Ezzel ugyan Excellentiádot nem terhelném, de minthogy se fölül írt eő Eminentiájának, se a N. Országnak nyújtandó instantia tenorát[5] nem értem, kételeníttetem, mint ilyen felső instantiákon nem voltam; s olly szerencsétlen vagyok, hogy a Provinciálishoz is most nem recurrálhatok[6], mert most választánk Egerben, a kihez hasonló Superiorunk nem volt a mi időnkben, de mégh bé nem érkezett Magyar országban s így ha csak Excellentiád kegyes Gratiája által nem fogok bátoríttatni, félek hogy ha súlyos betegségem, a ki koporsó színben öltöztetett, bele nem szállít is, erről való gondolkozásim, hogy én időmben illy romlása következett a Conventnek, végbe viszi. A Privilegiumunkat fel küldöm Bécsbe, meg adgyák avagy küldik Excellentiádnak, talám fog ez is használni: tovább is reménkedem, azért Excellentiád méltóztas-

sék érettünk munkálkodni, mert ha /kitől In. őrízzen/ arra a rossz Falura impositio esik, széllyel megyen az a nehány gyülevész nép s így se magunk se az ispitályban levő szegények nem tudunk hogy élni.

El várván ebbeli Excellentiád Istenes jó akaratyát, melyet minden üdőben imácságunkkal s mise mondásunkkal hálálni egész szívünkből el nem mulatunk: maradok érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak Excellentiádh

Nagybánya 1715
Die 28 7bris

Alázatos Int imádó kissebik
méltatlan Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

Ps: az mi instantiájinkra[7] való subscriptiónk, mellyel igen alázatosan követem hogy terhelem Excellentiádot és Perpetuo devinctissimi infimi servi, clientes et Capellani, Patres et Fres Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium Nagybanyae ad S. Nicolaum degentes.

---

[1] figyelmeztetett minket [2] idejében [3] oltalmazóink és pártfogóink [4] alapítványnak [5] kérelem tartalmát [6] a tartományfőnökhöz nem fordulhatok [7] a mi kérelmeinkhez tartozó aláírásunk, mellyel hogy terhelem Excellenciádat, igen alázatosan megkövetem, és örökké lekötelezett legkisebb szolgái, alattvalói és káplánjai, a a nagybányai Sz. Miklós mellett tartózkodó, konventuális minorita ferencrendi atyák és testvérek.

6.

38184 — 1715 okt. 2.

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak eő Excellentiájának alázatosan írám.

Posony vagy Bécs

Meltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uram!

Az el mult postán, édes méltóságos Generális uram, küldtem Excellentiádnak alázatos instantiámot, mely iránt most is nagy alázatossággal kérem Excellentiádot, méltóztassék szegény Conventusunkat ezen szükségiben oltalmazni és meg menteni. Ha az Privilégiumot szükségesnek ítíli Excellentiád hogy comfirmáltassék [1], méltóztassék iránta tudósítani, mennyi pénz szükséges, mingyárt megh küldöm: mert itt a szegénység le tészi, s T. Fr. Ravasz uramnak lévén az itt való collégiumra Bécsbe(n) pénze, assignál [2] eő Atyasága ez helyett ottan. Ha pedig nem szükséges confirmáltatni, had legyen Excellentiádnál, míg Ist. Excellentiádot vissza hozza. Az privilégium iránt hogy írok Excellentiádnak! ez az oka: mert a Bécsi klostromba fel küldöttem s megh írtam, hogy Excellentiádnak adgyák avagy küldgyék. Várván azért Excellentiád vigasztaló Atyai válaszát, a szegény Residentiához érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok

Excellentiád

Nagybánya 1715
Die 2 8bris

Alázatos Int imádó Szolgája
s méltatlan kissebik Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] megerősítsék [2] átad

7.

38183 1715
nov. 13

Illmo ac Excellentissimo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti ejusdemque Mattis Sassmae

intimo Consiliario necnon Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Cratiosissimo Colendmo.

Posony://

Méltóságos Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Emberi elmével ki gondolható, s meg fogható s telyes ereitől s minden tehetcségitől ki telhető szívbeli hálaadással köszönöm édes Méltóságos Glis. Uram, hogy a mi szegény falunkot régi Sz. királyoktól kiadatott, s Felséges Császárunktól confirmáltatott Privilégiumok mellett a felyebb való Patronus, protectorunk s édes Atyánkot alázatosan kérem Excellentiádot, hogy Istennek szerelmiért s drága Sz. Fiának érdemiért, méltatlan szegény káplányihoz eleitől fogvást való Istenes gratiáját s protectióját meg mutatni; s szegény falunkot egy nehány száz esztendőktől való Privilégiomokban meg tartani méltóztassék; hogy mi is a kik mind eddig a Méltóságos Károlyi Háznak árnyékában, Excellentiádnak kiváltképen való oltalmában nem csak meg maradtunk, hanem már annyira szaporodtunk, hogy novitiátusunk[1] is itt lenne és az ispotálybeli pápista szegények is pleno numero[2] rendek szerint élhetnének, el oszolni s innet el távozni ne kénszeríttetnénk: mert ugyan is ha az impositio[3] /: kitől In. őrizzen:/ be jő; az az egy nehány szegény ember, kit azon a sovány helyen csak a kis szabadcság tartóztat, szélylyel megyen: mi s a szegény ispitálybeliek hogy maradnak? s honnan/: ha csak egyedül s egészen az egy méltóságos Háztól nem tápláltatunk:/ segéltetünk.

Kiért Excellentiád lábaihoz le borulva kérem s ugyan sírva kérem Excellentiádot, minthogy meg lehet s akkor is bennünköt manuteneálni[4] méltóztassék, meg oltalmazni. Hogy szegény helységünk Excellentiád kegyes patrociniumja által a következendő nyomorúságtól s pusztulástól meg menekedvén lelki csendeséggel s szívbeli nagy örömmel minden

üdőben imádhassunk Istent Excellentiádért és az egész Méltóságos Házért. Melyet el nem mulatván, Excellentiád kegyes bátorító jó válaszát el várván, midőn egy más után való háromszori terhes instantiámnak búsításával alázatosan követem Excellentiádot, magamot s szegény klastromunkot Excellentiád tovább való Gratiájában recommendálom s érdemem felett kiváltképen való bizodalmas nagy jó Patronus uramnak maradok.

Excelentiádh

Nagybánya 1715 Die 13 9bris

Alázatos Int. imádó méltatlan kissebik Szolgája s Káplánja Fr. Kelemen Didák mp

«Illmo ac...» = Méltóságos és Kegyelmes gróf nagykárolyi Károlyi Sándor Úrnak; császári és királyi ő Felsége Generálisának és helyettes Marsaljának, nemkülönben ugyanő Felsége belső tanácsosának és a nemes Szatmármegye örökös főispánjának, legkegyesebb és legtiszteletreméltóbb jótevő Urunknak.

---

[1] újoncházunk [2] teljes számban [3] a vármegyéhez való tartozás kötelezettsége [4] fenntartani

8.

38182 1715 decz 12

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Ttes Nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak eő Excellentiájáh alázatoson írám

Posony://

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uram!

Hogy In. a következendő Sz. Ünnepeket szerencsésen érni s lelki testi vigasztalással kévánt fris jó egéségben a bé

állandó új esztendőnek kezdetivel s minden hozzá való részeinek, s úgy több következendő számos esztendőkh kedves el' érésivel, s votuma szerint való minden jók el nyerésinek által élésivel, az egész Méltóságos Házzal együtt szerencsésen el tölteni engedgye, szívesen kévánom.

Nagybánya látképe madártávlatból a Kereszthegy és Virághegy felől, a város címerével: « Sigillum Civitatis Rivuli Dominarum » (Palmer Kálmán említett művéből)

Édes Méltóságos Generális Uram, az Excellentiád sex 9bris [1] Posonyból érdemünk felett való Atyai Gratiájából küldött levele, melyet igen nagy alázatossággal, szívbeli hálaadással s köszönettel az elmult postán vettem, egészen meg vidámított, és bátorított: már a következendő Sz. Ünnepeket is csendesebb elmével, nagyobb örömmel és vigasztalással, In. azt adván érnünk, mulatyuk el, amidőn mint addig is Excellentiádért úgy az egész Méltóságos Házért Int. imádni el nem mulatyuk. Tovább való Gratiájában ajálván maga-

mot s szegény Residentiánkot, Excellentiádnak érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok.

Excellentiádh

Nagybánya 1715.
Die 12 Xbris

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] november 6-án

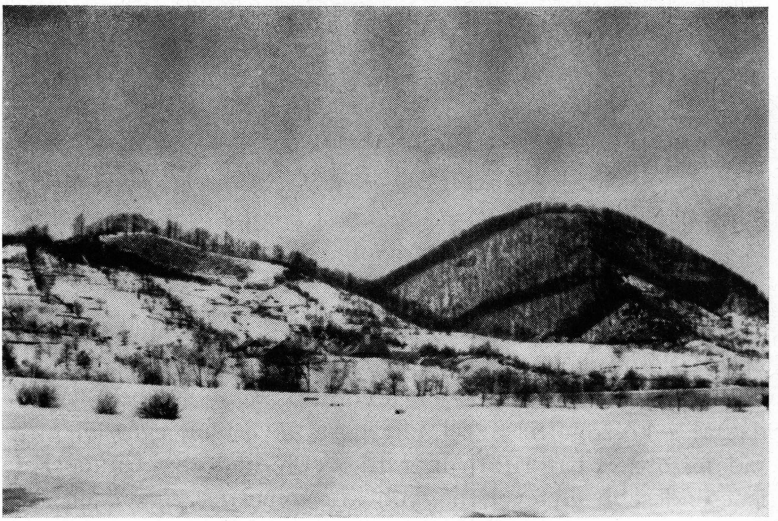

A Kereszthegy és Virághegy téli képe Nagybánya közvetlen közelében (a szerző felvétele).

1716.

6 levél (9-14)

9.

38194 1716
Apr 7

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram Ttes nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak eő Excellentiájának alázatosan írám.

NAGY KÁROLYBAN

Méltóságos Generalis nékem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Hogy az Úr Isten minden üdvösséges lelki, testi jókkal szeresse, s áldgya Excellentiádot, és a következendő Sz. ünnepeket szerencsésen kívánt fris jó egéségben meg érni, s örvendetesen és üdvösségesen nagy lelki csendességben az Sz. Indulgentiákh[1] részesülésivel votuma szerint most és több sok számos esztendőkben el tölteni engedgye az egész Méltóságos Házzal, szívesen kévánom. Alázatosan akarám édes méltóságos Generális Uram Excellentiádot informálni, hogy nékem írott méltóságos levelét szerzetesi nagy alázatossággal vettem még Bányán létemben, az includált[2] város levelével együtt: nem jöttek azolta hozzánk, úgy gondolom talám csak abba hadgyák. Kiért Excellentiádnak ebéli hozzánk való Patrociniumát nagy alázatossággal köszönyük. T. P. Provinciális Atyám Uram midőn ezt az acclusát[3] írta, nem vett

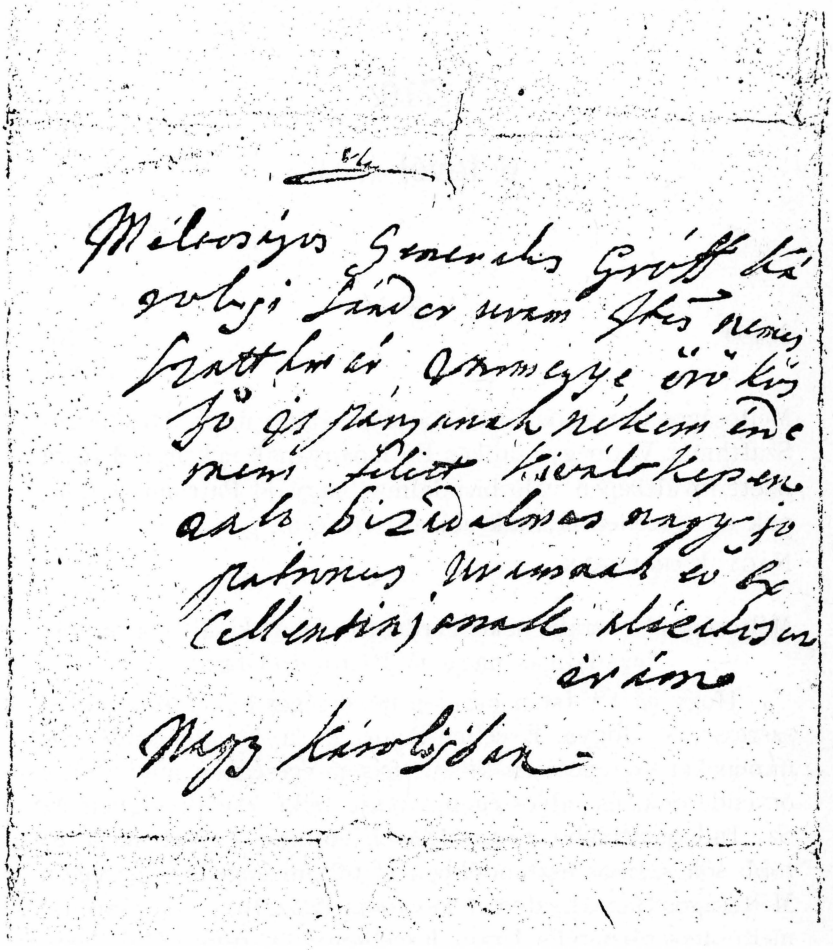

P. Kelemen Didák levélcímzése Ocsváról 1716. *április 7-én Károlyi Sándornak Nagykárolyba (9. levél)*

volt még levelet a Svábokhoz jövő páter felől; hanem mikor induló félben valék, érkezék a posta, hozván a levelet, kiben írja a Pr. hogy 29 Martii[4] indul Lőcséről úgy igyekezvén, hogy az ünnepekre Károlyban érkezhessék; azért ha eddig el nem jött, vélem, rövid nap meg jelenik.

Ajálván ezzel Excellentiád tovább való Gratiájában magamot s Szegény Residentiánkot, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok Excellentiádh

Ocsva 1716 Die 7 Aprilis

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] szent búcsúknak [2] itt valószínűleg: megyéhez nem tartozó
[3] szöveget [4] március 29-én

10.

38193 1716
ápr 22

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Ttes nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispánjának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak Excellentiájának alázatosan írám

P Szathmár Dobos
Ocsva

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Úgy értem édes Méltóságos Generális Uram Kis János nagy prépost uram eő Nga leveliből, hogy Károlyba plebanust már rendelt volna; kiért nem lévén már szükséges a mi Páterünk, ha nincs alkalmatossága a vissza menetelre, el jöhet

ide hozzánk, s itt mulathat míg alkalmatossága lészen; mi, édes méltóságos Uram valóban szomorúak vagyunk, mert noha a mi édes Atyánkot Pr. Provinciálist jó egéségben hadtam vala itthon; vissza jövén 19 Aprilis estve hét órakor, két óráig leheték vele együtt haláláig: mert kilencz órakor szép készülettel s Istenes halállal ki múlék a világból [1].

A templomunkot is ez étczaka fel verték és az utcza felől való ablakból kiszedvén az üvegeket jöttek be, s az segrestye ajtaját is befeszegetvén, egy ezüst, aranyos, kövekkel meg ékesített pacificalét, avagy keresztet vittek el: s

Nagybánya: a Sz. Miklós minorita templom belseje, védőszentje, a Szeplőtelen Fogantatás és Assisi Sz. Ferenc oltárával (a szerző felvétele).

noha ez is nagy kár, mindazátal Isten úgy meg vakította, hogy noha a hol a kelyhek állottak / s más egyéb portékák is voltak / könyen hozzá juthattak volna, de a keresztnél egyebet semmit el nem vihettek. Effélékkel Excellentiádot terhelni nem kívánom, magamot Excellentiád tovább való

Gratiájában alázatosan recommendálván érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok.

Excellentiádh

Nagybánya 1716
Die 22 Aprilis

Leg kissebik alázatos Int
imádó Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

Ps: A méltóságos Aszszonyt eő Ngát szerzetesi alázatossággal köszöntöm és hogy In minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya s szerencsésen sokáig éltesse kévánom!

---

[1] Az 1714. aug. 21-én megválasztott P. Merteus Hubert.

11.

38192 1716
apr 29

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Ttes nemes Szatthmár vármegye örökös Fő Ispánjának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak eő Excellentiájáh alázatoson írám.

SZATTHMÁR
Dobos Ocsva:

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Noha édes Méltóságos Generális Uram bizonyosan nem tudom, de úgy értettem vala a mi nap Ocsván létemben, hogy a Szt. Földre szándékoznék Excellentiád menni. Azért igyekeztem volna Excellentiád köszöntésire menni, ha minapi szomorú változásunk meg ne gátoljon, kiért ebbeli fogyatkozásomért alázatoson Excellentiádot követem. És jóllehet ugyan szívünk szerint kévántunk volna inkább itt való maradását Excellentiádh, mindazátal mint hogy mi meg nem tartóztathatyuk, nem tehetünk róla. Hanem kévánom hogy az Úr Isten szerencsésen fris jó egéségben votuma szerint

hordozza s vigye békével az egész méltóságos Házzal együtt a fel tett helyre; mi is méltatlan imácságunkkal kíséri fogjuk Excellentiádot; kérvén az Úr Istent, hogy mind az útban, mind ott helyben maradásában, dolgaiban secundálja[1], s minden ellenkező állapotoktól oltalmazza, és ismét rövid üdő múlva szerencsésen hozza erre a mi földünkre vigasztalásunkra.

Meg vallom édes Méltóságos Generalis Uram, szégyelem ugyan ennyi egy más után való instantiákkal Excellentiádot terhelni, de mivel igen nagy szükségünk vagyon szekérbe való lóra, kénszeríttetem búsítani: kérvén alázatossággal, hogy az itthon maradó Tiszt uramikh méltóztassék Excellentiád iránta parancsolni.

Mely hozzánk való Kegyes Gratiáját Excellentiádh minden napi imácságunkkal megh hálálni el nem mulatyuk. Tovább való Excellentiád érdemünköt feljül haladó szokott Gratiájában magamot s szegény Residentiánkot ajálván maradok érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak

Excellentiádh

Nagybánya 1716
Die 29 Aprilis

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] kísérje, védelmezze

12.

38189

Nagybánya 1716
Die 20 Maij

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram Ttes nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispánjának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak eő Excellentiájának alázatosan írám

Ocsva://

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Excellentiád 14 praesentis[1] nékem küldött méltóságos levelét szerzetesi nagy alázatossággal vettem az el mult postán, abban való Excellentiád hozzánk járulandó kegyes Gratiáját s tovább való szokott Istenes jó téteminyinek szép ajánlásit nagy hálaadással köszönöm. Az előtt való levelemben semmit nem méltóztatott volt Excellentiád a kulacsok iránt parancsolni, mert eddig is el küldöttem volna: hanem mostani Excellentiád parancsolatjára mingyárt ezen emberünköt expediálom; küldvén tőlle három pár kulacsot: két párt szokott festékűt, egy párt zölddel festettet. A méltóságos nagy szombati Deáknak, Ferencz urfinak eő ngnak nem tudok mit küldeni, hanem egy pár kis kulacsot küldöttem eő ngának; egyik zöld festékkel vagyon festve, a már szokás szerint való viaszszal öntve: talám ott effélék nem tanáltatnak, s néha recreátióra[2] ki menvén hasznát veszi eő nga. Egy párt, zöldet, egy iczéseket is küldök; ha magának eő ngának nem kívántatik? talám ha ott ritka volna az illyen edény, másnak ajándékozhatya; avagy ha nem? az útba valami hasznát veheti Excellentiátok.

A Méltóságos Aszszonyt eő Excellentiáját szerzetesi alázatossággal köszöntöm s követem alázatosan, hogy most nem írhattam eő Ngának, mert szintén egy jó matronánknak, Mincz mesterné Zachariásné Aszszonyom temetésihez kell készülnöm.

Szuhányi uramnak is egy három iczés forma kulacsot küldöttem; nem írhattam eő kegyelminek is külön, azért igen szépen követem Excellentiádot, hogy evvel terhelem. Semmi ollyas újságunk most nincsen mivel tudnék kedveskedni, hanem egy pár véslinget bíztam ezen emberre, ha el tudgya vinni. Ajálván ezzel tovább való Excellentiád Gratiájában magamot s szegény Residentiánkot, érdemem felett

kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus uramnak maradok

Excellentiádnak

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] a jelen hó (május) 14-én [2] felüdülésre, sétára

13.

38191 1716
aug 22

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Ttes nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak eő Excellentiájának alázatosan írám.

ESZTERGOM

BÁTHORKÉSZI

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

A Méltóságos Nagy Aszszonynál Salánkon a Boldogságos Szűznek Mennybe vitele napján lévén, örömmel értém, hogy Isten eő Sz. Felsége szerencsésen fel vitte Excellentiátokot, kívánom továbbá is, hogy az eő Sz. Áldásit Excellentiátokra terjesztvén, minden dolgaiban boldogícsa, sok időkig szerencsésen Votumok szerint éltesse, meg tarcsa, és rövid nap hozza vissza vigasztalásunkra: melyet a jó hírek alkalmatosságával bátrabban reménlünk.

E mellett édes Méltóságos Generális Úr akarám azon is Excellentiádot alázatosan kérni, hogy valami keves Borsó és Lencsebéli Alamisna iránt méltóztatnék Excellentiád Ács Lőrincz, avagy Károlyban Praefectus uramat parancsolni, mert effélékre nagy szükségünk vagyon.

Mely Excellentiád ebéli Istenes jó akaratyát, gratiáját mi is teljes tehetségünk szerint méltatlan imácságinkkal és Sz. Mise mondásinkkal meg hálálni igyekezünk: erre való kegyes válaszát alázatosan el várván Excellentiádh magamot s Szegény Residentiánkot tovább való szokott Gratiájában Excellentiádnak recommendálván, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok.

Excellentiádh

Nagybánya 1716
Die 22 Augusti

Alázatos Istent imádó legkissebik
méltatlan Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

14.

38190 1716
nov 26

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Excellentiájának Ttes nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uram eő Excellh alázatosan írám

Esztergom

Bathor Készi:

Méltóságos Generális nekem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Minthogy édes Méltóságos Generális Uram az idei esztendőnek terméketlensége miatt annyira jutottunk, kivált italka dolgából, hogy éppen szinten csak vízre szorultunk; azért sok törődésim s elmém fárasztása után juta eszemben, hogy valamiképen sert szereznénk: s most szinten a Nyírben voltam árpát keresni s Ocsván által menvén látám az Excellentiád serfőző üstit, a ki talám most nem szinten any-

nyira szükséges, mivel ez is, a károlyi, amint mondgya Udvarbíró Úr, jó és igen alkalmatos. Azért az Excellentiád érdemünket meg haladó mindenkori Atyai Gratiája és szegényeken könyörülő természet szerint való nagy kegyessége felindíta, hogy alázatos instantiámmal Excellentiádot requirálnám, hogy az Excellentiád Kegyes patrociniumából szükségünkre való serecskét magunk főzethessünk, és amely kevés árpát alamisnában kapunk, azzal magunknak használyunk és a távol lévő serházakra/:a honnan a vectura [1] is igen súlyos lenne:/ ne adgyuk. Kihez való képest alázatosan kérem Excellentiádot, erre az esztendőre, a melyik serfőző üstre nem leszen szükség Excellentiád emberinek? nékünk ideengedni méltóztassék. Az Irgalmas Isten talám más esztendőre bővebb áldását terjeszti a szőlő Hegyekre. S akkor alázatos nagy hálaadó köszönettel minden fogyatkozás nélkül vissza küldgyük. Ezen felyül ha tovább merném Excellentiádot búsítani? azon is igen alázatosan kérném, egy avagy két főzetre való árpácskával is méltóztassék Excellentiád bennünköt segélteni.

Mely Excellentiád hozzánk való Istenes jó tételményit s Kegyes Gratiáját mindennapi imácságunkkal s misemondásunkkal meg hálálni telyes tehetcségünkből hitünk szerint igyekezünk és el nem mulatyuk. Kegyes jó válaszát el várván Excellentiádnak, magamot s szegény Residentiánkot tovább való Gratiájában Excellentiádh alázatosan recommendálom, érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok.

Ps: A Méltóságos Aszszonyt eő Excellentiáját szerzetesi alázatossággal köszöntöm és hogy az Úr In. minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya eő Excellentiáját szívesen kévánom Excellentiádh

Károly 1716
Die 26 9bris

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

[1] szállítás

1717.

9 levél (15-23)

15.

38195 1717
jul 30.

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Szegedinum

Tokay Nagy Károly

Méltóságos Generális nekem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Kegyelmes Uram!

Isten Segélcségével tegnap tizenegy óra tájban reggel érkezém ide Aradra; innen noha jól tudom, hogy Excellentiádnak minden újságokot a Tháborról is meg írjanak: mindazátal ha újságot nem írok is? leg alább tartozó szerzetesi kötelességemnek meg felelni kévánván együgyű levelem átal Excellentiádot köszönteni el nem mulathatom. Alázatosan jelentvén, hogy itt Istennek hála jó hírek folynak. Nándor fejérvár lövésihez egy hete immár hogy hozzá kezdettek; a Száva felől való oldalát s bástyáját szintén a földig rontották, a tűz szerszámokkal is kezdették égetni, úgy hogy két hetek alatt remélyük Ist. jóvoltából feladását. Az Aprosban elsőben vigyázatlanságunk miatt egy kevés kár esett volt, de ott is segélcség érkezvén, meg űzvén a törököt, azokkal

együtt, kiket a vízben ugrattak! öltek meg két ezerig valót. A török Thábort Orsovánál mondgyák, úgy láczik nem mer Nándorfejérvár segétcségire jöni. Ott ugyan Orsovánál harmincz ezerig való pogányságot halyuk hogy által jött volna a Dunán Karánsebes felé: de föld népe annak előtte meg tudván, a hegyekre magát recipiálta [1]: innen gondoljuk, hogy

Nándorfehérvár látképe régi rajzon.

újjobban vissza ment volna, ha szintén nem ment is? meg fordul: mert a Felséges Herczeg úgy értyük huszonöt ezeret küldött utánnok, még ma jobban meg halyuk. Kiről ennek utánna is Excellentiádot tudósítani el nem mulatom.

A méltóságos Aszszonyt eő Excellentiáját Szerzetesi alázatossággal köszöntvén, magamot és Sz. Szerzetünköt Excellentiád mindenkori szokott, érdemünk felett való Kegyes Atyai Gratiájában alázatosan recommendálván maradok

Excellentiádh

Arad 1717
Die 30 julij

Alázatos Int imádó méltatlan
Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] a hegyekbe vonult

16.

38197 1717
aug 3.

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Uram Ttes Nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus uramh eő Excellentiájának alázatosan írám

NAGY KÁROLY://

Méltóságos Generalis nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Kegyelmes Uram!

Vissza bocsátván az alkalmatosságot, az melyen ide jöttem, akarám Excellentiádot ez által is, alázatos levelem által köszönteni; jelentvén egyczer s mind hogy itt egyéb hírek még nincsenek, hanem hogy a mely pogányság Orsovánál által jött volt, a Sánczra, az mely Orsova elleniben vagyon Midernál / amint itt nevezik / a kiben hét avagy nyólcz száz gyalogság volt, reá ment és erősen ostromlotta, de háromszor a mieinktől, kik a sánczban voltak, visza verettetett; a hol négy ezerig való népet Istennek hála el vesztett; az után úgy mongyák hogy ágyúkot hozatott volna és azokkal vítta. Némelyek beszélik, hogy abba hadta és vissza ment Orsovára; mások pedig tegnap azt mondgyák vala, azt értették, hogy jó accordo [1] alatt a mieink fel adták volna: ezt a török azért cselekedte, gondolta azt, hogy a Felséges Herczeg segécséget fog küldeni, és a Thábor meg erőtlenedvén, ő a Duna mellett fel jő s nyertesen jár: de meg csalta magát, mert eő Herczegsége senkit nem küldött, nem is fogja distrahálni, úgy hiszük, míg Isten a meg szállott várat kézben nem adgya. Úgy halljuk, hogy bizonyosan a Fő Thábor el érkezett volna: s vélekedtünk is, hogy tegnap a harcz meg lett volna, de még eddig semmi bizonyost nem értheténk, ha nem probált: avagy

a két nap nem probál? Quinta hujus in die anniversaria[2] Isten kegyelme és a Boldogságos Sz. Szűz Segécsége által a mieink rajta mennek: adgyon az Úr Isten szerencsés győzedelmet.

Én nékem még egy hétig itt leszen mulatásom, az idő alatt ha mi örvendetes hírrel Isten eő Sz. Felsége vigasztal, noha mások is meg írják, mindazátal én is Excellentiádot tudosítani el nem mulatom. A minemű indulgentiák most ki bocsáttattak, Vicarius Generalis[3] Kiss Uram eő Nga nekem küldötte az Egri P. Guardiánunk[4] átal, a ki bizonyos dolog végett hozzám jött, hogy T. Pr. Ravasz Atyámnak küldeném meg, hogy eő Atyasága körül belől levő plebániákra osztaná ki: ezen alkalmatosság által küldöm eő Kegyelminek. Ha Csanálosi plebanus uramnak nem volna? mindaz átal gondolom hogy méltóságos Pispök Uram eő Nga küldött Excellentiádh/. írjon T. Pr. Ravasz Uramnak iránta./ mingyárt fog küldeni.

Többekkel Excellentiádot nem terhelem, hanem minapi iterált instantiámot tovább is Excellentiád Apostoli buzgóságában alázatosan rocommendalván Szerzetesi alázatossággal a méltóságos Aszszonyt eő ngát köszöntöm és hogy az Úr Ist. minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya kévánom. Kivel magamat s hozzám tartozandókat Excellentiád mindenkori kegyes Gratiájába ajálom, érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Arad 1717
Die 3 Augusti

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] megegyezés [2] e hónap érfordulós ötödik napján [3] általános helynök, püspöki helynök [4] házfőnök atyánk

17.

38196 1717
aug 22

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Ttes Nemes Szatthmár Vármegye örökös Fő Ispánjának érdemem felett kivaltképen való bizadalmas nagy jó Patronus úrh eő Excellentiájának alázatosan írám

P Kálló NAGY KÁROLY

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó patronus Uram!

Aradról ide Egerben érkezvén, s midőn Sz. István napján a Stapheta érkezék a jó hírrel, hogy a török Thábor egészen meg veretett, s széljel oszlatott: mingyárt kévánok vala kötelességem szerint Excellentiádh alázatosan levelem átal udvarolni, de a posta nap nem volt máig: és ma is el akarám halasztani, mig constantialiter [1] egészen ki nem tanuljam, mint esett az a győzedelem? mert látám mikor a Méltóságos Gróff Pispök úr eő nga Excellentiádnak meg írá, ezen örvendetes hirt expressus által el küldé, azért én továbbra halasztom vala míg bővebben írhatnék felőle. De juta eszemben, hogy az In. irgalmasságát jó szünetlen hálaadással hirdetnünk, annak okáért, noha szintén indul a posta: még is akarom alázatosan Excellentiádnak jelenteni, hogy az Úr Isten az idén ellenségünk félelmétől meg szabadított, áldassék Sz. Neve érette mind örökké.

Ezzel tovább való szokott Gratiájában Excellentiádh magamot, Sz. szerzetünköt alázatosan recommendálván kiváltképen való bizodalmas nagy jó Patronus Úrh maradok Excellentiádh

Eger 1717 Die 22 Augusti

Alázatos Int imádó
Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] alaposan

18.

38198 1717
okt. 24

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy nékem küldött minapi méltóságos levelit Excellentiádnak nagy alázatossággal vettem, melyre, mint hogy egy kevéssé Kolosvárra méltóságos Gubernátor[1] Uram Excellentiája, Erdélyi Pispök úr eő nga köszöntésire mentem vala, választ eddig nem adhattam; kiről Excellentiádot bizadalmas nagy jó kegyelmes Uramat alázatosan követem.

Azt gondoltam vala, hogy a Báthori Földes Urat ott tanályam, de nem lőn szerencsém, mert mikor oda érkeztem, igen el oszlottak volt az uraságok; azért Kemény Urammal nem leheték szemben. Nem tudom, Excellentiád veheté é válaszát? de gondolom hogy nomine s omine[2] Kemény lévén; efféle Istenes dologra nem örömest hajol: azért midőn Excellentiád reá érkeznék? méltóztatnék nékem parancsolni? mingyárt alá mennék; hogy kegyes Gratiájából s Apostoli buzgóságából származott patrociniumából s assistentiájából el foglalnók azon puszta helyet. Nincsen semmi kárára a Földes Úrnak, eddig sem vette semmi hasznát: most minek előtte a quartélyosok bé szálnak, ha úgy teczenék Excellentiádnak, talám jól esnék.

Vagyon ott Báthorban a városnak egy Háza: a kit csak quartélyos tisztek számára tartanak; melynek egy részit a Fejedelem Hochencoller a mi Templomunk falaiból építtetett. Excellentiád kegyes dispositiójából Vice Ispány Uram, s a nemes Vármegye meg cselekedné, hogy az oda szállandó tisztet máshová dislocálná[3], avagy más módot tanálna benne; mint hogy tavaly két kapitány volt, most egyet szállítana, és így a város azt a Házat örömest ide engedné. *Ott most*

elsőben egy Páter egy Fráterral el lakhatnék, s egyik Házban Sz. Misét is szolgálhatna: míg az Isten Alamisnát parancsolna, hogy csak a Sanctuáriumát [4] *is a Templomnak fel építhetnők, és a Templom mellé valemely házacskákot.* Az felyebb való esztendőkben a nemes országnak conscribáltatása [5] után való Ország gyűlésiben hozódott volt elé a mi szegény Falunk is; de az Excellentiád érdemünk felett hozzánk való Gratiája, foganatos munkája által az egész nemes országnak úgy teczett, s helyen hadta: hogy régi Sz. Királyok idejétől fogvást mindenkor meg maradott immunitásában s privilégiumiban meg maradgyon; nem tudom ha nem kell é tartanunk, hogy most újjobban elő vetetődgyék! Azért Excellentiád kegyes Atyai Protectiójában ajálom.

Mind ezekben magamat Excellentiád bölcs ítílete szerint való dispositiójában, patrociniumában telyeséggal resignálom [6]: és magamot s szegény Provinciánkot Excellentiád érdemünk felett kiváltképen való mindenkori Gratiájában s szép affectiójában [7] alázatosan recommendálom s érdemem felett ugyan azon jó Kegyelmes patronus úrh maradok

Excellentiádh

Nagybánya 1717
Die 24 8bris

Alázatos méltatlan leg kissebik
Istent imádó szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

Ps. Lándor Fejérvárról írja a páterem, hogy a Török békességet kéván, s ezen hónapban követeket is küldött: adná az Úr Isten, lenne meg. Nékünk ott Belgrádban assignáltatott [8] egy moschaea, melyben Sz. Ferencz Atyánk napján elsőkben dévotizáltunk [9].

---

[1] kormányzó [2] névben és tényleg, neve és természete szerint [3] helyezné el [4] szentély [5] összeírása [6] magamat rábízom [7] jó szívébe, jóindulatába [8] kijelöltek, adtak [9] tartottunk istentiszteletet

19.

38200 1717
nov. 4.

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Uram!

Hogy In. minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya s szerencsésen sok számos esztendőkig votuma szerint éltesse s tarcsa meg Excellentiádot szívesen kévánom. Mai devotionkat noha az egész méltóságos Házért offerálák[1] de kiváltképen Ferenc urfiról emlékezvén, kértük, kérjük az Úr Istent, hogy maga dicsőségire, Excellentiátok örömére, a méltóságos Familiának nagyobb ki terjedésire, s nekünk szerencsénkre nevelye, tarcsa meg s hoszszú időkig szerencsésen éltesse.

Az aitatosság vége felé érkezék ezen Debreczenben menő alkalmatosság, mely átal akarám Excellentiádot ez együgyű csekély írásommal látogatni s köszönteni. Nem lévén egyéb újságunk/.noha már nem újság./ egy véka gesztenyét küldöttem Excellentiádnak; jelentvén emellett alázatosan, hogy a Föld népe itten újjobban rossz hírekkel rettent bennünköt Moldva felől; mi ugyan csak a régi meg gyökerezett félelemből állítyuk származni: mindazátal ha Excellentiád valamely bizonyossal méltoztatnék consolálni, n: gy hálaadással s köszönettel vennők.

Kivel magamat s Sz. Szerzetünköt tovább való Excellentiád szokott érdemünk felett való Kegyes affectiójában s Atyai Gratiájában alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Úrh maradok

Excellentiádh

Nagybányae 1714
Die 4 9bris

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] ajánlották fel

20.

38201 1717
nov. 6.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locum tenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

P Szatthmár

Nagy Károly://

Méltóságos Gánerális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Excellentiád 30 8bris[1] nékem küldött méltóságos levelit szerzetesi alázatossággal, és nagy örömmel ezen a postán vévén; melyhez képest alázatoson kévántam Excellentiádh

Nagykároly: a piarista plébániai templom.

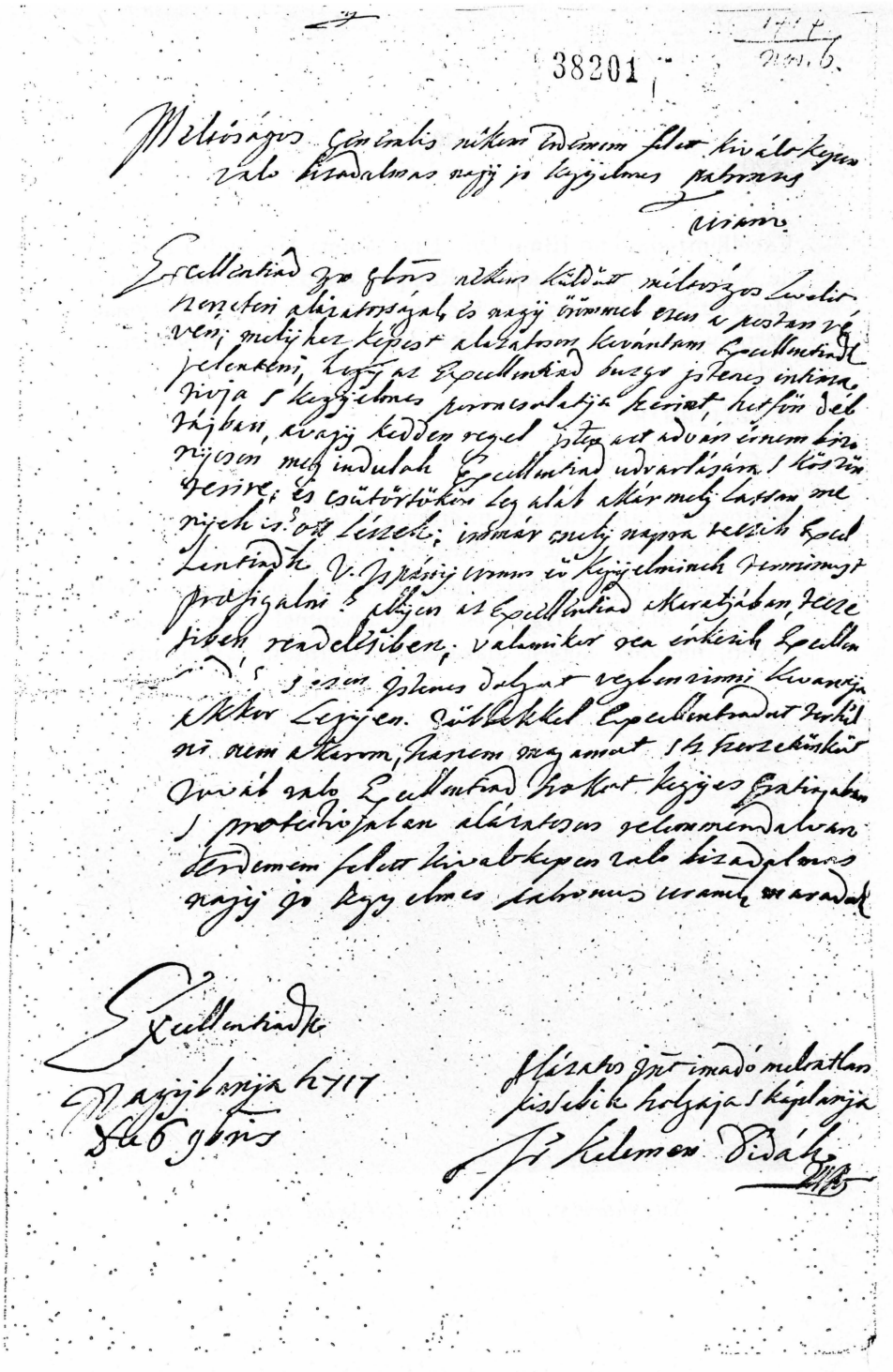

P. Kelemen Didáknak Nagybányán 1717. november 6-án kelt levele Károlyi Sándorhoz (20. levél)

jelenteni, hogy az Excellentiád buzgó Istenes intimátiója [2] s kegyelmes parancsolatja szerint, hétfőn dél tájban, avagy kedden reggel, Isten azt adván érnem, bizonyoson meg indulok Excellentiád udvarlására s köszöntésire; és csütörtökön leg alább, akár mely lassan mennyek is? ott lészek. Immár mely napra teczik Excellentiádh V. Ispány Uram eő Kegyelminek terminust praefigálni [3]? állyon az Excellentiád akaratjában, teczésiben, rendelésiben; valamikor reá érkezik Excellentiád s ezen Istenes dolgot végben vinni kívánnya, akkor legyen.

Többekkel Excellentiádat terhelni nem akarom, hanem magamot s Sz. Szerzetünköt tovább való Excellentiád szokott kegyes Gratiájában s protectiójában alázatoson recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes patronus Uramh maradok

Excellentiádh

Nagybánya 1717
Die 6 9bris

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

[1] október 30-án [2] közlése [3] kijelölni

21.

38199 1717
nov. 16.

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Regiae Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Prno Gratiossimo Colendmo

NAGY KÁROLY://

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Ebben az órában érkezvén ide Báthorban, s V. Ispány Uramot szintén induló félben tanálván Fejér tó felé a gyűlésre, beszéllék eő Kegyelmivel, tudakozván mely napra jöhetne vissza? bizonyos napot nem tuda assignálni, azért hogy sok bajoskodást által látván a gyűlésben, maga sem tudgya meddig protraháltatik [1], hanem azt ígíré, hogy onnan Fejér Tóról fog expressus embert Excellentiádhoz küldeni, s informálni el nem mulatya Excellentiádot, mely napra jöhet ide vissza: én addig Levelekre fordulok és ott meg értvén a napot! pridie [2] ide által jövök. Kire való nézve alázatosan kérem Excellentiádot akkorra ide fáradni és azon Istenes dolgot végben vinni méltóztassék, mely Isten előtt való érdemes fáratcságát Excellentiádh eő Sz. Felsége lelki testi áldásinak Excellentiádra való bővséges ki terjesztésivel s örök boldogságának közlésivel meg jutalmaztatya.

S mi is mindennapi inmácságinkkal, Sz. Mise mondásinkkal meg hálálni el nem mulatyuk. Ajálván ezzel Ist. oltalmában Excellentiádot, s magamat s Sz. Szerzetünköt tovább való Excellentiád Gratiájában alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Raptissime [3] Báthor 1717
Die 16 9bris [4]

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

Krucsai János úr és több böcsületes nemesi rendek jöttek volt V. Ispány Urammal, örömmel kévánván látni Excellentiád buzgó Istenes munkáját.

Ps. Szerzetesi alázatossággal köszöntöm a Méltóságos Asszonyt eő Ngát, örülök szerencsés érkezésin és hogy az Úr Isten minden lelki testi jókkal szeresse s áldgya s szerencsésen sok számos esztendőkig éltesse szívesen kévánom.

---

[1] húzódik el [2] előtte való napon, előző nap [3] nagyon gyorsan, hirtelenében [4] nov. 16-án

22.

38202 1717
decz 5.

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokay Dobos Nagy Károly://

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Prnus Uram!

Jóllehet édes méltóságos Generális úr még 29 9bris estve érkeztem ide Egerben, mindazátal Excellentiád Méltóságos úri levelét csak tegnap előtt presentálhatám [1] nagy Prépost úr eő Ngának: mely nem kevés vigasztalást szerze, nem csak eő nga, hanem az egész Ttes Nemes Captalan előtt, együtt lévén szintén akkor eő Ngák eő Kegyelmék; csak tegnap előtt amint említém adhatám kézben Excellentiád örvendetes levelét, mivel ollykor tanáltam ide érkezni, mikor Telekesi Pál uram, aki igen Sz. s ritka példájú ember vala, sok esztendőkig maga házánál is emberek társasága nélkül való életet élvén, ahonnan a mi Residentiánkban bé jövén, midőn éppen két napok híján esztendeit ki töltené s társaságba, a meny-

nyei Szentek társaságában készülne és majd majd indulna, akkor mondám érkezém és utolsó pillanásig mellette lévén s temetésinek alkalmatossága körül foglalatoskodván nem vala időm, hogy elébb feljebb nevezett nagy Prépost Uram eő Ngának kezében adhattam. Báthorból való el jövetelemkor immár öt papista ember tanálkozott vala, mind a Bíró mind a lajtnan ígírék, ki, ki maga részéről, hogy a Páternek szállása lészen akár melyiknél; még nem tudhatom mint lött az után alkalmaztatása? még egy Pátert küldök oda, hogy mind a körül való lakosokh, s mind az eő Felsége vitézinek kik a tájon quartélyban vadnak, szolgálhassanak. Felette igen örvendett ezen dolgon a Kállóban levő oberlajtnán; én magam is mihent mostani Provincia dolgait végezhetem? oda megyek; és a mennyire érkezem? körül belől az ott való lelkeknek szolgálok.

Ha Excellentiádot meg nem bántanám véle? kérném alázatosan, hogy Excellentiád Gratiájából való introductionkh s be menetelünknek módgyáról, valamely ehez illendő levelet Sz. Szerzetünkh méltóztassék Excellentiád adni, s nékem meg küldeni. A méltóságos urfit ha Isten Nagy Szombatban menő útyában erre hozza, szívesen látom; az eő nga inasának ki iránt méltoztaték emlékezni, lévén itten szállása, étele; itt semmi új híreink nincsenek. Többekkel Excellentiádat terhelni nem akarom, hanem magamat s Sz. Szerzetünköt tovább való szokott Atyai Gratiájában Excellentiádh alázatosan recommendálván, érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus uramnak maradok

Excellentiádh

Eger 1717
Die 5 Xbris

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

Ps: A méltóságos Aszszonyt eő ngát / és a méltóságos Nagy Aszszonyt ha még Károlyban vagyon?/ Szerzetesi alázatossággal köszöntöm és hogy In. minden üdvösséges jókkal áldgya eő Ngkot kévánom.

---

[1] adhattam át

23.

38203 1717
decz 30

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti et Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc Dno et Prno Clementissimo KÁROLY

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uram!

Hogy a Karácsoni Sz. ünnepeket, után való ó esztendőt végző napokat szerencsésen mulathassa és az bé állandó új esztendőre Isten eő Sz. Felsége kévánt friss jó egéségben virassza, minden részeivel s több következendő számos esztendőknek votuma szerint való által élésivel maga Sz. nevének dicsőségire, s az Anyaszentegyház kiterjedésire, Hazánk örömire, s nékönk szerencsénkre el tölteni engedgye szívesen kévánom és az Úr Istent, hozzám tartozandókkal együtt azon kérni el nem mulatom.

Magam kévánok vala édes M. Generális Uram Excellentiád udvarlására s köszöntésire menni, a mint ha a mely Páterem után várakozom, hogy Egerből utánnam érkezzék? olly leveleket nem hoz mellyekhez képest vissza kellessék mennem, káplányi tartozó kötelességemet alázatosan végbe vinni és Excellentiád udvarlására menni el nem mulatom.

Édes M. Generális Uram Excellentiád Gratiájából s Apostoli buzgóságából való itt létünknek, Istenek Sz. neve dicsértessék, nagy hasznát látom, mert noha elsőbben csak egy papista ember/:s azt is reménségem felett Excellentiád tanálá fel:/ tanálkozék: immár Istennek hálá tízet számlálunk; az ünnepekre is iminnen amonnan jöttek szegények, kik sok esztendőktől fogvást gyónásra nem mehettek. Ezen Páteremnek egy gyenge kelyhet hadtak vala; ide s tova való hordozásában úgy meg gyengült, hogy sine periculo[1] Sz. misét nem mondhatunk véle, azért Excellentiádot alázatosan kérem, az itt való szegény puszta Templomra, ha nem egy paramentumot is? egy kelyhet adni méltóztassék Excellentiád.

Mely Istenes jó cselekedetét Excellentiádnak Isten eő Sz. Felsége bőségesen meg jutalmaztatya, s mi is méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatyuk. Alázatosan recommendálván ezzel magamot hozzám tartozandókkal együtt Excellentiád érdemünk felett való kegyes Atyai Gratiájában és kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh
Báthor 1717 Die 30 Xbris[2]

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] veszély, tiszteletlenség nélkül [2] december 30-án

1718.

12 levél (24-35)

24.

38208 Eger 1718 Die 20 Januarij

Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor Ttes Nemes Szatthmár vármegye örökös Fő Ispányának érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus úrh eő Excellentiájának alázatoson írám.

TOKAY NAGY KÁROLY

KÁLLÓ

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám Excellentiádh jelenteni, hogy Méltóságos Gróff Egri Pispök úr eő Nga 13 praesentis későn estve érkezék Egerben, s 17 Homonnára indula Méltóságos Gróff Zicsi Péter és Altthám uram eő Ngok között való osztálynak compositiójára [1]; és egyúttal a tájan való diecesisse [2] részinek meg tekintésire: én kevés idő alatt míg itten mulata noha egy néhányszor valék eő Ngánál; mind az átal nagy és sok dolgait látván és egyebekről való instantiájimot producálván, Szatthmári Imréről nem szólhaték. Ha Isten meg hozza eő Ngát, az itt való Guardián meg fogja jelenteni, s ha alkalmaztatni fogja eő Nga? jó: ha pedig nem? maradgyon itt a mással együtt szenvedgyenek: éhel meg nem halnak. Azért Excellentiád ne gondolkozzék iránta, s tovább magát ne fárassza.

Itt ha csak ma nem jő? semmi derekas híreink nincsenek; hanem mind a városon s mind a falukon igen sűrűn a betegek s némely helyeken szaporábban is temetnek, mint rend szerint másszor szoktak halni, noha hálá az Úr Istennek semmi jelit nem ismerni a Pestisnek. A méltóságos Gróff Pispök úr eő Naga igen örvend a mi Báthori puszta Residentiánkh, ígíré hogy a mivel lehet segélni fogja; és maga vármegyéit is disponálni [3] fogja hogy segélcsen; más Tt. Vármegyékre is írt, recommendálván bé adandó instantiánkat: melyet most T.N. Sáros vármegyében és Zemplimben magammal el fogok vinni és az után Máramarosba a sendely végett fordulok; az cserepezésnek végire mentem de igen sokra menne: azért csak sendelyről kell gondolkoznom.

Többekkel Excellentiádat terhelni nem akarván hanem tovább való szokott Gratiájában magamot, Sz. Szerzetünköt alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Pronus úrh maradok

Excellentiádh

Alázatos méltatlan kissebik Szolgája
s Int imádó Káplánya
fr Kelemen Didák mp

Ps: A méltóságos Aszszonyt reménlem Isten szerencsésen vissza hozta Erdélyből; azért szerzetesi alázatossággal köszöntöm és hogy az Úr Isten minden üdvösséges jókkal szeresse s áldgya az új esztendőben, s minden részeit szerencsésen el mulatni s többeket sokakot érni engedgyen szívesen kívánom. Ha Excellentiád méltóztatik nekem valamit parancsolni Eperjesen, alázatosan el viszem.

---

[1] végrehajtására, elintézésére (?) [2] egyházmegyéje [3] felszólítja

25.

38204 1718
febr. 13.

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Gratiossisimo Colendmo

P Tokay Nagy Károly

Kállo

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Uram!

Egerből ide Eperjesre az el mult napokban érkezvén, akarám Excellentiádat alázatosan tudósítani, hogy *az iffiak iránt tettem olly dispositiot*[1], *hogy tudományokban tapasztalható elő menetelt remélhetni*; *két Clericust*[2] *rendeltem, a kik reájok vigyázzanak*: *egyik tanulásokra s occupatiojokra*[3] *vigyáz, a más aritmeticára tanítya*: *eddig úgy teczik nem utolsókh mutatták magokat, s ezen túl jobban fognak proficiálni*[4].

E mellett ha merném Excellentiádot búsítani? alázatosan kérném méltóztatnék informálni, hogy az Ecsedi mészből nem disponálhatna é velünk a Ttes N. Szepesi Camera? és ha eő nem? hogy kellene instálnunk? hogy leg alább a Báthori Templomunk el romlott ajtaját és egyéb szükségesebb romlásokat megújíthatnók. Holnap akarok vala Máramarosban sendely végett indulni; de Szepességben szükséges képen kelvén fordulnom, a jövő hétre kellé halasztanom.

A méltóságos Aszszonyt eő Ngát szerzetesi alázatossággal köszöntöm, és hogy az Úr Isten minden üdvösséges jókkal szeresse, s áldgya s szerencsésen éltesse, kévánom. Kivel magamot s Sz. Szerzetünköt Excellentiádh tovább való Ke-

gyes Gratiájában s protectiojában alázatosan recommendálván érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Eperjes 1718 Die 13 Februarij

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] rendelkezést [2] kispapot [3] foglalatosságukra [4] előhaladni

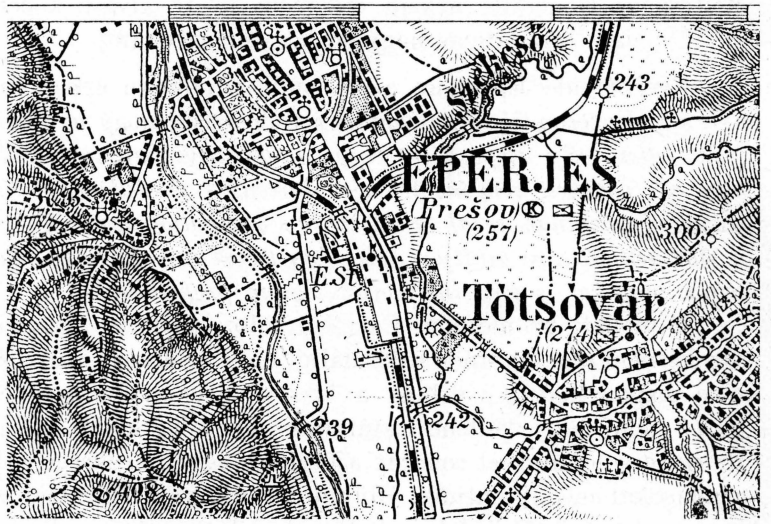

Eperjes (Franca Villa, Fragopoli, Pressov, Prešov) mérnöki helyszínrajza: főutcáján balról az alsó a Ker. Sz. János templom és minorita kolostor, ahol Kelemen Sámuel Didák (1702 *nov.* 19-*én) szerzetesi életét megkezdte, örök fogadalmat tett* (1704 *nov.* 21-*én*), *teológiai tanulmányait végezte, mint felszentelt pap* (1707. *júl.* 3) *néhány évig működött, és ahol* 1717. *jún.*1-*jén tartományfőnökké választották.*

26.

38205 Gr. Mikes Mihályhoz 1718 márcz 1.

Illmo Dno Dno Comiti Michaeli Mikes de Zabola Ssmae Cae Raeque Mattis Inclyti Principatus Regni Transylvaniae Gubernij actuali primario Consiliario /tit. cum offciom dignitate/ Dno et Prno Gratiosissimo Colendissimo

in CSESZTVE in TRANSYLVANÍA.

vel SZ. LÉLEK

Méltóságos Gróff nékem érdemem felett kivált képen való igen bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uram!

Jóllehet édes méltóságos kegyelmes uram, szándékozám rövid nap Ngd udvarlására menni; /. és eddig is azért mulattam el, hogy Ngdh együgyű leveleim által nem udvarlottam melyről Ngdot alázatoson követem./ mind azátal kételeníttetem addig is alázatos instantiámmal búsítani a méltóságos Gróffot; jelentvén nagy alázatossággal, hogy egy nehány böcsületes úri s Nemesi rendek bizonyos dolog végett itt Leveleken Ramocsaházi György uram Házánal együtt lévén, *nagy örömmel és a méltóságos Gróffról való igen jó dicsíretes emlékezettel értették, hogy a Méltóságor Gróff az el mult nyáron a pogányoktól keserves rabságra vitetett Keresztyén Atyánk fiainak szabadulásokban szívesen munkálkodnék*: kiért közönségesen kérének az urak eő Kegyelmek, hogy ismeretcségem lévén a méltóságos Gróffal, írnék, s kérném azon a méltóságos Gróffot, hogy a többi között Bárczi Sigmondné Csuka Judit Aszszonyról kedves Atyafiokról el ne feletkeznék a méltóságos Gróff; hanem a rabok ki szerzésire s szabadítására be menő Boér Gábor uram eő kegyelminek méltóztatnék recommendálni, hogy maga parolájára [1] hozza ki a felyebb nevezett személyt: semmit sarczának meg adása felől nem gondolkozván, mert ezt az Atyafiak készek nagy köszönet-

tel mingyárt le tenni és meg adni. *Kérem azért a méltóságos Gróffot, méltóztassék szegénynek szabadulásában munkálkodni.*

Mely Istenes jó cselekedetit s kegyes Gratiáját a méltóságos Gróffnak Isten eő Sz. Felsége meg jutalmaztatya, s böcsületes úri s nemesi renden levő Atyafiak telyes tehetcségek szerint meg szolgályák; én is mindennapi imácságim s

« A pogányoktól keserves rabságra vitetett Keresztyén Atyánk fiainak szabadulásokban... » Kelemen Didák is szívesen munkálkodott. (Kép az Országos Széchényi Könyvtárból: rabszolgapiacon a foglyok).

Sz. mise mondásimmal meg hálálni el nem nem mulatom. Ajálván magamot s Sz. Szerzetünköt a méltóságos Gróffnak érdemünk felett való mindenkori szokott kegyes Atyai Gratiájában s protectiojában és kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Ngdh.

raptissime in Levelek 1718
Die 1 Martij

Alázatos Istent imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

---

[1] szavára

27.

38206 1718
apr. 23

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc: Dno Clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendissimo.

KAROLYNI:

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám édes Méltóságos Generális Uram Excellentiádnak jelenteni, hogy az Excellentiád parancsolatyát Simonnak Szatthmárt meg mondám, s biztatám is, hogy csak válalya fel; el hiszem, eddig is Excellentiádot meg kereste iránta, mert ígíré, hogy nem késik hanem minél hamarabb el megyen Excellentiádhoz. E mellett akarám azt is Excellentiádnak alázatosan referálni, hogy Szatthmárt posta mester uramnál lévén, jelenté hogy a Generális posta mester írt eő kegyelmének, hogy adgyon informátiót, ha Báthor s Károly felé alkalmasabb volna e a postának járni? mint Matócs s Csegőd felé s mondá hogy, Excellentiádat akarja conferálni[1], mindazátal hogy ne késnék véle, akarám Excellentiádnak tudtára adni, hogy levele átal méltóztatnék eő Kegyelmének parancsolni, avagy magához hívatni, hogy Excellentiád teczése, hasznos s bölcs ítílete szerint adna informátiót: úgy látom eő kegyelmének nincs egyébben difficultássa[2], hanem Károlyt Szatthmárhoz nagynak ítíli másfél Postának, az útnak gyakorta való rossz volta miatt: ott járna az elméje ha Majtinban volna veredarius[3] és Csanáloson: de Excellentiádnak, mint eő kegyelme is ítíli, az nem fog teczeni: én mindarra mondom hogy ha Bagos felé az út meg lesz csinálva? nem lészen vagy más fél posta Károly

Szatthmárhoz. A mint immár Excellentiád helyesebbnek ítíli; én igen akarnám ha végben vitetődnék ezen dolog? mert egy papista emberrel mingyárt több lenne Báthorban s magunk alkalmatosságára felette hasznos volna: mert most nem tudok miképen küldgyek oda levelet. Azért mihent Isten Bányára viszen? magam is írok a Bécsben commoraló procurátorunkh[4] hogy /mivel maga is tudgya ezeket az utakat/ mennyen és szóval tegyen relátiot felőle: noha ezt sem látom szükségesnek, mert a mint értem semmi difficultást nem teszen erről a generális posta mester, csak éppen a Szatthmári posta mester informatióját várja; s azt is írja Posta mester uramnak, hogy ezeken az új helyeken Catholicus veredariusokot tegyen.

Midőn azért erről alázatosan informálnám Excellentiádat, érdemem felett kivaltképen való igen bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uramnak maradok.

Excellentiádh

raptissime in Jánk 1718 Die 23 Aprilis

Alázatos méltatlan kissebik,
Istent imádó Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] megkérdezni [2] nehézsége [3] lovas posta, futár [4] tartózkodó rendi ügyvivőnknek

28.

38207 raptissime[1] Kisvárda 1718. Die 3 Juliy

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti, Inclyti Cottus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno clementissimo et Patrono iugi veneratione Collendisso:

in Nagy Károly

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uram!

Nem lévén szerencsém édes méltóságos Generális Uram, hogy Excellentiádnak Károlyban udvarolván alázatosan köszönthessem, és újjobban kérhessem, hogy Ács Lőrincz uramnak iterato [2] méltóztatnék Excellentiád comittálni, [3] hogy a fáink s sindeljünk Máramarosból le érkezvén, kivonattassa s gondgyát viseltesse: kiért ezen együgyű levelem által akarám Excellentiádot alázatosan requirálni s kérni /:mivel reménlem hogy a víz meg újjulásával a jövő héten alá érkeznek:/ méltóztassék Excellentiád iránta parancsolni.

Ha a búzácskát is Excellentiád Kegyelmes Gratiájából s Istenes jóvoltából Bányára felszállíthatnók? most jó ára lévén, mingyárt el adhatnók, és bíznám hogy ebből, a mivel még a sendelyért tartozunk egészen ki fizethetnők. Továbbá, ha hosszas és unalmas Instantiámmal Excellentiádat meg nem bántanám? azt is alázatosan jelenteném, hogy Bagosi Mihály uramtól értém: Méltóságos Judex Curiae Uram Excellentiája tudakozódott eő Kegyelmitől ha Báthorban volna é Fundátorunk? s nem tudta eő Kegyelme voltaképen informálni: azért hogy Excellentiád angyali bölcsessége találna olly módot? hogy valami úton erről emlékezni s bennünköt recommendálni méltóztatnék: az Sz. Lélek Isten talám az Excellentiád Apostoli buzgóságából származó foganatos szavait meg szentelné és ha Fundátiot nem is! talám a Templom építésire valami Alamisnát deputálna. [4].

Mely Excellentiád Istenes hozzánk meg mutatandó jótéteményit s kegyelmes Gratiáját Isten eő Sz. Felsége mind itt az életben! mind az Egekben mennyei Sz. áldásinak Excellentiádra s egész méltóságos Házára való bővséges kiterjesztésivel meg jutalmaztatya. Én is hozzám tartozandókkal együtt minden napi méltatlan imácságimmal s Sz. Mise mondásimmal meg hálálni el nem mulatom. Kivel magamot s Sz. Szerzetünköt Excellentiád érdemünk felett való minden-

kori szokott Gratiájában alázatosan recommendálván kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uramh maradok

Excellentiádh

Alázatos, Istent imádó, méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Ps: ha most hamarság valamit méltóztatik Excellentiád parancsolni? Eperjesen alázatosan elvészem, az után Egerben.

---

[1] igen gyorsan [2] ismételten [3] elrendelni, megbízni [4] küldene, szánna

29.

38209 Szatthmár 1718 Die 10 Augusti

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Clementissimo et Prno Colendissimo

KAROLYINI

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarom édes méltóságos Generális Uram Excellentiádnak jelenteni, hogy itt a Szamos mellett nem csak Kálvinisták, hanem a mi nagyobb, *a papisták is, széltiben az ünnepeken dolgoztatnak*, Ma az útban hogy jöttem Simából Szatthmár felé? s intettem volna a szántókot s aratókot hogy ne dolgoznának, azt felelék hogy ők nem is tudnák hogy Ünnep volna, a papistáktól látyák hogy dolgoznak és így ebből azt gondolják hogy nincsen ünnep: kiktől midőn tudakoznám kik volnának? meg mutatnák Dezsőfi Pál uram két ekéit, meg mondák a rétet, a hol Becski uram szénát

gyűtet s talám más felül szántat is; és *így ha a papisták meg nen tartyák? nem lehet reménségünk hogy az eretnekséggel meg tartathassuk. hanem reménlem hogy Excellentiád Apostoli buzgoságából ezek és ez illyenek érdemek szerint való büntetéssel meg zabláztatnak, s példát vévén rólok a többiek alkalmaztatni fogják magokat.* E pedig ha most míg Excellentiád el nem indul, kezdetben jó rendben vetetődik? az után is meg tartatik.

Kiért Isten eő Sz. Felsége a dicsőült Szentek esedezésiért s magok dicséretinek ki terjsztésiben való szíves munkálkodásáért Excellentiádot mind itt az életben s mind az örökké való boldogság el nyerésivel bővségesen meg jutalmaztatya. Melyről midőn alázatosan informálnám Excellentiádot, érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

30.

38210 1718
aug. 24.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Prono Gratiossimo Colendmo

P Szatthmár: in KÁROLY:

Excellentissime ac Illme Dñe Comes Generalis Dne Clementissime, et Prone iugi veneratione colendme.

Minthogy édes Méltóságos Kegyelmes Generális Uram! az itt való Ács, a kivel akartam egyezni a Sanctuárium bé

fedése iránt, ágyban feküvő beteg s nincs is reménség felőle, hogy olly hamar fel jógyulhasson, azért alázatosan kérem Excellentiádot, amely Ácscsa felől a minap méltóztatott vala Excellentiád emlékezni, hogy végben tudná vinni, ezen munkának végben viteléig méltóztassék el bocsátani s nékünk engedni. Ha társai lennének? ezt nem sokára el végezhetné. A mely ötven szál fát Szigethen a tisztek ígírtek vala, három szályban furattak. Ketten tizenkilencz ezer s száz avagy két száz sendelyt küldöttek alá: reménlem, hogy Ács Lőrincz uram Excellentiádnak előbböni kegyelmes parancsolatjához tartván magát, ezeket is eddig ki szállítatta: egyik szály még hátra vagyon /:a Commissio[1] elmenetelit várja:/ ezen az ott való páterem külső ajtónak való deszkát fog alá küldeni. Ezekből és a Naminynál való harmincz szálból telnék gerendának való, a többiből is, a javából szaru fák, az aprajából ülések s kütések; úgy hogy ezekből öszszeséggel bővséges fánk lészen a Sanctuárium bé fedésire. Kihez képest ha az Excellentiád Kegyes Gratiájából ez az Ács fel fogadná, mingyárt hozzá foghatna a fák faragásához.

A véle való meg alkuvást, ha merném Excellentiádat terhelni? mint érdemünk felett kiváltképen való bizadalmas urunkra, mondhatom Fundátorunkra, inkább édes Atyánkra s Generális Confráterünkre Excellentiádra biznám: valamit Excellentiád bölcs ítílete szerint érdemlene? és amiért ezen munkát felvállalná? én néki szívesen meg adnám. Ételt nem ígírhetünk néki, se embereket segélcségül, hanem éppen csak pénzt; fogadna azzal magának a mineműeket kívánna. Ha most a fákot meg faragná? míg Bátorba szállíthatnók a fát és sendelyt, addig ha olly szorgos dolga lenne Excellentiádnál? azt el végezhetné. Igen akarnám ha addig béfedhetnők, amíg még a meleg idő fog tartani, hogy a bénteletit avagy Frontispiciumát [2] is a Sanctuáriumnak fel rakathatnók, hogy a szél annyira ne árthatna; ez ugyan, minthogy vékony falból állana! hamar végben menne, nem is hiszem hogy nékünk az

idén töb mész kévántassék? hanem erre és a Cellákh belől való vakolására s fejérítésire.

Illy hosszas s unalmas búsításomról Excellentiádot alázatosan követem, és ebbéli kegyes resolutioját [3] s Istenes assistentiáját /;ha Excellentiád hátramaradása nélkül meg lehet:/ nagy bizadalommal el várván, melyet méltatlan imácságimmal, Sz. Mise mondásimmal meg hálálni el nem mulatok. Me [4] meosque ulterioribus consuetis favoribus et benignis Gratiis humillime commendans emorior.

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Banyae 1718 Die 24 Augusti

Perpetuo devinctissimus infimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] vallásügyi bizottság [2] homlokzatát [3] döntését, elhatározását [4] magamat és enyéimet további szokott jóindulatába és jóságos kegyeibe alázatosan ajánlva maradok Kegyelmes és Méltóságos Uramnak örökre lekötelezett legkisebb szolgája és káplánja, Fráter Kelemen Didák, sajátkezűleg.

31.

38211 1718 aug. 26.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Prno Gratiosissimo colendmo

KÁROLY:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne clementissime et Prone iugi veneratione colendme!

Praevia [1] humillimorum Religiosorum Servitiorum meorum paratissima devinctissimaque commendatione.

Alázatosan édes méltóságos Kegyelmes uram, akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy 24 praesentis [2] nékem küldött méltóságos úri levelét Excellentiádnak az el múlt órában szerzetesi nagy alázatossággal vettem, melyből Excellentiád hozzánk megmutatott Istenes nagy jó voltát, érdemünk felett való kegyes Gratiáját, elégségesen meg nem köszönhető affectióját s kegyelmes informátióját, tudósítását, érettünk való, még reménségünköt is felyül haladó munkálkodását, szíves fáradozását nagy hálaadással, szünhetetlen szép köszönettel értettem: de akármely köszönetem is illy nagy jótetteknek meg hálálására elégtelen lévén; az irgalmas Istent hozzám tartozandókkal együtt kérem, hogy ezekért s több velünk tett Istenes cselekedeteiért, mind itt az életben minden üdvösséges jóknak el nyerésivel, szerencsés hosszú élettel, minden dolgaiban s szándékiban votuma szerint való előmenetellel, mind az élet után mennyei dicsőségiben való részeltetésivel áldgya s jutalmaztassa meg Excellentiádot.

Szintén a vásár után érkezék a fekete bárány birlések iránt Excellentiádnak parancsolatya; mindazátal az itt való Szőcs mester embereknél tudakoztatván tanáltam egyiknél, kivel minél hamarabb meg készíttetvén s alkuván, magammal midőn a következendő napokban, Isten azt adván érnem, Excellentiád udvarlására le megyek! magammal el viszem.

Quibus [3] me et Sacrum Ordinem ulteriori consueto affectui et clementi Gratiae perpetuo fovendum humillime commendans emorior.

Excellentissimi ac Illmi Comitis Generalis

N. Bányae 1718
Die 26 Augusti

Devinctissimus infimus
Cliens et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

« Szerzetesi nagy alázatossággal » köszön meg mindent bőkezű pártfogóinak, « istenes nagy jóvoltukat », « még a reménységet is felülhaladó munkálkodásukot, szíves fáradozásukot ».

Kelemen Didák esetében a kérés igen számos, de a hálálkodás is bőséges.Elsősorban és kizárólagosan lelkiekben, hiszen semmivel sem rendelkezett, kivéve papi lelke gondosságát és lelkipásztori szolgálatainak bőségét; amit anyagi ajándékként nyújthatott viszonzásul, az alig haladta meg a puszta jelképet.

---

[1] « Az én legalázatosabb szerzetesi szolgálataim előzetes legkészségesebb ajánlásával ». [2] a jelen hónap 24. napján [3] « A fentiekkel magamat és Szent Szerzetünket további szokott jóindulatába és jóságos kegyeibe mindenkorra legalázatosabban ajánlva, maradok Kegyelmes és Méltóságos Gróf Generális Úrnak lekötelezett szolgája és káplánja ».

32.

38212 1718 szept. 7.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc: Dno Clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo

P Szatthmár in Nagy Károly

Méltóságos Gróff Generális érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Hogy az Úr Isten minden üdvösséges kévánt jókkal szeresse s áldgya, s szerencsésen maga dicsőségire s romlott hazánk örömére, s nékünk szerencsénkre sok számos esztendőkig Excellentiádat éltesse szívesen kévánom.

Alázatosan akarám édes méltóságos kegyelmes Uram Excellentiádot informálni, hogy az Excellentiád nekem írott méltóságos úri levelét a feljebb való napokban szerzetesi nagy alázatossággal el vettem; melyből hozzánk érdemünk

felett kiváltképen való kegyes Affectioját, s Istenes indulatjából való bölcs tanács adásának s jovaslásának fáratcságával való meg mutatandó kész voltát nagy hálaadással, szívbeli vigasztalással s halhatatlan köszönettel értettem. Kihez képest ámbár rövid volt is az időm; mert oda, amely nap Károlyban kellett volna lennem? akkor esett volna indulásom; mindazátal örömmel és gyors készülettel igyekeztem mindgyárt kegyelmes parancsolatyát végbe vinni/. melyet más dologban ahol hasznunk nem forgana is, el nem mulatnék./ amint immár el is készültem, lovakat bé fogattam vala, s midőn indulni akarnék, érkeztenek oly súlyos s elhalaszthatatlan dolgaim kiknél nagyobbak esztendő által sem estek; és így azoltától fogvást is, el nem felejthető szomorú bánattal itthon kelle maradnom: hanem holnap Isteni Szolgálat után Istennek segélcségivel akarok meg indulni s Excellentiád udvarlására menni, hogy Méltóságos Gróff Haller Gábor uram eő Nghoz is lehessen szerencsém, s eő Ngát, méltatlan Káplányi kötelességem szerint alázatosan köszönthessem. A bárány bévléseket magammal le viszem. Glit iránt szólottam inspector és tiszt uraimékkal, azt mondák, hogy most nem volna, mert ónra fordították: mindazátal inspector Grabovics uram ígíré hogy fog ezután reá vigyázni és szerezni.

Többekkel Excellentiádat terhelni nem kévánnám, hanem magamot, Sz. Szerzetünköt tovább való szokott Kegyelmes Gratiájában alázatosan recommendálván, érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó, Kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Alázatos Istent imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp.

N. Bánya 1718
Die 7 7bris

33.

38214 Bátor 1718 Die 14 7bris

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám édes méltóságos Kegyelmes úr Excellentiádnak jelenteni, hogy N. Szabolcs Vármegye gyűlésire magam el mentem vala, remélvén hogy valamit használhatnék ott való jelen létemmel; de egész napi szüntelen instantiáim heába valók lőnek: nem is látom immár módgyát hogy ki nyomhassuk ezen böcsületes tisztet, mert ámbár a mint maga beszéli semmiképen nem akart Bátorban jőni, értvén hogy miatta nékünk ki kellessék szorulnunk: mindazátal mivel itt immár meg telepedett, s maga szükségire való alkalmatosságot kedve szerint el készíttetett s a vadászás kedviért teczik is néki a hely! ki nem megyen, ámbár a N. Vármegye kénszerítettnék is más helyt néki mutatni. Azért patientiával[1] kell lennünk a télen, egyik Pátert és Frátert más helyekre küldöm; egyik a körül belől való tisztek szolgálatyában kivül lakik gyakrabban: s amikor haza jő is? valami szorosan hárman meg térnek.

A dispensát[2] *refectoriumot*[3] *konyhát immár fel állították; a héten még is sendelyezik; ma a dispensát tapasztani kezdik, az lészen a télen templomunk.* A sendelyt immár ide szállították. Fát is hetven szálat hoztak. Öttves uramnak és Kállai uraimékh ma fogok újjobban írni, bár csak vagy tíz szekeret adnának: V. Ispány Krucsai Uram négyet ígíre, s így lassan lassan mind el érkeznek csak Madár János Excellentiád kegyelmes Gratiájából el jöhessen.

Kivel magamot s Sz. Szerzetünköt tovább való szokott Gratiájában Excellentiádnak alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uramnak maradok

Excellentiádnak

Alázatos méltatlan káplánya
s Int imádó Szolgája
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] türelem [2] éléstárat [3] ebédlő

34.

38213 N.Bányae 1718 Die 1 9bris

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono clementissimo Nagy Károlyni[1]

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime et Prone iugi veneratione Colendissime!

Praevia humillimorum[2] indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima indefessaque commendatione.

Alázatosan édes Méltóságos Generális úrh akarám Excellentiádh jelenteni, hogy ide érkezésem alkalmatosságával mingyárt Excellentiád kegyelmes prancsolatja szerint Inspector[3] Grabarics uramnak a Glit felől emlékeztem; amint értém, azon kívül is méltóságos úri levelét vette Excennetiádh; kiért ha addig késő nem lenne míg én alá mehetek, magammal szívesen el vinném: ha pedig késő lenne!/:mert egy hétig avagy valamivel tovább is esik mulatásom:/ méltóztassék Excellentiád parancsolni, keressek alkalmatosságot hogy minél hamarább el küldhessem.

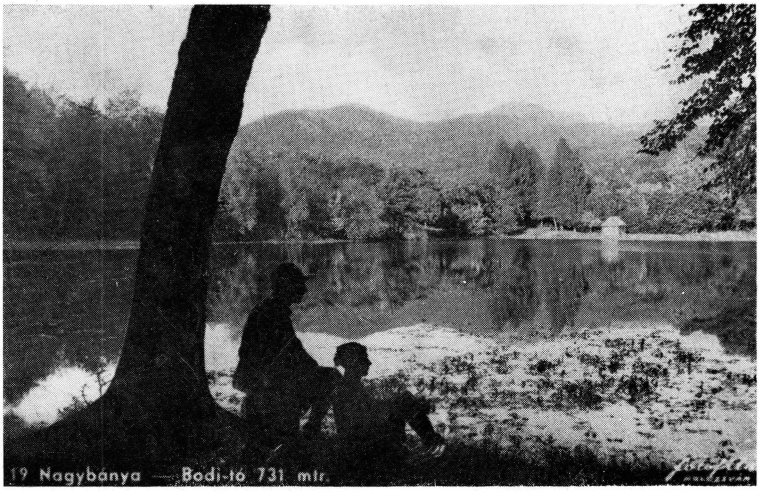

A Bódi tó (731 *m.*) *Nagybánya távolabbi környékén.*

Újjobban instáltam V. Ispány Krucsai Márton Uramat a sendely el szállítása végett: nem hiszem mindazátal hogy eddig valami lett volna belőle; azért amennyire lehet sietek le menni, hogy míg a quarteljos be jő s a kondescentiák megindulnak, jobban effectuáltathatnám[4]. Itt újságink nincsenek, hanem a körül való hegyeken immár havunk vagyon; a szüretnek kezdetiből Istennek hála igen bő szüretet remélünk.

Quibus me meosque ulterioribus consuetis Gratiis et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis vestrae perpetuo fovendum humillime commendans emorior.

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Devinctissimus indignissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] Magni Carolini, Nagykárolyban [2] « A legalázatosabb és legméltatlanabb szerzetesi szolgálataim előzetes legkötelezőbb és fáradhatatlan ajánlásával » [3] felügyelő [4] végbe vihetném

35.

38215 1718
decz. 17.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Reaeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Clementissimo

TOKAY
HATVAN in BÁTORKÉSZI:

Excellentissime Dne Comes Generalis Dne clementissime et Prone iugi veneratione colendme!

Hogy az Úr Isten a következendő Karácsoni Sz. Ünnepeket Excellentiád lelki testi vigasztalással üdvösségesen szentelni, és ez esztendőnek végzésit s a bé állandónak kezdetit minden hozzá tartozandó részeivel, több utánna valók következésinek elérésivel, votuma szerint Istenes szándéki végben vitelinek bé telyesítésivel minden szomorú változások nélkül maga dicsőséginek terjedésire, az igaz Római Anyaszentegyház előmenetelire, a Felséges Austriai Ház szolgálatyára s szegény romlott Hazánk meg tartására s nékünk vigasztalásunkra Méltóságos Úri Házával együtt szerencsésen el mulatni engedgye s végre mennyei boldogságában részessé tegye szívesen kévánom, sőt nem csak kévánom! hanem méltatlan imácságimmal s Sz. Mise mondásimmal eő Sz. Felségit hozzám tartozandókkal együtt azon kérni el nem mulatom.

Quibus me et Sacrum Ord. Nostrum ulteriori Excellentissimae Dnis Vestrae clementi Gratiae perpetuo fovendum humillime commendans emorior.

Excellentissimae ac Illmae
Dnis Vestrae Devinctissimus infimus
Nagybánya 1718 Die 17 Xbris Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

1719

14 levél (36-49)

36.

38224 1719
ápr. 5.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc: Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

P Szatthhmár Nagy Károlyni

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Clementissime et Patrone iugi veneratione Colendme!

Humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissimam semper indefessamque commendationem.

Hogy az Úr Isten édes Méltóságos Kegyelmes uram a Sz. Böjti napoknak sok üdvösséges érdemek el nyerésivel való eltelése, s a nagy Pénteki Xos[1] *Urunk keserves kínnyainak, érettünk szenvedett szörnyű halálának emlékezetiért; szomorú bánattal, szívbéli fájdalommal, könnyhullatások áradásával való gyászban borult napnak szentelése után: az örvendetes Allelujáját lelki nagy vigasztalással hallani: és a mi Urunk dicsőséges fel támadásának szomorúságok felhője nélkül való tiszta fényes napjára, szerencsésen viradni, s az Húsvéti nagy örömet lelki testi áldásoknak részesülésivel, Istenes szándékinak telyesítésivel, víg kedvvel, kévánt jó egészségben, Votuma szerint*

nem utolszor, hanem sok számos esztendők forgásában Excellentiádnak méltóságos Úri Házával együtt érni, ünnepleni, s el mulatni engedgye; végre a jelen való élet vége után, mennyei dicsőségiben, örökké tartó örömiben részessé tegye; s a dicsőült Szentek Seregiben végnélkül való vigasságos Alleluja zengedezésnek éneklésire reá segélye, vezérelye, bé vegye, szívesen kívánom. Sőt, hozzám tartozandók szüntelen imácságival együtt, úgy Sz. áldozatok bé mutatásival eő Sz. Felségit azon kérni el nem mulatom.

Igyekezém vala nem együgyű levelem átal üdvözleni, hanem méltatlan személyem szerint Excellentiádot alázatosan köszönteni; azért is vagyok illy késő tartozó Káplányi kötelességem meg felelésiben, és Excellentiád alá jövetelinek, szerencsés meg érkezésinek örvendezésiben, hogy egy héttől fogva naponként akartam meg indulni, s Excellentiád udvarlására menni: de a nagy ár vizek miatt eddig s tovább is a mint látom kénszeríttettem itt maradni. Kiért ebéli fogyatkozásomról Excellentiádot alázatosan követem.

Quibus me et Seraphicum ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae et altissimae protectioni Excellentissimae ac Illmae dignitatis vestrae perpetuo fovendum humillime commendas emorior.

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

NBánya 1719 Die 5 Aprilis

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr. Didacus Kelemen mp

Isten Szolgája e «húsvéti levele» nemcsak a hitbeli érzelmek gazdagsága, hanem a szinte körmondatként hömpölygő nyelvi méltóság miatt is felemelő!

---

[1] Christos, Krisztus

37.

38218 1719
apr. 27.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

KÁROLY

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime et Prone iugi veneratione Colendme!

Humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissimam indefessamque Commendationem.

Alázatoson akarám édes Méltóságos Kegyelmes Úr Excellentiádnak jelenteni, hogy jóllehet nem örömest iterált [1], és újabb unalmas instantiámmal Excellentiádot akarnám búsitani; mindaz által a szemérmet nem tudó szegénység kénszeríte, hogy az itt való szükségünkről alázatosan emlékezném Excellentiádnak: mert el keseredém ideérkezésemkor látván, hogy a Templom épületire Excellentiád Kegyes Gratiájából s Istenes buzgóságából el készíttetett, s már az eső, szél és meleg miatt el feketedett, darabokba ehagyattatva, bánkódva földön heverő fáinkh hosszas várakozásokban meg unakozott, romlásra való hajlandóságokh indulatyát, munkában véendő succursussal praeveniálható [2], óhajtva várt fedél alá vételének örömet hozó idejét tehetcségtelenségünk miatt későn remélhetem: annál inkább hogy deszkát semmiképen ezen a földön, itt való Szerzetes Atyámfiai mind eddig is nem szerezhettek: és ha az Excellentiád Kegyelmes Gratiájából s méltóságos intimatiójából a NBányai fűrésztől százig való tölgy fa deszkáinkat le nem hozathatyuk? által láttam, hogy még

Sz. Antal napjára is a Sanctuáriumot bé nem fedethetyük: kiért mivel Isten után nincsen kihez recurráljak [3] kéntelenítettem terhes instantiámmal újjobban alkalmatlankodni, és alázatosan kérni, hogy azon deszkákh hamarabb való szállíttatásával és Madár János által küldésivel bennünköt consolálni méltóztassék.

Nem merem ezen levelem átal többekkel Excellentiádot molestálni, mert külömben elő hoznám azt is, mint kévánnám hogy a Sanctuárium bé fedetése után a frontispiciumát is kőmívessel fel rakathatnók! s arra való nézve az Ecsedben való kevés meszet el hozattathatnók: kevésnek mondám, mert sok felé, kivált a quartelyosok be jövetelivel, distrahálták [4]. Úgy hogy a mint intézte Fr. Antal, ott való emberekkel együtt, harmincz avagy legfeljebb harmincz öt hordónál többre ne telyék. Ennek el szállítása iránt gondolkodtam, hogy T.N. Szatthmár Vármegyét alázatos instantiával requirálom, mivel a Templom Corpussa fedésire való fák hozatása végett T. N. Szabolcs Vármegyét kelletik meg tanálnom, úgy a Residentia tapasztása felől is, a ki Istennek hála immár egészen bé vagyon sendelyezve, a karózását is alkalmasin a héten el végzik.

A kert is nem éppen utolsó munkában vagyon. *Contentus* [5] *vagyok szegény Szerzetesim munkájukh szorgalmatosságával, úgy látom tartozások szerint nem restelkednek*: a kéményekkel, kút ásással és pincze csenálással leszen immár gondgyok. A kémények, ugyan csak a mész jutna? kevesebb s állandósb munkával mennének végbe: Isten lassan lassan eő Sz. Felsége reá segélt. Csak a meszet szállíthatnók ide.

Nem tudhatom mikor fog esni a T. N. Vármegye gyűlése? és azért ha Excellentiád bántódása nélkül lehetne még szólanom? alázatosan kérném arra Excellentiádot, hogy Irinyi uramnak, minthogy processussában s udvarán is vagyon! méltóztatnék Excellentiád vecturája iránt kegyelmesen pa-

rancsolni, avagy valamely helységgel úgy velünk, a mint tavaly könyörületességet cselekedni.

Mely Istenes nagy jó cselekedetit s kegyes Patrociniumát Excellentiádh Ist. eő Sz. Felsége bővségesen meg jutalmaztatya. S én is hozzám tartozandók imácságival Sz. Mise mondásival tartozásom szerint meg hálálni el nem mulatom. Quibus me et Seraphicum Ordinem Nostrum ulteriori clementi Gratiae et altissimae protectioni Excellentissimae Dnis Vestrae perpetuo fovendum humillime commendans permaneo Ejusdem Excellmae ac Illmae

Dnis Vestrae — Perpetuo devinctissimus
Nyír Bátor 1719 — infimus Servus et Capellanus
Die 27 Aprilis — Fr Didacus Kelemen mp

E levélben föl kell figyelnünk Kelemen Didák atya, mint elöljáró szeretetére rendtársai iránt, akiket dicsér vonzalmukért a kolostorhoz és szorgalmukért a közérdekű munkában: «Contentus vagyok szegény Szerzetesim munkájuknak szorgalmatosságával», írja, és hogy «tartozások szerint», azaz, úgy ahogy illik, «nem restelkednek», vagyis nem tétlenkednek, nem restek.
Egy másik kifejezés, amit ő nemegyszer használ a leveleiben: «a szemérmet nem tudó szegénység». – Talán a közmondás rávilágít az igazságra: szemérmes koldusnak üres a tarisznyája! – Ha valakinek segítségre, alamizsnára van szüksége, bátran kell kérnie, a természetes vonakodás leküzdésével, és elfogadnia a támogatást. Nincs ez híjával az alázatnak, az evangéliumi egyszerűségnek és szegénységnek.

---

[1] ismételt [2] segítséggel, tatarozással megelőzhető [3] folyamodjak
[4] széthordták [5] megelégedett

38.

38221 1719
máj. 20.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis etc. Perpetuo Supremo Comiti Dno et Prno Gratiossissimo Colendmo.

P BUDAM KÁLLÓ:

Tokay Károly

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kivalt képen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Minthogy édes méltóságos Kegyelmes Úr majd száz esztendőktől fogvást az időkh mostohasága miatt pusztán állott Bátori Templomunkot Excellentiád Apostoli buzgósága által a Kegyelmes Úr Isten újjobban juttatta kezünkben, és ugyan Excellentiád Kegyes patrociniumából s Istenes aitatosságából a Sanctuáriumának lett béfedetése, kire való képest, noha szüntelen azon Templomban Excellentiádért, méltóságos úri Házáért, régi Ngs Familiájának sok saeculomokig[1] való szerencsés fenn állásáért, meg tartásáért, terjedésiért Istent imádni tartozunk, de leg kiváltképen a közelítő Sz. Antal napjában esendő ájtatosságot és azon Isten Házában/.ennyi időktől fogvást meg szünt./ újjonnan bé viendő Isteni Tiszteleteket, Sz. Áldozatok be mutatásinak kezdését Excellentiádért, s előbb említett méltóságos úri Házáért igyekezünk Isten eő Sz. Felséginek ajálani, bé mutatni, végben vinni. Azért Excellentiádot, úgy a méltóságos Aszszonyt, s egész méltóságos udvarát azon devotionkra csalhatatlan nagy reménség alatt alázatosan invitálom s kérem hogy a Xus[2] Hiveinek példa adására, az el tévelyedett szegény lelkek hasznára, s nékünk vigasztalá-

Kaplony: a ferencrendi atyák plébániai temploma, amely ma is a hitélet példás központja.

A kaplonyi ferences templom kriptája, ahol Károlyi Sándor és családja több tagja nyugszik.

sunkra el jőni, és akkori ajítatosságunkot kedves jelenlétivel condecorálni[3] méltóztassék. *Tudom ugyan hogy közelebb Kaplony, de a hoszszabb fáracságért, nagyob munkáért bővebb és nagyobb a jutalom. Kaplonyban immár Istennek hála el kezdetett az ajítatosság, gyakran vagyon szerencséjek Excellentiád jelen létiről,* mi pedig távolabb esvén nem mindenkor merjük búsítani illy hosszas fáracságra, hanem Excellentiád mély alázatosságából bár csak kezdetben /jóllehet sok rendben szívesen kíványam / lehessen ez vigasztalásunk? mely hozzánk meg mutatandó Kegyes Gratiáját Isten eő Sz. Felsége bővségesen meg jutalmaztatja, mi is mindennapi méltatlan imácságunkkal meg hálálni el nem mulatyuk. Isten Kegyelme

által egész tehetcségemmel igyekezem, hogy érdemetlen voltomhoz képest én is azon Sz. napon Excellentiátokh udvarolhassak szegény Bátori Residentiánkban.

Új hírek itt ollyasok nincsenek. M. Gróff Generális Tirnont uram Excellentiája még el nem érkezett, naponként várják; kinek szerencsés érkezésekor immár el készített Duna felől való hatvan ágyúk háromszor ki lövetnek, úgy innen Belgrádból való kimenetelekor más rendben levő hatvan ágyúk háromszor.

A Duna annyira ki öntött, hogy Pancsovától fogvást / a ki is még épittetik/ egész Belgrádig hajón kell jőni. A mezők Istennek hála mindenütt szépek; azonban esők gyakorta esének, most pedig igen meleg napok vadnak. Többekkel Excellentiádot nem búsítom, hanem his me ulteriori clementi Gratiae et altissimae protectioni humillime commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Belgrad 1719 Die 20 Maii

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kaplony községe Nagykárolytól néhány kilométernyire fekszik, temploma a ferences atyáké; kriptájában nyugszanak a Károlyi család elhunytjai. Kaplonyban, Kelemen Didák idejében, « immár, Istennek hála, elkezdetett az ájtatosság », és ha lehet, még nagyobb hála, hogy most is a lelkiélet példás központja!

A Belgrádtól északnak kb. 20 km-re fekvő Pancsován a minorita ferencrendi templom és zárda Isten Szolgája P. Kelemen Didák buzgólkodásának köszönhető.

---

[1] századokig [2] megtisztelni [3] Krisztus

39.

38222 1719
jun. 14.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo.

KÁROLY

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime et Patrone Gratiosissime Colendme!

Alázatosan akarám édes méltóságos Kegyelmes uram Excellentiádnak jelenteni, hogy Sz. Királyon lakó Gaál Mihály nevű régi ismerőm s jóakaróm által az Excellentiátok Istenes dispositiójából rendeltetett Sz. Alamisnából Tasnádon vettem vala egy szőlőcskét az itt való szegény Residentia számára; ki iránt távul létemben is, /:úgy értem:/ búsíttatott Excellentiád felyebb említett emberünktől: a mint is szép hálaadó köszönettel értem, hogy érdemünk felett való Gratiájából méltóztatott volt immár Majtini András, és Osvált János uraimékh parancsolni, hogy fenn meg nevezett Gaál Mihályt ne impetálnák[1], mind azátal még eddig sem szüntek meg az infestatiótól[2] és háborgatástól, hanem sokképen ezen szegény embert vexálták; és a szőlőtől detereálni,[4] eltiltani, kezéből ki venni kívánták: ki is utoljára tovább nem szenvedhetvén, meg mondotta, ki nyilatkoztatta, hogy a szőlő nem az övé! hanem miénk volna, és azért, mivel ennek sem akartak hinni! s rólla el állani, ide jött Bátorba s vissza jövetelemet itt várta. Kihez való képest én is kénszerítettem Excellentiádot újjobban unalmas instantiámmal terhelni, s kérni azon, hogy sokszor nevezett Majtini András s

Osvált János uraiméknak méltóztassék tovább is kegyelmesen parancsolni, silentiumot imponálni [5].

Ha Isten itt létemig Vai uramat Vajára vissza hozza? requirálni fogom, reménlem Excellentiátok tekintetiért ezen dologban fog segélteni. Mind azátal hogy addig is hogy medio tempore [6] kárt ne vallanánk! kénteleníttetém Excellentiádat búsítani; melyről, és hogy magam personaliter [7] Excellentiád udvarlására olly hamar nem mehetek, és méltatlan káplányi kötelességemnek eleget nem tehetek! alázatosan követem.

Ezen kívül akarám azt is édes méltóságos Generális uram Excellentiádh jelenteni, hogy nagy bosszankodással hallom szerzetünkbéli phantasta Pr. Istvánnak Lengyel országból való ki keringésit, s erre a Földre való rendetlen jövésit; jól esett hogy helytelen szavaiért Excellentiád meg tartóztatta: had okosodgyék. Mert használ a kábult s tébolyodott elméjű esztelenekh a félelem. Én is ha elsőbben kezemben akadott volna, nagyobbat cselekedtem volna véle, mert amint nékem a méltóságos Asszony tegnapi devotion itt létiben jelenté! nincsen obedientiálissa[8]: s ezért érdeme szerint tömlöczben bizonyos időig vízzel kenyérrel meg macerálván[9] és jó disciplinát[10] adván, a honnan jött viszaküldöttem volna: mert nincs semmi szükségem reá; a hol el töltötte életinek hasznos esztendeit, maradgyon ott: nem tudom immár mit méltóztatik Excellentiád véle cselekedni? bánom hogy illyen haszontalan esze nélkül való ember miatt kell a Sz. Szerzetnek gyaláztatni. Ha úgy fog teczeni Excellentiádnak hogy az én kezemben resignálja? a feljebb nevezett mód szerint valamely Conventben küldöm, a hol egy ideig az bújdosásért s obedientia nélkül való jövetelért érdeme szerint had szenvedgyen, az után a provinciából ki csapom, menjen dolgára.

Követem alázatosan hosszas búsításomról Excellentiádot. Quibus me et Provinciam ulteriori clementi Gratiae et altissimae protectioni humillime commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bátor 1719
Die 14 junij

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kelemen Didák e «disciplináris levele» a szerzetesi fegyelem szigorú megóvása érdekében, az egyházjog és penitencia általános gyakorlatát mutatja, amely abban az időben, vagyis a XVIII. század első negyedének még mindig zaklatott és zilált erkölcsi meg társadalmi körülményei között ajánlatos volt. P. Kelemen Didák első tartományfőnökségének idejére esik e történet, 1717-1720 közé. Ő pedig már az eperjesi tartományi gyűlésen, minden résztvevő igenlő szavazatával, « omnium votis affirmativis », 1713. február 18-án egri házfőnök lett, és mint ilyen, még Eperjesen azon nyomban kérte, hogy a rendtartományba felvett atyák tegyenek esküt a feszületre, hogy halálukig hűek maradnak a tartományhoz, amit meg is tettek.
Nos, e hősies hűséget kívánó és gyakorló Kelemen Didák joggal elvárta, hogy a későbbiek során a saját tarományába jött szerzetesek hasonló fegyelemben éljenek, a maguk lelki javára és a mások épülésére. – Így érthetjük meg a látszatra kemény felfogást, ami azonban teljesen megfelelt a követelményeknek.

---

[1] ne támadnák [2] bántás [3] zaklatták [4] eltávolítani [5] hallgatásra kényszeríteni [6] közben [7] személyesen [8] elöljárói írásos engedély [9] sanyargatván [10] jó fegyelmezést

40.

38217 1719
jun. 16.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumetenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Comiti Dno Clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo

OCSVA

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne et Prone iugi Veneratione Colendme!

Praemissa humillimorum Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima indefessaque commendatione.

Alázatosan édes Méltóságos Generális úrnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Károlyból 15 praesentis nékem írott méltóságos úri levelét ugyan az nap szerzetesi alázatossággal vettem, és avval a kelletlen haszontalan vendéget az ellene való fassiokkal[1] együtt: ez a jámbor az előtt is Hypocondriacus[2] lévén, kevés ésszel bírt, de már a mint látom éppen formális bolond. Én tegnap előmben sem akarom vala bocsátani hanem azon szekéren Károlyban vissza küldeni el rendeltem vala: hogy amíg a Felséges udvartól Excellentiádnak resolutiója[3] lett volna felőle! had maradott volna ottan. Mindazátal tovább gondolkozván felőle, elő hivatám, s két három szavaiból mingyárt látám, hogy nincs esze! azért itt marasztám. Immár mit cselekedgyem véle? Eperjesre é? avagy Nagybányára küldgyem? a Felséges udvar determinatiójáig[4] Excellentiád parancsolatyát iránta el várom. *Én ugyan mind kemény szókkal, mind engedelmességgel eleget examinálám*[5]; *de semmi suspiciora*[6] *való dolgot én nem ismerhetek benne.* Hanem az elméjének fogyatkozását bővön tapasztalom, mert a Sz. Szerzetben való állapotok-

ról is úgy el beszél, de semmit az ember nem érthet belőle, tővel heggyel egybe zúrja zavarja, se vége, se közepe, mint ollyan esze fordult ember beszédinek!

Madár János immár Excellentiád Kegyes Gratiájából itt vagyon, hétfőn akarja a fákot fel vonni, itt pedig pénzzel is nehezen kapunk munkást; hanem Excellentiád Kegyelmes parancsolatyából ha vagy tíz ember jöhetne Vászánból, nagy hálaadó köszönettel vennők.

Quibus me meosque ulterioribus benignis Gratijs et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime commendans emorior Excellentissimae ac Illmae Dnis vestrae

Bátor 1719
Die 16 junij

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr. Didacus Kelemen mp

Ps: valamely fáink vadnak talám még a Tiszában melyeken deszkákat hoztak alá. Kikh. ki vonattatásak felől kérem alázatosan, udvarbíró Uramnak méltóztassék Excellentiád parancsolni; száz máramarosi apró deszkánk maradott még ott Ocsván és ámbár két szekér el hozhatná is? nem merem mind azátal el szállíttatások iránt Excellentiádot búsítani, illy sűrű unalmas instantiáimmal terhelni.

Keménynek látszó, de meghatóan belátó és jóságos felfogásra vall a levélben szereplő szerzetessel gyakorolt bánásmódja, minthogy nem talált benne rosszindulatot. Amit megállapít róla, az az elöljáró nehéz, kötelező ítelete, nem pedig a harag vagy felelőtlenség vétkes következménye.

---

[1] vádakkal [2] kicsinyes, beképzelt beteg [3] határozata [4] elhatározásáig [5] vizsgálom, próbára teszem [6] gyanúra

41.

38229 1719
jun. 18.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Prono Gratiosissimo

Ocsva

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Excellentiád nékem küldött méltóságos úri levelét el vettem szerzetesi nagy alázatossággal, melyből az Excellentiád érdemünk felett hozzánk meg mutatott, mindenkor bővön tapasztalt, elégségesen meg nem köszönhető Kegyes Atyai Gratiájából alázatos instantiáimra tett örvendetes resolutiojit [1] meg nem szűnő, szünhető hálaadó szép köszönettel értem.

Nem tudhattam, édes méltóságos Generális uram, hogy a meg vett szőlő iránt minket impetáló [2] értetlen nemesek gondolatlan goromba feleletekkel Excellentiádot offendálták s disgustálták [3]: külömben nem szemtelenkedtem, s iterált unalmas kérésemmel Excellentiádot nem terheltem volna: mert se ők, se mi, nem érdemlettük hogy utánnok való járással érettünk Excellentiád búsíttatott s másnak alkalmatlankodott volna. Ha ugyan külömben nem lehet? reménlem más szőlőt is tanálunk. Giresi János úr után későnek ítílem küldeni Excellentiád méltóságos parancsolatyát a lakosokh, hanem csak Vasváriban küldöm, elejekben adatván mit tarcson? s reménlem úgy is reá vehetyük őköt. Kivált ha papjokkal meg értetjük, hogy Isten dicsőségire nézendő munka.

Én ha gyalog nem maradtam volna, méltatlan tartozó

káplányi kötelességem szerint magam is igen szívesen kévántam volna Excellentiádnak udvarolni, de ezekh a szegény Atyámfiainak két sánta lovok vagyon, s egy béna, s olly délczegek, hogy ha Levelekre! avagy Kállóban akarnak menni? harmad napig kell legalább annak előtte nyugottatni. S immár gond innen tőllök más felé indulnom/:jóllehet míg a Sanctuáriumon hacsak a fákat fel állítani is nem látom? nem örömest sietnék:/ ha csak valamely Conventből vontatót nem hozatok. Most missióra van egyik Páter rajtok, talám estvére haza jő? ha hétfőn való nyugtatással míg a fákat Isten segélcsége által fel vonatyuk anyira épülnének? s bízhatnám hogy Excellentiádot Ocsván tanálnám? kedden csak meg indulnék, onnan Kállai uraimékhoz fordulnék, talám valami lovacskát ezekh és a Tokaynál való kétszáz szál fáinknak hozatására, az eszláriakra commissiot nyerhetnék, a honnan Ecsedbe a mész vermek vizsgálásokra, ki kotortatásokra, ennek egybe hordatására jőnek: úgy osztán Eperjes, Lőcse felé örömest indulnék, hogy Portiunkula napjára vissza jöhetnék.

A mi pedig a phantasta eszenélkül való Páter István dolgát illeti? ha olly nagy a suspicio [4]? s olly szorgalmatos gondviselés kévántatik reá? inkább édes méltóságos Generális uram azon kérem Excellentiádot alázatoson, méltóztassék tőllem recipiálni [5], s addig maga gondviseltetése alatt tartani, míg a Felséges udvartól resolutiót véend iránta Excellentiád! Mert édes méltóságos Generális uram, *igaz lelki ismeretem szerint mondom, én semmi oly dolgot észre nem vehetek benne, nem is gondolhatom hogy azon dologban, mely felől a suspitió vagyon róla, interessatioja* [6] *lehetne.* Mindazátal azt gondolom, ha Egerben vagy más Conventben obedientiálissal el küldöm, mint ollyan eszenélkül való ember, más felé eltibolyoghat, az után nagyobb prostitutiójára [7] lenne a Sz. Szerzetnek. S a resolutió is minemű lészen felőle: kivált ha az eő esztelensége, s elméjében való fogyatkozása nem fog con-

stálni a Felséges udvarnál, nem tudom! De el hiszem hogy ugyan csak Excellentiádnak fogják committálni [8], azért jobb leszen addig, ha Excellentiádnak úgy fog teczeni, Excellentiád gondviseltetése alatt maradni: akár Ocsván akár Károlyban nyugodgyék; hiszem reménlem nem sokáig késik a Felséges udvar resolutiója, akkor osztán a mit Excellentiád méltóztatik felőle parancsolni, a tevő lészek.

Alázatosan követem pedig Excellentiád, hogy illy hosszas unalmas írásommal fárasztani praesumáltam. Kivel magamot s Sz. Szerzetünköt tovább való Excellentiád Kegyelmes protectiójában szokott mindenkori Kegyes Gratiájában alázatosan recommendálván maradok

Excellentiádh Örökös méltatlan Int imádó
Bátor 1719 Szolgája s kissebik Káplánya
Die 18 junij Fr Kelemen Didák mp

P. Kelemen Didákot tartományfőnöki felelőssége kötelezte a szigorú fellépésre, de ugyanakkor a legtisztább lelkiismerettel a belátó, gyöngéd intézkedést latolgatta magában, mitévő legyen a szerzetesi fegyelmet fenyegető rendtárssal.

---

[1] döntéseit [2] támadó [3] megsértették és nyugtalanították, [4] gyanú [5] elfogadni, visszavenni [6] érdekeltsége [7] megbecstelenítésére [8] rábízni

42.

38220 1719
aug. 24.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo et Patrono Gratiosissimo Colendmo
KÁROLY

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime Patrone et Fundator iugi veneratione colendme!

Praevia humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima indefessaque commendatione.

Hogy illy közel létemben is, későbbre együgyű levelem által alázatosan udvarolhatok Excellentiadh szépen követem: el nem mulattam volna különben; hanem a Szamoson túl való devotiónak keresése gátola mind eddig. Erdődről a minap vissza térvén fordultam vala Pál falvára, ott lőn hivatalom Sz. István napján Jánkon esendő devotiónak predicátióval való gyarapítására: ígíretem szerint el is menék de senkit ott nem

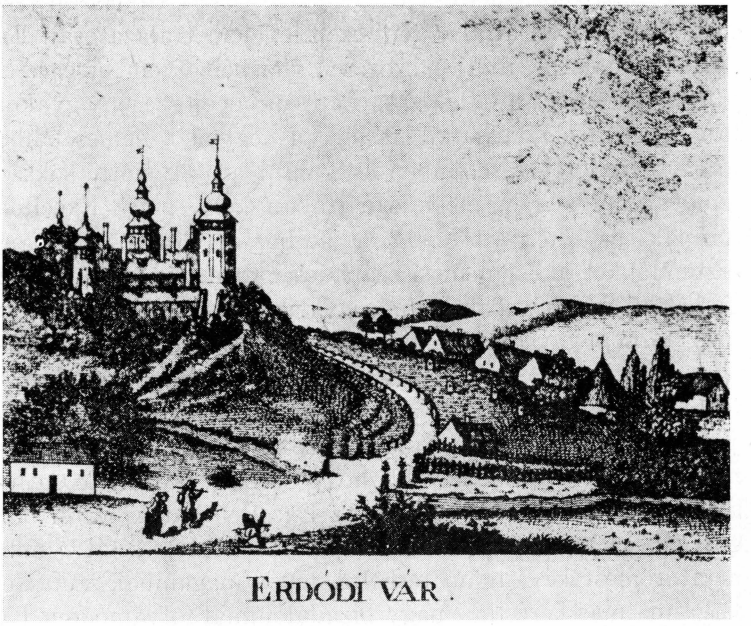

Szirmay Antal «Szathmár Vármegye» c. könyvéből, Budán, 1809.

tanálék, üressen vissza jövék, s úgy vém észre, hogy szinte annyira a processiókból [1] s concursusból álló buzgóság nem hatott, hanem csak Károly táján a Szamoson innen indíttatott, még tovább nem penetrálhatott [2]. De Isten jóvoltából ott is meg újjul, mert ugyan csak Jánkon reménlem el kezdődik, Semiéntől secundáltatik [3].

Szólottam mostani utamban az Urakkal, és mivel nincs neve a kápolnájokh, javaslottam, mivel az oltár a Xos feszületi, hogy had Legyen Sz. Kereszt temploma avagy kápolnája, és Sz. Kereszt megtanálása avagy magasztalása napján legyen ott devótio, és az ájtatos Hívekh gyülekezetye: teczik eő kegyelmekh, de plebanus úr otthon nem lévén, halasztom eő kegyelmire.

Azonban édes méltóságos Generális Uram, Hodászon viszsza jövetelemben által jövén, ezen levelemet alázatosan Excellentiádnak bé nyújtó szegény, másképen emberséges jó catholicus ember minden vasárnap s ünnepen szegény gyakortan Isteni szolgálatra ki jár ide, T. egyházi nemes ember Pápai Ferencz jöve előmben és a mint annak előtte sokszor szólott vala nékem most is újjabban kére, hogy Excellentiádnak instálnék érette. Ez a jámbor ez előtt egy néhány esztendőkkel maga nemesi szabadcságát a T. nemes vármegye előtt meg mutatta: nem is volt azólta semmi háborgattatása; hanem tavalytól fogva / jóllehet a meghasonlottakkal egy értelemben nem volt / mind portióval [4] mind quartélyos [5] tartással aggraváltatik [6]; a parasztcság is, mint hogy szelíd jámbor ember, közibe fogta, szekerezésre s más tereh viselésre reá hajtya, annál inkább hogy szegény közöttök Catholicus. Kire való nézve tudván az Excellentiád Apostoli buzgóságát és természet szerint való könyörületességit / noha nem örömest kévánnám terhelni, lévén magamnak szüntelen való unalmas kérésim / nagy bizadalommal folyamodom Excellentiád kegyes patrociniumához alázatosan kérvén, hogy szegényt immunitáltatni [7] és előbbi nemesi szabadcságában

meg tartani kegyelmes parancsolatya által méltóztassék Excellentiad; ne idegenedgyék szegény el, külömben mingyárt egy hallgató héjával leszünk.

Mely Excellentiád hozzá való Istenes indulatját s Kegyes Gratiáját élete fogytáig méltatlan hív szolgálatjával s meg nem szűnő alázatos szép köszönésivel meg hálálni el nem mulatya, én is méltatlan imácságimmal hálaadó igyekezem lenni.

Madár János immár a torony párkányáig fel jár, most a felső kötéseket rója egybe, melyet bővebben holnap vagy azután, Isten azt adván érnem, szóval Excellentiádnak alázatosan declarálni [8] fogok: addig is szerzetesi alázatossággal köszöntöm méltóságos Gróffné kiváltképen való Patronánk s Fundátrixunkot eő Excellentiáját. Quibus me et Seraphicum...

(A levél többi része a kéziratban nem volt található).

---

[1] körmenetekből [2] hatolhatott [3] Semjén követi [4] adóval [5] elszállásolt katona [6] terhelik [7] a közterhektől megszabadítani [8] elbeszélni

43.

38228 Bátor 1719
Die 10 7bris

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dño clementissimo et Prno Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY:

Méltóságos Generális Fundátor nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Nagy reménségem vala a feljebb való napokban/:jóllehet Excellentiádnak erre a Nyír Földire való kedves s

szerencsés jövetelinek, elein való nem érthetésemnek tudatlansága, s abból származott méltatlan káplányi kötelességemnek nem contestálhatása [2] s a közel helyeken udvarlásomnak el mulatása rémített:/ hogy itt Bátorban az Excellentiád Apostoli buzgóságából! Istenes Kegyes indulatjából, érdemünk felett való Gratiájából immár nagyobb részére fel állított Residentiánkban nagy vigasztalásunkkal és Szerzetesi mély alázatossággal excipiálhatjuk [3]: de mivel most ehez szerencsétlenek valánk! másszor midőn Excellentiád méltóztatik magát meg alázni? s érkezhetik el jöni? szívünk szerint óhajtva elvárjuk.

Azonban akarám azt is Excellentiádnak alázatosan jelenteni, hogy Madár Jánossal a Templom corpusa végett vég szerint ma alkuvánk meg, két száz magyar forintban és öt köböl rosban, el is mene mingyárt a legényekkel együtt, olly propositummal [4] hogy ott is ha tanál? még négy faragó embert fogad és faragását minél hamarabb véghez viszi, s s az után fordul a toronynak continuátiójára [5]. Úgy vagyon, hogy mind maga s mind én inkább szerettem volna ha a legényeket itthon hagyhatta volna; de mivel egy néhány darab fa héjával vagyunk, melyek után több egy heténél hogy járunk, mind azátal minthogy a szegénység a nyomtatás után szántásra esett, meg nem hozathattuk: ámbár kétszerte való árát is meg adtuk volna szívesen. Azért minynyájokot el kelle bocsátanunk. Minemű nagy vigasztalása legyen M. Egri pispök Uramnak eő ngának Excellentiád gratiájával való templomunk építésiben, ha merem az acclusával [6] Excellentiádot terhelni? méltóztatik belőle észre venni, kit is én Secretárius [7] urammal meg fogok tanálni.

Szatthmárra Excellentiád Istenes intimátiójából szállíttatott deszkáinkot még idébb! nem hozathatók: nem is merem iránt ok Excellentiádot unalmas instantiámmal terhelni, *mert érkezék ezen alázatos együgyű levelemet Excellentiádnak bé nyújtó jóakaró Földömbéli uram*; *kinek nemzetcségit noha én nem*!

mert más Székbéli: de itt való Páter Procurátorom jól isméri; sőt az Attyát is, hogy igaz nemes ember: a Ttes nemes vármegyén is, ezt ez előtt hat vagy hét esztendővel megállította volt; mely időtől fogvást tavalyi esztendeig semminémű háboríttatása nem volt. Az idén is kérezett a T. N. Vámegyétől, hogy Hazájában bé mehetett volna; és erről való documentumát ki hozhatta volna; de a mostani ott bén levő Contagió [8] miatt nem bocsáttatott: mind azátal a terh viselés alól fel nem szabadíttatott. Kire való képest, minthogy ez is Hodászon lakik és született papista ember, kit eddig sem tagadott, de hozzánk bé nem járt, de immár szorgalmatosan fogott az aitatossághoz s reménlem hogy Excellentiád Gratiájából ebben néki szolgálhatván, cselédivel is, In. Kegyelme által valami jót tehetünk. Azért nagy alázatossággal kérem Excellentiádot méltóztassék Kegyelmes parancsolatja által a terh alól fel szabadíttatni és előbeni nemesi szabadcságában meg tartani.

Mely Kegyes Gratiájat Excellentiadh méltatlan imácságimmal, Sz. Mise mondásimmal meg hálálni teljes tehetségem szerint igyekezem. Kiről való hosszas búsításimról Excellentiádat alázatosan követvén érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus Fundator Uramnak maradok

Excellentiádh

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

P. Kelemen Didák e levelében hivatkozik székely származására. « Földömbéli uram », mondja földijéről, akinek családi, közeli rokoni kapcsolatait nem ismeri, nem ismeri a « nemzetségét », mert más székbeli; a Székelyföld szülötte ugyan, de nem ugyanabból a « székből », Háromszékből, amelyikből ő származott.

---

[1] szeptember 10-én [2] bizonyítása [3] fogadhatjuk [4] szándékkal [5] folytatására [6] mellékelt írással [7] titkár [8] ragályos vész, pestis

44.

38223 Károlyi Klárához 1719 szept. 12.

Méltóságos Gróffné Iffjú Aszszonynak Ttes Ngos Károlyi Klára Aszszonynak kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronámnak eő Ngának alázatoson írám.

Károlyban

Méltóságos Iffjú Aszszony nékem kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronám!

Alázatosan akarom édes Méltóságos Iffjú Aszszony Ngdh jelenteni, hogy felette nagy szükségünk vagyon húsz darab fára, melyeknek bé hozatása iránt sok rendben kértem mind

Károlyi Klára, özv. Haller Gáborné, P. Kelemen Didák lelki gyermeke, Assisi Sz. Ferenc Harmadik Rendjének fogadalmas tagja, templomok és iskolák bőkezű támogatója.

a vasváriakat, mind az császáriakat, de semmi képpen reá nem vehettem, jóllehet nagyobb fizetést is szívesen adtunk volna, mint a mineműért a Méltóságos Generális eő Excellentiája bölcs Istenes limitátiója szerint tavaly hordatták; azért nem örömest kévántam volna Ngdot búsítani/: de mi-

vel ezek nélkül a fák nélkül a toronynak munkáját végbe nem vihetyük, fel nem állíthatyuk, e miatt kellett az ácsokat mind Tokajba bocsátanunk:/ és kénszeríttettem alázatosan requirálni és kérni Ngdat, hogy méltóztassék a Császáriakh parancsolni, fizetésünkért azon húsz szál fákat had hozzák meg, nem leszen hátramaradásokra, egy nap végbe vihetik; örömest fizetünk nékik.

Mely Ngod hozzánk meg mutatandó Kegyes Gratiáját s Istenes jó cselekedetit méltatlan imácságinkkal s Sz. Mise mondásinkkal meg hálálni igyekezünk, örvendetes jó válaszát nagy bizadalommal el várván, Ngod kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronámnak maradok

Ngodh

Nyír Bátor 1719 Die 12 7bris

Alázatos Int imádó Szolgája s Káplánya Fr Kelemen Didák mp

Ps: Szerzetesi alázatossággal köszöntöm a méltóságos Gróffot eő ngát, és hogy az Úr In. minden lelki testi jókkal szeresse s áldgya s szerencsésen sokáig éltesse szívesen kévánom.

---

[1] megszabása

45.

38225 1719 okt. 12.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime Prone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissimam indefessamque commendationem.

Alázatosan édes méltóságos Generális uram Excellentiádnak akarám jelenteni, hogy Templomunk corpusára való két száz szál fánk meg lévén faragva, s Ttes nemes Szabolcs Vármegye minapi Kisvárdában való gyűlésiben ígéré elszállíttatások iránt való Istenes jó akaratyát, amint is immár /Isten áldgya meg/ kezdette hordatni. A toronynak a földön való munkáját a héten reménlem el végzik. Hanem a legény András Salánkra szüretre haza készül, a miatt leszen hátramaradásunk, kivált ha sokat fog oda mulatni; tartóztatyuk, de azt állítya hogy kárával esnék ha ott nem lehetne! és így kéntelenségből el kell eresztenünk, melyet mindazátal Excellentiád híre nélkül nem mertünk cselekedni, hogy az itt való dolognak haladásával Excellentiád építtetése ne gátoltassék. A kútra is az udvar közepette reá tanáltunk, szép faragott kövekből volt ki rakva, csak hogy igen egybe omladozott, azért kiszedetyük a köveit, és újjólag rakatyuk. Szatthmárról Excellentiád Kegyelmes parancsolatyából hatvan szál tölgy fa deszkáinkot el hozták, Isten eő Sz. Felsége fizesse s álgya meg Excellentiádot érette. Öttves Jósef uramnál még hatvanig való maradott, kiket csak eő kegyelme házánál / úgy hallottam / raktak volt le.

A méltóságos urfit, melyik Sz. Ferencz napját üli? nem tudhatom! azért köszöntésivel el maradtam. Most jut eszemben, tavaly a mi Sz. Ferencz Atyánk infra octaváján üvözlöttem; s azt felelé hogy nem koldus Ferencz: mindazátal eő ngáért s az egész méltóságos Házért nem csak azon nap hanem octáváján is énekes misét mondottunk és Istent eő Sz. Felségit imádtuk: Isten sok számos esztendőkig szerencsésen éltesse s tarcsa meg maga Sz. Nevének dicsősé-

gire, Excellentiátok örömire, az Anyaszentegyház terjedésire, régi méltóságos Familiájának öregbbítésire s nékünk szerencsénkre.

Quibus me meosque ulteriori clementi gratiae et altissimae protectioni Excellentissimae ac Illmae dignitatis vestrae perpetuo fovendum humillime commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis [1] Vestrae

Bator 1719 Die 12 8bris [2]

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Isten Szolgája áldott lelki derűjére vall ez a rövidke visszaemlékezése, hogy 1718 októberében, Assziszi Szent Ferenc ünnepnapja, október 4-ének nyolcada alatt – tehát még «infra octavam» – üdvözölte Károlyi Sándor fiát, Ferenc urfit, de ennek nem tetszett ez a Ferenc, a Poverello, Isten Szegénykéje, a «koldus Ferenc»! A fiù számára Assziszi Ferenc hű követője, Didák atya, bizonyára szintén a szegénység, lemondás, igénytelenség szemléletét jelentette, ami – gyerekésszel mérve a világot, – csak igen kevéssé nyerhette meg a tetszését. Kelemen Didáknak az eset vidám percet szerzett, mert maga nagyon is tudatában volt az evangéliumi szegénység értékének.

---

[1] Dominationis [2] október 12-én

46.

38226 Bátor 1719 Die 13 8bris

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizodalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Excellentiád méltóságos úri levelét tegnap Nagy Gábor uramtól szerzetesi nagy alázatossággal vettem, melyben való Kegyelmes parancsolatyát értvén, Madár János Legényével együtt Andrással jó reggel expediálám [1]: kinek használni fogna, ha Excellentiádnak méltóztatnék keményen parancsolni, hogy míg ottan dolgozik! a bor italnak békét haggyon, mert külömben az egy héti munkát két hétig is nehezen viszi

A nyírbátori Porciunkulai templom oldalnézetének rajza és a mellé épült kolostor földszinti folyosója.

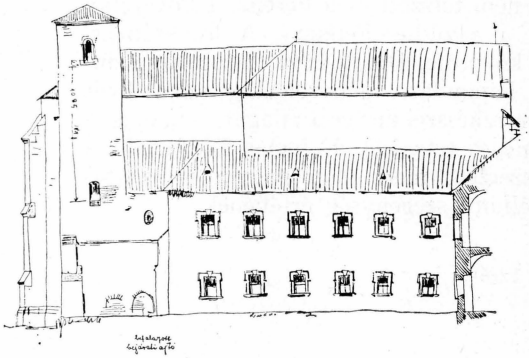

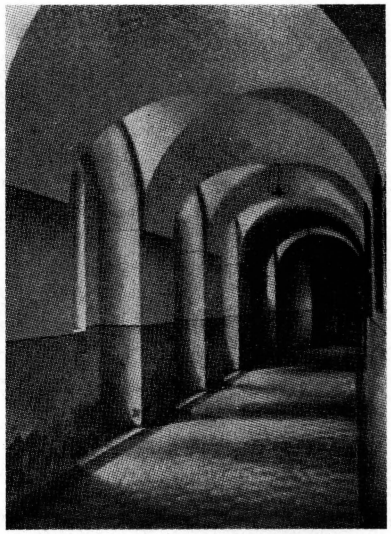

véghez; mert itt ugyan annyira nem excedált [2], talám egy napot is egészen nem mulatott el, melyen ne dolgozott volna, de mikor Tokajba küldöttük vala, amint mondgyák, ott létiben keveset dolgozott.

Nem vagyok capax [3], ne is adgya Isten hogy Excellentiád kegyes Gratiájából eddig continuált [4] /:most egy kevéssé meg szünt:/ építésünknek haladásáért neheztelyek; hanem

midőn Excellentiád munkáinak hátra maradása nélkül érkezhetnek! akkor dolgozzanak: azt is Excellentiádtól nagy hálaadó köszönettel veszük.

Ezen levelemet Excellentiádnak meg adó szegény Hodászi armalista [5] Kovács Pál, ki iránt minap is búsítottam vala Excellentiádot, fél a bé szállandó quarteljostól s mivel értette hogy Debreczeni Péter uram Excellentiád udvarlására menjen holnap, aki nemességéről való documentumát s állapotyát jól tudgya, újjabban sok kérésivel reá véve, hogy mellette való unalmas instantiámmal iterato alkalmatlankodgyam Excellentiádh; amint is amennyire Excellentiád bántódása nélkül lehet szólanom, alázatosan szegénynek dolgát recommendálom és Excellentiád Kegyes Gratiáját véle együtt implorálom [6]. Melyről Excellentiádot alázatosan követem és magamat s Sz. Szerzetünköt érdemem felett való mindenkori Gratiájában s Protectiojában ajálván kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus s Fundátor Uramnak maradok

Excellentiádh

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] elküldtem [2] túlzott [3] képes [4] folytatott [5] nemesi oklevéllel bíró ember [6] kérem

47.

38216 1719
nov. 22.

Nemzetes nemes és vitézlő Ács Lőrincz Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram eő Excellentiája ocsvai érdemes udvarbírájának bizadalmas jó akaró uramnak eő Kegyelmének böcsülettel adassék

Ócsván

Bizadalmas régi nagy jóakaró uramnak ajálom mindenkori kész Szolgálatomat Kegyelmednek!

Tekintetes udvarbíró Ács Lőrincz uram, az Máramarosból alá szállított ötvenhat szál deszkánkot ezen levelemet meg adó Kegyelmed Kedves Atyafia jóakaró urunk meg hozta; igen szépen köszönöm Kegyelmed ebéli jó cselekedetét, nagy szükségünkben esett, éppen nem volt immár az Asztalosunknak miből dolgozni, azért sokkal tartozunk Kegyelmednek, s amiben tőlünk lehet? megszolgálni, kivált az igaz Hütre való meg térésiért Istent imádni el nem mulatyuk. Kivel magamot tovább való Kegyelmed jóakaratyában recommendálván bizadalmas régi jóakaró uramnak maradok. Kdh.

Bátor 1719 Die 22 9bris

Köteles jóakaró kész Szolgája
pater Kelemen mp

48.

38219 1719
nov. 23.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLYNI

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne clementissime, Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatosan édes méltóságos Generális uram Excellentiádnak akarám jelenteni, hogy Excellentiád méltóságos úri levelét szerzetesi alázatossággal ma jó reggel vévén; mely-

ből kegyelmes parancsolatját megértvén miként Madár János érkezik? azontol expediálni fogom: ha pedig engemet itt nem tanál is? Pr. Praesidensnek [1] gondgya lészen minél hamarább való elküldésiben. Ma édes méltóságos Generális Uram két esztendeje, hogy Isten eő Sz. Felsége Excellentiád Apostoli buzgó munkálkodása által ide Bátorban újjobban bé hoza s plántála [2]; azért anniversaria [3] napot ülvén, eő Sz Felségit dicsőítvén, Excellentiádról sovány ajtatosságunkban tartozásunk szerint el nem feletkezénk: éltesse, segélye az Úr Isten, hogy az eő Sz. Nevének dicsíretit, ajtatos szándéka szerint, gyarapíthassa, sok helyekre bé hozhassa, elő mozdíthassa. Egerben universa Philosophiát defendálván [4] ott való szerzetesim; hogy érdemetlen káplányi kötelességemet ebben is meg mutathatnám egy thésist tegnap Irinyi uram által el küldöttem. Kit is Excellentiádnak nagy alázatossággal offerálok [5].

Quibus me et Seraphicum ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae Excellentissimae dignitatis vestrae perpetuo fovendum humillime commendans permaneo

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bátor 1719 Die 23 9bris [6]

Indignissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] az eiöljáró atyának [2] növeli [3] a letelepedés évfordulója
[4] az egyetemes bölcseletből vizsgázva [5] felajánlok [6] november 23-án

49.

38227 1719
nov. 27

Nemzetes Vitézlő Ács Lőrincz Méltóságos Generális Gróff Károlyi Sándor uram eő Excellentiája Ocsvai érdemes Udvar Bírájának bizadalmas jó akaró uramnak eő kegyelminek böcsülettel adassék

Ocsván.

Bizadalmas régi nagy jóakaró uramnak ajálom kötelességgel való kész szolgálatomat Kdh!

Édes Udvar Bíró Ács Lőrincz uram, igen nagy jó néven és szép köszönettel vettem a Kegyelmed hozzánk meg mutatott jóakaratyát, hogy nem csak kevés gabonánkat meg őröltette, hanem haza küldeni is nem terheltetett: melyet én is, Isten életemet halasztván, ha valamiben tőlem ki telhető dolgokban reciprocálni[1] s meg hálálni tudok! el nem mulatok. Jókor esett most egyszer a kegyelmed segélcsége: azért újjabb kéréssel nem akarom búsítani, mindazátal mivel az ott való deszkáinkra nagy szükségünk vagyon, ha tanálna Kegyelmed ezek el küldésiben is valami módot? Győri uramot avagy más valamelyik jóakarónkot reá vehetné? hogy ideszállítanák: igen szépen meg köszönném. Ki iránt is Kdh szíves jóakaratyát és válaszát el várván bizadalmas régi nagy jóakaró uramnak maradok

Kdh

Bátor 1719 Die 27 9bris[2] Köteles kész Szolgája
Pater Kelemen mp

« Kérő levél »

« Kérni szabad », hallottam nagyon sokszor egy bôlcs, tapasztalt szerzetestől. – A kérésnek megvan a maga teológiája: remény az isteni Gondviselésben; bizalom az emberekben; alázat; jó cél; hála Istennek és az

adományozóknak; késztetés az irgalmasság testi-lelki cselekedeteinek gyakorlására.

Isten Szolgája Kelemen Didák sohasem ajánl viszonzásként mást, mint egy «kolduló barátnak» köszönő szavait és «imácságát», a saját és rendtársai szentmiséit. És ez elég volt a jótevőknek is, neki is. Nem fejlődött ki egészségtelen viszonosság, verseny, terhes viszonzási kötelezettség közöttük. Ezt nem kívánták az adakozók, de Kelemen Didák sem igérte, nem is igérhette a maga és övéi inségében, nincstelenségében.

Az ő kérési módja valóságos művészet; alázatos találékonysága mélyen gondolkodóba is ejt, hiszen nem magáért kért ő, hanem minden rendű és rangú szűkölködő számára.

---

[1] viszonozni [2] november 27-én

Nyírbátor: az Angyalos Boldogasszony (Porciunkulai) templomnak Kelemen Didák által tervezett főoltárà Szent Ferenc képével.

1720

11 levél (50-60)

50.

38234 Bátor 1720 Die 8 maij

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locum Tenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P. Budam
Strigonium: Bátor Keszi:

Méltóságos Gróff Generális Kegyes Fundátorunk nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Bátorkesziből 2 die Aplis nékem írott méltóságos Úri levelit Excellentiádnak szerzetesi mély alázatossággal s igen nagy hálaadó szép köszönettel vettem, melyből érdemem felett kiváltképen való, hozzám s Sz. Szerzetünkhöz szokott Kegyes Atyai Gratiájának, meg nem szűnő Istenes patrociniuminak Contestálását [1] nagy vigasztalással értem; melynek meg köszönésire elégtelen vagyok! hanem tartozásom szerint, hozzám tartozandók mindennapi imácságival s Sz. Áldozatok bé mutatásával meg hálálni igyekezem s el nem mulatom.

Addig is ezen együgyű levelem által alázatosan udvaroltam volna Excellentiádnak, de Nagybányára való diversióm [2] miatt későbben, mostani visszaérkezésemben, vettem azon

méltóságos levelit Excellentiádh, azért kérem, háládatlanságomnak ne tulajdonícsa Excellentiád: melyről, reménlem Isten életben meg tartván, szóval is rövid nap meg követhetem Excellentiádot: szívesen várjuk közönségesen, Isten hozza szerencsésen Excellentiádot. Bár csak akkor lenne szerencsénk hogy szegény Residentiánkban fogadhatnók és üdvözölhetnők Excellentiádot; ha alkalmatlansága nélkül meg lehet, kérem is alázatoson erre útját venni, régen óhajtva várt kedves jelen létivel érdemetlen szeginy Káplányit consolálni méltóztassék.

Addig is magamot s Sz. Szerzetünköt tovább való szokott Kegyes Gratiájában Excellentiádh alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus uramnak maradok

Excellentiádh

Alázatos Int imádó kissebik
Szolgája Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] bizonyságát [2] menetelem, távozásom

51.

38232 1720
jun. 7.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Dno Clementissimo et Prono Colendmo.
KÁROLY:

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus uram!

Alázatosan akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy *dicsőséges Páduai Sz. Antal napja szintén immineál*[1], a mint

is 13 Praesentis [2] fog esni. Kire való nézve, kérem alázatoson Excellentiádot, hogy *Isten eő Sz. Felsége sz. neve dicsíretinek terjedésiért, másokh szép példaadásáért, lelki épületekért*[3], *az itten kezdendő ajtatosságnak öregbbítésiért, az teljes Búcsúk el nyerésiért*; magát meg alázni, Istenért eddig való fáracságát nem sajnálni, hanem méltóságos Úri Házával, s egész udvarával ide jőni, s akkori *devotionkot* [4] *szerencsésen igen kedves jelenlétivel condecorálni* [5], *méltatlan szegény Káplányát consolalni* [6] *méltóztassék*, mely Istenes jó cselekedetit Excellentiádnak eő Sz. Felsége bővségesen meg jutalmaztatya, mi is méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatyuk.

Szerencsés s eleitől fogvást óhajtva várt kedves jövetelit szívesen s nagy bizadalommal, Isten azt adván érnünk, el várjuk. Addig is magamot s Sz. Szerzetünköt szokott Kegyes Atyai Gratiájában s protectiójában alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Fundátor Urunkh maradok

Excellentiádh

Bátor 1721 Die 7 junij

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik Szolgája s Káplánya Fr Kelemen Didak mp

---

[1] közeledik [2] jelen (folyó) hó (június) 13 [3] lelki épülésére [4] ájtatosságunkat, szertartásunkat, ünnepünket [5] díszesebbé tenni [6] vigasztalni, megörvendeztetni

52.

38235 — Gr. Barkóczy Krisztinához — 1720 jun. 17.

Méltóságos Gróff Aszszony Ttes Ngos Szalai Barkóczi Kristina [1] Aszszonynak nékem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronámnak eő Ngh alázatoson írám. KÁROLY:

Méltóságos Gróff Aszszony nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronám!

Ngod 16 Károlyból írt méltóságos levelit szerzetesi nagy alázatossággal vettem, melyből elsőbben értem, hogy a méltóságos Generális *eő Excellentiája látván a két résznek el szánt akaratyát, állhatatos és jó móddal fel nem bontható Consensusát*[2]; *hogy el szenvedni s szabadcságokban hadni méltóztatott, jól s kegyesen cselekedte.* Hogy pedig bizonyos egyházi Úr Contráriumot[3] joval? azt jovalja a mit Excellentiátok /:a Familiát tekintvén:/ el követett. De ha ezt voltaképen tudná? nem reménlem hogy gátoltatni kévánná; mert hiszem a mint előttem constál[4]! minden ki gondolható okokkal impediálni[5] fáratig igyekezett Ngtokh, az idő alatt szerencséje is másunnan olly tanálkozott! kinél talám eddig jobb nem igen volt s ez után sem mindenkor várhatni: de még is a régtől fogva meg egyesült akaratot fel nem bonthatták.

Igen is, édes méltóságos Aszszonyom, ha olly gyenge s éretlen elméjű volna ez a Személy? hogy elejét s végét meg nem tudná gondolni a dolognak? avagy csak szertelenségből történt volna ez a resolutió[6]? inkább lehetne az ellenzés: de a mennyiben vagyon ez az állapot? s a circumstantiák világosan mutatyák, *csekély értelmem*[7] *szerint tovább nem lehet gátolni, mert nagyobb dísztelenséggel is végben megyen; vagy ha erőszakoson el rekesztetnek? rosszabb kimenetelitől, ne talám lelki kártól is félhetni.* Hiszem emberni ember volt amikor Excellentiátok m. úri házához költ; elég, hogy nem Excellentiátok akaratjából esik; vagyon olly okossága, tudgya mit cselekszik. Ki tudgya? *Talám az Úr Istennek eő Sz. Felséginek így teczik, ki előtt személy válogatás nincsen, a szegényeket gazdagokká, a gazdagokot szegényekké tészi valamikor kedves akaratya. Ezek között, noha az emberek szemei előtt illetlennek láczik, de Isten Sz. Kegyelme által csendes Istenes életet remélhetni*; azért Isten hírivel ezt csak el kell szenvedni, s ha úgy teczik Ngokh, nem kell tovább gátolni.

Ez az én vékony értelmem szerint való opinióm [8], hanem ezért mindazátal én tudósabb s bölcsebb Lelki Atyák jovaslását helyben hagyom. De ha rajtam állana? nem is halasztanám tovább.

Hanem hosszas búsításommal alázatosan követem Ngdot s magamat, Sz. Szerzetünköt tovább való szokott édes Anyai Gratiájában alázatosan recommendálván Kegyes Fundátrixunkh [9] érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronámnak maradok

Ngdh:

Bátor 1720 Die 17 junij

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák

— Isten Szolgája dicséri Károlyi Sándort, hogy nem zavarta meg a házasulandókat « elszánt akaratukban », az Isten és Egyház törvényeinek értelmében « jó móddal fel nem bontható Consensusukban ». Gondos, gyakorlati lelkipásztor lévén, arra a lelki, erkölcsi kárra is gondol, amelyet a felek elszenvednének, ha a házasságra nem kerülhetne sor. - Pártjukat fogja, mert lelkiismereti szabadságuk birtokában keltek egybe; Isten előtt nincs személyválogatás és az Ő szent kegyelme által boldog életet remélhetnek a szóban forgó házasfelek is; a társadalmi hovatartozás nem lehet akadálya a szabad elhatározás szülte kötésnek, annál kevésbé az Isten áldásának.

Kelemen Didák állásfoglalása, a maga szerény jelentőségében, az akkoriban oly fontos társadalmi békét szolgálta!

Hogy mennyire meglepő a levél tartalma és mily felemelő, mutatja a tény, hogy Baranyai Béláné, jelen évtizedeink neves egyházművészeti történésze, levéltári kutatásai során 1958-ban külön lemásolta e levelet, majd Kelemen Didák lelkiségének szemléltetésére nyomatékosan felhozta.

Ha egy-egy levelet önként kínálkozó címmel akarnánk jelölni, ennek ezt adhatnók: « a házassági levél ».

Baranyai Béláné e levél előzményeként ezt hozza fel: Barkóczy Krisztina egyik udvarhölgye eljegyezte magát egy, bár «alacsonyabb rendű», de igen rendes emberrel; mindkét részről komoly felfogásról és elhatározásról volt szó. Barkóczy Krisztina maga nem akart ennek útjában állni, de megkérdezte Erdődy Gábor püspök (és rokon) véleményét, aki teljesen ellene volt. Ezután levélben Kelemen Didáktól kért véleményt, amelyet e «házassági levél» tartalmaz.

---

[1] Szalai Barkóczi Krisztina gr. Károlyi Sándor neje volt [2] megegyezését [3] ellenkezőt javall, javasol [4] számomra nyilvánvaló, biztos [5] megakadályozni [6] megoldás, döntés, elhatározás [7] Isten Szolgája alázatosságát jelenti [8] «opinio» = vélemény [9] kolostori fenntartónk, jótevőnk, mintegy alapítónk

53.

38238 1720 jul. 29.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et patrono Gratiosissimo Colendmo.

NAGY KÁROLY:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne clementissime Patrone et Fundator iugi veneratione Colendme!

Praevia humillimorum Religiosorum Servitiorum meorum paratissima devinctissimaque commendatione.

Alázatosan édes méltóságos Generális uram akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy jóllehet a felyebb való napokban is alázatos együgyű levelem által akartam Excellentiádnak udvarolni, és több kérésim felett/.ha meg nem bántot-

tam volna véle Excellentiádot./ az nem régi házasokat recommendálni; de sok foglalatosságim miatt mind eddig nem érkezhettem, hanem most egy kis időt nyervén, ezen tudatlan levelem által búsítani praesumálám [1].

Kérvén nagy alázatoson, mennyire unalmas instantiám Excellentiádnál használhat? hogy meg bántódását Istenhez való buzgó szeretetiért meg engedvén, természet szerint való eddig hozzájuk érdemek felett is meg mutatott kegyes Gratiájában s protectiójában bé venni s meg tartani méltóztassék. Méltóságos Egri Pispök uram eő nga is reménlem ez iránt fogja requirálni [2] Excellentiádot, ki noha elsőbben láttatik vala difficultálni [3], de meg értvén az circumstantiákot [4], helyén hagyja; és azt mondá, hogy azon kell immár csak munkálkodnunk, hogy a méltóságos Generálist disponálhassuk [5], hogy ellenek való apprehensióját [6] le tegye és előbbeni Gratiájában bé vegye.

Isten életemet halasztván, bővebben szóval kévánom Excellentiádot informálni, annál inkább *hogy Istennek hála immár a nagyobb terhet le tehettem, és Bátori kiáltó koldussa lettem*, ki noha most elsőbben örömest hallgatnék, de imminealván ott való Templomunk dedicátiója [7], egyczer s mind Sz. Szerzetünk kiváltképen való Solemnitássa, teljes Búcsúja, portincula napja okot ad hogy Excellentiádot, nagy jó kegyelmes patronus Fundátor urunkot búsícsam: amint Szerzetesi mély alázatossággal kérem is Excellentiádot, hogy mind a Búcsúnak el nyerésiért, de kivált Isten dicsőséginek s ajitatosságának terjesztésiért s másokh jó példa adásáért magát meg alázni, s méltóságos úri Házával, udvarával el jőni s kedves, s eleitől fogva óhajtva várt jelen létivel akkori devotiónkat condecorálni s minket érdemetlen Káplányit consolálni méltóztassék.

Mely kegyes s érdemünk felett való Patronánkot inkább édes Anyánkat [8] eő Excellentiáját alázatoson köszöntöm, hasonló képen invitálom s igen szépen követem, hogy sok ba-

jos dolgaim miatt levelem által Sz. Kristina, eő Nga patrónája napján nem üdvözölhettem, mindazátal Sz. miséket mondani eő Ngáért azon napon el nem mulattuk. Többekkel Excellentiádot terhelni nem merészlem, hanem me, Residentiam ac desolatam ecclesiam nostram ulteriori clementi gratiae ac protectioni Excellentissimae Dnis Vestrae humillime commendans emorior

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Semien 1720 Die 29 Julij

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Isten Szolgája Semjénből értesíti Károlyi Sándort, hogy lejárt a tartományfőnöki tisztsége, «a nagyobb terhet letette». P. Kelemen Didákot 1717. jún. 1-jén választották meg Eperjesen, a minorita ferencrend szabályzata szerint három évre. Utóda az 1720. júl. 22-én Egerben megválasztott P. Victorinus Bellevari lett. P. Kelemen azonban továbbra is Nyírbátorban maradt házfőnökként, «Bátori kiáltó koldussa lett».

---

[1] bátorkodám [2] felkeresni, megkeresni, érdeklődni [3] nehézséget támasztani [4] körülményeket [5] hajlandóvá tegyék [6] neheztelését [7] a templom védőszentjének ünnepe Nyírbátorban, augusztus második, Porciunkula napja, a ferencrend kiváló ünnepe [8] Barkóczy Krisztina, Károlyi Sándor gróf felesége.

54.

38239 1720 aug. 9.

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sacratissimae Cae Regiaeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Incliti Cotus Szatmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

KÁROLY

Excellentissime ac Illustrissime Dne Comes Generalis Dne Clementissime Patrone ac Fundator iugi Veneratione Colendissime!

Praemissa Demississima Salute humillimorum indignissimorumque Religiosorum servitiorum meorum devinctissima Commendatione.

Alázatossan édes méltóságos Generális Uram, akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Excellentiád 6 presentis[1] nékem írott méltóságos úri levelét s abban accludált[2] Néhai Viszocsány Uram testamentomát szerzetesi mély alázatossággal ezen órában vévém, melyből mind a testamentom kiszerzésiben, mind pedig puszta Templomunk építésiben: hozzánk érdemünk felett meg mutatott Istenes Gratiáját hálaadó szép köszönettel értem: mellyet tartozásom szerént,

(*Szirmay Antal «Szathmár Vármegye» c.könyvéből, Budán,* 1809)

magam s hozzám tartozandók minden napi méltatlan Im-dá ságival meg hálálni el nem mulatom.

Akarám azt is nagy alázatossan Excellentiádnak jelenteni, hogy Ocsvánál immár a gerendák meg vadnak faragva, Madár János is meg izente hogy vasárnapra ide fog érkezni, s kér azon, hogy addig a fákot ide szállíthatnók, hogy legényivel együtt az üdőt haszontalanul ne mulatná, hanem mingyárt a Templom munkájához foghatna, kire való nézve, noha nem örömest / mert ugyan szégyelem / illy sűrű unalmas instantiáimmal akarnám búsítani Excellentiádot, mind azon által *a szemérmet nem ismerő szükség* [3] kénszerít / mivel Istennek Sz. tetczési szerént egy felé is ki nem mehetek, hogy jó akaróinkat azon gerendák el szállíttatására requirálhatnám/ hogy Excellentiádot azon fák el hozattatása iránt tovább is alázatosan kérjem, hogy Excellentiád istenes patrociniumából *ezen szegény puszta Templomunk* építtetéséhez hozzá foghassunk, melly Excellentiád Istenért való kegyes jó tételményét eő Szent Felsége mind itt az életben s mind jövendőben bővségesen meg jutalmaztatja.

Ha merném Excellentiádot még tovább terhelni, kérném azon is nagy alázatossan, Néhai Viszocsány Uram testamentáriussának [4] méltóztatnék bennünköt recommendálni. Illy hoszszas búsításimról alázatossan követem Excellentiádot. Me, Residentiam nostram ulteriori Clementi Gratiae et Consuetae protectioni humillime Comendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bathorni 1720 Die 9 Augusti

Perpetuo Devinctissimus infimus
servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levelet más kéz írta, de a szép, világos aláírás Kelemen Didáké.

---

[1] jelen (folyó) hó (augusztus) 6 án [2] zárt, mellékelt [3] a szégyenkezést felül kell múlni; ez is lelki erőt igényel, szinte többet, mint a nyomorúságban kelletlenül, érdemtelenül megmaradni [4] a végrendelet jogaiban részesedésre ajánlani.

55.

38240 1720

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo supremo Comiti etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo.

KÁROLY:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Fundator et patrone iugi veneratione Colendme!

Minapi méltatlan együgyű levelem által való búsításomnak alkalmatosságával alázatoson jelentettem vala Excellentiádnak, hogy, *Istennek Sz. neve dícsírtessék, a nagyobb terhektől meg menekedvén, Superiorim*[1] *rendeléséből Bátori kiáltó koldusa lettem.*

Azért noha tegnapi, Excellentiád felette igen kedves, elégségesen tőllem meg sem köszönhető jelenlétiben mind Madár János, mind a gerendákh Ocsváról való elszállíttatások iránt Istenes szép resolutióját nagy örömmel értettem: mindazátal/:ámbár szükségesnek ne ítílyem:/ tisztemnek eleget tenni akarván, Excellentiád után kiáltani kénszeríttettem; alázatoson jelentvén, hogy feljebb említett Madár János két legénye Ocsván a gerendák faragásit el végezvén ez órában érkezének ide Bátorban, s tudósítának, hogy Madár Jánossal is a gerendák el érkezése előtt a templom bé fedésihez nem kezdhetnek; ő nála nélkül pedig egyéb más munkát is végben nem vihetnek, azért *me, Residentiam, singulariter vero ecclesiam hanc desolatam innatae pietati clementi Gratiae et Protectioni Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime commendans*[2] *permaneo*

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bátor 1720 Die 20 Augusti

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

P. Kelemen Didák az 1720. augusztus 20-án írt levélben megismétli a hírt, hogy megszünt a tartományfőnöksége, azonban Nyírbátorban marad. Úgy az előzőben mint ebben, így határozza meg új helyzetét, szándékát, feladatkörét: «Bátori kiáltó koldusa lettem». Elsősorban alázatát jelenti a maga tudatos elnevezése: nem kíván más lenni, mint a koldusok koldusa, a nincstelenek pártfogója; kiáltó, mert sokat kellett kérnie, és ismételten, szelíd kitartással «a szemérmet nem ismerő szegénységben».

---

[1] elöljáróim [2] P. Kelemen magát, a szerzetes házat, de különösen az elhagyatott templomot jótevőjük veleszületett kegyességébe, pártfogásába ajánlja

56.

38237 1720 aug. 31.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo
KÁROLY.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime Prone ac Fundator iugi veneratione Colendmo!

Humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissimam indefessamque commendationem.

Hogy mind együgyű levelem udvarlásával, annál inkább az Excellentiád Kegyes Gratiájából az el szállíttatott fáknak meg köszönésivel így el késtem! alázatosan követem Excellentiádot; s kérem nagy alázatossággal hogy ne restségemnek hanem erőtlenségemnek s abból származó tehetségtelenségemnek méltóztassék tulajdonítani. Most, Isten eő Sz.

Felséginek áldassék Sz. neve, egy kevéssé jobbacskán bírván magamot, noha igen későn /:jóllehet eddig sem voltunk háládatlanok:/ akarám Excellentiádh érdemetlen Káplányihoz mi hozzánk meg mutatott Istenes, olly nagy jó tételenyit! alázatosan meg köszönni. Isten fizesse Excellentiádh, s minden üdvösséges lelki testi jókkal egész méltóságos Úri Házával együtt áldgya meg érette.

Éppen mikor Madár János vissza jött s legényi is egybe gyűltek, akkor a fák is érkeztek, nem volt semmi hátra maradások; azért ha Madár János meg ne betegedgyék /: a ki egy héttől fogvást nem igen dolgozhatik;/ egy hét múlva a földön való munkáját el végezték volna. A gerendákot egybe vágván, meg vésvén, szaru fákot is egy néhányat kötöttek egybe, mester gerendáit némely kötésekkel hozzá illették.

Ha Excellentiádot többekkel merném terhelni, Viszocsányi Uramnak irántunk való Legátuma effectuáltatásának recommendálásáért [1] alázatosan instálnék [2] Excellentiádnál, mert édes Méltóságos Generális Uram, most egyczer éppen meg fogyatkoztunk, szintén meg akadunk, s felette igen jól esnék, ha mind nem? bár csak nagyobb részit kezünkhöz vehetnők: s nem is látok más módot fel vételiben /: mivel oda fel senkivel ismeretes nem vagyok:/ ha csak Excellentiád foganatos recommendátiója által nem obtineálhatyuk [3].

Kiről való búsításommal alázatosan követvén Excellentiádot, me Residentiamque nostram ulteriori clementi Gratiae ac protectioni perpetuo fovendum humillime Commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bátor 1720
Die 31 Augusti

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] a törvényes hagyaték birtokbavétele [2] folyamodnék, könyörögnék [3] nyerhetjtük el

57.

38236 raptim Bator 1720 Die 31 Augusti 1720
aug. 31.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Prono Gratiosissimo Colendmo

Méltóságos Generális nagy jó Kegyelmes Pronus Uram!

Mai napon Excellentiádnak írott együgyű levelemben alázatosan jelentettem vala, hogy szegény Madár János egy héttől fogvást vékony egéséggel vagyon, s most annál inkább el nehezedett; azért kíványa a károlyi német Borbélyt. Kiért alázatosan kérem Excellentiádot, ha olly súlyos betegje nincs? ki miatt el ne jöhessen, méltóztassék parancsolni, hogy holnap reggel jőne el: mert ezt immár ismeri, s ehez vagyon Confidentiája[1], hogy orvosságát Isten meg szentelvén,[2] mind Excellentiádnak tovább is jámbor hív szolgája lehessen, mind nékünk is Excellentiád Kegyes engedelméből használhasson.

Ebéli búsításommal alázatoson Excellentiádot követvén me ac Residentiam hanc pauperculam[3] ulterioribus benignis gratiis ac favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans, maneo

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] bizalma [2] orvoslását, orvosi gondosságát, kezelését Isten megáldva... [3] ezt a szegényes szerzetesházat

38230 **58.**

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Prno Gratiosissimo Colendmo.

KÁROLY

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne Clementissime Prone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Praevia humillimorum indignissimorumque religiosorum Servitiorum meorum devinctissima Commendatione. Alázatosan akarám édes Méltóságos Generális uram Excellentiádnak jelenteni, hogy az Úr Isten segélcségiből, áldassék dicsőséges Sz. neve örökké érette, a Templomunk corpusának bé fedésihez kévánható fák egészen immár fel vadnak állítva, most az esős időben a sendelyt igazítyák.

Mihent Isten eő Sz. Felsége az időt meg fordítya, léczésihez és sendelyezésihez fognak: a tégla vetéshez mivel későn foghatunk? igen vékony szerencsénk vagyon, kicsit nehezen remélhetem hogy az idén a segrestyét fel állíthassuk: hanem jövő tavaszra fog maradni, a mikor, Isten azt adván érnünk, eő Sz. Felsége segélcsége által igyekeznénk azon, hogy a Sanctuáriumot is bolthajtás alá vehetnők; mert addig se az ablakokot fel nem csenáltathatyuk, se az Isteni szolgálatot nagy alkalmatlanságok nélkül nem végezhetyük, annál inkább oltárt /:ha az Úr Isten Patronust rendel is reá:/ nem állíthatunk; azért kénszeríttetünk egyebek előtt ennek építésiről gondolkodni: erre pedig finum új jól oltott mész kívántatnék; melynek meg szerzésire, úgy vévésire éppen elégtelenek vagyunk.

Azért, édes méltóságos Ngos Uram Excellentiád Istenes patrociniumához s érdemünk felett való Kegyes Gratiájához /:jóllehet nem örömest akarnám illy sűrű unalmas instantiák-

kal terhelni, mert ugyan szégyenlem hogy ennyi egymást érő külömb féle kérésekkel kell búsítanom:/ alázatosan folyamodni kérvén, hogy egy kemenczére való mész kővel patrocinálni[1] s minket segélteni s ezen Isten Házának azon leg szükségesebb s súlyosabb munkájának végben vitelit promoveálni[2] méltóztassék: mely Istenért való Kegyes jó tételményit Excellentiádh, eő Sz. Felsége bővségesen meg jutalmaztatya, mi is tartozásunk szerint mindennapi méltatlan imácságinkkal, Sz. mise mondásinkkal meg hálálni igyekezünk, el sem mulatyuk.

Azonban édes Méltóságos Glis uram, dicsőséges Seraphicus Sz. Ferencz Atyánk napja is immineál, ha merném praesumálni[3], avval is tovább búsítani, alázatosan kérném Excellentiádot, hogy Méltóságos úri Házával együtt magát

A Didák atya által helyreállított nyírbátori róm. kat. plébániai templom.

meg alázni, a meg hűlt s ajitatossággal nem sokat gondoló Híveknek, leg inkább az eretnekségnek példa adásáért, úgy a telyes Búcsúk el nyerésiért méltóságos úri kedves jelenlétivel akkori devotionkot condecorálni, minket érdemetlen Káplányit consolálni méltóztassék. Szerencsés s kedves érkezésit alázatosan el várván, addig is me Residentiamque nostram ulteriori clementi Gratiae et protectioni perpetuo fovendum humillime commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 1720 Die 20 7bris

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél istentiszteleti meghívó «dicsőséges Seraphicus Sz. Ferenc Atyánk» ünnepére, október 4-ére.

---

[1] támogatni [2] előmozdítani [3] remélni

59.

38233 1720
nov. 2.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly SSmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Clementissimo et Prono Gratiosissimo

SALÁNK:

Méltóságos Generális érdemem felett való nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy méltóságos parancsolatyát Excellentiádh szerzetesi nagy aláza-

tossággal vévén igyekeztem mindgyárt bé teljesíteni, s Madár Jánost meg indítani; azért a sendelyezést félben hagyattam, és a vasak fel rakatásához fogattam, mivel a legényi nála nélkül ezt nem tudták volna végben vinni; ezt is ugyan még egészen el nem végezheték; mindazonátal hogy Excellentiád parancsolatya szerint holnap Salánkon lehessen? ma reggel kilencz óra tájban meg indítám. Eő szegény olly reménséggel vagyon /.melyre én biztattam, mert egy kevéssé meg szomorodott vala, nem örömest hadta volna félben a munkáját a minap Excellentiádnak alázatoson referált okból./ hogy Excellentiád akaratját meg értvén, a cselédi után még vissza jöhet! Excellentiád Kegyes Gratiájában állyon. Melyben magamot s szegény Residentiánkot tovább is alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Kegyes Fundátorunkh maradok

Excellentiádh

Báthor 1720 Die 2 9bris

Alázatos Int imádó méltatlan kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Mekkora gyöngédséggel veszi számba Madár Jánosnak foglalkozás-, hivatásbeli gondját, hogy' latolgatja és becsüli érzékeny lelkiállapotát!

60.

38231

1720
nov. 22.

Excellentissimo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti /etc. etc./ Dno Clementissimo Prono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Kegyelmes Patronus Uram!

Alázatosan akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Károlyból 21 praesentis nekem írott méltóságos úri levelit ez előtt való órában szerzetesi nagy alázatossággal vettem, melynek continentiáját[1] s abban foglalt méltóságos parancsolatyát Excellentiádnak értvén, mingyárt hivatám Madár Jánost, s tudakozám mennyi időre lehetne kész a munkával? Az Templom sendelyezésit ha az Úr Isten jó üdőt fordít, nyolcz avagy kilencz nap alatt el végezi; a foglaló vasakkal s pántokkal is mondgya, hogy két nap lészen dolga: ezen kívül örömest azt akarta volna, hogy a tornyon való hátra maradott munkáját is el végezhette volna, azért ha Excellentiad bántódása, kára, hátra maradása nélkül lehetett volna tovább való engedelemért instálni? reménkednék, hogy egy holnapig való időt méltóztatnék Excellentiád néki engedni.

Mondom néki, hogy arra a torony tornácza deszkázására mást is fogadhat, avagy tavasszal idő közben, Isten azt adván érni, Excellentiád Gratiájából ollykor vagy egy hétre által fordulhat, alkalmasint el végezheti, eő mindazonátal azt akarná hogy el végezhetné és a hátra való fizetést egyczersmind felvehetné. De hiszem csak a Templom fedésit Excellentiád kegyes Gratiájából végezhesse! Valamikor Excellentiád méltóztatik parancsolni, mennyen Isten hírivel; nem tudgyuk eddig való várakozását s érettünk maga dolgainak el hagyását Excellentiádnak elégségesen meg köszönni. Hanem Isten eő Sz. Felsége fizesse meg s áldgya minden üdvösséges jókkal Excellentiádot érette. Igen jól lészen, édes méltóságos Generális Uram, akár Olcsván, akár Károlyban Excellentiád Istenes patrociniumából tanáltatni fog egy kemenczére való mész kő.

Mely Istenért való jó cselekedetit, s Kegyes jótéteményit Excellentiádh mindennapi imácságinkkal s Sz. mise mon-

dásinkkal meg hálálni el nem mulatyuk. Tovább való szokott Kegyelmes Gratiájában magamot s szegény Residentiánkot Excellentiádnak alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus s Kegyes Fundátor Urunkh maradok

Excellentiádh

Báthor 1720. Die 22 9bris Alázatos Istent imádó méltatlan kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Ps: alázatosan követem Excellentiádot, hogy az Excellentiád méltóságos levelit ide hozó posta által nem írhattam, mert hírem nélkül ment el, más levelet adtak néki, s jóllehet mondották, hogy más után is várakozzék, de magyarul nem igen tudott; talám nem értette s vissza sietett.

---

[1] tartalmát

*Károlyi Sándor (*1669. *VII.* 2 - 1743. *IX.* 8*), Kelemen Didák levelei legnagyobb részének címzettje, apostolkodásának, a közműveltség és közjó érdekében végzett munkájának áldozatos támogatója (Szerző felvétele a kaplonyi plébánián található festményről).*

1721

5 levél (61-65)

61.

38242 Gr. Károlyi Ferenczhez 1721

Illme Dne Supreme Comes Dne et patrone Gratiosissime colendme!

Alázatoson édes méltóságos Gróff uram akarám Ngodh jelenteni, hogy nékem írott méltóságos kedves úri levelét Szerzetesi mély alázatossággal el vettem; s abban való méltatlan Káplányáról meg emlékezésit karácsonyi és új esztendőbéli reapprecatióit [1] sok jók kévánásit Ngdh, örökös obligatióval [2] köszönöm.

Nem érdemlettem édes méltóságos Gróff uram, hogy Ngd ezzel magát fárasztani méltóztassék: odavaló menetelemmel is pedig nem mást kévántam, hanem hogy tartozó kötelességemmel eleget tehessek, és Ngtokh alázatosan udvarolván, az új esztendőnek kezdetiben üdvözölhessem. Jóllehet ezen kívül a Barátoknak szokása szerint egyéb beszédeim is lettek volna, s vége azokh az Alamisna! S amint az egyczeri Barátnak három szóból való kérése volt: bor, búza, szalonna, igen közönséges szükség szokott nálunk lenni, az első iránt Ngod Kegyes Gratiájából, a harmadik iránt az Méltóságos Iffiú Aszszony eő Nga érdemünk felett való jóvoltából, az Úr Isten eő Szent Felsége fizesse meg Ngtokh, contentáltattunk [3], hanem mikor a Frátert malomban küldöttem vala, nem volt szerencséje Ngdhoz, hogy Kegyes patro-

ciniumából [4] a szántai búzából az majtini malomban őrölhessen: ezt azért alázatoson rocommendálni Méltóságos Gróff Uramnak akartam volna.

Azonban arról is alázatosan értekezni? mikorra kellett volna a Stolát el késziteni a mi napi Budai discursus szerint Erdély felé? de nem Hadadba vagy Sibóra, ha csak elsőbben a Confiteort el nem mondgya, mert a reménség az illyenekben igen meg szokott csalni, ha elsőbben nem cselekszik? nehéz az után vélek bánni. De tudom ezek csak tréfából való szók voltak, mert a mint hallottam, másutt olly méltóságos Ház várja Ngdot a kit talám rend szerint nem is lehetne el mellőzni. Mivel azért ez nagy dolog s kiváltképen való áldása az Úr Istennek, nem tudok hozzá szólani, hanem eő Szent Felségit méltatlan imácságimban kérem, hogy Szent Irgalmasságából boldogícsa Ngod Istenes szándékát, s ollyannal ingyen való Szent kegyelméből áldgya meg, hogy Szent Nevének dicsőségire, lelkének üdvösségire, az Anyaszentegyház hasznára, terjesztésire, előmenetelire, a Méltóságos Háznak, Familájának örömire élhessen, a ki ezen a Földön levő szegén Szerzetesekh is Patronája Anyja lehessen.

Alázatosan követem pedig Méltóságos Fő Ispány Gróff Uramot, illy bizadalmas írásommal s kérő alázatossággal meg bántódására ne essen, azért is többre nem terjesztem, hanem me et Seraphicum Ordinem nostrum ulterioribus benignis Gratiis et Favoribus Illmae Dnis Vestrae humillime commendans maneo

Illmae Dnis Vestrae
Bátor 18 Januarij 1721

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A rendkívüli alázatos megszólítást, amely Kelemen Didák leveleiben oly szembetűnő, meg kell értenünk. Nemcsak a kor szokása késztette használatára, hanem -és főként –szerzetesi szerénysége, a rendalapító Asszisi Szent Ferenc akaratának megfelelően, aki követőit így kívánta látni és

hívni: « fratres minores », mindenkinél « kisebb testvérek ». Nos, Isten Szolgája P. Kelemen Didák, szintén « minorita », kötelességszerűen is érvényre juttatta a szent rendalapító szándékát; ezenfelül mély hálája vezérelte a címadásban, minthogy Károlyi Sándorban valóban, és mindenkinél inkább, a lelkes, « apostoli » pártfogót tisztelhette, elkötelezett, legkisebb híve- és káplánjaként.

---

[1] megemlékezéseit, ismételt jókívánságait [2] lekötelezettséggel [3] megkaptuk, elnyertük [4] támogatásából, jóvoltából

62.

38241 Bathor 1721 Die 29 Martii

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

P Tokay PESTINUM:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Praevia humillimorum religiosorum Servitiorum meorum paratissima devinctissimaque commendatione, alázatoson akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Nagybányára járván T. Páter Provinciális Atyámmal, hallám bizonyoson, hogy ottan és a körül való helyekben Erős Gábor uram fia István Templomok iránt inquirált [1], a többi között a mi Tót Falusi embereink közül hetet citált Nagybányára s Templomról s el vételiről tudakozódott.

Méltóságos Iudex Curiae [2] urunk eő Excellentiája Compulsoriumát [3] mondgyák hogy volt nála, s Szentiványi uram eő ngtól mondatta hogy exmittáltatott [4]. De nem hihetyük mind azért, hogy Sziványi uram eő Mga a protonotáriussá-

got letette, mind pedig hogy felyebb nevezett Erős Isván Úr a Ttes nemes Vármegye gyűlésekor magát nem jelentette; se Notarius se Ordinarius Szolgabíró, senki semmit nem tudott benne: hanem hallom, hogy particularis Conferentiát [5] tartván az Atyafiak, V. Ispány Gyulafi Úr adjungálta [6] melléje Székely Joseph és Zsombori uramot. Az Iffiat eggyel mással distrahálták [7]: ezek írtak, amit akartak. Nem tudom hol legyen sokszor említett Erős Isván uram? ki vettem volna külömben az inquisitiónak porját. A Templom iránt ha kérdezkedett? ha igazat akartak mondani, meg kellett vallani, hogy Pápisták építették, melyet a Templomnak fennálló segrestyéje, a Templom oldalán máig is látható írott képek, a Templom oldalában való kőből való Kereszt, a Templom ajtaja felett kőből formáltatott Sz. János Fejének Képe / kinek ugyan dedicatiója Decollatio S. Joannis/ s több egyéb világos circumstantiák nyilván kimutatnak; ez iránt azért semmi praetensiot nem formálhatnak, inkább nem [8] a Falu és malmok iránt, mert a Sz. Királyok idejében, mikor a Fundator ezt pro refrigerio animae testálta [9], híre sem volt az mostani új vallásokh. Hogy pedig a persecutiókban [10], midőn semmi féle Szerzetes ezen a földön meg nem maradhatott, egy ideig a város viselte gondgyát az ispotálynak, s akkor inspectiója [11] volt a falura és malmokra, ebből semmit ki nem hozhatnak; erant malae fidei possessores [12]; akkor is ugyan csak nem az övék vala hanem az Ispitályé mind a falu s mind a malmok, s mihent az Isten eő Sz. Felsége a mostoha időköt le csendesítette, mindgyárt vissza kellett adni. Tudta is jól a város, hogy semmi közi nincs hozzá, azért mikor örök emlékezetű üdvözült Felséges Leopoldus Császár s Királyunk eő Felsége donatiója mellett installáltattunk és statuáltattunk, se egyben se másban nem contradicált. Most is már Felséges urunk eő Felsége kegyelmesen azon donatiót confirmálni [13] méltóztatott, nem tudom azért, miben tudnának praetensiot formálni [14].

Kérdeztem Nagybányán tanácsbéli böcsületes jóakarónkot s azt mondotta hogy a város se követeket mostani Pesti Commissióra [15] nem küldött, se a kik Lutheránus s Kálvinista részről mentek vallások dolgában, azoknak semmi instructiot [16] nem adott. Nem ítélném azért, hogy impetáltatnónk [17], mindazátal ha Excellentiád meg értené, hogy kérdésben akarnak venni? kérem alázatoson, méltóztassék tudósítani, addig is szokott Gratiájában meg tartani. A Szatthmári Templom iránt vagyon praetensiójok; annak is Sanctuariumát, segrestyéit a páterek eő kegyelmek építették, mostani utomban látom hogy a corpusát is szépen restauráltatták.

Nem merészlem többekkel Excellentiádot terhelni, hanem az Anyaszentegyháznak mostani ügyét, kivált ezen a Földön valónak s az itt való drága szép Templomnak Excellentiád Apostoli buzgóságában alázatoson ajánlom meque ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae
Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus ac
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] kérdezősködött, kutatott, érdeklődött [2] a Kúria bírája, kúriai bíró [3] tanácskozás(?) [4] kiküldetett, letétetett [5] különleges gyűlés, összejövetel [6] Gyulafi úr mellé adta [7] szórakoztatták (« lekenyerezték ») [8] még kevésbé [9] a lelki megújhodás céljából hagyományozta [10] üldözések idején [11] felügyelete [12] rosszhiszemű birtokosok voltak; « installáltattunk és statuáltattunk »= birtokba helyeztek és véglegesítettek; « nem contradicalt »=nem mondott ellen, nem ellenezte [13] az adományozást megerősíteni [14] jogot, igényt tartani [15] a pesti vallásügyi bizottság [16] utasítás, felhatalmazás, megbízatás [17] támadjanak minket

63.

38244 1721
apr. 9.

Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Dno Comiti Alexandro Károlyi, de Nagy Károly Sacrae Caesareae Regiae Catholicaeque Majestatis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti, Inclyti Comitatus Szathmariensis perpetuo Supremo Comiti; Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo.

P Tokaj, Agriam PESTINUM

Méltóságos Gróff Kegyes Fundátorunk, érdemem fölött kivált képen való bizadalmas Patrónus Uram!

Hogy az Úr Isten az Szent Böjti napoknak üdvösséges eltelése után, a következendő, eörvendetes Alleluját, és az Húsvéti jeles Szent napokat Excellentiádnak szerencsésen érni lelki testi vigasztalással, minden üdvösséges jók elnyerésivel, sok utánna valóknak el érésivel Isten Szent nevének dicsíretire, az Anya Szent Egyház terjedésire, hazánk örömire s nékünk igaz örömünkre ünnepleni s tellyes contentuma[1] szerént kívánt jó egésségben el mulatni Méltóságos Úri házával együtt engegye, végre Mennyei Boldogságában részessé tegye; nem csak szívesen kívánom, hanem hozzám tartozandók imádságival együtt eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom, amint is magamot, Szent Szerzetünket Excellentiád szokott kegyelmes Gratiájában alázatosan recomendálván, érdemem fölött kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok.

Excellentiádnak

Bator die 9na Aprilis 1721

Alázatos Int imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen mp

---

[1] teljes mivoltában

64.

38243 Bathor 1721 Die 27 Maij

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sacrae Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P. TOKAY PESTINUM

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne clementissime patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy az Úr In. Excellentiádnak az immineáló pünkösdi jeles napokat szerencsésen kévánt fris jó egéségben érni Szent Lélek Úr In. ajándékinak elnyerésivel, sok üdvösséges jók végben vitelivel, lelki testi nagy örömmel ünnepelni, el mulatni engedgye szívesen kévánom s alázatoson jelentem, hogy a közelebb való postán Nagybányán Guardián Atyám levelit vettem, ezen acclusával[1] együtt, s írja hogy a nemes Város maga ezen utrum[2] szerint mostan inquirál; s mint hogy nem tudtuk gondolni hogy abban foglalt némely dolgokat elő hozzanak, azért Pr. Lenkes Atyámnak sem adtunk instructiót iránta, hanem csak a Falu és malom iránt; most sem tudom ha oda érkezett é immár Pestre? avagy vissza is jött Pr. Lenkes. Annak okáért Excellentiádot kénszeríttetém újabban búsítani, és írásommal terhelni: alázatosan referálván[3] hogy ezen acclusának a margóján a hol j vagyon T. Pr Jesuita Atyám uraimokot illeti, a hol m, az ellenünk vagyon. Elsőben a falu s malom iránt Pr. Lenkes Atyám producált avagy producál documentumot[4]: a malomban azt difficultálják, hogy meg égése után valamit építettek rajta, nem kértük mi erre; mert midőn erőszakoson foglaltak, nagyobb része immár készen volt a Fáinkh, ... is harmincz forintokat meg fizetett volt a Falu, mert ugyan a Falunak kellett volna fel

állítani, mivel nyolcz száz Forint adósságokot engedtük el, hogy azt végben vigyék, s örömest cselekedték volna: s azon adosságból a mai napig sem fizettek nékünk csak egy Fillért is, mert nem rajtok múlt el hogy a malmot egészen fel nem állíthatták.

Azon kívül majd hét esztendeig percipiálta [5] a város a malom jövedelmit; abból ha szintén adóssok volnánk is, ki fizethetnők; csudálkozásra méltó nagy szemtelenség ezekh az eő dolgok: a mi meg böcsülhetetlen, sok ezereket érő makkos erdőnköt egészen el pusztították, levágták, el hordották: mikor mindenünket el foglalták, hogy több / s ennél is nagyobb/ injuriáinkról [6] ne szólyak; majorunkra magok hatalmával reá mentek s onnan ökreinket el hajtották s máig is nálok maradtak, s még is ők panaszkodnak s olly dolgokról emlékeznek, hogy egy Falusi Bíró eleibe sem volna méltó vinni. Mert ahol NBenet tettem [7], az új klastromot, akit Isten segélcségiből építettünk, nem külömben hanem két pusztás házat vettünk kész pénzen, a mint azokról való Contractusink meg bizonyítyák s azokat rontván, foldozván, restaurálván építettük.

Az Ispitály mellett, mikor az Ispitály a város gondviselése alatt volt, ha volt is iskolájok? az Ispitály Fundussán volt, azért nem övék hanem az Ispitályé volt. A Vég Ferencz pinczéje, édes Méltóságos Generális Uram, amely Házat elsőbben meg vettünk, az alatt volt: de mint hogy mi a Házat cum omnibus appertinentiis [8] vettük, s tempore emptionis [9] magát nem installálta [10], mi a Házat s pinczét egyczer s mind apprehendáltuk [11] s bona fide bírtuk. Szegény Vég Ferencz, amíg élt, nem is praetendálta [12] azt tőlünk, mert hiszem abban a háború világban, kivált mikor egy darab ideig senki közülünk NBányán nem volt, el foglalhatta volna, de nem cselekedte; hanem holta után az özvegye jött hozzám s maga szegénységit jelentette, s akkor kért hogy adnánk valamit néki azon pincze-

jért, és én mingyárt teczése szerint, tekintvén szeginységit, excontentáltam [13]. A Kőszegi Sámuel uram Fundusának része éppen a Templomig jött; mint hogy a Templomnál evvel nem sokat gondoltak, Fundust sem hadtak meg a Templomhoz, hanem magokh foglaltak; azért midőn introducáltattunk [14] és a Templom eő Felsége Kegyelmes parancsolatyából kezünkben adatott,akkor mint régenten, Templom Fundussa nékünk adjudicáltatott [15], úgy a Piacz uczában levő két ház telekinek egy darab részecskéje, mert ez is Templomhoz tartozandónak comprobáltatott [16], de mit akarnak evvel, holott azt a két házat, kinek telekiről emlékeznek, kész pénzen meg vettük, s míg azokat a Házakot meg nem vettük is? s Klastromot belőlök nem építettünk? senki azon darab földről praetensiót ellenünk nem formált, mert meg ismerte kiki hogy a Templomhoz tartozandó volt; ezekről nekünk mind vadnak documentumink. Ha Excellentiád szükségesnek gondolja lenni, méltóztassék intimálni [17] s alázatoson meg fogom küldeni; úgy látom csak petulantiája [18] azon Atyánk Fiainak ez a rendetlen és helytelen vexa [19], mely iránt Excellentiádot tovább terhelni nem akarom, hanem his me et Sacrum Ord. nostrum ulteriori Clementi Gratiae ac protectioni humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen

---

[1] (csatolt) melléklet [2] kérdőív (??) [3] jelentvén [4] okmányt mutat fel [5] felvette (a javadalmat húzta) [6] sérelmeinkről [7] a jószágot (javadalmat) gyarapítottam(?) [8] minden tartozékával [9] a vétel idején [10] nem jelentkezett(?) [11] átvettük [12] nem követelte [13] teljesítettem a kérését [14] bevezettek minket [15] nekünk ítélték [16] beigazolódott [17] elrendelni [18] követelődzése [19] zsörtölődés, alkalmatlankodás

65.

38245 Bátor 1721 Die 1 Julij

Nemzetes Vitézlő Ács Lőrincz méltóságos Glis Gróff Károlyi Sándor Uram eő Excellentiája olcsvai érdemes udvarbírájának bizadalmas nagy jó akaró uramh böcsülettel írám Olcsva:

Bizadalmas nagy jó uramnak ajálom alázatossággal való kész Szolgálatomot Kdh!

Akarám Nemzetes udvar bíró édes Ács Lőrincz Uram jelenteni Kegyelmednek, hogy Isten eő Sz. Felsége minket meg látogatván, az eő Sz. Felsége meg foghatatlan ítíletiből, nyila vasárnap előtt való éjjel tornyunkot meg ütötte és az épületet nagyon meg erőtlenítette s kiért félünk hogy ha meg nem igazíttatyuk, valamely szél támad le veti s felette igen nagy kárt vallunk. Kire való nézve kérem bizadalmas nagy jó uramot Kegyelmedet, Madár Jánost két avagy három napra ide eriszteni méltóztassék Kd[1]; a méltóságok is ezt Kegyelmedtől jó néven vészik. Andrási uramnak is meg írtam, eő Kegyelme is reménlem nem fogja ellenzeni, mi pedig Kd[1] ebéli jóakaratyát míg meg szolgálhatyuk, szépen meg köszönni el nem mulatyuk, maradván Kd.

Alázatos Szolgája
Fr Kelemen Didák

Ps: Kérem tovább is Kegyelmedet, holnap Kd jóakaratyából had jöhessen el, mert félünk a következhető kártól.

Ps: alázatosan és igen nagy bizadalommal kérem Kegyelmedet három ezer sendely szeget, avagy ha több nem lehet két ezeret kölcsön adni s Madár János által el küldeni ne terheltessék Kegyelmed, szép köszönettel minél hamarabb, talám csak egy hét múlva is vissza adgyuk. Ha bőv halászatya esnék Kdh, mi is el költenénk benne Kd jó egéségiért. Máramarosból, ha ami Alamisnánk le érkezik, kérem viseltesse gondgyát Kd.

---

[1] Kegyelmed

1722

6 levél (66-71)

66.

38247 Bathor 1722 Die 9 Januarij

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Praevia humillimorum indignissimorumque Religiosorum meorum devinctissima commendatione.

Alázatosan... méltóságos Generális Uram akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Isten eő sz. Felsége segélcsége által jövő tavasszal gondolkoznánk a Sanctuárium boltjához kezdetni, annál inkább, ha hozzá való materiálékot [1] a télen Isten jóvoltából congerálhatnák [2]. Meszet s deszkát leg nehezebb szerzeni; bár csak Olcsváról Excellentiád kegyes patrociniumából conferált [3] mészkövet szállítathassok el jó idején, hogy még a télen meg is égethetnők, s Váradról is ha csak húsz szekérrel is szerezhetnénk, reménlem bé érnők a Sanctuáriumot véle. Nem tudom, a salánki fűrész érkezhetik é annyira, hogy az Excellentiád szükségin kívül pénzen adathassék el a deszkákból? Még Ttes nemes Ugocsa Vármegye, az urak is eő Ngok Szőlősről, semmivel eddig nem segéltének; talám disponálhatnók, hogy három vagy négy száz szál deszkát meg vennének, állásnak jók lennének, mert sok fog arra kévántatni! Nem is látom módgyát, hogy fenyő deszkával lehessen sufficiálni [4]: alázatosan azért Excellentiád kegyes resolutóját ez iránt el várom.

Meg követvén pedig nagy alázatossággal bátorságos unalmas búsításomról s praesumptiómról [5] Excellentiádot, me Residentiamque ulteriori clementi Gratiae et protectioni humillime commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: el hiszem, constál [6] Excellentiádnak, hogy erdélyi Pispök Barbacsi Úr eő nga.

---

[1] anyagot [2] összegyűjthetnénk [3] szerzett, kapott [4] pótolni [5] merészségemről [6] tudomása van róla

67.

38248 1722 jan. 10.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Excellentiád méltóságos Úri levelit szerzetesi nagy alázatossággal vettem, melyből mind a mész, deszkák iránt való kegyes patrociniumának ajánlását nagy örömmel értem, s minthogy elégségesen meg köszöni nem tudom, hozzám tartozandók mindennapi imácságival meg hálálni igyekezem. Isten fizesse s áldgya meg Excellentiádot érette.

Az accludált levélnek minthogy feles Úri vendégeink miatt meg olvasására nem érkezhetém, s az üdő bé estveledék, itt meg tartottam, a mennyire meg olvashattyuk, le írják, s úgy nagy alázatoson Excellentiádnak representálni s meg küldeni holnap, Isten azt adván érnem, igyekezem.

Addig is me Residentiamque nostram ulteriori clementi

Gratiae Excellentissimae ac Illmae Dnis humillime commendans permaneo

Ejusdem Excellmae Illmae Dnis Vestrae

Bathor 1722 Die 10 januarij

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

68.

38250 1722 márc. 6.

Excellentissimo et Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Regiae Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc.

Károly

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patrónus Uram!

Alázatoson akarám Excellentiádnak jelenteni, *hogy Méltóságos Gróff Pispök uram eő nga, mikor Lugoson el váltam eő ngától,* méltóztatott parancsolni hogy végire mennyek, ha Gyulai V. Ispány uram, *a mely rabságból ki szabadult két Gyermek eő Kegyelminél volt, vissza bocsátotta e? s Pápista helyen vadnak é? ahol az igaz Hit tudományában neveltetnének*: s meg értvén mint vagyon dolgok! eő ngát informáljam. Minthogy pedig még Méltóságos Pispök Urunk[1] eő Nga jövetele előtt hallottam volt, hogy Excellentiád felyebb említett V. Ispány Uramnak, aitatos buzgó indulatjából, resignatiójok[2] iránt parancsolni méltóztatott, azért el hiszem, constál[3] Excellentiádnak ha cselekedte e? a vagy nem. Kérem ezért Excellentiádot nagy alázatossággal, méltóztassék tudosítani, mi formán legyen állapotyuk? had informálhas-

sam eő ngát, mert meg hadta azt is Méltóságos Praelátus Uram eő nga, hogy ha nem cselekedte volna? meg mondgya a sokszor nevezett V. Ispány uramnak, hogy ha jó móddal nem akarja remittálni[4]? másként is végbe viszi eő nga s semmi képen nem engedi, hogy eő kegyelminél maradgyanak.

Valamely Szent Györgyi Anna nevű Aszszony ember is adott volt istanciát eő ngnak, hogy régen az ura el hadta: mely miatt maga nyomorúságit elő hozza, de nem volt az Instantiában micsoda faluban? vagy városban, melyik vármegyében: /talám még a neve is, kinek híják/: lakjék az ura; ez iránt is parancsolt eő nga, hogy voltaképen meg tudgyam? s informáljam eő ngát. Az szegény Aszszony, így teczik, azt kévánná, hogy míg visza venné is az ura? addig is T. Nemes Szatthmár Vármegyében tanálható jószágát az urának bírhatná s élhetne belőle. Minthogy azon kívül szegénységit s gyámoltalanságát panaszolja, ezeknek is állapotjok, el hi-

Lugos(Lugoj) városképe, a Kelemen Didák buzgóságának köszönhető plébániai templommal.

szem, nyilván vadnak Excellentiád Méltóságánál! de talám másoktól is ezt meg tudhatom? azért nem merem Excellentiádot ez iránt való unalmas kérésemmel terhelni.

Hanem a feljebb való bátorságos búsításommal is nagy alázatossággal követvén Excellentiádot, magamot s szegény Residentiánkot szokott Atyáskodó Kegyes Gratiájában alázatosan recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus Uramnak maradok

Excellentiádh

Bathor 1722
Die 6 Martij

Alázatos Istent imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] az 1722. január 9-i levelében említett Barbacsi püspök úr
[2] szabadon bocsátás, elengedés [3] tudomása van róla [4] elengedni

69.

38246 Báthor Die 10 Martij 1722

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatosan édes méltóságos Generális uram akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy nékem küldött Méltóságos Úri levelében való kedves parancsolatyát meg értvén, *a szabó Legénynek itt a Residentiában szállást rendelvén mingyárt hivattam a Borbélyt, a ki veszedelmesnek mondgya a nyavalyát, mind az átal reménli Isten jóvoltából hogy még segéltheti*; tovább is Excellentiád méltóságos parancsolatya szerint ösztönözni a Borbélyt el nem mulatom.

Akarám azt is alázatoson Excellentiádh jelenteni, hogy a kőmíves immár itt volt nálunk, biztat hogy az Ocsván való

Excellentiád kegyes Gratiájából conferált[1] mész kövekkel, és a mi kevés mész itt vagyon még nálunk, meg éri a Sanctuárium boltját. Már Isten segélcségiből az kövek el hozásában kell szorgalmatoskodnunk. Ha deszkánk lészen vala, itt maradott volna, az arcusok[2] csenálásához kezdett volna: de a nélkül semmire nem mehetünk. Ígíré ugyan Öttves Jósef Szolgabíró uram, hogy serinykedni fog a tőkék hordatásában; mindazonátal ha Excellentiádot tovább való unalmas instantiámmal búsítani merném? nagy alázatossággal azon kérném, méltóztatnék feljebb nevezett Szolgabíró Uramnak commitálni[3] s parancsolni felőle, úgy inkább bíznám hogy el nem feletkeznék.

Melyről Excellentiád kegyes Gratiáját méltatlan imácságinkkal meg hálálni igyekezünk. Quibus me Residentiamque ulteriori Clementi Gratiae perpetuo fovendum humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Az irgalmasság testi cselekedetének gyakorlása, amelyről e levél elején olvasunk, nem igényelt volna amúgy sem «parancsolatot», mert Isten Szolgáját cselekedeteiben a legnemesebb emberszeretet vezette, mégis felemelő, mekkora készséggel és alázattal követi jóakarója rendelkezését, amely szintén a szeretet erényének magas fokára vall. A munkatársak lelki közössége ez, de azonkívül a lelkimesternek hatása is magasrangú és mégis evangéliumi felfogású «tanítványára»

---

[1] kapott [2] ívek, boltívek [3] elrendelni

70.

38251 1722 márcz. 11.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Excellentiád két rendbéli méltóságos úri levelit egyczer s mind ezen szempillantásban szerzetesi mély alázatossággal vévém, melyekben való Kegyes Istenes szép resolutiójit s kivált a deszkák s mészkövek iránt hozzánk meg mutatott Kegyes jó tételményit alázatoson köszönöm, Isten eő Sz. Felsége minden üdvösséges jókkal áldgya meg Excellentiádot érette: örömmel meg írom Méltóságos Pispök uram eő ngának *a rabságból ki szabadult gyermekek iránt való Excellentiád buzgó indulatját, Gratiáját, patrociniumát.*

Szent Györgyi Pandó iránt hogy Excellentiád méltóztatott informálni! alázatoson köszönöm; meg tudom Excellentiád gratiájábul írni, miben legyen dolga. *A Szabó Leginy még eddig csak igen egy formán volt, ma a homlokán vágott a Borbély eret; ez Andrisnak sokat használt vala. Reménlem Isten jóvóltából, ezt is fogja segélteni.*

Többekkel hogy unalmas ne legyek, Excellentiádot nem terhelem, hanem me Residentiamque ulterioribus consuetis benignis Gratiis et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans permaneo

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Báthor 1722 Die 11 Martij Perpetuo devinctissimus infimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen mp

Ps: holnap, Isten azt adván érnem, Váradra indulok a Sanctuáriumra valamely Subsidiumot[1] *kérni,* az után a mész, deszkák hozatásában kelletik szorgalmatoskodnom.

A levél Kelemen Didáknak kétféle érdeklődését, illetve gondoskodását jellemzi: a rabságból szabadult gyermekek és a beteg szabólegény iránt, amihez az utószó hozzáadja a papi lekület buzgóságát, a templomépítés gondját!

[1] segítséget

71.

38249 1722 szept. 25.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

P Budam Posony.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Fundator et Patrone Gratiosissime Colendme!

Alázatoson édes méltóságos Glis úr akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy jóllehet eddig is gyakorta alázatos együgyű leveleim által szívesen udvarolni kévántam volna Excellentiádnak, kivált *az immineáló Sz. Ferencz Atyánk napjára, Isten eő Szent Felsége kiváltképen való nagy kegyelme s érdemünk felett való Kegyes Atyai segedelme által az restaurálltatott Sanctuáriumban, az üdők mostohasága miatt el oltatott, újjonnan kezdendő devotiónkra alázatoson invitálni el nem mulattam volna*; de sok országos terhes munkáit értvén, nem merészeltem alkalmatlankodni: most remélvén, hogy talám valamenyire tágultak, azért alázatosan akarom jelenteni Excellentiádnak, hogy a mi erdélyi patrónus uraink még meg

nem osztozának, azért *nincs reménségünk hogy szükségünkre való egy vagy két teleket szerezhessünk pénzünkért is, mert az udvarbírótól megtiltatott, hogy senki nékünk el ne adgya*; másnak akár kinek, ha mind czigánynak is, szabad.

Az iskolával is csak itt benn kell szoronganunk, a sütéssel is házanként hol együtt hol másutt bujdosnunk. Azért ha Néhai Méltóságos Aspermont maradékinak plenipotentiáriussa tanálna most Posonyban lenni? avagy ott megfordulni? kérem alázatoson Excellentiádot, méltóztassék rólunk meg emlékezni, és két vagy három telek örökinek conferálása iránt recommendálni.

Mely kegyes Gratiáját Excellentiádnak méltatlan mindennapi imácságinkkal meghálálni igyekezünk, addig is me Residentiamque consuetis benignis Gratiis et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans maneo

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Báthor Die 25 7bris 1722

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

« Mert a buzgóság házadért megemészt engem... » (68.zs. 10), a szent zsoltáros e szavai illenek Kelemen Didákra, aki lelkipásztori felelőséggel meg figyelemmel sürgeti magas pártfogója részvételét a tatarozott istenházában, a « Sanctuáriumban » tervezett szertartáson a rendalapító Szent Ferenc ünnepén. – Az udvarbíró értetlenségére vonatkozó megállapítása nem keserűség, hanem puszta igazság, amivel számot vetett ugyan, de az igazság védelme és a méltányosság igénylése, mint a társadalmi élet erkölcsi követelménye nevében utal az egyenlőségre, a közösségi élet nélkülözhetetlen alapjára. – Az iskolai oktatás zavartalanságát és megkönnyítését célozza az a megjegyzése, hogy – Bátorból írja – «szoronganak»; a kenyérsütés nehézsége pedig egyszerűen a saját emberi életük napi táplálását, egyben munkateljesítményét gátolja.

1723.

3 levél (72-74)

72.

38253 Bathor Die 18 marty 1723

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Supremo Comiti Dno et Patrone Gratiosissime Colendme

P Budam Posony

Excellentissime ac Illme Dne Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy az Úr Isten a Szent böjti napoknak sok üdvösséges jók elnyerésivel való el telése után, az örvendetes Alleluját kévánt jó egéségben, lelki testi csendességben szerencsésen érni, s az Húsvéthi áldott napokat üdvösségesen nagy lelki vigasztalással teljes contentumával[1] eltölteni, több következendőköt érni s Isten Sz. nevének dicsiretire, az Anyaszentegyház előmenetelire, Nemzetünk, Hazánk, s méltóságos Kedves Úri Házának örömire! nékünk szerencsénkre, votuma szerint Istenes szándékinak teljesítésivel ünnepelni engedgye: s végre mennyei boldogságában részessé tegye, hogy a dicsőült Szentekkel a vigasságos Alleluját vég nélkül énekelhesse Excellentiád, szívesen kévánom és méltatlan imácságimmal eő Szent Felségit azon kérni el nem mulatom.

Erdélyben való utazásom alkalmatosságával midőn Excellentiád udvarlására ki mentem vala Károlyban, akarom

vala Exceellentiádot kérni, hogy ha olly módgya adatnék? méltóságos Judex Curiae eő Excellentiájának méltóztassék minket recommendálni. *Most írtam eő Excellentiájának, mind itt való szükségünkről emlékeztem, mind pedig ha olly Istenes szándéka volna még? hogy valamely helyen szerzeteseket fundálna* [2]? *Miskolczot vagy Máramarosban Szigetet neveztem és hogy valamelyik helyen Sz. Szerzetünköt fundálná, azon kértem.* Ha Excellentiáddal communicálna [3]? méltóztassék patrocinálni [4]; ha többet nem cselekdnék? bár csak valamivel itt segéltene. Úgy hallom, hogy a Religio dolga elő vettetődnék, az itt való Templommal, minthogy ezen a földön /másutt is ritka/ illyen nincsen, méltóztassék Excellentiád el ne feletkezni, úgy mi rólunk is, *had adatnék valami darab hely, ha mind pénzünkért is, a hol Iskolát erigálhassunk* [5], ha ezt meg nem nyerhetyük /:ebben a helyben, ahol a czigányokh is szabad adni s venni Házat:/, így nem szoronghatunk, kéntelenek leszünk ezen Szép iffiúságot el bocsátani, ismét Kálvinista iskolában szélyedh, sokan azok is lesznek.

De hogy evvel unalmat ne szerezzek. alkalmatlan búsításomról alázatoson követem, mert *nem tudok hova s kinek írni*; *mert a kik az itt való dolgot nem tudgyák, elméjekre sem vennék vagy nevetségnek vélnék.* Nem is tudom, ha Méltóságos nagy Praepost uram Kiss uram eő nga ott vagyon é Posonyban? Pestre írtam vala kezdetin a dolognak eő ngnak; azolta, Isten áldgya meg eő ngát, két rendben is méltóztatott tudósítani, hogy proponálta [6] és *mindenik Religion levők helyesnek hadták*; s biztat, hogy ne engedgyük a Házat, melyet vettünk volt: de ezek avval nem gondolnak, ha csak írásban nem látyák. *A napokban is a Templom kedviért két Catholikus ember akar vala itt telepedni s egyik házat vőn, másnap ki veték belőle*; azért ha valamely Catholicus méltóság meg venné ezen dominiumot, igen örvendenénk. *Hosszú reménség! mind az által Isten eő Szent Felsége jóra fordíthatja.*

Quibus me Residentiamque consuetis benignis Gratiis Excellentissimae Dnis Vestrae humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kelemen Didák méltányos alapon kívánta a katolikus iskolát, akkor, amikor a felekezeti iskolák nagyobb számban működtek, elannyira, hogy jogos kérését sokan « elméjekre sem vennék vagy nevetségnek vélnék ». Biztató jelenségnek számított, hogy Pesten « mindenik Religión levők helyesnek hadták ». Szomorú helyi visszaélések mégis szerepeltek. Didák atya határtalan lelki erejére vall természetfeletti reménye, hogy Isten mindent jóra fordíthat.

---

[1] mibenlétével, mivoltában [2] telepítene le [3] kapcsolatban lenne [4] pártfogolni [5] létesíthessünk, emelhessünk [6] ajánlotta

73.

38254 1723 okt. 9.

Illustrissimo Domino Domino Comiti Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Comitatus Szatthmariensis Supremo Comiti Dno Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

OCSVA

Illustrissime Domine Comes Dne Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Praemissa humillimorum servitiorum meorum religiosorum paratissima obligatione.

Posteaquam Gratiosissimum et enixe optatum pro festo S. Patris nostri et Patroni Onomastici Sui celebrando exspectaverim adventum, ubi oretenus devotissimum homagium submississime contestari fas fuisset: ardor pietasque quantum ego tum paupercula religio in Illustrissimum Dominum

Comitem flagrat nedum in cineres abiit: verum et obligationi et desiderio meo satisfacere anhelans vota mea coram profundere etiamnum praesumo, ut Deus Ter Optimus Maximus Illustrissimum Comitem diu felicem, incolumem et in omni votorum affluentia pro Solamine majorique exaltatione Excellentissimae Familiae, pro augmentatione fidei nostrae Orthodoxae, religionis nostrae consolatione supervivere, atque hoc Seraphici Patris Nominis Patroni festum in canos[1] celebrare concedere dignetur; ad quod a Divina Majestate impetrandum ut et nostra tenuitas aliquod contribuere videatur pro vinculo et quo nostram devotionem submississimam contestari, atque praeter reliquas preces nos magis magisque devincire satagimus Duodecim S. Missae Sacrificia a me Fratribusque persolvenda submississime offero, me pauperculamque religionem ulterioribus Gratijs et favoribus recommendans emori anhelando

Illustrissimi Domini Comitis Dni Dni et Patroni Gratiosissimi Colendissimi

Bathorini Die 9 8bris 1723

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

P. Kelemen Didáknak Károlyi Ferencet köszöntő latin levelét és a címzést más kéz írta, de ő maga írta alá.

---

[1] öreg korig

74.

38252 1723 nov. 27.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Incl'ytae Cavalleriae Generali et I. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone
ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Méltóságos Cardinális eő Eminentiájának jövetelit hallván még az el múlt héten Debreczenig mentem vala, a hol nagy örömmel értettem Excellentiád nagyobb méltóságban való, régen érdemlett grádussát, [1], melyhez képest visza térvén akkor Debreczenből, Baktán való kedves létit hallván Excellentiádnak, mingyárt mentem udvarlására s ottan nem találván, nem lehete aggratulálnom [2], hanem együgyű levelem által akkori fogyatkozásomot akartam helyrehoznom; kévánván az Úr Isten eő Szent Felsége Sz. nevének dicsőségire, az Anya szentegyház terjedésire, Hazánk s nemzetünk szerencséire, Méltóságos Úri Házának, úgy nékünk méltatlan szegény Káplányinak örömire szerencsésen éltesse, több áldásival szeresse, Istenes szándékinak végben vitelire segélje, nagyobbakra emelje s végre mennyei boldogságban részessé tegye.

Másodczor is mentem vala Méltóságos Cardinálisunk eő Eminentiája eleiben, mivel olly híre vala, hogy holnap Diószegre fogna érkezni, s hogy bizonyosabban meg tudhatnám? Diószegre Viszlai uramhoz mentem, s az elmúlt hétfőn véve eő Eminentiájának levelit, melyben írja, hogy a terminált [3] napon meg nem indulhatott, hanem szombaton /:a ki el múlt;/ fogna indulni; *azért ismét vissza jövén, szintén most szándékozom újjobban eleiben Kabára menni.*

Többekkel azért Excellentiádot most nem terhelem, hanem me ac Seraphicum ordinem ulterioribus benignis Gratiis favoribus Perpetuo fovendum humillime Commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 27 9bris 1723

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A « Kardinális Ő Eminenciája » nem más, mint Keresztély Ágost, az egykori szász herceg, 1700 óta utódlási joggal kinevezett segédpüspöke Kollonics Lipót esztergomi érseknek; 1706 óta bíboros volt. Az esztergomi főegyházmegyét érseki méltóságban 1707–től 1725–ig, haláláig kormányozta. – Isten Szolgája minden áron óhajtott volna vele beszélni, azért ment Debreeenbe, Diószegre, Kabára, közben levelét is véve.

---

[1] előléptetését [2] köszöntenem [3] kitűzött

A Károlyi nemzetség(olajfestmény a nagykárolyi piarista alapítású plébániai templomban)

1724.

7 levél (75-81)

75.

38259 Bator 3 February 1724

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Generalis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Praevia humillimorum Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima commendatione.

Alázatoson édes Méltóságos Generális Uram akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy nékem szóló méltóságos úri levelét szerzetesi alázatossággal vettem, melyből Szent Szerzetünkhöz való kegyes patrotiniumának szíves ajánlását alázatos köszönettel értettem. *A mi Erdélyben való szándékunk*, édes Méltóságos Generális Fundátor, és érdemünk felett való Patrónus bizadalmas jó urunk vagy inkább édes Atyánk, *abban vagyon, mivel előtte is, azon Hazában feles Klastromink voltak, újjobban*/:minthogy Istennek eő Szent Felséginek ingyen való Sz. Kegyelmiből a Szent Szerzetünk nevekedik s gyarapodik:/ *akarnánk bé lépni, most elsőben egy avagy két helyt fel fogni.* A Szász városokon volnának nagyobb részin a Klastromink, de azokban lévén immár más Szerzetesek, nem annyira kapnánk, mert azon városokban lévő szerzetesek is nehezen élhetnek, a meg átalkodott nép között; *inkább magyar helyeket kévánnánk, mert sokkal Erdélyben hajlandóbbak a magyarok a meg térésre mint a Szász lutheránusok.*

Kolosvárt a Farkas uczában a mi Templomunkot bírják a Kálvinisták, a Klastromban a Togásokot [1] tartják, s tanítyák. Ennek felkérésire ösztönöz vala Szegény boldog emlékezetű Pispök Úr, de igen körmös kéznél lévén, nem lehete akkor meg mozdítanunk, most is még vékony reménséggel lehetünk iránta. Hanem pro interim [2] *az Hostaton vagyon egy Templom, Sz. Péter-Sz.Pál Apostolok tiszteletire építtetetett /ugyan Sz. Péter Templomának nevezik/. Az el múlt nyáron ben lévén, azt kértem az méltóságos Catholicus Státustól* [3]: *azt felelé, hogy Pispök nélkül nem adhatyák*; hanem az után egy Méltóságos Úri patrónusunk mondotta, nem kellett volna semmit neveznem, hanem csak indiferenter [4] valami helyet kérnem, ahol a Sz. Szerzet meg telepedhessen, és Istennek eő Szent Felséginek, s Lelkeknek szolgálhasson, mert bizonyos hogy azon templomot pispök nélkül nem adhatják. Másutt

A Kelemen Didák alapította Szent Péter templom Kolozsvárt és az 1765-*i v. minorita templom a Belvárosban.*

valahol kellett volna gondolkodni az említett Statusnak, hol assignálhasson [5]? Most a Gyűlés előtt írta egy böcsületes jó urunk, hogy az ideki való méltóságoktól vennék recommendátiokot, és a gyűlésre újjonnan bé mennék.

Ezért Excellentiádot kételeníttettem búsítani s kegyes patrociniumát ebben implorálni, *mivel Isten eő Szent Felsége eddig is ezen a földön a Méltóságos Familia által gyarapította s plántálta Sz. Szerzetünköt, hogy oda is Isten Szent kegyelmével lehetne bé lépnünk s telepednünk Excellentiád foganatos munkálkodása által.* M. Gubernátor uramnak s Catholicus Statusnak egy recommendátiót, mást commendérozó Generális Excellenciádnak, hogy valamely helyről, a hová a Sz. Szerzet mehetne? prospiciálni [6] méltóztatnának.

Mely Kegyes Gratiáját Excellentiádh mindennapi méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatyuk. Amint is tovább való érdemünk felett mindenkor tapasztalt Kegyes Gratiájában magunkot recommendálván emorior.

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus
Fr. Kelemen

Didák atyának Kolozsvárott megkezdett munkája töméntelen iratváltás és sok akadálynak elgördítése után végre kedvező mederbe jutott. Régi tulajdonukba visszaköltözhettek a minoriták s a fáradhatatlan rendfő, amint a helyrehozott klastromba újra betelepítette a rendtagokat, könnyektől ázott orcával, földre borulva mond hálát Istennek érdeme felett való nagy jó kegyelméért.
A kolozsvári történetnél P. Kőhalmy Mihály Szevér tanulmányából e néhány sor:
«A Farkas utcai Mátyás korabeli templomot szerette volna Kelemen Didák, a püspök is ezen a nézeten volt, de a bécsi udvar egyelőre elégnek találta azt, hogy legalább a főtéri (Szent Mihály) templomot sikerült visszaszerezni az unitáriusoktól. Így elhúzódott a minorita letelepülés, a püspök meghalt, utóda Mednyánszky lemondott. Kelemen Didák rendfőnöki megbízatása is lejár 1720. jùl. 20–án.

1724. július 6–án Gyulafehérvárt találjuk Didák atyát Demeter Márton káptalani helynöknél, ki a kolozsvári külvárosi Szt. Péter és Pál tiszteletére emelt templomot adja át a rendnek. A rendet ezen a helyen 1725. április 18–án az új püspök, csíkszentmártoni Antalffi János báró püspöki tekintélyével és nagyobb pecsétjével, valamint aláírásával ellátott okmányokkal erősítette meg. (Levéltár 12. és 30. K. 20. lap.) ».

A Szentpéteri r.k. plébánia Kolozsvár–Alsóváros egy részét foglalja magában. Híveinek száma 2000 körül van. Ezek nagyobbrészt kisiparosok, gyári alkalmazottak, munkások és napszámosok. A plébánia területe vallásilag nagyon megosztott. Erdély « vallási specialitása » különösképpen jut itt kifejezésre. A Szentpéteri egyházközség múltjára vonatkozólag hiányos és kevés adat áll rendelkezésünkre. Rendkívül sok változáson, nehéz küzdelmen és kemény viharokon mehetett át 1725. IV. 18–áig, amikor Br. Antalffi János püspök a város ezen részében 1724–ben letelepedett minorita szerzetes rendnek adta át ideiglenes használatra a templomot és egy házat a hozzátartozó földekkel. A minoriták 1765 (Knáisz szerint 1766) április havában a belvárosba költöztek, azonban Szentpéteren két atyát voltak kötelesek tartani Isten igéjének hirdetése végett. Ezek ellátásáról a Rend gondoskodott. A minoriták elköltözésével üresen maradt rendházat a Sz. Erzsébet Aggház megvásárolta és 1818–ban a Szentpéteri Egyház az Aggházzal egyesült. Az akkori templom zsindely fedelű, deszkaboltozatú, roskadozó, igénytelen külsejű volt. 1844-1846–ban kőből és téglából a mai díszes (a mértéke: 40 x 13 m.), szépen kiképzett, neogótikus templomot építették.

---

[1] protestáns lelkésznövendékek, gyakorló lelkipásztorok [2] eközben, ugyanakkor (?), egyelőre, ideiglenesen [3] Didák atya 1723 nyarán Kolozsvárott tájékozódott a külvárosi Sz. Péter–Sz. Pál(Kolozsvár-Szentpéter) templom átvehetősége felől a Katolikus Státusnál. Ez az erdélyi kat. egyházi felügyelőség, amely világi személyekből is állott, döntött számos közérdekű vallási és kulturális ügyben (például az ősi esztelneki iskola átköltöztetéséről Kézdivásárhely–Kantára/Háromszék megye/1696–ban). [4] általában, megjelölés nélkül [5] jelölhessen [6] gondoskodni

76.

38257 K. Sándorné Bark. Krisztinához

Méltóságos Gróff Aszszony Ttes Ngos Szalai Barkóczi Kristina Aszszonyh nekem érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronámnak eő Ngh alázatoson írám. Bakta:

Méltóságos Aszszony Kegyes Fundátrixunk, nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronám!

Alázatoson akarám Ngdh jelenteni, hogy mivel a lovak patrónusi difficultálák az ígírt lovakot meg adni: *az kis Cathaekismust ítílém hogy kellessék offerálni*[1], *azért Kassán létemkor commitáltam*[2] *vala, hogy a méltóságos urfinak intituláltassék*[3], és jól lehet Sz. Ferencz Atyánk nap táján inkább választá eő nga a *lovat* meg adni /: de még az is oda vagyon, *egyet küldött ugyan Andrásy Uram, de ollyan, a miném̃ût Malachiás próféta bé nem vészen*:/. Kire való nézve nem is kévántam volna eő Ngát véle terhelni, de a míg rajta vélekedtünk, a munka végben ment; ha nem leszen ehez kedve s ajtatossága eő Ngh, csak a lóval is contentáltatunk[4]. s evvel alkalmatlankodni nem akarunk. *Tizenkettőt Ngdh belőle alázatoson offerálok*; *ha a Tanító Aszszonynak ezek közül nem jutna, többet küldhetünk ennek utánna. Az iffiaknak és megtérteknek Isten eő Szent Felsége ingyen való Sz. Kegyrlme által reménlem használni fog.*

Többekkel Ngdot búsítani nem kívánom s tovább való kegyes Gratiájába magamot s Szerzetünköt recommendálván, kiváltképen való bizodalmas nagy jó Pátrónámnak maradok Ngdh

Bator Die 5 Febrij 1724

Alázatos Istent imádó
Szolgája, Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Kelemen atya ez 1724. február 5–i levele említi egy «kis katekizmus» létét, amit (vagy 1723 végén vagy 1724 elején) Kassán létekor megrendelt – a sorokból kiolvashatóan – Károlyi Ferencnek költségére. Több, mint valószínű, hogy egy újranyomásról van szó, és nem Kelemen Didák saját művéről.

Viszont ő maga «intituláltatta» Kassán Károlyi Ferencnek, továbbá tizenkettőt «alázatosan offerál»; de azonkívül reménye is, hogy «Isten ő Szent Felsége ingyen való Sz. kegyelme által használni fog», ami arra mutat: mégiscsak saját munkájáról lehet beszélni.

A másik ajándék, nem a válogathatás lehetőségével, csak valami szükség megoldás volt, amit Kelemen Didák az ő székely derűjével, egyben bibliai jártasságával a Malakiás prófétától (I,8) megvetett selejtes áldozati állathoz hasonlít. Malakiás próféta ugyanis, a (jeruzsálemi) templom istentiszteleti szertartásánál, papi szolgálatánál történt hanyagságok ellen emeli fel szavát az Úr nevében, többek között az áldozati állatok silánysága miatt: «... Ha vak barmot hoztok áldozatra, nem rossz–e az? s ha sántát hoztok és betegest, nem rossz–e az? vidd azt vezérednek, fog–e neki tetszeni? vagy jó szemmel lát–e téged? úgymond a seregek Ura». - Kiváló Szentírás - ismeretét mutatja az is, hogy majd a miskolci oltárszentelési beszédjében éppen a Malakiás hirdette méltó istentisztelet helyreállítóját, Nehemiást hozza fel példának!

---

[1] felajánlani [2] rendelkeztem [3] címezzék, ajánlják [4] megelégedhetünk

77.

38256 Gr. Károlyi Ferenczhez 1724. márcz. 11

Illmo Dno Dno Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Bátorkeszi

Illme Dne Comes Dne et Patrone!

Jóllehet édes Méltóságos Gróff Fő Ispány Uram, a magától hulló fát rázni nem akartam, minek utánna a ló iránt Kegyes indulatyából tött szép ígéretit meg értettem, többel terhelni nem igyekeztem. *Hanem Kassán létemkor /:annak előtte:/ jelentettem, hogy Ngod méltóságos patrociniuma alatt ki bocsáttatni azon csekély munkácskát akarnám. Azonban Ngod méltóságos resulutióját noha in tempore*[1] *szerzetesi alázatossággal vettem, de a tájban*[2] *utazásim esvén, nem mingyárt szándékomnak változását jelentettem, azonban végben ment a munka.* Azért Ngdot illy nagy praesumptiómról[3] s unalmas terheltetésemről nagy alázatossággal követem. Mert jóllehet így történt? nem merészeltem volna mindazátal Ngdot a fizetés iránt incomodálni[4]. De minthogy méltóságos nagy Aszszony eő Excellentiájának írott *leveliből értettem Ngd nagy alázatosságát s Istenes indulatját, hogy azon kis könyvecskét nemcsak meg nem utálni, hanem fizetése iránt is kegyesen resolválni méltóztatott,* azért kegyes Gratiáját, Patrociniumát, jó tételményit Ngdh mivel elégségesen meg nem köszönhetem! méltatlan imácságimmal meg hálálni igyekezem.

Kérvén az Úr Istent eő Szent Felségit, hogy szent nevének dicsőségire, az Anyaszentegyház előmenetelire, méltóságos édes Szüleinek örömire, nekünk szerencsénkre, szerencsésen éltesse, többekre segélje minden üdvösséges jókkal s mennyei áldásival teljesícse az életben ezer annyival, és az után mennyei boldogsággal fizesse. Minthogy pedig Ngod méltóztatik tudakozni, mennyiben került, *alázatoson akarván azt is jelenteni, hogy öt száz exemplar vagyon nyomtatva*: két száza be köttetett, három száza kötetlen, mindenestől negyven forint(ba)tölt.

Melyről midőn alázatoson Ngdot informálom, me et Sacrum ordinem consuetis benignis Gratiis et favoribus Illmae dignitatis Vestrae humillimae commendans maneo

Ejusdem Illmae Dnis Vestrae

Bator Die 11 Martij 1724

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

145

Mindjobban bizonyossá válik, hogy a katekizmus Kelemen Didák atya műve, annyira önállóan rendelkezik felőle és ír róla. Jelenti Károlyi Ferencnek, hogy ötszáz példányt nyomtatott belőle, hiszen ő vállalta a kiadás költségét, ami negyven forintot tett ki. – Föltehető, hogy ezt a művét: « Keresztényi tudomány avagy Kiss–Catechismus a' kisdedeknek, és új megtérteknek oktatásokra. Mely az egri püspökségben lévő apostoli és püspöki szent missiónak alkalmatosságával Szeraphicus Szent Ferencz szerzetéből lévő conventualis minorita szerzetes missionarius paterek járásakor ujobban kibocsáttatott. Kassán, az Academiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által. 1734 » teljes címmel (nyolcad rét, 129 lap. Budapest, Orsz. Széchényi Könyvtár) később többször újranyomták.

---

[1] idejében [2] azon tájt, abban az időben [3] merészségemről [4] zavarni [5] példány

78.

38258 1724 apr. 12.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali ac unius Inclyti Regeminis Supremo Colonello Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno Prono Gratiosissimo Colendmo

P Budam Posonij

Laudetur Jesus Xtus...

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Az elmúlt napokban Excellentiád kegyes patrociniumából commitált [1] borbeli alamisna iránt küldött commissióját [2] Méltóságos Gróff bizadalmas Patrónus Uramnak vettem nagy örömmel s alázatos köszönettel. Isten eő Szent Felsége fizesse, áldgya meg érette Excellentiádot s méltóságos Úri Házát.

Alázatoson követem Excellentiádot, hogy olly bátron alkalmatlankodtam; de a szemérmet nem tudó szükség erre engem kénszerített hogy! rendkívül is búsíccsam, mivel nem sok idővel annak előtte már az méltóságos iffiú Gróff eő Nga szokott aitatossága szerint mind bort s mind más alamisnát adatott volt; Isten áldgya meg.

Méltóságos édes Attya s Annya nyomdokát követi, hogy szívesen alamisnálkodik nekünk minden esztendőben, úgy hallom, másokh is. Drága méltóságos Iffiú Úr s az Iffiak közül, kivált törvényre, ritka subiectum [3]. Sok szép talentumokkal [4] az Istentől Eő Szent Felségitől meg áldatott. Êltesse az Úr Isten Szent Neve dicsőségire, Excellentiád s minnyájunk örömire. Secretarius Uram talám nem érkezheték meg a Contractus [5] keresésire. Sok súlyos dolgai között méltóztassék Excellentiád el ne feletkezni s eő Kegyelmének újjobban committálni.

Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioris benignis consuetis Gratiis et favoribus humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Monok, 12 Aplis 1724

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Hogy az üdvösséges Szent böjti napokh eltelése után az örvendetes Húsvéti Alleluját szerencsésen érhesse s az Áldott Húsvéti Szent ünnepekkel lelki testi teljes örömmel minden üdvösséges jók s Isten Szent Áldásinak el nyerésivel s Szent akaratyának teljesítésivel, Votuma szerint kívánt friss jó egésségben Ünnepelhesse Excellentiád s végre a világi élet Isten Szent teczése szerint való el végzése után az örökké tartó víg Alleluja éneklésre a Szentek Seregiben juthasson; szívesen kívánom.

---

[1] jóvoltából juttatott [2] ajándékát [3] egyén, tehetség [4] erkölcsi értékekkel, adományokkal, képességekkel [5] szerződés

79.

38261 gr. Károlyi Ferenczhez Bator 31 Julij 1724

Illmo Dno Dno Comiti Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

Károly:

Illme Dne Supreme Comes Dne et Patrone Gratiosissime Colendme!

Praevia humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima commendatione.

Alázatoson édes Méltóságos Gróff Fő Ispány Uram akarám Ngdh jelenteni, *hogy Portiuncula Napja szintén bé következett, a mint is 2-ik Augusti lészen.* Kire való nézve alázatoson kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patrónus Urunkot Ngdot kérem, azon Sz. napon léendő devotionkot, maga méltóságos kedves Úri Praesentiájával Condecorálni [1], másoknak jó példát mutatni, *a Teljes Búcsúkban részesülni,* minket méltatlan kissebik káplányit kedves jelenlétivel consolálni méltóztassék; mely Kegyes Gratiáját alázatos mindennapi imácságunkkal meg hálálni el nem mulatyuk.

Amint is hozzátartozandó Úri Compániájával s Musicusival [2] bizadalmoson el várjuk s addig is me et Sacrum Ordinem ulterioribus consuetis benignis Gratiis et favoribus Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans

Ejusdem Illmae Dnis Vestrae

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kelemen Didák, második tartományfőnöksége idején (1723–1726), miközben Nyírbátorban (ahol egyébként ő is tartózkodott) a házfőnök P. Spurger Antal, majd egy évig P. Lenkel Péter volt, a tőle mindig gonddal

előkészített módon óhajtotta megülni a ferencrend kiváló ünnepét, Porciunkula napját. Ekkor a templom már némileg befogadhatta a hívek seregét. 1722 és 1724 között, a mai barokk boltozattal egyidejűleg épült a templom főhomlozatán belüli boltozatos karzat, amely három ívével a szemben levő szentély felé tekint. Alighogy elkészült a tágas kórus, éppen 1724-ben orgonakészítő tájékozódott az orgona megépítése felől, ami minden valószínűség szerint a rákövetkező egy–két év alatt meg is történt.

---

[1] jelenlétével megtisztelni [2] társaságával és zenészeivel

80.

38255 Bator 30 7bris 1724

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Gli Ejusdemque Intimo Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator gratiosissime colendme!

Excellentiád méltóságos kedves úri levelit színtén ezen órában szerzetesi mély alázatossággal vettem, melyben való méltóságos parancsolatját megértvén, *minthogy Excellentiád úgy méltóztatik parancsolni? azon együgyű csekély praedicátiómat kész leszek alázatoson meg küldeni; csak hogy mivel másként is rossz az írásom, mikor írtam, siettem vele, el nem tudgyák külömben olvasni, ha csak újjobban vagy nem írom, avagy másnak nem dictálom,* és ha sok egyéb foglalatosságim miatt harmad vagy negyed napon el nem készülhetne is! *igyekezem az Úr Isten segélcségivel hogy mentől hamarabb el készülyön; s ha szintén az orgona csenáló el menne is? Isten eő Szent Felsége*

azt adván érnem, keresek módot, hogy ha Lőcsén Excellentiád méltóztatik imprimáltatni[1]? hogy ott való Guardián Pr. Sylverios Atyám kezében küldhessem, inkább szeretném. Mind az által, ha most Excellentiád teczése, parancsolatja szerint el készíthetném, ha valamit kell még hozzá adni? vagy belőle ki hadni? Excellentiád méltóztassék parancsolni, teczése szerint kévánom alkalmaztatni.

Quibus me et Seraphicum Ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae commendans maneo Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: méltóságos köszönésit Excellentiádnak nem érdemlettem; többel tartoztam volna azért az Úr Istennek eő Szent Felséginek ingyen való segélcsége által, örömest cselekedtem; *az Úr Istennek véghetetlen irgalmasságát nem tudom eleget hirdetni, éppen azon utolsó étczakán kezdett tágítani a nyavalya.*

Kelemen Didáknak ez a levele mind több világosságot derít a neki tulajdonított «Második Halotti Praedicatio» eredetére, amelyet Károlyi Sándorné Barkóczi Krisztina «gyászos pompája alkalmatosságával Károly Várában» mondott el.
Az 1975 nyárutójától tanulmányozott Kelemen-levelek e példánya erősített meg régebbi meggyőződésünkben, hogy a beszédet Kelemen Didák mondotta. De már Károlyi Klára 1748. május 2-i írásbeli buzgó kérelmének ismert szövege Kelemen Didák boldoggáavatásáért is ide vezethetett volna, mert ő kifejezetten megemlíti Kelemen Didák gyászbeszédét édesanyja elhunytakor: «Temetési alkalmatosságokban is oly gyülekezettel, midőn Mlgos Egri Püspök és Tiszán túl s innen való földnek színe jelen volt, mind Nagy anyám Gróff Kohári Judith, Édes Anyám Gróff Barkóczy Kristina, Gróff Károlyi Ferencz Testvér Öcsém uram Felesége Gróff Csáki Kristina felett ő kegyelme prédikállott az háznál».

Ezek szerint tehát a gyászbeszédet Kelemen Didák biztos munkái közé kel sorolnunk.
Minthogy Károlyi Sándor azonnal elhatározta a beszéd kinyomását, amelyet Didák atya « együgyű csekély praedicatiónak » nevezett, ez utóbb engedett a felszólításnak, de hivatkozva « másként is rossz írására », melyet most, a sietős elkészítés miatt, olvashatatlannak minősít, szükségesnek tartja, hogy vagy maga, vagy más átírja a szöveget. Alázatosságára vall az utóiratban szereplő hálája jótevője iránt; de még inkább hálás Isten végtelen irgalmasságáért, amit úgy lelki, mint testi szükségében szüntelenül érez.

[1] kinyomatni

81.

38260 1724

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Gli ejusdemque Intimo Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Prono Gratiosissimo Colendissimo.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne clementissime Patrone ac Fundator gratiosissime Colendme!

Látván szüntelen való foglalatosságit, sok úri rendek által terheltetésit Excellentiádh, el jövetelem alkalmatosságával alkalmatlankodni nem akarok, azért hogy tartozó méltatlan káplányi kötelességemnek eleget nem teheték? s nem udvarolhaték? alázatosan követem Excellentiádot.

Látom édes méltóságos Glis uram Excellentiádh nagy szomorúságát s kévánom, az Úr Isten eő Szent Felsége vigasztalja, Kinek Szent akaratjával mindenkor Excellentiád maga akaratját kévánta meg egyeztetni. Tudom, most is meg nyugszik Szent rendelésin, vigasztalást azért az Úr Istenben tanál Excellentiád.

Mert ami képen eddig Excellentiádot eő Szent Felsége

el nem hadta, hanem sok veszedelmek között kegyelmesen őrizte, oltalmazta, minden dolgaiban segéltette, meg áldotta: ezután ingyen való Szent Kegyelmit, gondviselésit, áldásit, vigasztalásit meg nem vonnya.

T. Pr.Mihály atyám uram praedicatióján, úgy hallom, újjította Excellentiád bánatyát; el hiszem édes M. Glis uram, az Excellentiád mély alázatosságából eshetett ez, hogy maga méltóságos nevit nem kévánta említeni. *Külömben semmi notábilis*[1] *fogyatkozást benne nem observálhattam*[2], *sőt másoktól is dicsírni hallottam. Való is, hogy a Szentírásból kiváltképen való szép textusai voltak, s mely nagy szívvel kévánt s igyekezett abban, hogy Excellentiád teczése szerint praedicálhasson! le sem írhatom.* Azért Excellentiád méltóztassék ebből szomorúságra való okot ne venni magának. Lábaira is hallom szomorúván, hogy rosszul kezdett lenni Excellentiád; kévánom, az Úr Isten eő Szent Felsége abban is vigasztalja s engedgyen békességes tűrést, hogy Szent teczése szerint viselhesse s aggya előbbeni jó egésségit.

His me et Seraphicum Ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae et Protectioni humillime Commendans maneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator Die 27 9bris 1724 Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A mély együttérzés mellett Károlyi Sándor gyászában nemes élettársa, Barkóczi Kristina elvesztésekor, Kelemen Didákban felragyog az egyik legszebb emberi erény, amit a keresztény erkölcstan az irgalmasság lelki cselekedetének nevez: szomorúakat vigasztalni!

Egy másik alapvető erénye, amit állandóan gyakorolt, a szeretet nyilvánul meg levele második részében, ahol «T. Pr. Mihály» gyászbeszédét dicséri, amelyet Károlyi Sándorné holttestének koporsóba tételekor 1724. szeptember (Szent Mihály) havának harmadik napján mondott. –Itt egyébként legyen szabad egy Kelemen–életrajz (« Ugye, atyafiak?! », Róma 1975, 307-308) idevonatkozó fejtegetését

ismertetni, ami a következő levél tartalmát is jobban megérteti.

P. Kelemen Didáknak tulajdoníthatunk egy gyászbeszédet, amelyről általában sehol sincs említés a munkái között. Ennek a beszédnek különös története a következő. Amikor Károlyi Sándor hitvese, gr. Szalai Barkóczi Krisztina 1724–ben, 53 évos korában, elhunyt, «az ő hideg tetteminek a gyászos koporsóba való betételekor magyarországi Salvatoriana Provinciabeli Seraficus Szent Ferenc Fiai közül egy méltatlan Frater Superiorinak engedelméből, Szent Mihály havának harmadik napján 1724. esztendőben így praedikállott», és a beszédet «Kassán az Academiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által» ki is nyomtatták, a címlappal együtt 13 oldalnyi terjedelemben. A címlap közepe táján tintával ezt a sort írták be: «Conventus Eperiesiensis Ord. Minorum S. Francisci Conventualium Ao. 1763», ami nyílván a könyvtárra utal, ahol ezt a példányt őrizték.

A nyomtatott beszéd utolsó oldalán lent, a ciráda alatt, vagyis a lap sarkánál, ahol fordítani esedékes, nagy nyomtatott betűkkel az áll: «MÁSO», azaz kezdőbetűi a következő oldal, – ami azonban már egy másik nyomtatott beszéd címe –, szövegének:

«Második Halotti Praedicatio, melyet ugyanazon jó emlékezetre méltó ritka példájú Méltóságos Grófné Asszonynak ő Excellentiájának gyászos pompája alkalmatosságával Károly Várában praedicállott Seraphicus Szent Ferencz Szerzetéből való egy Minorita Barát, – és azonnal következik az előbb említett sajátságos kézírás azonos tintával: A.R.P.M. Didacus Kelemen – , majd folytatódik a nyomtatott cím: Nemes Felső–Magyarország oszlopinak fő–fő rendeinek nagy frequentiájában Szent Mihály havának 25. napján, 1724. esztendőben».

Véleményünk szerint, ez az 1763–ból származó kézírás a maga természetes egyszerűségében elégnek látszik a kelemeni szerzőség igazolására, ha egyéb kritériumot nem is keresünk, mint például éppen a közismert «egy Minorita Barát» alázatos elrejtőzését a nyilvánosság elől. – A 32 oldalas beszéd külön tanulmányt igényelne.

---

[1] jelentős [2] nem észlelhettem

1725.

4 levél (82-85)

82.

38262 1725 jul. 24.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Generali Intimo Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Clementissimo et Patrono Gratiosissimo Colendmo
Károly.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Reménségem lévén Excellentiádh óhajtva várt szerencsés le jövetelihez, míg magam csekély személyében is lehetne udvarlanom; addig is együgyű levelem által akartam szerzetesi alázatossággal köszönteni és egyczer s mind *előttünk levő Portiuncula napjára alázatoson invitálni.* Kérvén, hogy maga nagy meg alázásával s Méltóságos kedves úri Praesentiájával akkori devotionkot condecorálni méltóztassék: mely Isten Szent Neve dicsőségiért való fáracságát, szép példa adását, mély alázatosságát eő Szent Felsége bővön meg jutalmaztatja. Mi is hozzánk mutatandó ebéli Kegyes Gratiáját, a mint több sok rendbeli, érdemünk felett való, meg köszönhetetlen Patrociniumát méltatlan imácságinkkal s Szent mise mondásinkkal meg hálálni el nem mulatyuk.

Ma Isten segélcségivel Máramarosban az M. Commissióhoz igyekezem indulni, ahonnan, Isten azt adván érnem, sietve kévánok Excellentiád udvarlására mennem, hogy ha el-

sőbben érthettem volna bizonyoson szerencsés le jövetelit Excellentiádh? addig halasztottam volna ezen utamot. Hogy azért később érkezem tartozó méltatlan Káplányi kötelességemnek eleget tenni s udvarlására menni? alázatoson Excellentiádot követem. S mivel gondolom, hogy az Méltóságos iffiú Aszszonyt Isten eő Szent Felsége szerencsésen ki hozta s az méltóságos urfi is Excellentiáddal le jött; s mostani siető utam miatt csekély írásommal eő ngkh nem udvarolhatok, szerzetesi nagy alázatossággal köszöntöm és *az Portiunculai Devotiora alázatoson invitálom. Az praedicátiókból* /.mivel egy nehány rendben böcsületes úri Rendek requiráltak iránta, hogy adnék ha el érkeznek./ *alázatoson kérem Excellentiádot ha csak tizenkettőt is méltóztassék számomra meg hagyatni.*

Quibus me et Sacrum Ordinem ulteriori clementi Gratiae humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Nagybánya Die 24 iulij 1725.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Micsoda lendület, hányféle figyelem és törődés! Hivatalos út tartományfőnöki minőségben, papi buzgóság az istentisztelet megbecsültetésében, prédikációs könyvének, noha szűkös, de személyes terjesztése!

83.

38265 1725 aug. 15.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno Clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendmo
Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Kegyes Fundátor Urunknak Excellentiádnak jelenteni akarom, hogy el jövetelem alkalmatosságával látván más Úri Rendektől szüntelen való terheltetésit és egyéb foglalatosságit, Excellentiádnak hozzám mutatott Gratiáinak meg köszönésivel és fogyatkozásimnak alázatos meg követésivel búsítani nem praesumálám. Hanem ezen együgyű levelem által mind kegyes jó tétéményit szépen meg köszönni, mind bátorságos alkalmatlanságimról alázatoson meg követni akarám.

Azt bánom, édes Méltóságos Glis uram, hogy eszemben nem jutott, hogy a Ttes Nemes Vármegyét alázatoson azon alkalmatossággal /:egyebeket el hagyván:/ nem kértem, *hogy örök hálaadás jeléül a csengeri Kápolnát restaurálni méltótatnék*. Lettek volna valamely alázatos instantiáim Excellentiádnál, de mostani súlyos foglalatosságit, s rövid idejit értvén, azokkal terhelni Excellentiádot nem merészlém; hanem az Úr Isten eő Szentfelsége szerencsésen szüretre alá hozván, ha azt érnem engedi az Úr Isten, akkor talám olly alkalmatlan azokkal nem lészek!

Minthogy pedig az Úr Isten eő Szentfelsége véghetetlen irgalmasságából, soha meg nem hálálható ingyen való nagy jóvoltából, melyet csak hirdetni is nem vagyunk elégségesek /:áldassék dicsőséges Szent neve örökre érette:/, *majd majd el készülendő Templomunk Consecrátiójára Méltóságos Praelátusunk eő Excellentiáját szándékozunk dicsőséges Seraphicus Szent Ferencz Atyánk napjára alázatoson invitálni; szívesen kívánok pedig Excellentiádnak s méltóságos kedves úri Házának s mint kiváltképen való szegény Residentiánk s Templomunk Benefactorának, inkább Fundátorunknak méltóságos kedves Praesentiájában végben vinni*: s ha Excellentiád akkorra maga alkalmatosságával nem érkezhetnék? inkább más időre halasztanók.

Azért Excellentiádot mint érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramat kérem alázatoson, méltóztassék magát akkorra meg alázni, s méltóságos kedves úri Praesentiájával condecorálni. Ha pedig akkorra Excellentiád egyébb foglalatossági miatt nem érkezhetnék? más terminust assignálni[1], melyre fel jebb említett méltóságos Praelátus urunkot alázatoson invitálhassuk, hogy mind a Devotio nagyobb solemnitással mehessen végben, mind eő Excellentiájának, s nékünk Excellentiád érdemetlen káplányinak lehessen vigasztalásunk. Kedves kévánt jó válaszát Excellentiádnak alázatoson el várván, me et Seraphicum Ord. ulteriori clementi Gratiae et protectioni humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator Die 15 Augusti 1725.

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A csengeri kápolna istentiszteleti célokra átadását, ha akkor nem, később elérte, mert Károlyi Klára, az ő hűséges lelki gyermeke és jótevője, boldoggáavatási felterjesztésében, 1748. május 2-án azt írja:
« Nemes Szatmár Vármegyében az Csengeri Plébánia fel állítására Istenes buzgó kéréseivel távul lakó Úri Fő és Nemesi Rendbéli Patronusokat szerzett, hogy azok közönséges adakozásokból fel állíttathassék, látván az ott körül való sok lelkek szűkölködését, s magoknak lelki Atya tartására való elégtelenségeket, az mely is egyedül ő Kegyelme Istenes munkája által vett eredetet s állíttatott is fel ».
A nyírbátori templom helyreállítása és berendezése évek óta folyt. Az épület állaga már 1725-től annyira megfelelt a szertartásoknak, hogy Kelemen Didák az év augusztus 15-én, mint a keletből látjuk, meghívhatta Károlyi Sándort a templomnak október 4-ére, Assziszi Szent Ferenc napjára tervezett felszentelésére.

---

[1] időpontot kijelölni

84.

38264 1725 nov. 23.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Generali Consiliario actuali Intimo Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

P Tokay Posony:

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Alázatoson érdemünk felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Urunkh akarám jelenteni Excellentiádh, hogy *Méltóságos Cardinális Urunk eő Eminentiájától Váradról Isten jóvoltából vissza jövén,* bánkódva értettem, hogy Excellentiádh fel menetele előtt való udvarlásommal el késtem; melyről *szerzetesi nagy alázatossággal Excellentiádot követem, mert szívesen kévántam volna tartozó méltatlan Káplányi kötelességemnek eleget tenni, és Sz. Szerzetünköt tovább is érdemünk felett való Kegyes Gratiájában alázatoson recommendálni, kivált Miskolcz iránt való dolgunkról emlékezni és Kegyes patrociniumát implorálni* [1].

A mint alázatoson referáltam vala Excellentiádh, *nem csak az pesti commissio előtt, henem emberi emlékezettől fogva sem volt ez az ellenkezőknek olly possessiójában* [2], *hogy abban cultusok* [3] *lett volna: hanem pusztán állottak csak az Templomnak romladozott falai.* S míg az Catholicusoknak oratoriuma, mostani kis temploma nem volt! az volt az czinteremek avagy temető helyek; azért az Catholica Religio volt possessiójában [4]. Az el múlt Rákóczi háborújában is mi kezünknél volt; mert Petrik uram eő nga, akkori ott való Apátúr, néhai boldog emlékezetű Telekesi Isván egri pispök uram eő nga consensussából [5] az puszta Templom falait hordatta s abból épitette az mostani oratoriumot. Se az előtt se azután azon a

Templom helyin *az Szomszéd atyafiakh* nem volt cultusok, semmi némű exercitiumok [6], hanem azon pusztaságban vagyon. Az barmok tapodgyák az Úr Isten Szent Nevének dicsőségire régi dicsíretes eleinktől fel szenteltetett helyet. Ahol sok Isteni dicsíretek s Sz. Áldozatok mutattattak bé az Úr Istennek, csak az földben való fundamentumi láczatnak.

Mivel pedig Istennek ingyen való Szent Kegyelme által annyira meg szaporodott ottan az Catholikusság, hogy az mostani kis oratoriumban csak közönséges ünnep avagy Vasárnap napon is bé nem férnek /.a mint szememmel láttam./, Sátoros ünnepekben pedig, amint mondgyák, fele sem mehet bé; s nem csak Miskolczon de a környékben is bőv a lelkeknek aratása; azért kévánnák az ott való buzgó Catholicus úri Rendek Sz.

Miskolc látképe (XVIII. századi rajz): jobb középen a Kelemen Diák építette templom és « klastrom », lent az Avas lejtője, középen a református templom, háttérben Szirmabesenyő községe.

Szerzetünköt az Úr Istennek Szent Irgalmasságából oda bé vinni és az Templom épitésire contribuálni [7]. Nagyobb része az kálvinistaságh ezzel nem gondolna, hanem két három ember, aki buzgóságát mutogatja és ellenzi. Tudván azért Excellentiádnak Apostoli buzgóságát, miképen kévánnya az Úr Istennek dicsíretit terjeszteni s az üdők mostohasága miatt el oltatott tiszteletit meg újítani, helyre hozni, és Szent Szerzetünköt telyes szívbéli indulatjával igyekezzék promoveálni; azért szerzetesi nagy alázatossággal iterato Excellentiádot mint érdemünk felett kiváltképen való bizadalmas nagy Benefactorunk s Patronus urunkot kérem, méltóztassék patrocinálni s ebben minket segélteni.

Mely hozzánk mutatandó kegyes jó tételményit méltatlan imácságunkkal meg hálálni el nem mulatjuk, amint is me et Seraphicum ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae et Protectioni humillime commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bathor 23 9bris 1725

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Soha nem tudom, Méltóságos Generális érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Úr, Brogyáni urammal mit cselekedgyünk? hogy kellenék meg vennünk azon pium legatumot [8]? bár csak ha egyczer s mind, nem per partes [9] adná meg. Excellentiád bölcs opinióját s méltóságos parancsolatyát alázatosan el várom.

Esterházy Imre volt 1725. szept. elseje óta Esztergom érseke és Magyarország prímása. Elődje, az 1725. augusztus 22-én elhunyt Keresztély Ágost, a pálos kolostorból hozta ki. Népszerűsége miatt általános öröm fogadta, aki nevét azután is így írta alá: «Frater Emericus», Imre Testvér. Pálos szerzetesként Rómában nevelkedett; 1688-ban szentelték pappá. Hazánkban teológiai tanár

lett, majd perjel, általános rendfőnök, zágrábi, veszprémi püspök, végül esztergomi érsek.

Lankadatlan buzgalommal dolgozott a templomokért és általános műveltségért. Pontosan elvégezte a kötelező hivatalos, kánoni látogatásokat, és tapasztalta, hogy az egykori katolikus templomok sok helyütt idegen kézben vannak. Hivatása nem engedte meg a visszaéléseket, noha jóindulattal megértette a panaszokat is. Főegyházmegyéje területén huszonkét új plébániát létesített. Nagy súlyt fektetett a papi hivatások minőségére, a lelkészségek korszerű vezetésére, a templomi istentiszteletek rendjére, a szentségek kiszolgáltatására, a papság fegyelmi és a hívek valláserkölcsi életére. Szükségesnek tartotta, hogy a hívek kezébe könnyen érthető hittankönyv, katekizmus kerüljön.

Egyházfői kormányzása idején az említettek mellett más hetven templom frissült fel az ő jóvoltából. Bőkezűségét élvezték a szegények, özvegyek, árvák. Rendszeresen látogatta a kórházakat, menhelyeket, börtönöket, hogy vigasztaljon, a kétségbeesést megszüntesse.

Érdemekben gazdag életét Pozsonyban fejezte be 1745. dec. 6-án.

Ilyen főpásztornál ki lehetett megbecsültebb Kelemen Didák számára? Ès az érsek–prímásnak ki lehetett kedvesebb, megbízhatóbb munkatársa, szinte országos viszonylatban, Kelemen Didáknál?!

Kelemen Didák három hónapra az új érsek–prímás kinevezése után semmi esetre sem hivatkozhatik az elhúnyt bíborosra; az újat illeti bíborosi címmel, noha nem járt neki.

A levélnek bátran adhatnók a címet: «Miskolc szeretete», annyira elömlik benne a remény, vonzalom, elismerés iránta.Sorainak jelentős része a helybeli minorita letelepedéssel foglalkozik, annak előkészítésével. Határozottsága és szelídsége ismételten megnyilvánul; szilárd hitbeli meggyőződése csak még inkább szeretetre, figyelemre készteti « az ellenkezők », a « szomszéd atyafiak » iránt.

---

[1] pártfogását kérni [2] birtokában [3] istentiszteletük [4] birtoklásában [5] beleegyezéséből [6] vallásgyakorlatuk [7] adakozni [8] kegyes kötelezvényt, alapítványt, végrendelkezést [9] részletenként

85.

38263 Bator 22 Xbris 1725

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy az Úr Isten eő Szent Felsége az immineáló Karácsonyi jeles napokat szerencsésen érni, lelki testi vigasztalással, minden üdvösséges jók elnyerésivel, Isten Szent akaratjának telyesítésivel, többek el érésivel, contentuma szerint való el telésivel, istenes szándékinak végben vitelivel telyes örömmel ünnepleni, és az ó esztendő hátra maradott napjait kévánt jó egésségben végezni s az újra szerencsésen virradni, minden részeit s több számosokot votuma szerint, méltóságos úri Hozzátartozandó kedvesivel együtt, Szent Nevének dicsőségire, az Anyaszentegyház terjedésire, Hazánk, nemzetünk örömire, nékünk kiváltképen, úgy több Szerzetesek s Szegények szerencséire eltölteni engedgye s végre Szent országában részessé tegye nem csak szívesen kévánom, hanem hozzám tartozandókkal együtt méltatlan imácságimban eő Szentfelségit azon kérni el nem mulatom. Hogy pedig elébb ezen tartozó káplányi köteleségemnek eleget nem tehettem, alázatoson Excellentiádot követem, mert Excellentiád méltóságos kedves parancsolatja szerint el mentem vala Méltóságos Judex Curiae nagy jó kegyelmes urunk, eő Excellentiája udvarlására s szintén Isten segélcségivel most érkeztem vissza.

Alázatoson köszönöm Excellentiádh ebéli Kegyes Gratiáját, bölcs opiniójának adását s kedves parancsolatját; bár ugyan hamarabb mentem volna, mindazonátal így is az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által /;áldassék az Úr Istennek dicsőséges Szent neve érette, s mennyei Boldogsággal fizessen érette:/ el nem feletkezett rólunk, hanem amint méltóztaték jelenteni, mostani nem régen tett Fassiójában[1] bizonyos Alamisnát deputált minékünk, mely iránt boldog kimulása után /:kit az Irgalmas s könyörülő jó Isten sokára

halasszon szívemből kívánom:/ *bátron magunkot az Ttes Nemes esztergomi káptalannál hogy magunkot meg jelencsük, kegyelmesen parancsolni méltóztatott* s haza jövetelem alkalmatosságával szerzetesi nagy alázatossággal vettem és nagy lelki vigasztalással olvasám Excellentiád nékem érdemem felett írott méltóságos kedves úri levelét. *Dicsírtessék az Úr Istennek áldott Szent neve érette, hogy reménségünk lehet az eő Szent Irgalmasságából, hogy azon el pusztult Templomnak helyit kézhez vehetjük.* Fizesse meg Isten eő Szentfelsége Excellentiádh ez iránt való buzgó munkálkodását s kegyes patrociniumát.

Meg nem mondhatni, édes Méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas nagy jó patronus uram, *mennyi lélek mely nagy kévánsággal s szomjúhozva várja, hogy az Úr Istennek Szent Kegyelme által alázatos kissebik Szerzetünk oda bé léphessék: mert az Hernád melyékin* [2] *majd Kassáig a Sajó mentiben nagy darabig nincsen Templom, kevesen a lelki pásztorok kik excurrálhassanak* [3], *sok pedig a lélek, a ki legeltetést várna. Reménleném is az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme s kegyes gondviselése által, minden érdemünk felett azon Templom hamar fel épülne, mert csak hírét hallották eddig ezen Istenes Szándéknak az aitatos Hívek, még is Istennek hálá egy nehányon jelentették magokot, hogy bizonyos alamisnát arra szántak.*

Ha merném Excellentiádot többel terhelni, azt is alázatoson jelenteni kévánnám, hogy *méltóságos Cardinális urunk eő Eminentiája Váradon létiben, Istennek szent irgalmasságából tanálkoztak ollyan jó patronusink, a kik alázatoson meg jelentették, hogy a mi Szent Szerzetünkh régen mind Ttes nemes Bihár vármegyében Telegden Klastroma volt* /.melyet most az Ugrai Familia bír./ *s mind pedig Ttes nemes Közép Szolnok vármegyében Kusalban, ahol a drága szép Templomunk még fenn áll, noha nagy pusztaságban.* Amint Excellentiádnál bővön constál [4], ebben az N. Vármegyében egy Templomunk, egy Páterünk nincsen; mind a két helyen mind igen... szük-

ség, mind Istennek Szent kegyelme által jó s hasznos volna a szerzetnek bé menetele. Tegliden Istennek jóvoltából, mivel Várad csak két mély föld [5], inkább subsistálhatna; Kusalban, jóllehet felette nagy szükség volna, valami kis Fundátio nélkül nehezen. Ha azért Excellentiád előtt méltóztatnék Kegyelmes urunk eő Eminentiája erről emlékezni, kérem alázatoson, méltóztassék mind bővebben informálni s mind recommendálni Excellentiád. Mely kegyes Gratiáját, Apostoli buzgó szíves indulatját s Szent Szerzetünkhöz való patrociniumát az Úr Isten eő Szentfelsége bővön meg jutalmaztatja, mi is méltatlan imácságunkkal meg hálálni el nem mulatjuk. Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans emorior Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kelemen Didák valamennyi lelkipásztori tervét és gondját az illetékes egyházi főpásztorok elé terjesztette, tőlük kérte a jóváhagyást. Ugyanígy tett magas pártfogója, Károlyi Sándor is, aki az esztergomi főegyházmegyéhez irányította őt az elpusztult miskolci minorita templom visszakapása céljából. Isten Szolgája szilárd reménnyel nézett a jövő elébe a Sajó és Hernád vidékének lelki felemelésénél, hasonlóan Bihar és Közép Szolnok vármegyében is. Esterházy Imre esztergomi érsek, Magyarország Prímása Nagyváradon léte alkalmat adott P. Kelemennek és a minoritarend ismerőinek, hogy további letelepedhetést kérjenek tőle.

Mindig jelentős tényezőként szerepelt Didák atya tevékenységében a bizalom embertársai iránt! « A Templom hamar felépülne », írja, mert jótevők, adakozók állandóan és mindenütt akadnak, akik önként, áldozatosan vállalják a költségek egy részét. – Kegyelem ez: a hit ereje, hogy Isten Népe kész az ő hajlékának építésére, szépítésére!

---

[1] rendelkezésében, végrendeletében [2] mellékén [3] kijárhassanak, elláthassák a híveket [4] tudott [5] mérföld

1726.

11 levél (86-96)

86.

Ennek a levélnek nincs hivatalos sorszáma. 1726. május 18–án kelt és az eredeti kéziratcsomagban ezen a helyen volt a 38271. és a 38272. sorszámú között.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone Fundator Gratiosissime Colendme!

Óhajtva kívánnyuk s szívesen várjuk vala édes Méltóságos Glis érdemünk felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Urunknak Excellentiádnak az elmúlt Szent ünnepekre való szerencsés le jövetelit, s megértvén, hogy ehez most szerencsénk ne lehessen! Csongrádon kívánok vala Excellentiádnak alázatoson udvarolni. A mint Váradig el is mentem, ahol meg hallván Excellentiádnak Posonban való fel menetelit, onnan visszatértem, és hogy e miatt csekély írásommal avagy együgyű szókkal való apprecatiómmal[1] Excellentiádot nem üdvözölhettem, szerzetesi nagy alázatossággal követem s egyczer s mind *Miskolcz iránt való kegyes patrociniumát s méltóságos úri kedves levele által való tudósítását örökös obligátióval*[2] *vettem és alázatoson köszönöm s méltatlan imácságimmal meg hálálni el nem mulatom.*

Azt is akartam kíváltképen való bizadalmas nagy jó patronus urunknak Excellentiádnak jelenteni, hogy *az irgalmas s könyörülő Istennek ingyen való Szent kegyelme reménségünk felett Nemes szabad királyi Szeged városát arra indította*[3], *hogy nem csak kévánnya Szent Szerzetünk oda való menetelit, s telepedésit, hanem ajítatos buzgóságból helyt házakot*

is assignált. S méltóságos csanádi Pispök Uram ott való ordinárius praelátus[4] *urunk is méltóztatott ki adni ez iránt való Consensusát. Mert nagy a hely, Istennek hála sok nép; csak két rendbeli Szerzetes volt még eddig, nehezen győzték a betegekhez való járást is. Azért T. Pr. Piarista Atyáink is, az Úr Isten áldgya meg, szívesen kévánják Istennek segedelme által ottan való telepedésünköt, által látván azért, hogy mind ott helyben által lehessen szolgálni, Makó, Várhely felé Missióra kijárni, szívesen kévántam acceptálni.*

Mindazonátal, mivel minden jónak szokott írígye lenni, egy résztől tartok, hogy valamiképen ne impediáljon[5]. Kire való nézve, ha történnék, hogy ezen dolog az Felséges Regium Consilium eleiben menne? alázatoson Excellentiádnak recommendálom s kérem nagy alázatossággal, hogy az Isten dicsiretinek terjesztésiben való szokott aitatos indulatjából, Apostoli buzgóságából Szent Szerzetünköt manuteálni s protegálni[6] méltóztassék.

Szeged látképe a Tiszával: a kép közepén a Kelemen Didák közbenjárására létesült plébánia.

Mely Kegyes Patrociniumát s megköszönhetetlen sok rendbeli, érdemünk felett való Grátiáját az Úr Isten eő Szent Felsége meg jutalmaztatja, mi is Excellentiádért s méltóságos Úri Házáért eő Szentfelségit imádni meg nem szűnünk. Amint is me et Seraphicum Ordinem nostrum ulterioribus Consuetis benignis Gratiis et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis V. humillime Commendans emorior.

Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Vestrae

Bator 18 maij 1726

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: örömmel értettem vala Váradon, hogy a Méltóságos Urfi eő Nga Méltóságos Iffiú Aszszony eő nagycságával Károlyban viszajöttek: de itten semmit nem hallhatok eő Ngkról, nem tudom együgyű csekély levelem által is hol kelljen keresnem? Ha Excellentiáddal fel mentek eő Ngok? Szerzetesi alázatossággal köszöntöm, s kívánom, ha elébb nem, az Úr Isten eő Szentfelsége Excellentiáddal együtt az következendő pünkösdi Szent ünnepekre kívánt friss jó egésségben hozza vissza. Azon is alázatoson akartam Excellentiádot kérni, ha maga ezt az ecsedi dominiumot nem méltóztatik meg venni? méltóztassék másnak recommendálni, had jutna pápista kézre, Istennek szent kegyelme által az Anyaszentegyháznak előmenetelire, sok lelkek hasznára lenne[7] ... szerzetünk oda való menetelit s telepedésit: hanem ... ságából helyt házakot is assignált, s méltós. (püsp)ök Uram ott való Ordinárius praelátus urunk... dni ez iránt való consenusát: mert sok a nép, csak két rendbeli Szerzetes ...

P. Kelemen Didák a szegedi minorita letelepedés történetében igazán kegyes « Piarista Atyáinknak » önzetlen és bölcs állásfoglalását – az Úristen áldja meg őket érte! –

meleg szavakkal köszöni meg, s a Piaristarend páratlan pártfogóját, Károlyi Sándort örömmel értesíti e szinte nélkülözhetetcn kedvező körülményről.

---

[1] köszöntésemmel [2] lekötelezettséggel [3] indította, indíttatta [4] megyés püspök [5] ne legyen akadály [6] gondjába venni és pártfogolni [7] több sor és szó olvashatatlan

87.

38267 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimus Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy háládatlanul tegnap kénszeríttetém Excellentiádtól el jőni: alázatoson követem érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patrónus Uramot Excellentiádot. Mert böcsületes más helyekre menendő pátereink itten utánnam várakoztak, kellett sietnem vissza; az alkalmatosság is másé volt, jó reggel elő állott, nem lehetett tartóztatnom. Más alkalmatossággal, Isten eő Szent Felsége azt engedvén érnem, igyekezem ezen fogyatkozásomat helyre hoznom. Mivel azon méltóságos úri levelit Excellentiádnak nem vettem, melyben érdemünk felett való kegyes patrociniumából méltóztatott volt informálni, miképen kellene méltóságos Judex Curiae uram eő Excellentiájának magunkot insinuálni[1]? alázatoson kérem Excellentiádot, méltóztassék meg tanítani, hogy meg bántódása nélkül miképen kellessék kérnünk. El felejtettem

s nem is vala idő, hogy Excellentiádnak sokkal alkalmatlankodgyam.

A mi T. Pr. Commissárius Generális atyánk [2], *a ki mostani Capitulumunkban* [3], *ugyan ez előtt valóban is praesideált* [4], *szerzetesi nagy alázatossággal Excellentiádot köszönti.* Bántá igen, hogy Excellentiádnak nem lehetett udvarolni és magát s Szent Szerzetét tovább való kegyes protectiójában recommendálni. *Ez az Apostoli missióknak praefectussa Moldvában igen buzgó ember; mivolta ben van, Istennek Szent Kegyelme által jó rendben vette az missiókot, az Templomokot mind vagy restauráltatta vagy újjonnan csenáltatta.* Ahol maga lakik, most épített. Egerben nem tanála üvegeket, s valaki suggerálta [5] az erdődi Hutát; s nékem parancsolá hogy Excellentiádtól az eő Atyasága nevével koldulnék s alázatoson kérnék vagy négy százig való ablakra való üvegeket, hogy ottan is Excellentiádért s méltóságos úri Házáért imátkoznának és eő Atyaságoknál szép jó emlékezete s az Hutának dicsirete terjedne s fen maradna.

A Szegedi dolgunk iránt tovább is alázatoson kérem Excellentiádot, hogy az Bellicumnak [6] *és az Felséges Herczegnek több szüntelen való országos munkái között méltóztassék el ne feletkezni.* Siettem mostani postán írni s recommendálni, mert nem tudom, eddig is szegények hogy maradhattak? alázatoson unalmas instantiáimról Excellentiádot követvén. Quibus me et Seraphicum Ordinem nostrum ulterioribus benignis Gratiis et Favoribus humillime Commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 6 Julij 1726

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A szegedi minorita letelepedést ismerteti a rendnek római levéltára (Archiv. Curiae Gener. O.F.M.Co v., Vol. XXX., Prov.):

« 21. Residentia Szegediensis ad S. Nicolaum Episcopum Archi-Dioecesis Strigoniensis. – Anno 1727. A.R.P.M. Didacus Kelemen Provinciae Nostrae Hungariae Minister Provincialis obtinuerat quidem a Magistratu Szegediensi unam domum cum suo fondo pro Residentia, verum ad mandatum... anno statim sequenti ad Suos Conventus Patres ibidem existentes redire debuerunt excepto R.P. Achileo Vajda ibidem per Officiales Salis pro Capellano retento, qui in dicta domo ibidem permansit sub titulo Capellani usque ad annum 1739, quo occupata per Turcam Servia et Banatu Patres nostri Belgrado, et aliis locis exules illuc ad interim se recipere sunt coacti... » (p. 41).

---

[1] magunkat kegyébe ajánlani [2-3] Kelemen Didák az előző hónapban Egerben megtartott tartományi gyűlésre céloz, amelyen, a milánói P. Bossi János Ferenc elnöklete alatt, P. Horn Kornélt, az eperjesi minorita hittudományi főiskola (Studium Generale) igazgatóját, régensét választották meg tartományfőnöknek. Ő elnökölt az 1723 – i gyűlésen is, amikor P. Kelemen Didák lett a tartományfőnök. –P. Bossi a moldvai, valachiai és erdélyi missziók prefektusa (elöljárója) volt, a bákói püspök általános helynöke és a magyar rendtartomány generálisi megbizottja (Generális Commissáriusa). [4] elnökölt [5] tanácsolta, ajánlotta [6] hadügyi tanács

88.

38266 Bátor 8 Julij 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti et Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

Károly

Méltóságos Gróf Generális Kegyes Fundátor s érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patrónus Uram!

Alázatoson Excellentiádnak akarám jelenteni, hogy méltóságos Kedves úri levelit nagy alázatossággal vettem, mely-

ben való kegyes Gratiáinak szép ajánlását, *Sz Szerzetünkhöz mutatott méltóságos patrociniumát, az Felséges Bellicumnál*[1] *való recommendálását, T. Pr. Commissárius Atyánknak való alamisnálkodását nagy örömmel értem; és mivel elégségesen meg nem köszönhetem, méltatlan imácságimmal meg hálálni igyekezem.* Méltóságos Judex Curiae uram eő Excellentiája iránt való méltóságos bölcs opinióját, és szép oktatását alázatoson köszönöm Excellentiádnak. Magam is úgy értettem, hogy nem volna kedve hogy éltében, hanem holta után kévánná, hogy azon Istenes szándékából deputált alamisnát fel vennők; mindazáltal talám az Excellentiádtól írott motivumokkal /:semmiképen Excellentiádról nem emlékezvén:/ Istennek Szent Kegyelme által reá vehettyük.

Többekkel Excellentiádot terhelni nem akarván, hanem magamot s Szerzetünköt tovább való Kegyes Gratiájában s protectiójában alázatoson recommendálván érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patrónus uramnak maradok

Excellentiádnak

Alázatos Int. imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánja
Fr. Kelemen Didák mp

89.

38275 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Méltóságos Glis Kegyes Fundátorunk, nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patrónus Uram!

Alázatoson akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy *magam Egerben rosszul lévén, T. Pr. Lenkes Atyámra bíztam vala, hogy menne el Csábrágba eő Excellentia kegyelmes urunk s érdemünk felett való Benefactorunk udvarlására.* Istennek Szent neve dicsirtessék, idejéhez képest szokás szerint való állapotban hadta. Az minapi dologról, melyről alázatos instantiámban búsítottam Excellentiádot, nem méltóztatott emlékezni, hanem *a több discursus között hozadtak elő az itt való szegény Seminaristák.* Meg beszélette Pr. Lenkes atyám, hányan legyenek és micsoda rendbeliek; hogy vagy árvákat, kik különben nem tanolhatnának és a Hitben s jó erkölcsben nem nevekedhetnének, vagy Kálvinisták, akikről Istennek Szent Kegyelme által jó reménség lehet a meg téréshez, vagy ollyak, kiknek attyok avagy annyok nem pápista s félők, hogy az igaz Hittől el ne szakadgyanak.

Igen teczett eő excellentiájának, szívesen hallgatta, aitatos indulattal csudálta. Jó reménséggel vagyon Pr. Lenkes atyám s biztat hogy csak írjak, Istennek Szent áldása által egyátaljában nem lészen haszontalan kérésünk. Valamit szegények számára fog deputálni, mert amint eő kegyelminek s nékem is az eő Excellentiái emberi beszéllették, mihelyt valami proventust[1] bé vészen, alig hiszi hogy minél hamarabb jó helyre fordíthassa s ki adhassa. Úgy vagyon édes Méltóságos Glis uram, hogy *igen szükséges, Istennek Szent Kegyelme által hasznos istálni,* mert az Úr Isten eő Szent Felsége panasz néven ne vegye, az idén is felesen voltak, noha sokon kin maradtak; némely sírva is kért hogy bé fogadgyuk, de nem lehetett. Mert ezeknek is nem győzzük az Úr Istennek véghetetlen irgalmasságát csudálni, hogy lehetett tartani. *Áldassék az Úr Istennek Szent neve érette, ingyen való jóvoltából eő Szent Felséginek s kegyes Atyai gondviselésiből még eddig nem*

éheztek. Most ugyan egy kevéssé majd meg kezdünk szűkülni, de mind reá segélt Isten eő Szent Felsége.

Hanem jövendőben, ha az Úr Istennek Szent áldásával magunk is többen lészünk, s ha nem lenne módunk interventiojokban [2]? nagy kár volna félben maradni. Kire való nézve nagy alázatoson azon kérem Excellentiádot, mikor méltóztatik eő Excellentiájának írni? méltóztassék valami módon emlékezni, miképen legyenek itten? hogy Excellentiád kegyes Gratiájából recommendálva legyünk elsőbben, *és ne magunk magunkat dicsírni láttasunk s privátumunkot*[3] *ebben keresni állíttassunk.* Illy formán alázatos instantiánk, Istennek segedelmivel reménlem, foganatos lenne; mely Excellentiád kegyes patrociniumát, istenes jó tételminyit, nagy érdemű jó cselekedetit Isten eő Szent Felsége bővön meg jutalmaztatja.

Mi is úgy azon gyámoltalan szegény szűkölködő tanuló iffiakkal Excellentiádért s méltóságos úri Házáért Isten eő Szent Felségit imádni meg nem szűnünk. Amint is érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patrónus Uramnak s kegyes Fundátorunknak maradok

Excellentiád

Bátor 16 julij 1726

Alázatos Istent imádó
méltatlan kissebik Szolgája
s Káplánya Fr Kelemen mp

Az iskoláztatás és nevelés szívügye! Minden iskola - vagy intézetalapító örökös gondjával küszködött, de az isteni Gondviselésbe vetett törhetetlen bizalommal, hogy az áldozatos vállalkozás továbbra is eredményes lesz. Isten Szolgája rendkívüli módon, szinte hősi fokban gyakorolta az irgalmasság lelki cselekedetét: tudatlanokat tanítani!

---

[1] jövedelmet [2] közbenjárásukban [3] magánérdekünket

90.

38269 Bator 17. Julij 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime colendme!

Alázatoson érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy nékem írott Méltóságos kedves s nagy alázatossággal el vett úri leveliből nagy lelki vigasztalással értem Excellentiádnak az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által szokott Apostoli buzgóságát, aitatos szándékát. Segélye az Úr Isten eő Szent Felsége mind erre, s mind többekre Excellentiádot.

Hogy pedig én rólam is méltóztatott Excellentiád meg emlékezni, és az praedicatió iránt parancsolni, alázatoson köszönöm Excellentiád Kegyes Gratiáját. Én, való, hogy arra mind méltatlan s mind elégtelen vagyok; mindazonátal az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelmével igyekezem, hogy az praeſigált[1] *napra pro 7-ma Augusti, Isten eő Szent Felsége azt adván érnem, együgyűségem szerint Excellentiád parancsolatjára compareálhassak*[2]. Minthogy T. Pr. Lenkes atyám az Úr Istennek Sz. Segedelméből Csábrágból érkezék, és azt a hírt hozá, az melyről tegnap Excellentiádat alázatoson informáltam, differáltam[3] az előbbeniről írni eő Excellentiájának. Mert jóllehet hátramaradásunkkal az építtetés iránt essék! de Istennek Szent áldásával, az reménlem nem periclitáltatik[4]; ez pedig igen szükséges volna.

Mellyel elég hosszason terheltem előbbeni levelemben Excellentiádot, azért most me et Sacrum Ordinem ulterioribus

benignis Gratiis et favoribus Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans emorior Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Nagyfontosságú beszédről lehet szó, amit Károlyi Sándor kívánságára kellett elmondania, – Pozsonyban is, Pesten is felkérésre szónoklatokat tartott – , nincs azonban adat (legalább e pillanatban), hogy az említett napon milyen körülmény tette szükségessé Didák atya prédikációját, amelyre – olvassuk – ő magát «mind méltatlannak s mind elégtelennek» ítélte.

---

[1] kitűzött napon, augusztus 7–ére [2] megjelenhessünk [3] elhalasztottam [4] nem kerül veszélybe

91.

38273 1726 jul. 21.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis intimo Consiliario Cavaleriae Glis Inclyti Etc. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc: Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus urunk akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy *Sz. Szerzetünk egyik Fő Ünnepe Portiunculai Solemnitas, itt való Templomunk patrociniuma* [1], *szintén immineál* [2], *amint is 2-da Augusti fog esni. Kire való nézve hogy maga meg alázá-*

sával, méltóságos kedves Úri Praesentiájával mind az ellen kezőkh, mind az környékben levő Keresztyén Hívekh szép aitatos példaadásával Excellentiád condecorálni méltóztassék! alázatoson kérem.

Mely Isten szerelmiért való buzgó fáratcságát, istenes indulatját, az Úr Isten eő Szent Felsége bővségesen meg jutalmaztatja, mi is ebéli hozzánk mutatandó kegyes patrociniumát, szegény méltatlan szolgáihoz való meg köszönhetetlen affectioját [3] mindennapi imácságinkkal meg hálálni el nem mulatjuk. A mint is régtől fogva óhajtva várt szerencsés kedves praesentiáját s méltóságos úri jelenlétivel való szegény Residentiánkh Consoláltatását szívesen / méltóságos kedves hozzá tartozandóival eő ngkal együtt, egész méltóságos aitatos udvarával/ nagy bizadalommal el várjuk.

Addig is me et Sacrum Ordinem nostrum ulterioribus benignis Gratiis et Favoribus humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bathor 21 Julij 1726.

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp.

---

[1] búcsúja [2] közeledik [3] érzelmét, vonzalmát

92.

38274 1726 aug. 3.

Perillustri ac Generoso Dno Georgio Horváth Excellentissimi ac Illusttrissimi Dni Generalis Alexandri Károlyi universorum bonorum Praefecto dignissimo: etc Dno et Patrono Gratissimo Colendissimo

Nagy Károly

Perillustris Dne Praefecte Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Praevia humillimorum Religiosorum Servitiorum meorum Commendatione.

Az Kld 1-ma Augusti datált böcsületes levelit szerzetesi alázatossággal vettem, melyből értem hellyes okát a Méltóságos Gróff Urfi eő Nagysága ide nem jövetelének. Igen szívesen kévántam volna mind eő Nagyságának s mind kegyelmednek itten udvarlani, de ha most meg gátoltatott is, reménlem, hogy ennek utánna lészen szerencsém itten szegény Residentiánkban udvarlani.

Az egy hordó bort nagy alázatossággal köszönöm eő Nagysgh s kegyelmednek, mellyet is mindennapi érdemetlen imádságinkkal meg hálálni el nem mulatunk. His me et Residentiam nostram dum ulteriori Gratiae et favori humillime recommendo. Permaneo

Perillustris Dnis Vestrae

Bator Die 3 Augusti 1726

Humillimus Servus et Capellanus Fr Kelemen mp

A levél szövegét és címzését más írta meg, Kelemen Didák csak aláírta.

93.

38268 1726 aug. 16.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Consiliario Intimo Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy nekem írott méltóságos igen kedves s szerzetesi nagy alázatossággal el vett úri leveliből nagy örömmel és alázatos köszönettel, szerzetesi örökös kötelességgel értettem az Felséges Bellicumtól jött kedves, óhajtva várt válaszát; úgy méltóságos Cancellárius urammal való hathatós recommendatióját és bölcs tanács adását. Reménlem Istennek Szent Kegyelmiből hasznát és Szent Szerzetünknek ottan való meg maradhatását. Mely kegyes patrociniumáért az Úr Isten eő Szentfelsége minden üdvösséges jókkal áldgya meg Excellentiádot s jutalmaztassa meg mind itt, s mind az örök életben.

Akartam azt is alázatoson Excellentiádnak jelenteni, hogy a minap elfeletkeztem Excellentiádnak alázatoson emlékezni: Dibaczi uram bízta vala reám, hogy Legyen országban [1] talám négy ezer forintokig extendáló [2] bizonyos adóssága volna, melynek contractusi [3] eő kegyelme kezinél meg vadnak. *S kért hogy ha Excellentiád az Lengyelek törvényére megyen? alázatoson recommendáljam; nekünk is, ha Istennek Szent segedelmével Excellentiád kegyes patrociniuma által meg vehetné! ígírt valamely részt belőle.*

Alázatoson Excellentiádot ebbeli búsításimról követvén, magamot s Sz. Szerzetünköt szokott kegyes Gratiájában alázatosan recommendálván, érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok

Excellentiádnak

Bátor 16. august. 1726

Alázatos méltatlan kissebbik
Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák

A részletek ismerete nélkül pusztán azt kívánjuk megjegyezni, hogy Didák atya közbenjárása egy hozzáforduló gondjában, valami alamizsna elfogadását jogossá és megokolttá tette sokoldalú jótékonykodása, a közműveltség terjesztése és munkatársai kötelező ellátása miatt.

---

[1] így áll a szövegben [2] terjedő [3] szerződései, okmányai, papírjai

94.

38272 Bator 27 7bris 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

Károly

Excellentissime Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy *ezen instantiáját alázatoson praesentáló*[1] *Nemes embernek Kállóban volt fogva Felesége. Szegény Pápista Aszszony, ki miatt az minap kellett sietnem, ma az Úr Istennek irgalmasságából törvényes úton meg szabadula.* Kit már ezen Férje tartozik vissza venni örömest Istennek Szent Kegyelme által, hogy jobb életek lenne és jó kedvvel magához fogadná, *adhortálnók*[2], *hogy inkább szavainkot hallgatná. Ezért értvén, hogy Excellentiádhoz legyen instantiája, kívántam alázatoson Excellentiádnak recommendálni, kérvén nagy alázatossággal Excellentiádot, hogy adóssága meg adattatása iránt méltóztassék parancsolni.*

Mely Excellentiád kegyes patrociniumát eő kegyelme is méltatlan szolgálatyával meg hálálni igyekezik s magam is

mindennapi szerény imácságimmal. Amint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus Consuetis benignis Gratijs et favoribus Excellentissimae Dnis Vestrae humillime commendans emorior Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Devinctissimus infimus Servus
et indignus Capellanus
Fr Didacus Kelemen

Fogságból kiszabadítás, a békés családi élet helyreállítása, az erkölcsi támogatás mellett az anyagi is, – « az adósság megadattatása » –, képezi Kelemen Didák levélbeli gondját; a szegény megszorult hálája és a saját imája nem fog hiányozni jótevőjükért.

---

[1] bemutat [2] buzdítanók

95.

38270 1726 decz. 2.

Excellentissime ac Illme Dne Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy Szent Katalin napján Excellentiád elmenetelivel nem lehete alázatoson udvarolnom, nagy alázatossággal Excellentiádot követem, mert látván hogy az cselédek az Szent misére bé nem mentek, oda sieték, hogy ha az elsőre nem mentek, hogy T. Pr. Káplány atyámnak meg jelencsem, hogy mivel az elsőt el múlaták, az másikra béjőni kénszeríthesse s ebéli tunyaságukat s kivált ha máskor... el szokták mulatni, meg(jelentse).

Akarom Excellentiádnak azt is alázatosan jelenteni, hogy *az Úr Istennek ingyen való Szent jóvoltából már, hála legyen eő Szentfelséginek, Szegedi Commendánsnak*[1] *az felséges Bellicum Consilium parancsolni méltóztatott, hogy az Házat, a melyet az város számunkra vett, vissza adgya és ad ulteriorem*

Excelsi Consilii dispositionem ne turbáljon [2]; erre nézve ítíli az Bécsben levő páterunk, Pater Modestus, hogy az T.N. Csongrád vármegyétől is kévántassék recommendátiót venni. S írja, hogy Excellentiádot ez iránt fogja alázatoson requirálni. Kérem azért Excellentiádot, midőn alázatos instantiája el érkezik, méltóztassék Excellentiád tovább is kegyesen patrocinálni.

Mely Kegyes Gratiáját magam és az egész Szent Szerzet méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatyuk; a mint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis consuetis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Bakta 2 Xbris 1726

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Kelemen Didacus mp

---

[1] városparancsnoknak [2] és a helytartótanács további intézkedéséig

96.

38271 Bator 23 Xbris 1726

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokaj Posony

Excellentissime ac Illme Dne Comes Fundator Dne Patrone Gratiosissime colendme!

Hogy az Úr Isten eő Szentfelsége az immineáló Karácsonyi jeles napokot kévánt jó egésségben érni lelki testi Szent Áldásinak elnyerésivel, több következendők el érésivel, Szent

Kegyelme által sok érdemek gyűtésivel, Istenes szándékinak teljesítésivel Isten Szent Nevének dicsőítésire, az Anyaszentegyház terjedésire, Hazánk, nemzetünk s méltóságos Úri Házának örömire, nekünk kiváltképen, úgy több Szegény Szerzetesek szerencséire telyes Contentumával ünnepleni, az Ó esztendőnek hátramaradott napjait Isten Szent akaratjának teljesítésivel, üdvösséges jóknak végben vitelivel votuma szerint végezni s az újjat szerencsésen kezdeni, minden részeivel, több utánna valókkal együtt állandó s fris jó egésségben Istennek Szent teczése szerint boldogul el tölteni engedgye eő Szent Felsege és az élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívessen kévánom s méltatlan imácságimmal az véghetetlen irgalmasságú édes Isten eő Szent Felségit azon kérni el nem mulatom. *Hogy Excellentiád méltóságos Cardinális eő eminentiájának az Szerzetünk instantiáját recommendálni méltóztatott, alázatoson köszönöm, az Úr Isten eő Szentfelsége fizesse meg Excellentiádnak ebbeli patrociniumát.*

His me et Sacrum Ordinem ulteriori clementi Gratiae humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen mp

1727

9 levél (97-105)

97.

38278 1727 jan 16.

Illustrissimo Dno Dno Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Supremo, et Perpetuo Comiti etc. etc. Dno et Patrono Gratiosissimo, Colendissimo

NAGY KÁROLY

Illustrissime Dne Comes Dne, et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Praevia humillimorum Indignissiomorum Religiosorum Servitiorum meorum demississima commendatione.

Alázatoson akarom érdemem felett való bizodalmas Nagy Jó Méltóságos Gróff Főispány Uram Nagyságodnak jelenteni, *vettem Szerzetesi nagy alázatossággal Méltóságos levelét, kiben Nagyságod parancsolni méltóztatott, hogy az alamisnát, a mi nélkül szűkölködünk, specificállyam*[1] *az Úrnak Nagyságodnak.* Nem akarván azért Méltóságos parancsolattyát el mulatni, kérem Szerzetesi nagy alázatossággal Méltóságos Gróff Uram Ngodat, *hogy valamely Bort, Búzát és Szalonnát, más egyéb leguminát*[2] *is, úgy mint: Lencsét, Borsót mostani nagy szükségünkben méltóztassék adatni,* mely Istenért hozzánk meg mutattandó kegyes Gratiáját Méltóságos Gróff Úrnak Ngodnak méltatlan imádságimmal hozzám tartozandókkal együtt meg hálálni el nem mulatom.

Amint is me et Seraphicum Ordinem ulterioribus Consuetis benignis Gratiis, et Favoribus humillime Commendans maneo

Illustrissimi Dni Comitis

Bátor, Die 16 Jan. A° 1727. Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen

E Károlyi Ferencnek szóló levelét tollbamondta, más is címezte meg, de ő maga írta alá.

---

[1] nevezzem meg, jelöljem meg [2] főzeléket, hűvelyesfélét

98.

38283 1727 apr. 9.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Regiae Mattis Cavalleriae Generali Intimo Consiliario et Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti, etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P. Tokay
Budam Csongrád v. Posonii
Szegedinum

Excellentissime ac Illustrissime Dne Comes Generalis, Dne Fundator et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Fölsége az idvösséges Böjti napok után, az örvendetes Allelujára viraszsza, és az Húsvéti jeles Sz. Napokat kívánt jó egésségben érni lelki, testi víg örömmel, sok idvösséges jók el nyerésivel szentelni, több számos esztendőkben Istennek Szent Tetczése szerint Méltóságos Úri Házával együtt érni, tellyes contentumával ünnepleni, Ist. Szent Nevének dicsiretire, az Anya–Szent–Egyház terjedésire, Nem-

zetünk, Hazánk örömire, sok Szegény Szerzetesek, kivált képen nékünk szerencsénkre el tölteni engedgye, Szent Kegyelme által sok érdemek gyűjtésire segéllye, Szent akarattyának tellyesítésire vezérellye, s végre Sz. Országában részessé tegye, szívesen kívánom, és méltatlan imádságimmal eő Sz. Fölségit azon kérni el nem mulatom.

Amint is me, et Sacrum Ordinem Consuetis Benignis Gratiis et Favoribus humillime recommendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vrae

Bator 9. Apr. 1727.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Excellentiád méltóságos igen kedves, alázatossággal el vett úri leveleiből kegyes Gratiáját, patrociniumát a mint nagy örömmel úgy alázatos köszönettel értettem; az Úr Isten eő Szentfelsége mind ez világon mind az máson jutalmaztassa meg s áldgya meg érette Excellentiádot.

A levél szövege másnak az írása, Kelemen Didáké az aláírás, utóirat és címzés.

99.

38280 1727 máj 2.

Perilli ac Generoso Dno Dno Georgio Horváth Excellentissimi Illmi Dni Comitis Alexandri Károlyi etc. universorum bonorum Praefecto Dno et patrono gratiosissimo

Károly

Perillis ac Generose Dne Dne et Prone Gratiosissime!

Nekem írott kedves levelit bizadalmas Patronus Uramnak el vettem, parancsolatja szerint fogok Pinli után vigyáztatni, nem reménlem ugyan, hogy nála tanáltassék; minda-

zátal ha úgy fog történni, az Úr Isten eő Szentfelsége azt engedi érnem, tudósítani el nem mulatom.

Addig is me et Residentiam consuetis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Perillis Dnis V.

B. 2 maij 1727 Devinctissimus infimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen

Horváth György Károlyi Sándor jószágkormányzója volt. – Ebben a levélben is, mint annyi másban, Didák atya szeretete nyilvánul meg embertársaihoz; valami gyanúról esik szó, amit ő legszívesebben megsemmisítene.

100.

38276 1727 máj 2.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locumtenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono gratiosissimo colendmo

P Tokay Agriam PESTINI

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Praevia humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissima commendatione.

Alázatoson édes méltóságos Glis uram akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Pestről 22 Applis nékem írt méltóságos úri levelét Excellentiádnak szerzetesi mély alázatossággal vettem, és abból Excellentiád tudósítását, hogy Tót Falu iránt vigyázással lennénk, hálaadó szép köszönettel értem. Kihez képest a documentumokért Nagybányára elküldöttem, *és ha Nyiczki uram Atyánk temetésire nem kellene men-*

nem, magam fel viszem vala; ettől s több akadályoktól impediáltatván [1], Pr. Lenkes Atyám fogja producálni [2]. Nem tudom meg gondolni, mivel formálhatnának praetensiot [3], mert világra születések előtt sok esztendőkkel, még a Sz. Királyok idejében volt ez a Fundatio pro refrigerio animae Fundatoris [4], soha Calvinista ecclesiára, avagy Scholára nem applicáltatott, [5], hanem *az ispitálybéli szegények belőle táplálttattak, míg a mostoha időkben a város bírta is.* Nékünk kellene inkább praetendálnunk [6] mind a nagybányai s Girot Tótfalusi Templomink oltárait, monstrantiáit, kelyheit, egyéb eszközeit, etc.

Régi klastromunknak csak a helyit hadták, a mienken kívül több Klastromokot Templomokkal együtt csak ott Nagybányán funditus evertálták [7], a Sz. János Templomából Tanács házat, részéből tömlecz házat csenáltak, ma is abban járnak, s foglyok abban tartatnak. Csak a mostan el múlt háborúban miképen mortificáltak [8], hogy károsítottak, mint persequáltak [9] minket és minnyájon Catholicusokat, sok árkosokra kellene le írni. S hát ha Nagybányárul idébb jőnénk s kezdeném elő számlálni csak ezen a földön tőllök el rontatott, pusztíttatott Aranyasmegyesi, Szatthmári, Berekszászi, Báthori, Debreczeni, Váradi, Miskolczi Templomaink és Klastromjainkat? hány szerzetesink ölettettek meg? Több szerzetesek, egyházi rendek, s Anyaszentegyház injuriáit [10] elégségesen ki írhatya le? még is övék a panasz! Én ugyan Tót Falu iránt annál inkább, hogy mostani felséges urunktól is confirmátiónk vagyon, nem tarthatok.

Abban ha panaszolkodhatnának, hogy a praedicatio hallgatásra egy ideig kénszerítettük őköt; ezt pedig azért cselekedtük, *hogy praedicátorok ott nem lévén, ne élnének barom módra, hanem hallgatnák az Isten igéjét.* Sz. misének hallgatására soha nem erőltettük, hanem midőn a mise vége felé volt, akkor harangoztak praedicatióra, melyre a ki vakmerőségből nem ment? száz, két száz sendelyt, többet keveseb-

bet értékihez képest kellett venni, mert a Templomot éppen el pusztulni engedték, úgy hogy a padlása el rothadván, le szakadozott, a kő falak is omlásra indultak; erre kellett valamı keveset contribuálni az Isten igéjét restcségből el mulatóknak. De Isten jó voltából mi azt bé fedettük /.noha nékik kellett volna végben vinni./ s vélek vesződni meg untuk, azért, ha jól jut eszemben, lehet két esztendeje, hogy szabad akaratyokra hadtuk. Praedicatiót is a ki akar, csak a hallgat;

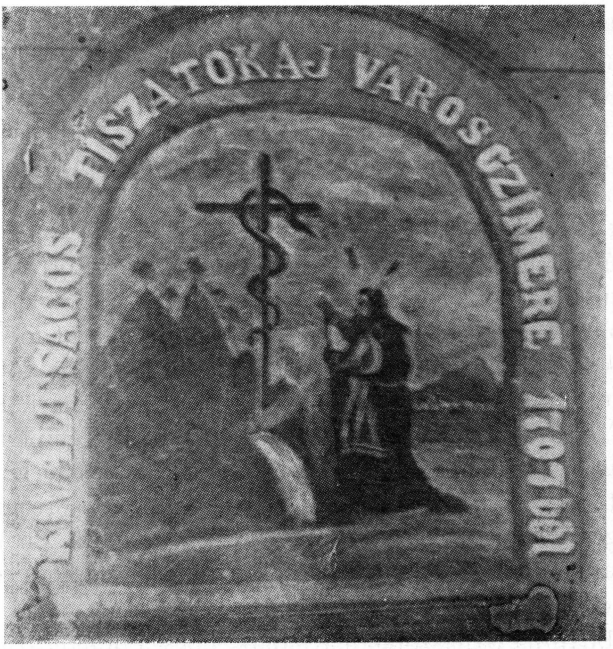

« *Kiváltságos Tiszatokaj város czímere* 1707-*ből* »: *Mózes és a rézkígyó* (*Béres Béla tokaji plébános gyűjteményéből*)

itt sincs semmi injuriájok, mert mind egy mind más képen jovokat akartuk.

Többekkel Excellentiádot nem merem terhelni, hanem alázatoson azt jelentem, hogy Nyitrai Vicárius Uram eő nga méltóztatott informálni, hogy most Pesten Itílő Mester Kapi Gábor uram előtt kellene Viszocsányi uram pium legatuma [11] iránt magunkot insinuálnunk [12]; mivel eő kegyelme előtt akarja Brogyászi uram az maga dolgát folytatni. Írt is ugyan T. Pater Provinciális Atyám uram meg nevezett Itílő mester uramnak, de többet használna Excellentiád recommendátiója.

Kérem is nagy alázatossággal Excellentiádot, méltóztassék patrocinálni, hogy Excellentiád kegyes assistentiájából el kezdett munkánkot continuálhassuk, melyért Isten Excellentiádot meg áldgya. Mi is méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatjuk. Quibus me Seraphicumque Ordinem nostrum ulteriori clementi Gratiae et Protectioni perpetuo fovendum humillime commendans emorior.

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae
Bathor 1727 Die 2 maij

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A súlyos sérelmek türelmes elviselése, de ugyanakkor a kölcsönös vallásszabadság igénylése meg tisztelete jellemzi Kelemen Didáknak e levelét.

---

[1] gátolva [2] beszerezni [3] előjogot [4] alapítvány az alapító lelkiüdvéért [5] templomra vagy iskolára nem használták [6] igényelnünk, követelnünk [7] alapjaiból felforgatták [8] sanyargattak [9] üldöztek [10] sérelmeit, jogtalanságait [11] jámbor hagyatéka [12] magunkra terelni a figyelmet

38277 1727

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Károly:

Excellentissime ac Illustrissime Dne Comes Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendissime!

Alázatoson érdemem felett való Bizodalmas Nagy Jó Patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy a mint nagy örömmel értettem Excellentiádnak Istennek sz. áldásából szerencsés érkezésit ... udvarlására, de lovacskáinkból... fogytunk, ...másoktul nehezen mostani dolog időn kaphatunk, *a Sz. ünnepünk is Istennek jóvoltából immineál, a mint is 2-da Augusti lesz* s addig immár nem érkezhetem, hanem azon Sz. Devotióra Isten Neve Dicsiretinek terjedésiért, az ajtatosság öregbítésiért, az Híveknek jó Példa adásáért, az tellyes Sz. Búcsúnak elnyerésiért, hogy Excellentiád magát meg alázni, Méltóságos Kedves Úri Praesentiájával azon Sz. Devotiót Condecorálni, s el jőni méltóztassék, alázatoson kérem.

Melly Isten Dicsőségéért való fáratságát ő Sz. Fölsége meg jutalmaztattya. Mi is méltatlan imácságinkkal meghálálni el nem mulattyuk, amint szívesen, Ist. ő Sz. Fölsége meg adván érnünk, el várjuk. Addig is me et Sacrum Ord. Consuetis benignis Gratiis et Favoribus humillime recommendans permaneo

Excellmae ac Illmae Dnis Vrae

Bátor, 30 Julij 1727 Perpetuo devinctissimus infimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen mp

A szöveg nem az ő kezeírása, de az aláírás meg címzés igen. – Az istentisztelet nyilvános és közösségi jellegét, fontosságát e meghívókkal állandóan hirdette.

190

102.

38279 1727

Perilli ac Generoso Dno Dno Georgio Horváth Excellentissimi ac Illmi Dni Comitis Alexandri Károlyi etc. Universorum Bonorum Praefecto Dno et Patrono Gratiosissimo colendmo

Károly:

Perillis ac Generose Dne Dne et patrone Gratiosissime colendme!

Bizadalmas nagy jó patronus uramnak édes Praefectus uramnak levelit böcsülettel vettem, melyből M. Generális érdemünk felett való nagy jó patronus Urunk eő Excellentiája szerencsés érkezését örömmel értem; hála az Úr Istennek, hogy eő Szentfelsége ingyen való Szent kegyelme által meg tartotta s kévánt egésségben visszahozta.

Sz. Donát Mártyr tiszteletire Praedikátióval szívesen, Istennek eő Szentfelséginek Szent segedelmivel s ingyen való Szent kegyelmivel készültem volna, de már arra nincsen üdő; mert jött a levél s ha alkalmatosságot kaphatnék, mingyárt, Istennek segélcségivel, kellene indulni, azért erről alázatoson követem magam; mindazátal, Isten eő Szentfelsége azt adván érnem, el menni, ha csak alkalmatosságot szerezhetek, igyekezem.

Melyről midőn alázatoson bizadalmas nagy jó uramat informálnám, me consuetis Gratiis et Favoribus humillime commendans permaneo

Perillis ac Gen. Dnis V.

Bátor 5 Augusti 1727

Humillimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: *ha telljességgel senki praedikátióra nem készült volna? valami kis exhortátiócskát Istennek sz. áldásával tészek.*

Kelemen Didák ekkor már érett, neves szónok volt, és ő mégis mentegeti magát a készületlenségével, csak más hiányában vállalva a Szent Donát napi beszédet (aug. 7).

103.

38282 1727 aug. 10.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

A Tekintetes Nemes Vármegyének restauratiójára [1], nagy örömmel értem, hogy sok foglalatossági között is bé jőni s magát meg alázni, az Úr Isten eő Szentfelsége azt adván érni, szándékozik Excellentiád.

Kérem is alázatoson, hogy az Úr Isten eő Szent Felsége Szent Nevének nagyobb terjedésiért, az ő Szent Fia Drága Szent vérével nyert Anyaszentegyházának előmeneteliért fáratcságát ne sajnálja Excellentiád, mivel az Úr Isten eő Szentfelsége ingyen való Szent Kegyelméből ezen földön / kiváltképen/ Anyaszentegyháza oszlopává kegyelmesen rendelte.

S nemcsak mi, hanem Méltóságos praelátusaink is *ennek Apostolának ismerik*; azért mint maga T. Vármegyéiben az Úr Isten szent malasztyával munkálkodik, hogy ha nem mindenestől legalább tiszteit/: kik által az igaz üdvözülendő Hit nagyobban terjedhessen:/ az Anyaszentegyház fiai közül tehesse. Itt is méltóságos praesentiája az Úr Istennek Szent áldásával sokat használhat; azért kérem, tovább is méltóztassék Excellentiád az Úr Isten Szent Neve dicsőséginek terjedésiért magát meg alázni. Megjutalmaztatja eő Szentfelsége

ebbéli buzgóságát és fáradozását. Hozza az Úr Isten Excellentiádot szerencsésen.

Addig is me et Sacrum Ordinem consuetis benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bakta 10 Augusti 1727

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] gyűlésére

104.

38284 Bator 1. 8bris 1727.

Illustrissimo Dno Comiti Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Cottus Szatmáriensis Supremo Perpetuo Comiti etc. Dno ac Patrono Gratiosissimo Colendissimo

Ólcsva.

Illustrissime Dne Supreme Comes Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Szent Felsége az immineáló Dücsősséges Szent Patronusának Napját szerzencsésen kívánt jó egésségben érni, lelki, testi vigasztalással ünnepleni; Ist. Sz. Nevének Dücsősségire, az Anya–Sz. Egyház terjedésire, sok szegény szűkölködő Szerzetesek örömire, nékünk kiváltképpen való szerencsénkre, Istennek Szent kegyelme által sok érdemek gyűjtésivel, vótuma szerint több számos esztendőkben szentelni, nyomdokát követni segítse, s végre Sz. Országában részesülni engedgye, hogy Dicsőséges Áldott Szent Nevét Véle, s a több Boldog Lelkekkel együtt örökké dicsírhesse, szívesen kívánom.

Ezüstöm s aranyam, tartozó örökös káplányságom Contestatiójának[1] *jeléül, ezen Sz. Napon hogy Nagyságodnak, érde-*

mem felett kiváltképpen való Bizodalmas Patronus jó Méltóságos Gróff Uramnak offerálhassak [2], *nincsen, hanem a mi vagyon, a mi Nagyságod előtt ezeknél kedvesebb, örömest adom azon napi minnyájunk méltatlan devotióját* [3], *mind Páterekneк Sz. Miséit, mind Frátereknek imádságit az Úr Isten ő Sz. Felséginek Nagyságodért ajánlyuk.* Melly Sz. Napra Méltóságos Gróffné Bizodalmas nagy jó Pátronánkkal az Aszszonynyal ő Ngával, Mltsgos Házához tartozandó Úri Compániájával Nagyságodat alázatoson invitálom s kérem is, hogy azon Sz. Napot, mely lészen 4 hujus, nagyobb ájtatosságnak okáért maga Mltsgos Praesentiájával condecorálni méltóztassék.

Addig is me, et Sacrum Ordinem ulterioribus Consuetis Gratiis ac Favoribus humillime recommendans maneo

Illmae Dnis Vrae

Devinctissimus inflmus Servus
et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Valamely keves halacskát méltóztatnék méltóságos Gróff uram akkorra küldeni, alázatos köszönettel vennők.

Károlyi Ferenchez küldött levelét és borítékát idegen kéz írta, míg a halkérést saját maga, nevével látva el az egész levelet.

---

[1] bizonyításának [2] felajánlhassuk [3] ájtatosságát

105.

38281 1727

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Gli Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

Gyarmatth:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy Patronus Urunk akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy jóllehet *szegény árva gyermekecskék ruházatocskájokra egy néhány Forintocskára lett volna szükségünk*, s ezért mind Excellentiádnak s a T.N. Vármegyének kénszeríttettem alázatos és terhes instantiámmal alkalmatlankodni, de meg gondolván, melly nagy inséget sírás rívással s talám átokkal az szegénység fizeti; értvén Perceptor Uram eő kegyelmitől is, valamit a Ttes N. Vármegye méltóztatnék is resolválni [1], most semmit nem adhatna, és ezután is/.a mint jelenté eő kegyelme./ olly hamar reménségünk hozzá nem lehetne: azért ezen alázatos instantiámot jobb üdőkre, midőn a T.N. Vármegyének illy súlyos terheltetése nem leszen, halasztám.

És így az Úr Istennek Szent Segedelmivel vissza menni szándékozom s ha valamit Excellentiád méltóztatik parancsolni, alázatoson elvárom; s hogy eddig itt is sok dolgai között Excellentiádnak nem udvarolhaték, alázatoson Excellentiádot követem /: Excellentiád Istennek jó voltából szerencsés érkeztét hallván:/.

Azonban édes M. Glis Uram, a mint tegnap *ezen böcsületes Gyenge János Uramot, amint tegnap úgy tovább alázatoson Excellentiád kegyes patrociniumában recommendálom* / az Úr Istennek eő Szentfelséginek ingyen való Szent Kegyelme által feleségivel együtt tért meg/; ismeri az Úr Provinciális Commissárius uram, úgy Irinyi uram: jó szolgálatra való Legény. A másikat Szabó Bálint Uramat talám Szolga Bíró Uram egyre másra alkalmaztathatya, és azért Excellentiádot nem kévánom terhelni. *Hanem alázatoson kérem, ha Bárczi urammal sok foglalatossági között nem érkezett beszélni? méltóztassék írni, mert amint értem, szintén in praecinctu* [2] *vagyon.*

Hogy többekkel unalmas ne legyek, me et Sacrum Ordi-

nem consuetis Benignis Gratiis et Favoribus Excellentissimae Dnis Vestrae humillime[1] commendans maneo.

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae
Gyarmath Die 4 Xbris 1727

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Isten Szolgája felebaráti szeretetének leggyöngédebb megnyilatkozása a «szegény árva gyermekecskék» felkarolására, de ugyanúgy mély fájdalma is a remélt támogatás elmaradása miatt. Se szeri, se száma a megérdemelt beajánlásoknak, higgadt megfontolás szerint.

---

[1] elhatározni, megszavazni [2] bajban

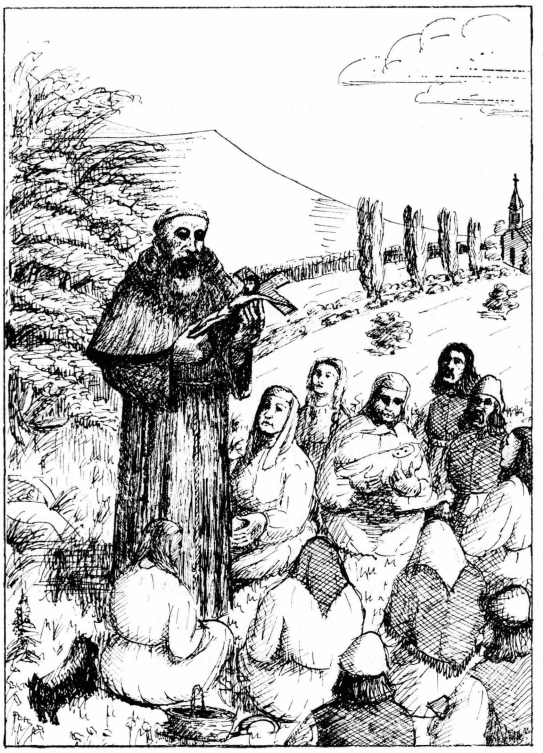

Vándor igehirdető a török uralom utáni Magyarországon (Klembala Géza rajza, Budapest).

1728

8 levél + 1 levéltöredék (106-114)

106.

38286 1728 január 30.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Consiliario Intimo Generali Cavalleriae Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc: Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo
p Tokay Posony:

Excellentissime ac Illme Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Alázatoson érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarom édes méltóságos Generális uram Excellentiádnak jelenteni, hogy *Szegeden való, az Úr Isten eő Szentfelsége Szent teczéséből meg maradásunk, Szent Áldásából való gyarapodásunkot annyira azon N. Város kéványa, hogy maga Notáriusát expediálván* [1], *ezért az Felséges Cancellárián alázatoson instált és valamely Fundátiót is, három páterre valót, representált.* S azt írja T. Pr. Secretarius Pr. Modestus Atyám Bécsből, hogy az Felséges Cancellária 14 praesentis [2] az Felséges Regium Consiliumnak decrétumot [3] küldött volna pro informatione [4], hogy de necessitate et impedimentis, prouti ratio Status exigit [5], informatiót adna.

Szükség a szerzetesek szolgálatjára nagy vagyon: mind ott az Felsővároson, mind az T. nemes Vármegyében, az mind Excellentiád előtt bővön constál [6]. Mert, Istennek Szent neve dicsírtessék örökké érette, az Kálvinista faluban is bővön tanál-

tatnak pápisták; s nem mindenütt lehetnek plébánusok, azért ottan Istennek ingyen való sz. kegyelmiből messis magna, operarij pauci [7]. Azért mind a szegény szűkölködő pápisták Consolatiójára [8], mind az eretnekségnek az Úr Istennek eő Szent Segedelme által oktatására szükséges a szerzeteseknek szaporodása. Impedimentum semmi nincs, mert Istennek hála, ott bőv a kenyér. *T. páter Piarista atyám uraimék Superiora azt mondá, hogy ha húszan lennénk is s a városból ki nem men-*

Szeged: a Kelemen Didáknak köszönhető felsővárosi plébánia.

nénk is? böcsülettel el-élhetnénk. A várnak is semmi impedimentumára nem vagyunk.

Baktán méltóztatott vala Excellentiád némely rátiokot [9] elő hozni, hogy mi okból az koldusokat nem akarják hogy szaporodgyanak: valaki adta ezt a tanácsot? Nem értette jó formán Magyar országban az Úr Isten eő Szentfelsége Szent Áldásából élő kolduló szerzetesek [10] dolgát. Mert az portiót fizető Szegénység nem ad ezeknek pénzt; egész vármegyét

be járunk is, nem ad a szegénység csak egy két Máriást, itt kivált képen csak egy Poltrát vagy kissebik Babkát is. Hanem búzácskát, gabonácskát, eledelekre valót, a kit az Úr Istennek ingyen való Szent jóvoltából maga szűkölködése s az aerárium csonkulása nélkül adhat.

Sőt inkább az illyen szerzetesek a szegénséget segéltik, hogy portiójáť fizethesse. Mert ők, szegények, hadi tisztektől, egyházi, nemesi, úri rendektől az melly alamisnát az Úr Istennek Szent Segedelmiből koldulnak, azt a Szegénységnek adgyák. Építtetnek fáért, kőért, mészért, deszkáért, sendelyért, egy kapa vágásért, húsért, egyebekért pénzt adnak. Ha többekről nem szólunk, csak ez a mi szegény Residentiánk is egynéhány száz forintokot az Úr Istennek ingyen való Szent Áldásából /: áldassék dicsőséges szent Neve mindenektől örökké érette:/ ád a szegénységnek. Magok mondgyák, hogy sokszor nem tudnának hova lenni, ha innen pinzt nem kapnának; azt pedig ollyanok adgyák az Úr Istennek Szent rendelésiből, akik portiót nem fizetnek, és így a kolduló Szerzetesek nem eő Felsége aeráriumának csonkulására, hanem gyarapodására s nevekedésire vadnak.

Ezt kellene valamiképen az Felséges Cancelláriával meg értetni, hogy *épül ott a környékbeli szegénység, ahová az Úr Istennek Szent kegyelme által Szerzetesek telepednek. Mert ezek az Uraktól koldulnak s a szegényeknek adgyák.* Hogy ezt meg értvén, az Úr Isten Szent Neve dicsiretinek terjedése, s sok szegény szűkölködő lelkeknek segéltése, s az Anya Szentegyháznak előmenetele az ellenkező ok miatt, a kolduló Szerzeteseknek nem gyarapodhatása miatt ne gátoltatnék.

El hiszem, az Felséges Consilium az Ttes Nemes Csongrád vármegye tiszteitől veszen informátiót. Kire való nézve alázatoson Excellentiádot kérem, méltóztassék említett tiszt uraiméknak recommendálni, hogy ezen alázatoson accludált punctumok [11] szerint jó informátiót méltóztassanak adni. Hogy az Felséges Consiliumnál hathatósan recommendálni, hogy az

Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által ne csak maradhassunk, hanem ottan, ha az Úr Istennek eő Szentfelséginek úgy teczik, örökösödhessünk. Miskolcz iránt semmit most nem érthetek, nem terhelem most többekkel Excellentiádot. Reménlem, amint az új esztendőt appreczáló[12] együgyű levelemben szalonnácska s holmi leguminácska iránt alázatoson Excellentiádnak instáltam vala, kegyes Grátiájából leszen praefectus Uramnak parancsolatja. Mely kegyes jótéteminyit, s Szent Szerzetünkhöz mutatandó Grátiájit, patrociniumit Excellentiádnak méltatlan imácságinkkal meg hálálni el nem mulatjuk.

Ugyan azon levelemben alázatoson kértem vala Excellentiádot, hogy ha nem egész ecsedi Dominiumot is, az Aspermont részt méltóztassék az Úr Istennek Szent Segedelmiből másnak ne engedni; most is kérem. Az Úr Isten eő Szentfelsége érette meg áldgya Excellentiádat. M. Maradékira nézve is kár volna másnak engedni.

His me et Sacrum Ordinem consuetis benignis Gratiis et Favoribus Exc. ac Illmae Dnis Vestrae humillime Commendans maneo

Excellmae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 30 Januarij 1728

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A Szegedre jutás előkészítése sok fáradsággal járt, azonban a belátás és bölcsesség, pártfogás és kegyelem felismertette a koldulórend erkölcsi meg társadalmi előnyét.

---

[1] kiküldve, megbízva [2] jelen hó 14-én [3] Királyi Tanácsának határozatot [4] tájékoztatásért [5] a szükségről és akadályokról, amint az állam érdeke megkívánja [6] nyilvánvaló [7] sok az aratnivaló, kevés a munkás [8] vigasztalására [9] okot, megfontolást, nehézséget [10] domonkosok, ferencesek, szerviták [11] említett, felsorolt pontok [12] köszöntő

107.

38292 1728 apr. 4.

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Comiti Dno Alexandro Károlyi De Nagy Károly Sacrmae Caesareae Regiaeque Mttis Intimo Consiliario Cavalleriae Colonello, Inclyti Cottus Szathmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. etc. Dno Patrono Gratiosissimo Colendisso

Posonij

Excellentissime, ac Illustrissime Dne Comes, Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Amint szomorúan hallottam Excellentiád egésségének változását, úgy *szívesen kívánom, ha Istennek ő Sz. Felségének úgy tetczik, előbbeni jó egésségére való viszsza térésit, hogy az áldott Húsvéti Sz. Napokat több következendőkkel együtt menynyei ajándékok részesülésivel,* Isten Sz. akarattyának telyesítéssivel, votuma szerint Sz. Nevének dicsiretire, *az Anya-Sz. Egyház előmenetelére, Hazánk, s Nemzetünk örömére,* nékünk s több szegény Szerzeteseknek szerencséjére el tölteni Excellentiádnak engedgye, vigyázó kegyes őrzésiben tarcsa, szerencsétlen esetektől oltamazza, minden üdvösséges jókban gyarapítsa, s végre Sz. országában részessé tegye, boldogítsa, szívesen kívánom, és az Úr Istent azon kérni méltatlan imádságimban, hozzám tartozandókkal együtt el nem mulatom.

Amint is me, et Seraphicum Ordinem nostrum ulteriori Benignae Gratiae, Protectioni, et Favori humillime recommendans emorior

Excellentissae ac Illustrissae Dnis Vrae

Bátor 4 Aprilis 1728.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Böcsületes Szerzetes pátereim a Szent ünnepek alkalmatossággal mind Istennek Szent Áldásával missiókra ki oszolván,

hogy később érkeztem az apprecátióval[1], alázatoson Excellentiádot követem.

Más írással a levél és boríték, míg az aláírás és az utóirat Kelemen Didákéval.

---

[1] jókívánsággal

108.

38287 1728 apr. 10.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis actuali Intimo Consiliario Generali Cavaleriae Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti Dno et patrono Gratiosissimo Colendmo
p Tokay Posonij

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson akarám édes méltóságos Generális uram Excellentiádnak jelenteni, hogy két rendbéli méltóságos Kedves Úri leveleit szerzetesi mély alázatossággal el vettem; melyekből *amint változó egésségit s súlyos betegségit értettem, kévánván, hogy az édes Isten eő Szentfelsége, ha eő Szentfelséginek úgy teczik, előbbeni kévánt jó egésségivel áldgya meg,* és Szent Nevének dicsiretire s nekünk szerencsénkre sok számos esztendőkig éltesse s minden üdvösséges jókkal áldgya meg.

Úgy súlyos dolgai, s fájdalmi között is, hogy mi rólunk nem csak el nem feletkezni, hanem az Úr Istennek eő Szentfelséginek Szent segedelme által hathatóson az Felséges Regium Consiliumnál recommendálni, s azzal az Felséges Cancellárián recommendáltatni méltóztatott. Mely Kegyes Gratiáját Excellentiádnak meg nem tudom köszönni; hanem az Úr Isten eő Szentfelsége fizesse mind ez életben minden

lelki testi áldásival, mind ez árnyék élet után mennyei boldogsággal. Quibus me et Sacrum Ordinem ulteriori Gratiae ac protectioni Excellentissimae Dnis Vestrae humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 10 Applis 1728

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Pazogyászi Uram csak el hallgata az Istenben boldogul ki múlt Viszocsány Uram Testamentumával; *bár csak valamicskét ad vala a jámbor, hogy az Úr Istennek eő Szentfelséginek ingyen való Szent Kegyelme s segélcsége által valami építéshez kezdhetnénk.*

109.

38290 1728

Perillustri ac Generoso Dno Dno Georgio Horvát Excellentissimi ac Illustrissimi Dni Comitis Alexandri Károlyi de Nagy Károly Universorum Bonorum Praefecto, etc. Dno, et Patrono Gratiosissimo, Collendissimo
N. Károly.

Perillis ac Generose Dne Praefecte Dne et Patrone Gratiosissime!

Alázatoson bizadalmas Nagy jó Patronus Uramnak akarám édes Praefectus Úr jelenteni Kegyelmednek, hogy *Páhiban lakó Ambrus István nevű szegény Atyámfia öcsém* Borbély Jósef Uramnak borait árulván, mivel az falusi korcsmák folyása szerint hitelben kellett ki adni, nagyobb részit szegénységtől be nem szedhette még mind az árát, azért húsz avagy talám valamivel több Forintokkal maradott adossá;

s otthon nem lévén, említett Borbély Jósef Uram marháit el hajtotta. Nem volt olly csalárd avagy el szökő ember, bár ne hirtelenkedett volna. *Kérem azért alázatoson*, édes Praefectus uram Kegyelmedet, méltóztasson parancsolni, *hogy míg azon kevés adósságot az Úr Isten Szent segedelmiből meg szerezheti is, marháit vissza adni, ha azt nem akarná cselekedni, jó gondgyokot viseltetni s valamiképen ne distrahálná*[1], *hogy szegény Atyámfia kárt bennek ne valyon.*

Alázatoson követvén ebbéli bátorságos alkalmatlankodásomról, me et Residentiam consuetis Gratiis et Favoribus humillime Commendans maneo

Perillis ac Grosae Dnis Vestrae

Bator 19 Applis 1728

Humillimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél borítékát más kéz írta.
P. Didák Horváth György jószágkormányzónál alázatosan közbenjár, hogy a vétek nélkül bajbajutott « szegény Atyámfia » még több kárt ne valljon.

[1] ne odázná el

110.

38291 1728 apr. 24.

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Scrmae Caesareae Raeque Mttis Intimo Consiliario Cavalleriae Colonello, Inclyti Comitatus Szathmariensis Perpetuo Supremo Comiti, etc. etc. Dno Dno Patrono, et Fundatori Gratiosissimo Colendissimo
Posonij

Alázatoson akarom Excellentiádnak jelenteni, hogy Károlybul nékem írott M. levelét alázatossággal vettem. Hogy akkori sietö úttyában is rólam méltatlan szolgájárul el nem

feletkezett, *s Szegedi, Miskolczi Sz. Szerzetünk dolgairól méltóztatott informálni, alázatoson köszönöm. S tovább is alázatoson recommendálom, e béli kegyes Patrociniumát mutatni méltóztassék Excellentiád.* Én is meg hallván Excellentiád örvendetes haza jövetelét Istennek Sz. áldásával, által mentem volt, de későn találtam menni. *Ami csekélly Praedikációmat illeti, már Istennek Sz. áldásával az első részét, úgy mint Advent első Vasárnaptól fogva, Húsvét első Vasárnapig rendbe szedvén, eperjesi becsületes Páterektül el küldöttem, hogy Kassán ki nyomtattassák.*

In reliquo me, et Sacrum Ordinem Consuetis Benignis Gratijs, et Favoribus humillime recommendans emorior Excellentissimae ac Illmae Dnis Vrae

Bator 24. Apr. 1728

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél szövegét meg címzését más írta meg, az aláírás Kelemen Didáké.

A nagyjelentőségű prédikációs könyvet Takáts Sándor piarista tudós, Kelemen Didák életrajzírója, így méltatja: «A nagyobb városokban elmondott beszédeinek hatása és sikere arra bírta, hogy egy nagyobb szentbeszédgyűjteményt bocsásson a nyilvánosságra. Az első kötet már 1728-ban készen állott. A nyomtatási költségeket Koháry István országbíró fedezte; azért van a munka első kötete neki ajánlva. 1729-ben Búza Fejek cím alatt már kikerült a sajtó alól. Az előszóban – Kohárynak intézve szavait – a világi dicsőség és a hiú dicséretek üresség éről és csekély értékéről beszél. Nem dicsvágyból és önzésből kell a jót cselekednünk, hanem önmagáért, Isten dicsőségére. Az olvasóhoz intézett sorokban rendkívüli alázatos és szerény hangon ajánlja prédikációit. «*Ezen tőlem egybeszedegetett Búza Fejeket eleibe teszem a keresztény olvasónak, bízván, hogy azokat soványságok miatt meg nem veti... megemlékezvén arról, hogy nincs oly sovány kert, amelyben valami hasznos fű nem találtatnék, nincsen is oly rossz könyv, mely-*

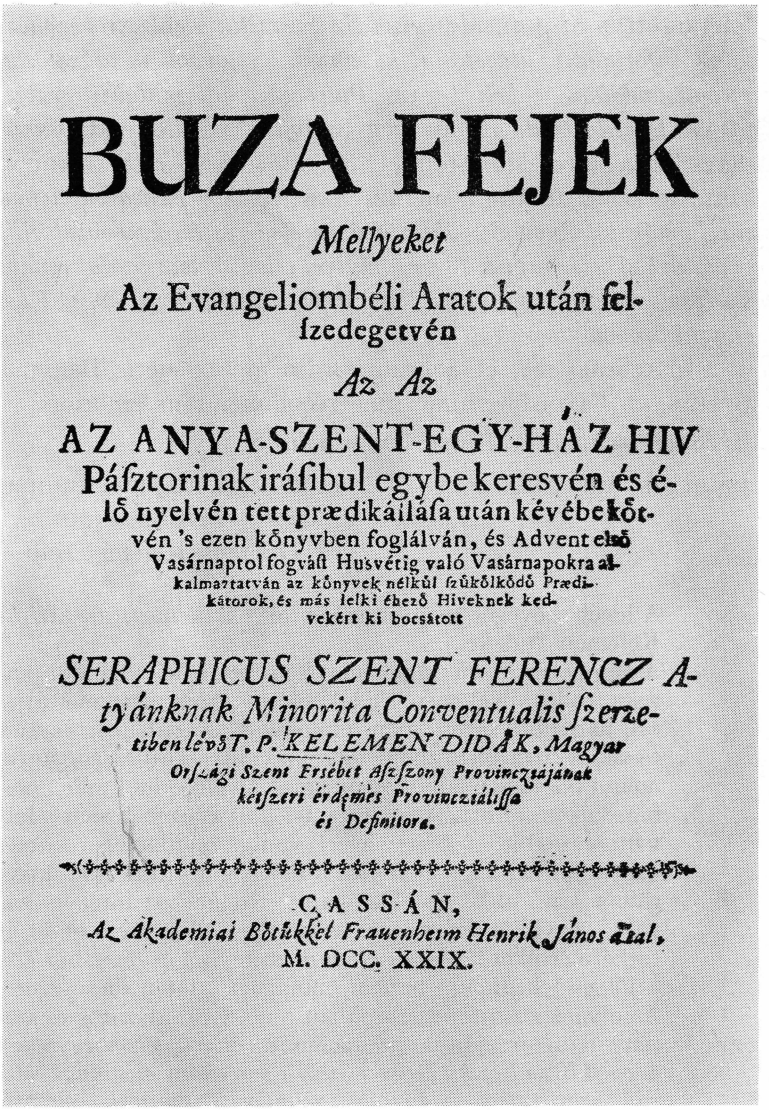

BUZA FEJEK

Mellyeket

Az Evangeliombéli Aratok után fel-
ſzedegetvén

Az Az

AZ ANYA-SZENT-EGY-HÁZ HIV
Páſztorinak iráſibul egybe keresvén és é-
lő nyelvén tett prædikáiláſa után kévébe kőt-
vén 's ezen könyvben foglálván, és Advent első
Vaſárnaptol fogváſt Husvétig való Vaſárnapokra al-
kalmaztatván az könyvek nélkül ſzükölködő Prædi-
kátorok, és más lelki éhező Hiveknek ked-
vekért ki bocsátott

SERAPHICUS SZENT FERENCZ A-
tyánknak Minorita Conventualis ſzerze-
tiben lévő T. P. KELEMEN DIDÁK, Magyar
Orſzági Szent Ersébet Aſzſzony Provinczjának
kétſzeri érdemes Provincziáliſſa
és Definitora.

CASSÁN,
Az Akademiai Betükkel Frauenheim Henrik János által,
M. DCC. XXIX.

P. Kelemen Didák legjelentősebb művének, a «Búza Fejeknek» címlapja, mely 1729*-ben jelent meg nyomtatásban Kassán.*

ből valaki valami jót nem tanulhatna; mert lám a tövisek közt is rózsákat találunk, a sárból is aranyakat szoktunk kimosni! » Kéri az olvasó elnézését «*ügyefogyott, erőtlen és tudatlan állapotában tett* » igyekezetéért.

Beszédeit általában bő olvasottság és szigorú erkölcsi irány jellemzi. Stílusa könnyű, lendületes és magyaros; prédikációival még nyelvészeti szempontból is érdemes volna foglalkozni, mivel sok régi és új szót, számos ritka fordulatot és szerkezetet találhatunk bennök.

Bár könyvét részben térítési szempontból írta, a másvallásúakkal igen keveset foglalkozik, s ha szóba is hozza őket, a legnagyobb szelídséggel teszi ezt. Cáfolgatja ugyan Luther és Kálvin tanait, de e tanok követőit sohasem dorgálja, sohasem hárítja rájuk a visszavonás és romlás vádját ».

111.

Az OL 38291. sz. Kelemen–levélnek (1728. április 24) borítékja és az OL 38292. sz. levelének (1728. április 4) szövege között, ugyanavval az írással, mint a két jelzett levélé, a minoritarend szegedi letelepedésének lelkipásztori fontosságáról ez a töredék található, több mint valószínű, az OL 38291. sz. levél (1728. ápr. 24) tartozékaként:

Pro 1–mo: A Város argumentumát confirmálni; *quoad necessitatem* [1], *mivel a felső váras sine Pastore Spirituali* [2] *vagyon*; kiváltképpen gyakorta árvizes lévén, egészen körül veszi a víz az felső várast, úgy annyira, hogy sine periculo vitae [3] egy felé sem mehetnek. A Pr. Franciscánusok azon felső várastól igen meszsze vadnak, a Pr. Piaristák pedig qua Parochi [4] a palánkban étszakának idején bérekesztetnek, és így a felső város absque Consolatione [5] vagyon.

Pro 2–do: *A nemes Vármegyében nincsen több /:úgy vélem:/ három vagy négy Parochusnál, ez pedig mit vihet véghez olly nagy Pusztában.* Pápisták pedig felesen vadnak, Nemesek,

és szegény mezei Pásztorok, qui ob defectum operariorum in perniciosa animarum suarumque plurimi degenerent [6].

---

[1] a szükséget tekintve [2] lelkipásztor nélkül [3] életveszedelem nélkül [4] mint Plébánosok [5] lelkivigasz nélkül [6] akik közül a lelkipásztorok hiánya miatt számosan lelki veszedelemben élnek

112.

38285 1728

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

P Tokay Posony:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne et Patrone Fundator Gratiosissime Colendme!

Szomorúvan értettük vala az el mult napokban Károlyban való Excellentiádnak valamely kár vallását. *Kiért dicsőséges Páduai Szent Antalhoz kevés devotiót* [9] *s méltatlan imácságunkban az Úr Isten eő Szent Felségit, hogy az említett nagy érdemű Szentnek esedezésiért Szent irgalmasságából meg fordítaná, kérni igyekeztünk, Sz. misét is mondottunk.* Úgy hallom, az Úr Istennek szent neve áldassék örökké érette, immár nagyobb része meg került, a többit is Isten eő Szentfelsége vissza téríti. Nem tudhatom, ha ki tanulhaták-e, ki dolga? mindazonáltal, ha ki tudódnék? *már is előre Excellentiádot kérem, nem az ollyannak rosszaságát nézvén, hanem azt gondolván, hogy olly irgalmas Atyának/.ha méltatlanok is./ fiai vagyunk, aki irgalmasságot inkább mint sem áldozatot is kéván mitőlünk s azt ígíri, hogy az irgalmasok irgalmasságot nyernek, méltóztassék Excellentiád irgalmason cselekedni, s meg engedni.*

Amit pedig én immár régtől–fogva Excellentiádnak jelenteni akartam, de mind csak halasztottam, egyikért azért hogy az illyen dologban nem örömest magamot avatom, mert inkább is illik nekünk effélét nem javasolni, s másikért mert mind hirdették, hogy ennélkül is meg esnék: mind azáltal tovább immár halasztani nem akarám, *hanem én Excellentiádnak a Szent Házasságot javasolom.* Elsőbben azért, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége Szent irgalmasságából még több maradékokkal s kedves magzatokkal Excellentiádot meg áldhatya, kik által az Úr Istennek eő Szentfelséginek ingyen való Szent Kegyelme által az ő dicsőséges Szent Neve dicsőíttethetik s az Anya Szent Egyház terjedhet. Nem kell arra nézni, hogy szép onokákkal az Úr Isten eő Szentfelsége meg áldotta Excellentiádot, azokra is gondgya leszen eő Szentfelséginek. Másodszor azért, mert jóllehet tudgyam, hogy az Isteni félelem úgy meg gyükerezett Excellentiád szívében, hogy ezer halálokra is készebb lenne, ha lehetséges volna, menni, *hogy sem annyi jovaival szerető édes mennyei Szent Atyát, a mi kegyelmes Istenünköt bűnnel tudva meg bántaná,* mindazáltal hallom, sok világi alkalmatosságokban gyakorta kell forgani Excellentiádnak, azért mint Szent Jób, noha semmi rosszat maga fiai felől nem sajdított; mind azáltal félt, hogy nyájas társalkodásokban valami képen szívikben az Úr Isten ellen ne vétettek volna, minden reggel áldozatot mutatott Istennek érettek. Félek én is, ne adgya az Úr Isten eő Szentfelsége másképen, de talám szívében olykor vétek ütközhetnék, és így valamiképen az édes Isten meg bántódhatnék, ennek el távoztatásáért jovaslom Sz. Pállal: jobb meg házasodni hogysem égni vagy az tartóztatlanságnak periculumában[1] élni.

Ezen két okért jovasolom Excellentiádnak, mert igaz az, hogy az özvegység Isten Szentfelsége előtt kedvesebb az Sz. Házasságnál, ezt inkább is illik nekünk jovasolnunk, de azoknak, akiknek arra vagyon az Úr Isten eő Szentfelségitől ajándékok;

ha pedig a nincsen, jobb a Szent Házassággal szentül élni. Aztot, ha Excellentiád fogadással az özvegységre nem kötelezte magát, én ezt jovaslom; azt is, hogy sokára ne méltóztassék halasztani, hanem egy Isten félő ajtatos alázatos személyt, inkább szeginyt mint gazdagot, a ki méltóságos Gyermekeit meg böcsülje, kártyázni, koczkázni ne tudgyon, magyar legyen, ha ehez a földhöz nem szokott, tőlle ne irtózzon.

Harmadikért azért, hogy a Méltóságos Udvar is mind Isteni félelemben, jobb rendben, nagyobb aitatosságban volna, mert Excellentiád arra nem érkezik, hogy reájok olly szorgalmatoson vigyázhasson. Kire nézve, ha szintén ezen okokkal Excellentiádnál nem használna is méltatlan jovaslásom, *aztot jovallanám, hogy Isten félő, jó, tökéletes erkölcsű, öreg rendű udvari praefectust vagy Kapitányt, a ki a cselédekre vigyázna, a kitől függenének, böcsülnének, a ki káromkodástól, esküvésektől s egyébb helytelenségektől tilalmazná, mikor Excellentiád valahová divertál,*[2] *disciplinát*[3] *ha tartana, méltóztassék tartani.* Mert, az mint Sz. Pál kemény szókkal írja, az embernek az alatta valókra, kivált Házanépire igen szorgalmatos gondot kell viselni, úgy hogy a ki ezt el mulatya, azt írja, hogy hitit meg tagadta s hitetlennél alább való.

Negyedikért azért, hogy látom az Excellentiád posonyi állapotyát, az sincs, kinek ki beszélye magát, egyedül törődik s emészti magát, lenne mégis valami vigasztalására. Ezeket én mint holtig kötelezett méltatlan de igaz szívvel szegény együgyű szolgája s Káplánja jovasolván Excellentiádnak, ha meg tanáltam bátorságos tudatlan írásommal bántani, alázatoson követem Excellentiádot, méltóztassék vétekül ne tulajdonítani.

Szintén ezen órában érkezék Munkácsi János uram hozzánk s jelenté, hogy immár Istennek hála, minden kár meg került, azért édes M. Úr, *Poenitentia ductus*[4] *maga adta meg /.de még nem tudgyák ki volt./, ne üldöztessék. Az Úr Isten eő Szentfelsége ebben is ennyi irgalmasságát mutatta Excellentiád-*

hoz, mutassa Excellentiád is Istenért könyörületességit s engedgye meg neki, akár ki legyen.

His me ulterioribus benignis Gratiis et Favoribus humillime Commendans maneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Bator 2 9bris 1728 Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Néhány rövid utalás a levél lényegére: szinte biztos reménnyel kéri Páduai Sz. Antal segítségét; a lappangó tolvaj számára megbocsájtást sürget az « irgalmas Atyának » nevében; figyelmet fordíttat a fegyelemre jótevője udvarnépénél; neki, lelkipásztori és baráti féltéssel, « Szent Házasságot javasol ». – Természetfeletti okossággal mindent a végcél, Isten felé irányít.

---

[1] veszedelmében [2] eltávozik [3] fegyelmet [4] bűnbánattól vezetve

113.

38289 Bator 6 9bris 1728

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo
p Tokay Posonij

Ad mala iam pridem non inde pectus habes[1]

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy *reménlem, az Úr Istennek Szent Segedelme által, Méltóságos Gróff Egri Pispök jó kegyelmes Praelátus urunk eő Excellentiája*[2] *az miskolczi dolgot már promoveálni méltóztatott.* Azért az Fel-

séges Cancellárián szükséges volna sürgetnünk. Kihez képest kérem alázatoson Excellentiádot, hogy az Cardinális Czincendorff eő Eminentiájának, amely alázatos instantiát Excellentiádnak alázatoson recommendálék, meg adni, és az Felséges Cancellárián is ezen dolgunkot recommendálni méltóztassék.

Az mostani böjtünkre ha Csongrádról valamely halacskát méltóztatnék Excellentiád parancsolni, mert itt telyességgel nem kapunk, alázatos köszönettel vennők. Mivel éppen indul a posta, most többekkel való búsítására nem érkezem Excellentiádnak, hanem his me et Sacrum Ordinem ulteriobus benignis Gratiis et Favoribus humillime commendans maneo

Excellentissimae Dnis V. Indignissimus Capellanus
Fr Kelemen

[1] nem Kelemen Didák írásával [2] Erdődy Antal Gábor

114.

38288 1728 nov. 21.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generalis Campi Marschalli Locum tenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

KÁROLY:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis, Dne clementissime Prone et Fundator iugi veneratione Colendme!

Humillimorum indignissimorumque Religiosorum Servitiorum meorum devinctissimam indefessamque Commendationem.

Szívesen s nagy kévánsággal várjuk vala Excellentiádnak édes méltóságos Generális Uram szerencsés vissza térésinek alkalmatosságával Szegény Residentiánkban való bé jövete-

lit; de hogy olly szerencsések akkor nem leheténk? azon reménlett érdemünk felett való kegyes Grátiáját másszor bizadalmason el várjuk.

Még, édes méltóságos Generális uram, Madár János vissza nem érkezék, hanem a néki szóló Andrási uram levelével a Fr./Excellentiád Istenes gratiájából rendeltetett szekéren / el juta s jelenté, hogy a mint értette: a volna continentiája [1], hogy feljebb említett Madár Jánosnak el kellene innen menni. *Ha Excellentiád akaratyának s méltóságos parancsolatyának ítélhetném? nem merném iránta való instantiámmal Excellentiádot terhelni, mert el hinném, hogy dolgainak hátramaradása nélkül itt mulatása nem lehet.* De mivel kételkedem, s vélem azt, hogy éppen csak az Andrási uram szorgalmatos gazdasága kívánja ezt, praesumáltam [2] /melyről is alázatoson követem/ Excellentiádot nagy alázatossággal requirálni [3] és kérni, ha Excellentiád építtetésinek fogyatkozása nélkül meg eshetik? /:különben nem kévánhatom:/ méltóztassék Excellentiád bár csak a toronynak fel állításáig itt hadni, míg az földön el készíttetett fákat fel vonják s meg állítyák, hogy a télen által a földön ne maradnának. Mindazátal evvel sem kívánok Excellentiádnak alkalmatlankodni, hanem a mint teczik, a szerint méltóztassék tovább is parancsolni; *mihent érthetem Excellentiád akaratyát? fél óráig sem tartóztatom.*

Kegyes örvendetes válaszát Excellentiádnak alázatoson elvárván, melyet méltatlan imácságinkkal meghálálni el nem mulatunk, me et Seraphicum Ordinem nostrum ulteriori Clementi Gratiae et altissimae protectioni Excellentissimae ac Illmae dignitatis Vestrae perpetuo fovendum humillime commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 1728 Die 21 9bris

Devinctissimus indignissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] tartalma [2] bátorkodtam [3] megkeresni

1729

4 levél (115-118)

115.

38295 Bátor 27 January 1729

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokay Cassoviam Posonium:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Örömmel értettem vala édes Méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas Patronus Uram, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége szerencsésen le hozta volt Excellentiadot, de bánattal tapasztalám, hogy alázatos köszöntésihez nem lehete szerencsém. Baktán is midőn hallottam oda való Excellentiádnak szándékozását, harmad napig várakoztam; másodszor mikor mentem, két órával halasztottam el Excellentiádot, azért alázatoson követem, hogy alázatos Szerzetes kötelességemnek nem lehetett meg felelnem. Excellentiád méltóságos kedves úri s alázatoson el vett leveliből értem, hogy valami mi szerzetesünktől Válai Bene Péter uram Armálist váltott volna; éppen meg gondolni sem tudom az mi Szerzetesink közül, kinek kezéhez valaha akadhatott volna

ollyan levél? Mert ha az történt volna? valaki közülünk arról valamit, kivált illy közel való szomszédcságban, hallott volna.

Azért azt ítílem, édes Méltóságos Glis Uram, hogy más rendbéli embernek kellett lenni, s talám erről vette arra útját, vagy idejövő szándékát jelentette, és mi közölünk valónak gondolták lenni. *Bár csak a nevit tudná nyavalyás Bene Péter, nekem, Isten eő Szentfelsége áldgya meg, jó akaróm; magam is egynéhányszor háltam eő kegyelminél, szívesen kévánnánk mind Excellentiád parancsolatyáért s mind eő kegyelmihez való ismeretcségünkért szolgálni, de mindenek felett az Istennek Szent félelmit előttünk viselvén, Felebarátunkot illy tapasztalható kárban hadni nem akarnók.*

Az amit én az többi között Excellentiádnak szóval alázatoson akartam recommendálni, az Ecsedi Dominium! az ki eddig az Isten eő Szentfelsége tiszteletinek nagy gátoltatásával, az Anyaszentegyház előmenetelinek hátra maradásával, lelkek kárával az eretnek kézben tartatik. Fohászkodva nyögünk biradalmok alatt, s óhajtva várjuk az Úr Istennek Szent Irgalmasságát s ezen dominiumnak Catholicus kézre való jutását, hogy mentől hamarább az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelme által láthassuk az Anyaszentegyháznak gyarapodását. Ezen okért leg kiváltképen kérem alázatoson Excellentiádot, az Úr Istennek Szent Segedelme által méltóztassék ezen dolgot accellerálni [1], másként is külső hasznára nézve jobbért nem halasztani, mert ha az el múlt nyáron meg vészi vala Excellentiád, az bor és mák proventussából [2] is lehetett volna szép kölcséget percipiálni [3]; ez nem sokat tészen, ez után is Isten eő Sz. Felsége meg adgya ezeket. De mind inkább az vagyon előttem, hogy valamiképen ezen mostani *eretnek uraink* ki fizetésire magokot ne resolválják! Most hatvan ezeret vittek volt kész pénzül, jóllehet, Istennek hála, M. Gróffné Gyulainé, és a ki nimethez ment! ezen két rész a jószágon nem kap, hanem csak a pénzt kévánják.

Csak külső okból is bánnám, ha illy szomszédcság keze ügyebéli jószágot Excellentiád /:Isten eő Szent Felsége illy jó módot hozzá jutásához mutatván, áldassék dicsőséges Szent neve örökké érette:/ kezéből ki bocsátana.

Sokszor akartam Excellentiádnak azt is említeni, hogy *Erdődön egy szegény özvegy Aszszonytól az Excellentiád szőleje mellett levő szőlőcskéjit meg böcsültetvén, vélném húsz forintokra; s nyavalyásnak*[4] *négy avagy öt forintyát talám eddig sem adták meg.* Annak előtte is mondotta volt nékem, s el jövetelemkor onnat Excellentiád szolgájára bíztam vala, hogy meg említette volna Excellentiádnak; úgy hiszem, el hallgatta: mert más esztendőben az kápolna fel szentelése alkalmatosságával ugyan ott voltam szálva, de akkor sem contentáltatott volt. Mondottam volt neki, hogy maga mennyen elejbe, midőn Excellentiádot Isten eő Szentfelsége oda viszi s beszélye meg; nem tudom, cselekedte-é vagy sem. Azért alázatoson kévántam Excellentiádnak megemlíteni.

Egyebekkel, melyekről szóval akartam alázatoson Excellentiádnak emlékezni, most terhelni nem akarom, hanem *kívánom, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége Szent teczése szerint való üdvösséges Szent élettel áldgya meg, vezérelye Szent Lelke által arra, a mi eő Szentfelsége előtt leg kedvesebb s üdvösségesebb; szerencsésen éltesse, Istenes szándékiban boldogícsa, hogy itt ez életben mindenekben Szent akaratját /:parancsolatit:/ Szent Kegyelme által bé töltvén, az élet után Szent országában végnélkül az Szentek társaságában örvendezhessen.* Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél befejező része a legjobb kívánság, amit csak másoknak kifejezhetünk, a legtökéletesebb áldás, amit Istentől mindnyájan kaphatunk!

---

[1] sürgetni [2] bevételéből [3] felvenni [4] boldogtalannak, akinek húsz forintra becsült szőlőjéért még négy–öt forintot nem adtak meg. Ugyanígy sajnálja «nyavalyás Bene Pétert», jóakaróját, akit «tapasztalható kárában» hagyni nem kíván.

116.

38296 Bator 5. Febr. 1729

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali et Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Domino Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokay Posonij

Excellentissime ac Illme Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Méltóságos Patrónánk ezen alázatoson accludált levelit Vasváribul ide küldvén kévántam Szerzetesi alázatossággal Excellentiádnak meg küldeni. Akartam azt is Excellentiádnak alázatoson jelenteni, hogy az nagybányai Conventünk és az Város Háza között két Ház volt közben s immár, az Úr Istennek Szent neve dicsirtessék mindenektől örökké érette, mind a két Házat meg vettük. Az Város Háza pedig régi boldog időben Szent János Temploma volt, bizonyoson tudva vagyon. Erre nekünk nagy szükségünk volna, mert az mostani Templomocskánk távulra esik az Conventtől, télben–nyárban sárban, hóban, esőben kell járni a chorusra [1]. Erre a városnak nem volna ollyas szüksége, mert vagyon más Háza, melyet mingyárt fordíthatnának arra.

Ferences címer a nagybányai minorita rendház lépcsőházában (szerző felvétele).

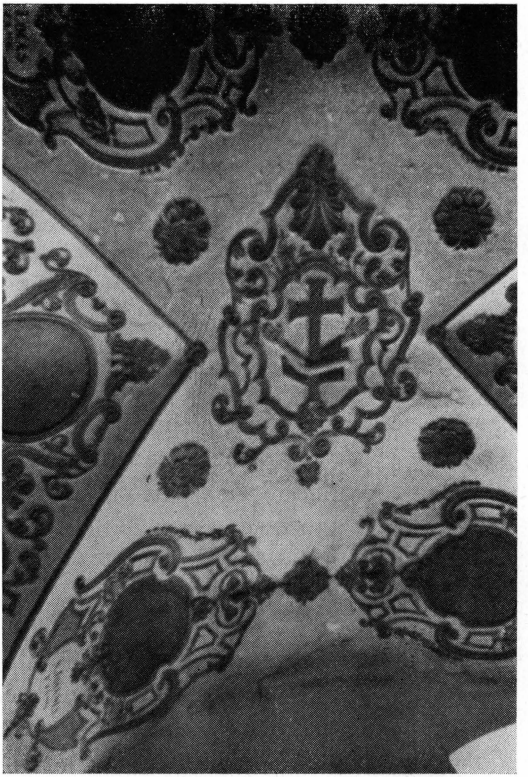

Minorita ferencrendi pap öltözéke (XVIII. századi rajz Coronelli minorita generális műveiből).

Nem tudom, ha az Felséges Regium Consiliumnál vagy mostani Diétán nem lehetne é ez iránt instálni? úgy gondolkoztam vala, hogy ha Excellentiád méltóztatnék az N. Városnak írni, svadeálván[2] az városnak, hogy mivel Isten Háza, régi időben Templom volt! conferálnák magok aitatosságokból az páter minoritáknak, had Istennek segedelmivel fel építvén, *az Isteni Tisztelet, mely eddig eloltatott volt, had újíttathatnék meg. Az Úr Isten eő Szentfelsége az várost is inkább meg áldaná, ha Szent Neve dicsőségire fel szenteltetett helyét tovább nem profanálnák, latrok barlangjának nem tartanák /egyik résziben vagyon a Tömlecz/.* Mert ha commissio mellett vétettetik el a várostól, az clenodiumát[3] és eszközeit talám praetendálni[4] fogják. Szegény Pr. Ravasznak egy öreg Kálvinista ember beszélte volt, hogy sok drága eszközi mind egy boltban tartattak, s mikor Pr. Ravasz, Isten nyugossza, meg kezdette volt ezt vizsgálni, egy étczaka hordották el onnan.

His me et Sacrum Ordinem Consuetis benignis Gratiis Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A nagybányai minorita templom visszajuttatásáért könyörög, hogy istentisztelet céljára szolgáljon, « amely eddig eloltatott volt ».

---

[1] karimára, szerzetespapi zsolozsmára [2] tanácsolván [3] raktárát, kincstárát [4] követelni

117.

38294 1729 szept. 3.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario

Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Coendmo

P Onod Budam Posony

Dicsértessék a Jesus Xtus...

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy Patronusom Kegyes Fundátor Urunk!

Miolta az véghetetlen irgalmú s könyörülő szent Úr Istennek ingyen való Szent irgalmasságából, áldassék dicsőséges Szent Neve mind mennyen, Földön mindenektől örökké érette, ide Miskolczra bé léptünk, mindenkor szándékoztam, hogy alázatos tartozó káplányi kötelességemnek eleget tehessek és Excellentiádnak alázatos levelemmel udvarolhassak, de sok foglalatosságink s az Capitulumunknak is következése és Istennek Szent kegyelme által végben vitele, az postának is itten helyben nem léte tartóztattak. Melyről Excellentiádot nagy alázatossággal követem.

Mi, édes méltóságos Glis nagy jó Patronus Urunk, Istennek Szent segedelme által itten lassan lassan épülünk: az Sanctuárium már, Istennek hála, az földön s fundamentumán felyül felyebb két ölnél emelkedett. Méltóságos Gróff, érdemünk felett való jó kegyelmes Praelátus egri pispök urunk, Isten áldgya meg mind itt a földön de mind az örök Életben, táplált mind eddig kölcséggel; reménlem Istennek Szent áldásából, tovább is Kegyes patrociniumát s protectióját meg nem vonnya. *Való, hogy mindenekhez egyczer s mind kezdvén s újjonan szerezvén, sok kölcségben tölt, kivált az bútoráért sokat kell fizetnünk. Még eddig egy béres szekeret sem állíthattunk, a kivel fövenyet, téglát leg alább hordathatnánk.*

Kire nézve, tudván Excellentiád sok temérdek kölcségit, és ha mikor Istennek Szent áldásából érkezhetnék is, Bátort kellene segélteni; pénzt nem kérek, hanem ha béres

szekérben való ökrökkel, ha volnának Poroszlón, segélthetne Excellentiád igen alázatos köszönettel vennők. *Az magam számomra pedig egy Pázmány praedicátiós könyvet Kalauzzal együtt, ha Isten eő Szentfelsége aláhozza Excellentiádot, kérem alázatoson méltóztassék hozni, mert itt még semmi könyveink nincsenek.*

Azt is akartam Excellentiádnak alázatoson jelenteni, hogy *Máramarosban Szigetre iskolák kedviért az Felséges Aulica Camera*[1] *akarja T. Piarista Atyáinkot bevinni és fundálni. Szent és aitatos gondolat, segélye az Úr Isten eő Szent Felsége, szívesen kévánom,* de édes méltóságos Generális, érdemem felett való Patronus Uram, sokkal jobb volna eő kegyelmeket Husztra vinni; az meditaliuma[2] Máramarosnak, ott vagyon az erősség is, eő Felséginek Praesidiuma[3]. Ami az iskolákot illeti, Szigetnél miden okokra nézve alkalmasabb. Szigeth Máramarosnak a tulsó szélyiben vagyon, vicinitássa[4] Nagybánya, mely Föls. Istennek hála, ott vadnak iskolák; arról a részről iffiak nem mennek. Huszt felől meg az máramarosiak is, mikor árvizek vadnak, amint hogy gyakorta vadnak, Szigethre victuálét Gyermekek számára nem vihetnek, annál inkább Magyar országból senki oda Gyermekit nem küldi az út veszedelmes s távul léte miatt. Ha Huszton lennének, mind Nemes Bereg Ugocsa Vármegyékből, ahol iskolák nincsenek, gyermekeket bé adhatnák az böcsületes catholicusi rendek.

Az mi az Isteni tiszteletet s lelkek gyarapodását nézi, sokkal erre nézve jobb volna távul való két helyben lenni szerzeteseknek, mint egy helyen, és igy mind az ott való lakosoknak, mind az inquartilizált militiának[5] szolgálatyára Istennek Szent Segedelmiből jobban érkeznénk. Mert Szigethről árvizek idején élete veszedelme nélkül majd egy felé sem tud menni. Utolyjára mi nekünk is nem lenne hasznunkra, mert talám az után az kevés fizetést, a kit eddig adtak, meg nem adnák és igy ottan subsistálnunk[6] sem lehetne,

s Istennek ingyen való Szent kegyelméből / amikor egy Szerzetes is nem gondolkozott oda menni / szolgáltunk lelkeknek, ottan ennyi esztendők által szenvedtünk, s mikor Istennek Szent áldásával a jeget meg törtük s naponként nagyobb gyümölcsöt reménlenénk, ott kellene hadnunk, nem esnék igen nagy teczésünkkel: s gondolom, T. Pr. Piarista atyáink is, ezt ha meg értenék, inkább Husztot minden okokra nézve választanák; ha T. Páter provinciális Atyaságának méltóztatnék Excellentiád írni, alázatoson kérem, méltóztassék recommendálni.

Méltóságos Gróff jó kegyelmes Urunk egri praelátus, érdemünk felett való patronus Urunknak eő Excellentiájának T. Pr. Provinciális atyánk reménlem írt immár ez iránt; én nem merészlem superflue [7] sok nagy dolgai között terhelni, hanem ha elő hozódnak, Excellentiádot kérem, méltóztassék recommendálni, hogy Husztra méltóságos consensusát méltóztatnék adni az meg nevezett ratiokra [8] nézve. Hoszszas búsításomról alázatoson Excellentiádot követem. Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime commendans maneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Ex miserentis Domini Dei infinita misericordia sit nomen Domini Benedictum in aeternum.

Miskolcz 3 7bris 1729 Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Didacus Kelemen mp

Ps: Én egy néhány rendben akartam alázatos együgyű levelem által Excellentiádnak alázatoson condecorálni, de itt mind az volt a hír, hogy most oszol a Diéta, ekkor lesz vége, immár jőnek a követek s gondoltam, hogy hasztalan írok, mert ott nem tanálja csekély írásom Excellentiádot s mind vártam, hogy az Úr Isten eő Szent Felsége le hozza; most csudálkozva értettem, hogy ott fen maradott Excel-

lentiád, azért alázatoson köszönteni akarom. Meg édes Méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas patronus Uram, Poroszlóról semmit sem értheték, ha Excellentiád kegyes parancsolatja szerint béres ökröket adhatnak é vagy sem? magam is, való, nem érkezhettem oda intézni.

Örömmel jelenti, hogy Miskolcon letelepedtek! A templom szentélyének építése már jelentős magasságig haladt.
Lelkesedése Pázmány Péter művei iránt annál inkább érthető, hogy ő mindössze szűk ötven évvel született a magyar szónoklat és irodalom fejedelmének halála után, – 1637, ill. 1683–, és elevenen érezte erejét a szó birodalmában. Bár egészsége nem a legjobb volt, mégis fölment Pozsonyba, hogy Pázmány prédikációit megszerezze, áruk azonban felülmúlta anyagi képességét. Visszatérve megkapta Károlyitól, akihez, mint olvassuk, levelével bizalommal fordult.
Kelemen Didák a Piarista atyáknak Máramarosszigetre tervezett letelepedését, amit «szent és ájtatos gondolatnak» tart, lelkipásztori tapasztalatainak latbavetésével kívánná összeegyeztetni a saját terveivel, szem előtt tartva a leggyakoribb előnyöket vagy hátrányokat mind két fél részéről. A megfontoltság sugallta levélrészlet Didák atya okosságára, mint nélkülözhetetlen erényre vall.

---

[1] udvari kamara, főhivatal [2] közepe [3] székhelye [4] szomszédsága [5] beszállásolt katonaságnak [6] léteznünk [7] fölösleges [8] okadatokra

118.

38293 1729 decz. 21.

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Dno Comiti Alexandro Carolyi de Nagy Cároly Sacrmae Caesareae Regiaeque Majestatis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Cottus Szattmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono gratiosissimo et Colmo.
P Onod Posony

Laudetur Jesus Xtus [1]

Excellentissime ac Illustrissime Dne Comes et Generalis Dne Patrone et Fundator gratiosissime Colendissime!

Hogy az immineáló áldott karácsoni napokat az Úr Isten Ő Szent Fölsége szerencséssen érni, lelki testi vigasztalással ünnepelni s a jelen való esztendőnek hátravaló napjait kívánt egésségben eltölteni, az következendő új esztendőt szerencsésen kezdeni. minden részeit több számosokkal, miden üdvösséges jók elnyerésivel, *Isten Szent akarattyának tellyesítésivel, Istenes szándékinak végben vitelivel,* az Úr Isten ő Szent Fölséginek ingyen való kegyelméből sok érdemek gyűtésivel, tellyes contentumával [2] Isten Sz. Nevének dicsőségére, az Anya Sz. egyház elő menetelire, sok szegény szerzeteseknek, nékünk kiváltképpen való szerencsénkre eltölteni engedgye s végre Szent országában részessé tegye, nem csak szívessen kívánom, hanem méltatlan imádságimmal az Úr Istent ő Szent Fölségit azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et sacrum Ordinem ulteriori clementi gratiae jugiter fovendum humillime commendans emorior.

Excellentissimae ac Illustrissimae Dnis Vestrae

Miskolcz 1729 Die XXI Xbris

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Más kéz írta meg — szinte nyomtatott betűkkel — ezt a karácsonyi – újévi levelet, Kelemen Didák nevében, aki aláírta. Jókívánságában a testi javakon túl a természetfeletti élet értékeit emeli ki, Isten akaratának teljesítését, saját jóakaratának valóra váltását.

[1] Dicsértessék Jézus Krisztus! [2] lényegével

1730.

4 levél (119-122)

119.

38300 1730 márcz. 31.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Generalis Dne et Patrone gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Szent Fölsége az örvendetes allelujját és az áldott Húsvéti jeles napokat kévánt jó egésségben érni, lelki testi tellyes örömmel, Isten Sz. áldásinak elnyerésivel, Szent akarattyának tellyesítésivel, Istenes szándékinak végben vitelivel votuma szerént ünnepleni; az Úr Szent Neve dicsőségének terjedésére, az Anya Sz. egyház előmenetelire, Hazánk s Nemzetünk örömire, sok Szegény Szerzetesek, nekünk kiváltképen való szerencsénkre több számos esztendőkben is érni, s tellyes contentumával eltölteni engedgye s végre Sz. Országában részessé tegye, szívessen kívánom, és az Úr Ist. ő Szent Fölségit méltatlan imadságimban azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem ulteriori clementi gratiae jugiter fovendum humillime commendans emorior

Exllmae ac Illmae Dominationis Vestrae

Miskolcz 1730 Die 31 Marty

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

E húsvéti üdvözlő levelet nem sajátkezűleg írta meg Kelemen Didák, csak aláírta.

120.

38299 Monok 5 9bris 1730

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Colendissimo P Szerencs Onod Buda Posony

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Glis Dne et Patrone Gratiosissime Colendme!

Alázatoson édes méltóságos Gróff Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó patronus uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy ezen monoki bor quaesta[1] az mi Miskolczi Residentiánk számára rendeltetett; *s az itt való koldulás sorsa az mostani szüreten én reám esett. Örömest igyekezném, hogy Istennek szent áldása által valamit szerezhetnék*; *de kevés a Patronus.* Szerencsen az egy méltóságos Gróff Aspermont uram eő ngnál több nincsen, az is Keresztúrban /:mivel ottan, Istennek hála, bővebb szüretet remél:/ commorál[2] s már ott más Conventbeli kolduló atyánk fiai vadnak, kik fogják búsítani. Itt Monokon méltóságos Báró Andrásy Ferencz Uram eő nga s Szentmiklósi uramnál többet nem tanáltam, mert M. Báro Andrásy Jósef úr eő nga nem jött volt bé szüretre, és így igen kevés Alamisnával kelle vissza térnem.

Kire való nézve, noha nem örömest, sűrű alázatos instantiáimmal kévánnám terhelni Excellentiádot; *de az szemérmet nem tudó szükség kénszerít, hogy Kegyes patrociniumát alázatoson imploráljam, hogy ha Tarczaljon ollyas borai tanálkoznának Excellentiádnak, kit az lengyelek meg nem vennének, azokból mi nékünk valamelyecskét deputálni és avval minket consolálni méltóztassék Excellentiád.*

Melly kegyes Gratiáját Excellentiádnak méltatlan imácságinkkal meg hálálni szívesen kéványuk. Amint is me et

Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et Favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Méltóztassék édes Méltóságos Glis Uram Excellentiád az Úr Istenhez s az Anyaszentegyházhoz való buzgóságából ezen méltóságos Báró Andrási Ferencz uram eő ngát aitatos szándékában az Templom el vétele iránt secondálni; méltóságos elei építették, benne feküsznek. Nem szintén régen páter Josa tályai plébánusságában is bírtuk. *Feles catholikusság is vagyon, plébánus itt helyben: házban kell lenni az Sz. Mise Áldozatnak, oda járni az Méltóságos Uraknak; a jobbágyok járnak a Templomba, akiknek Excellentiád bölcs opiniója s ítíleti szerint nincs semmi szükségek a Templomra.* Úgy hallom, édes Méltóságos Generális Úr, hogy mostan az Partium iránt agitáltatik a dolog, melyik országhoz tartozzék. Az Isten Szerelmiért, Istennek Sz. Segedelmivel munkálkodni méltóztassanak Excellentiátok, hogy egészen Magyarországhoz kapcsoltassék az Istennek eő Szentfelséginek nagy dicsőségire. Sok lelkek hasznára, az Anyaszentegyház előmenetelire leszen, midőn osztán az N. Vármegye közt is papjaink lesznek.

Reá esett a koldulás sora, minden bizonnyal nem először; és nem is kényszerből tette, kenyere volt ez neki. A teológiai szaktekintélyre, országoshírű szónokra, íróra, a kétszeres tartományfőnökre esett ezúttal is a feladat, a szegények gondviselő atyjára és országnagyok lelki vezetőjére, hogy a föld e nemes terméséből kolduljon. Nem ő volt szükségben, nem is olyanban, amely a szemérmet, szerénységet nem ismeri, hanem azokról gondoskodott, akiknek a bor – a szent áldozaton és orvosságon kívül– bizonyára pénzforrásul is szolgált.
Kelemen Didák visszásnak ítéli a helyzetet, hogy míg a

plébánossal ellátott « feles (nagyobb számú) katolikusság » csak magánházban hallgathat szentmisét, « a (!) Templomot », vagyis az eredetileg katolikus templomot olyanok bírják, akik azt nem használják, « nincs semmi szükségek a Templomra », vagy rendelkeznek egy másikkal, a sajátjukkal.

---

[1] boralamizsna, ajándékbor, koldult bor [2] tartózkodik

121.

38298 1730 nov. 15.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Onod Budam Posony

Dicsirtessék a Jesus Xtus

Méltóságos Gróff Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Alázatoson édes méltóságos Glis mint Sz. Szerzetünknek bizadalmasabb s nekem érdemem felett kiváltképen való patronus uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy valami távolrul úgy értém az el múlt napokban, hogy méltóságos *Judex Curiae* jó Kegyelmes Urunk eő Excellentiája az Istennek ingyen való Szent Kegyelme által, mivel csak az Istenes dolgokban foglalya elméjét, *azon meditálódik*[1], *hogy Szerzeteseket Rimaszombatban introducáljon és fundáljon*[2]. Isten áldgya meg, mert valóban szükséges volna s egy helyre nem is kévántatnék jobban az országban, s még úgy gondolom, egészen s telyességgel még nem határozta elméjét, melyik Szent Szerzetet fundálya s introducálja. *Kire való nézve alázatoson kérem Excellentiádot*, hogy ha Excellentiádh communi-

cálná és bölcs opinióját kévánná, avagy valami más mód adatnék elő hozására, *méltóztassék Excellentiád a mi alázatos Sz. Szerzetünköt recommendálni.* Másokot, akiket gondolhatnának, hogy oda fogna talám introducálni, Istennek hála elég helyek vagyon immár. *Istennek ingyen való szent kegyelme által feles és derék subiectumink* [3] *nevekednek, mi sem akarnánk henyénlők lenni az Isten szőleiben.*

Mely kegyes patrociniumát Excellentiádnak minden napi méltatlan imácságinkkal meghálálni kévánjuk, a mint is magamot s Szerzetünköt tovább való szokott kegyes Gratiájában Excellentiádnak alázatoson recommendálván érdemem felett való bizadalmas Patronus Uramnak maradok

Excellentiádnak
Miskolcz 15 9bris 1730

alázatos Istent imádó méltatlan
örökös Káplánja, legkissebik igaz
Szolgája Fr Kelemen Didák mp

Miskolcról 1730-ban, Istennek hálaadó örömmel meg reménykedéssel, írhatja Károlyi Sándornak, hogy «feles és derék» rendi hivatásaik megengedik már a lelkipásztori munkavállalást sokfelé, hiszen a minorita ferencrend tagjai, papjai igazán nem akarnak henyélők lenni az Úr szőleiben!

---

[1] gondolkodik [2] bevezessen és letelepítsen [3] egyéneink, kispapjaink

122.

38297 1730

Laudetur Jesus Xtus..

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Generalis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendissime!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarom jelenteni Excellentiádnak, hogy *az el múlt napokban Ttes N. Szabolcs Vármegyéből való*

vissza jövetelem után, a minémű nagy örömmel értettem, hogy Isten eő Szentfelsége szerencsésen, hosszas s szíves várakozásunk után vissza hozta Excellentiádot, olly nagy szomorúsággal voltam, hogy előbb meg nem tudhattam, és Baktán az mint hallottam kevés várakozásom után, alázatoson Excellentiádnak nem udvarolhattam. *Mindazátal elég örömem az, hogy Istennek hálá hallom, hogy jó egésségben hozta az Úr Isten Excellentiádot; talám ennyi ott fenn lakás után hosszasb lészen mint máskor az Excellentiád ezen a földön való mulatása*, és mivel most a Szent ünnepek bé következése s azokban való foglalatosságink miatt nem érkezhetem, hogy alázatos tartozó káplányi kötelességemnek eleget tehessek, és Excellentiád udvarlására mehessek, hanem azok eltelése után, Isten eő Szentfelsége azt adván érnem, talám leszen szerencsém, hogy míg Excellentiádnak ide alá való mulatása leszen, alázatoson óhajtva való szíves kívánságom szerint együgyű személyemben szóval köszönthessem.

Addig is, hogy Isten eő Szentfelsége az következendő Karácsonyi örvendetes jeles szent napokot szerencsésen érni, üdvösségesen Isten ajándékinak s tovább való Szent Kegyelminek elnyerésivel, mennyei áldásinak részesülésével kévánt jó egészségben lelki testi vigasztalással most és több számos esztendőkben telyes contentuma [1] szerint ünnepelni; ugyan az Ó esztendőnek hátra való napjait sok üdvösséges jók el nyerésivel, Istennek szent teczésivel végezni, az újjat szerencsésen kezdeni, minden részeivel és több következendőknek el érésivel Isten szent akaratyának telyesítésivel az eő Szent Nevének Dicsőségire, az Anya Szentegyház terjedésire, Hazánk s méltóságos Úri Házának nagy örömire, sok szegény Szerzeteseknek, nékünk kiváltképen való szerencsénkre votuma [2] szerint el tölteni engedgye s végre az árnyék világnak el telése után Szent országában részessé tegye, szívesen kévánom és méltatlan imácságimmal az Úr Isten eő Szentfelségit azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Miskolcz 19 Xbris 1730 Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Karácsonyi és újévi üdvözlő levél Miskolcról, ahová december közepe táján tért vissza Szabolcsból. Kifejezi reményét, hogy Károlyi Sándor « ennyi ott fenn (Bécsben, Pozsonyban?) lakás » után hosszasabban tartózkodik majd « ezen a földön », szűkebb hazájában.

---

[1] jelentősége, mivolta [2] szándéka, akarata

ANNO 1730 SUB INITIUM APRILIS IN SURÁNY

A Magyar Országos Levéltár xerox levélmásolatai egyikén pusztán ennyi áll, szöveg és sorszám nélkül.

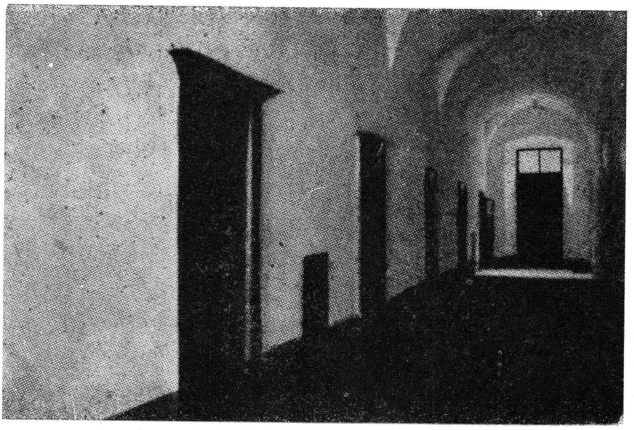

A miskolci minorita templom szentélyéhez épült kolostorrészlet, amelyben Kelemen Didák élt.

1731

8 levél (123-130)

123.

38304 1731 márcz 16

Laudetur Jesus Christus.

Excellentissime, ac Illustrissime Dne Supreme Comes, et Generalis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime, Colendissime!

Hogy az Úr Isten a következendő örvendetes Alleluját, úgy az áldott húsvéti jeles napokot kévánt jó egésségben szerencsésen érni, lelki testi telyes örömmel, minden üdvösséges jóknak elnyerésivel, Istenes Szándékinak telyesítésivel Méltóságos votuma szerint ünnepleni, s az után való számos esztendőkben Isten áldásinak részesülésivel, sok érdemeknek eő Szent Felséginek ingyenvaló Szent Kegyelméből való gyűjtésivel, Szent akarattyának bétöltésivel, életinek Szent Színe előtt való tetczésivel, az ő Szent nevének nagyobb Dicsőségire, az Anyaszentegyház előmenetelire, Hazánk s Nemzetünk örömére, úgy Méltóságos Úri Házának terjedésére, sok Szegény Szerzeteseknek, nékünk kiváltképpen való Szerencsénkre telyes Contentomával[1] szentelni, eltölteni engegye, s végezetre ez halandó életnek eltelése után Szent Országiba részessé tegye és a Szentek társaságában való örvendetes Allelujának végnélkülvaló vigasságos éneklésire reá segéllye édes Mlgos Generális Fő Ispány Uram Excellentiádot, szívesen kévánom, s méltatlan imádságimmal az Úr Istent eő Szentfelségit arra kérni el nem mulatom.

A mint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratijs et Favoribus Excellentissimae ac Illustrissimae Dnationis Vestrae humillime recommendans emorior Excellentissimae ac Illustrissimae Dnationis Vestrae
Miskolcz 16. Martij 1731

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Excellentiád fel menetelivel páter János Orbai atyám úgy járt, mint én szerencsés le jövetelivel: hogy Excellentiád el ment, másnap érkezett Baktára. Nem vala szerencsénk, noha óhajtva kévánjuk vala, hogy alázatoson Excellentiádnak udvarolhassunk.

A levél szövegét Kelemen Didák igen szépírású társának tollbamondta, de az aláírás az övé, az utóirattal együtt.

---

[1] megelégedésével

124.

38301 1731

Laudetur Jesus Xtus..

Excellentissime Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Excellentiád Csábrághból 2 8bris[1] nékem írott méltóságos igen kedves s szerzetesi nagy alázatossággal el vett Úri leveliből szomorúván értettem örök emlékezetű, ritka példájú méltóságos jó Urunknak súlyos és halálos betegségit; szintén akkor itt halálát hirdették. Óhajtva kévánnám, ha szegény kiváltképen való nagy jó Patronus Urunkról valami bizonyost hallhatnék. *Ha szerencsénkre Isten eő Szentfelsége Szent irgalmasságából tovább még életit nyújtaná, magam is igyekezvén látogatására felmenni, addig is mindazáltal méltatlan imácságinkban el nem feletkezünk.*

Nem tudom előbbeni dispositióját, hogy ha helyben hadta e? abban az előtt való esztendőkben jelentette vala nékem, hogy a mi Sz. Szerzetünkről is méltóztatott meg emlékezni, és ha, úgy mond, halálát halljuk, csak az T. N. Esztergomi Káptalannál magunkot insinuáljuk[2], ott meg tanáljuk. Nem kívánom, hogy ezt halljuk, mindazáltal ha az Úr Isten eő Szentfelséginek Bölcs s Szent rendelésiből úgy tanál történni? Szent Szerzetünk állapotyát érdemünk felett való szokott kegyes patrociniumában Excellentiádnak alázatoson recommendálom.

Magam részéről is volna valami, mert méltóztatott vala eő Excellentiája parancsolni, hogy az Húsvét után való Vasárnapi Praedikátiókat csak készíteném el, azokot is ki fogná fizetni, de ha halála tanált szegény Úrnak történni, már az csak abban fog maradni.

Örömmel és nagy lelki vigasztalással értem édes Méltóságos Glis érdemünk felett való bizadalmas nagy jó Patronus urunk, hogy aitatos buzgó indulatjából igyekezik Excellentiád az ecsedi dominiumot meg venni. Segéllye az én édes Istenem Excellentiádot az Isten dicsíretinek terjedésire, az Anyaszentegyház előmenetelire, Istennek ingyen való szent kegyelme által lelkek meg térésire s hasznára. Ennél egy jobb dolgot nem cselekszik Excellentiád; azért nemcsak magam méltatlan s hozzám tartozandók imácságival, de ezen kívül más helyekre is írtam s kértem az szerzetes atyánkfiait, hogy az Excellentiád aitatos intentiojáért imátkozzanak.

Minden úttal móddal szívem szerint kévánom, hogy az Úr Istennek Szent teczése, segedelme által ebben Excellentiád boldogulhatna. Az után többre ne kévánkoznék, hanem csendességben Istennek szent félelmiben s mennyeiekről való aitatos elmélkedésekben, az boldogság meg nyerésihez való jó készületben foglalatoskodnék. Szegény méltóságos Úr eő Excellen-

tiájárul minél hamarébb ha valami bizonyost érthetek Excellentiádtól, alázatos köszönettel veszem.

Addig is me et Sacrum Ordinem ulterioribus consuetis benignis Gratiis et Favoribus humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae
Dnis Vestrae
Miskolcz 11 Aplis 1731

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A boríték nélküli, tisztán olvasható levelet sajátkezűleg írta Kelemen Didák, aggodalmát fejezve ki Koháry István betegsége miatt, amely súlyos akadály lenne « a húsvét után való vasárnapi prédikációk » kötetének kiadásánál, amelyre egyébként Károlyi Sándor erősen biztatta, az első kötetnek számító « Búzafejek » sikere miatt.

Figyelemre méltó, hogy P. Didák ez évben, 1731-ben lelkivezetői szeretettel buzdítja állandó jótevőjüket a « csendességre », a visszavonultabb életre, a földi élet befejezésének jó előkészítésére. Leveleiben állandóan visszatér az élet végső célja, az erényben és érdemben gazdag munkálkodás örök jutalma.

[1] október 2-án [2] bejelentsük(jelentkezzünk).

125.

38302

Dicsértessék az Úr Jézus Xtus

Olly jó reménségben voltam, hogy alázatos instantiáim ha kezéhez juthattak Excellentiádnak, kivált az elsőbben alázatoson jelentett rátióra[1] nézve, hogy Faragó uramot kegyes grátiájából méltóztatott Excellentiád maga szolgálatyára meg tartóztatni; mivel se felséges Urunk se Excellen-

tiád, bizonyoson tudom, nem kéványa, hogy Hazánk fiai kénszeríttessenek az katonaságra, hanem akiknek kedve van hozzá? azok mennyenek. S alázatos levelem bé pecsétlése után úgy hallám, hogy Békésen az T. N. Regiment Irinyi Uram mellett volna. Azért újjobban alázatoson kérem Excellentiádot, mivel *az Asszony immár resolválta*[2] *magát az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által, hogy méltóságos Pispök urunk eő Excellentiája leérkezésivel a Szent Hitet fogja amplectálni*[3] *s az Úr Istennek véghetetlen Szent Irgalmassága által ezen úton több lelkeket is fogunk nyerni,* méltóztassék Excellentiád Istenre, s lelkek üdvösségire nézve említett Faragó Uramot az T. N. Regimenttől el bocsátani s absolválni[4], hogy az mostani nagy ár vizek le szállása után /: melyek miatt most itt a mi tájunkon veszedelem nélkül majd nem is lehet járni, a Tisza talám ennél is inkább ki öntött :/ Egerben méltóságos Pispök urunknál magát praesentálhassa[5], akit pro dominica in Albis[6] várnak Egerben.

Kiért az Úr Isten eő Szentfelsége Excellentiádat meg áldgya. Úgy is, Istennek hálá, Excellentiád reá nem szorult, eleget tanál helyette.

A két oldalas levél — keltezés, aláírás és boríték nélkül — Kelemen Didák kézírása; több, mint valószínű, a következő sorszámú (126.) levél tartozéka.

[1] tárgyra, indokra, tartalomra [2] elhatározta [3] felvenni, magáévá tenni [4] feloldozni, felmenteni [5] jelentkezhessék [6] fehérvasárnap.

126.

38303

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Scrae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti unius Regiminis Patrono Col-

lonello Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.
P Tokay Karoly Posony

Laudetur Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Méltóságos Praelátus jó kegyelmes Pispök Úr eő Excellentiája levelit Excellentiádnak alázatoson accludálom; de mivel még V. Ispány uram haza nem érkezett, kérem alázatoson, vissza én hozzám küldeni meg olvasása után méltóztassék Excellentiád. *Mihelt méltóságos Pispök Uramot Isten eő Szentfelsége le hozza, szólani fognék eő Excellentiájánál. Az aszszony is kíván be menni és az Szent Hitet az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelme által amplectálni; alázatoson informálni kívánom Excellentiádot és Faragó Uramnak is írok.*

Addig is magamot s Szent Szerzetünköt tovább való kegyes Grátiájában alázatoson recommendálván maradok Excellentiádnak

Miskolcz 23 Aprilis 1731

alázatos méltatlan kissebik Káplánya

127.

38308 Gyöngyös 10 maij 1731

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.
P Budam Posony

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne et Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy Excellentiád kegyes informatiója s bölcs opiniója szerint mind méltóságos Gróff Kohári András s mind az Úr Illyés

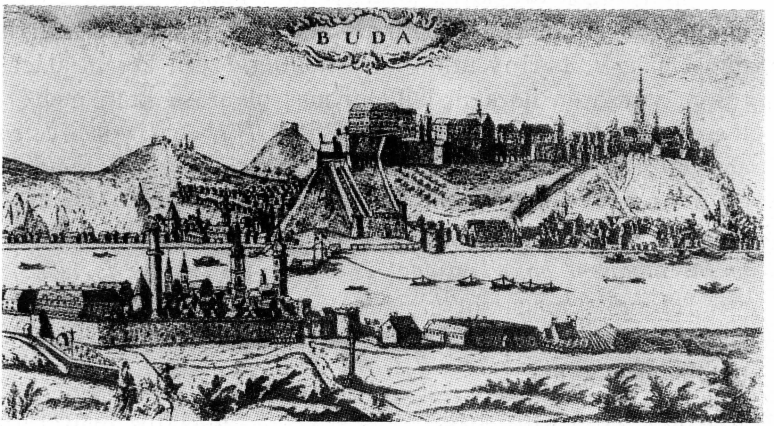

Buda és a falak közt szorongó Pest (Budapest, Magyar Történelmi Képcsarnok).

urammal szólóttam: mind a két részről, áldassék Istennek dicsőséges Szent Neve örökké érette, lőn biztatásunk az Tes Nemes Esztergomi Káptalanhoz is. Az Úr Illyés uram javaslásából alázatos instantiát íránk, hogy az melly esztendőnként obveniáló reditust[1] az Istenben boldogul ki múlt Úr az Ttes Nemes Káptalan dispositójára[2] hagyott, azt ami, *az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által Isten dicsőségire s Boldogságos Szűz Sz. Anyánk mennyben menetele tiszteletire építeni kezdettünk, úgy az iskolához is,* melyeket minden fundus[3] nélkül /:csak hogy azon helyben, s környékben

levő pápista emberek Gyermekei hogy tanulatlan ne maradnának vagy Kálvinista iskolában járván az igaz Sz. Hittől el ne idegened(né)nek:/ tanítatni Szerzeteseink által kezdettünk, aitatoson conferálni [4] azért csak benne is Sz. áldása által méltóztatnék. De mivel mind a két Helyen sokat segélt és használ Excellentiádnak egy szava, avagy egy két liniabeli [5] írása, — azért Szerzetesi nagy alázatossággal kérem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramat Excellentiádat, *méltóztassék Isten szerelmiért s Boldogságos Szűz Szent Anyánknak tiszteletiért* Sz. Szerzetünkhöz tovább szokott kegyes Grátiáját megmutatni s azon két Helyeken recommendálni.

Melly kegyes Grátiáját Excellentiádnak méltatlan imácságinkkal meghálálni el nem mulatjuk. Amint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

---

[1] esedékes, járó jövedelmet [2] rendelkezésére [3] pénzalap, tőke [4] tárgyalni [5] soros.

128.

38307 1731. okt 17.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Karolyi de nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Onod Budam Posony

Laudetur Jesus Xtus..

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson édes méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy az eleinten örvendve hallottam vala, hogy Excellentiád várattatnék Károlyban, azért is kévántam vala arra az földre menni Kis Aszszony után[1] lévén Károlyban, nem hogy Excellentiádot, de az méltóságos Gróff Ferencz urat is nem tanálám, *hanem az szegény Székelyhídról való Praefektust feleségivel együtt áristomban*[2], *aki reménkedett, hogy Excellentiádnak alázatoson recommendálnám /. s akartam akkor mingyárt Excellentiádnak alkalmatlankodni s alázatoson iránta instálni ./, de az elmúlt napokban T. Páter Missionárius atyáinkot az Úr Isten eő Szentfelsége Szent Irgalmasságából ide hozza.*

Mert legyen áldott az Úr Istennek örökké Szent Neve, mert az mostani élő emberek, nem tudom az előttünk valók is mikor, olly szép példás aitatosságot, olly hasznos üdvösséges tanításokot, olly töredelmes penitentiára indító alkalmatosságokot nem láttunk s olly szíves buzgó meg térésit a népnek, olly sűrű könnyhullatásukkal való Istennek megbántódását s bűnöknek siratását nem hallottuk. Olly nagy zokogással voltak, hogy meg kellett inteni a népet, hogy az praedikátiót continuálhassa, hogy csendeseggyenek, szünnyenek a sírástól. Voltak, Istennek hála, az poenitentiális processióban[3] *két ezer s circiter hatszázan töviss koronában; lánczok, kötelek nyakokban voltak, kik kereszteket húztak, kik magokat disciplinázták*[4]. *De minemű indulattal, bűnök utálatával, melly el tökélett örökös szándékkal többé Isten ellen nem véteni, végezték Istennek ingyen való Szent Kegyelme által aitatosságokot, azok tudgyák csak, a kik experiálták*[5]. *Az ellenkező atyafiak közül is csak ezen alkalmatossággal is öttön*[6] *tértek meg az üdvözülendő igaz Szent Hitre.*

Ezeket azért írom Excellentiádnak, hogy tudom, gyönyörködik az aitatosságoknak hallásában. De nem csak azért, hanem leg inkább azért, hogy *szóval vagy méltóságos levele által méltóztassék T. Páter Jesuiták provinciális Atyánknak recommendálni, hogy tovább is méltóztassék folytattatni, mert ezen ki beszélhetetlen, Istennek Szent Kegyelme által nagy hasznú aitatosság most vette Hazánkban kezdetit, egy-más okból hamar meg gátoltathatik, kivált ha jó kedvvel nem fogadtatik.*

E miatt el feletkeztem a felyebb nevezett praefectus uramot Excellentiád szokott kegyességiben alázatoson recommendálni. Hogy esett szegénynek számadása, nem tudom; másképen én mindenkor jámbor, jó lelkű embernek tapasztaltam és elég szorgalmatos gazdának. De bár gonosz lélek ismeretű ember lett volna is, úgy teczik, olly kevés üdő alatt lehetetlen, hogy annyit lophatott volna, amennyi a Praetensio [7]. *Szegény Excellentiád kegyes Grátiáját óhajtá s nagy bizadalommal implorálja. Én is alázatoson Excellentiádot kérem / nekem régi jóakaró patronus uram/ méltóztassék Excellentiád szegény fejéhez kegyességit mutatni, kiért Isten eő Szentfelsége meg áldgya Excellentiádot.*

Az Ttes Esztergomi Káptalan az Báthoriaknak méltóztatott írni, hogy az örök emékezetű jó méltóságos Judex Curiae eő Excellentiájától testamentaliter conferált [8] kétezer forintok iránt Excellentiádot alázatoson requirálják, Excellentiád fogja contentálni [9]. Engemet kértek ezen szegény szerzetes Atyánkfiaink, hogy Excellentiádnak meg jelentsem. Azért érdemünk felett való kegyes Grátiájában Excellentiádnak alázatoson szegényeket recommendálom, és maradok Excellentiádnak

Miskolcz 17 8bris 1731

Istent imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

E tömör tartalmú történelmi levélnek bátran adhatnók a « penitenciális levél » címet a benne élénken leírt miskolci misszió bűnbánattartó körmenete miatt. De másként is bűnről, bánatról, büntetésről és bocsánatról van benne szó, amelyben Kelemen Didák az engesztelő és kegykérő nemes szerepét vállalja magára. Akkor boldog, ha az embereknek lelki békéjüket visszaadhatja, vagy visszaadathatja.

---

[1] Kis Boldogasszony napja, szeptember 8 [2] áristomban = börtönben (az olasz arrestare = letartóztatni igéből) [3] bűnbánati körmenetben [4] ostorozták [5] tapasztalták [6] öten [7] követelés, igény, vád [8] végrendeletileg hagyott [9] kiegyenlíteni.

129.

38306 Monok 20 8bris 1731

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

KAROLY

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime colendme!

Örvendezve, édes méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uram, értettem, hogy Isten eő Szentfelsége hosszas szíves várakozásunk után szerencsésen meg hozta Excellentiádot s amint óhajtva vártam, úgy repülve mennék udvarlására el, sok üdvösséges jók kévánásával alázatoson való köszöntésire. S úgy is indultam vala ide Monokra, hogy innen igyenesen Excellentiád üdvözlésire sietve mehessek; *de bizonyos dolgok végett vissza kell térnem*

Miskolczra, ahol az Úr Istennek Szent segedelme által jó rendben hagyván dolgainkot, azon lészek, hogy minél hamarabb méltatlan Káplányi tartozó kötelességemnek alázatoson meg felelhessek, eleget tehessek.

Addig is magamot s Szent Szerzetünköt szokott kegyes Grátiájában Excellentiádnak ajálván, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus Uramnak maradok Excellentiádnak

Alázatos Istenimádó méltatlan
holtig való Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

A levél borítékján idegen — valószínűleg Károlyi Sándor titkárától származó — írással ez olvasható: « Psentatae in Karolly die 23ª Novembris 1731 », azaz Kelemen atya levelét Károlyban november 23-án vették kézhez.

130.

38305 1731 decz 22

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

P Onod Kallo Karoly

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Hogy az Úr Isten eő Szentfelsége a következendő karácsonyi jeles napokot kévánt jó egésségben szerencsésen érni, minden üdvösséges jók elnyerésivel, mennyei Szent

áldásinak részesülésivel, Isten Szent akaratjának telyesítésivel, lelki testi telyes örömmel votuma szerint ünnepleni, és az ó esztendőnek telyes contentumával való eltöltése után szerencsésen az új esztendőre virrassza, annak minden részei több következendő számosokkal együtt Isten Szent Nevének dicsőségire, az Anyaszentegyház előmenetelire, nemzetünk örömire, méltóságos Házának, úgy sok szerzeteseknek, szegényeknek, árváknak, nékünk kiváltképen való nagy szerencsénkre eltölteni engedgye és az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelmiből sok érdemek gyűtése után végre Szent Országában részessé tegye Excellentiádot, nem csak szívesen kévánom; hanem méltatlan imácságimban, hozzámtartozandókkal együtt, azon kérni az Úr Isten eő Szentfelségit el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus consuetis benignis gratiis et favoribus humillime commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae
Miskolcz 22 Xbris 1731

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps. Borbeli mostani szükségünkben kegyesen s nagy bőv kezűséggel conferált [1] alamisnyát Excellentiádnak amint nagy örömmel hálaadó szívvel vettem, úgy méltatlan imácságinkkal s bizonyos számú Sz. Misék mondásával meg hálálni kévánjuk. Böcsületes embernek tapasztalom Excellentiád tarczali tiszttartóját; azért hozom elő, hogy T. Tarczali plebanus uramtól nagy dicsíretit szorgalmatos jó gazdasságának örömest hallottam.

---

[1] juttatott

1732

5 levél (131-135)

131.

38312 1732 maij 7

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de nagy Károly Sma Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

Dicsirtessék a Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Mivel édes méltóságos Glis nagy jó Patronus Uram, Istennek Szent neve örökké áldassék, az Sanctuáriumunk az Úr Isten eő Szentfelsége ingyen való Szent Kegyelmiből immár fedél alatt vagyon, most az bolthajtása körül munkálkodunk. Az ablakjaira valamely üvegek kévántatnának, s kevés az kölcségünk s mindenre nehezen érkezhetünk, azért kegyes patrociniumához Excellentiádnak folyamodni kénszeríttetem, kérvén alázatoson, hogy az Úr Isten Szent neve dicsőségire s mennyben dicsőségesen felvitetett Szűz Szent Anyánk tiszteletire az említett ablakokra kívántató üvegekkel szokott aitatosságából kegyesen succurrálni[1] méltóztassék. Azonban édes méltóságos Glis kiváltképen való nagy jó Patronus Uram, az szemérmet nem tudó szükség többre is kénszerít, hogy tudni illik egy nehány rendben iterált[2] instantiámmal tovább alázatoson Excellentiádot emlékeztessem

és hogy sok országos szüntelen való súlyos faradozási között az Ttes Esztergomi Káptalannal való recommendátiónkról el ne feletkezzen Excellentiád több ratiók s motivumok elő hozása után, hogy azon Méltóságos Archidiaecesisnek szomszédságában vagyunk, ottan is, Isten eő Szentfelsége panasznéven ne vegye, gyakorta excurrálunk[3]. Most egyczer érkeztem Feledről méltóságos Báró Vécsei Sándor Uram eő ngtul! ahol jó emlékezetekkel köszöngettük a jó borocskát Excellentiád egésségiért. *Úgy több más helyekre kell járnunk*; *holnap is egy böcsületes pátert kell Rozsnyó tájára expediálnom*[4]. T. Pr. János atyám Úr nem tudom hova lész? Posonyban, Bécsben, útban van é? tudom Excellentiádnál meg jelentette Magát, és ha az alázatos instantiáknak még helye nem volna, alázatoson Excellentiádot kérem, méltóztassék promoveálni[5] s recommendálni, hogy az Úr Istennek Szent segedelme által, ha eő Szentfelséginek így, úgy teczik, s Szent Nevének dicsőségire esik, kévánt választ nyerhessünk. Ezen accludált levelemet /mellyel való búsításomról alázatoson Excellentiádot követem/, kérem nagy alázatossággal, méltóztassék Excellentiád utánna inviáltatni[6].

Mindezekről továb is Excellentiádot nagy alázatossággal követem s érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok

Excellentiádnak

Miskolcz 7 Maij 1732

alázatos Istent imádó
méltatlan Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

---

[1] segíteni [2] megismételt [3] kijárunk(lelkipásztori munkára)
[4] küldenem [5] előterjeszteni [6] küldetni.

38311 1732 juni 11

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali et Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

NAGY KAROLY.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy az Ttes N. Esztergomi Cáptalanban alázatos instantiánkot be adtuk az Excellentiádnak tudva való esztendőként obveniáló[1] ezer Forintok iránt; hogy ezen Ttes Káptalan ezen fundamentumból épülendő templomunknak és Istennek ingyen való Szent Kegyelme által minden fundátio és jövedelem nélkül ebben az második Debreczenben s eretnekségnek fészkében erigált iskolák subsidiumára conferálni méltóztassék. De mivel se nékünk eő ngokkal, se eő ngh erről a földről való informátiója nincsen: a többi között azt sem gondolom, hogy tudhatnák, hogy azon Archidiaecesisnek, úgy mint N. Gömör vármegyének s másnak is szomszédcságában vagyunk, ahova kell excurrálnunk, járnunk és szolgálnunk. Gyermekeket is azon Archidiaecesisban lévő emberek most is ide küldöttek iskolában. Azért alázatoson kérem Excellentiádot, míg Isten eő Szentfelsége felviszi és az méltóságos Primás eő Herczegséginél szóval recommendálhatna is? az Ttes nemes Káptalannál sokat nyomó méltóságos levele által méltóztassék recommendálni.

Kévántam azt is alázatoson Excellentiádnak jelenteni, hogy az melly exhortációcskát, midőn az Úr Istennek szent Irgalmas-

ságából Bátori Templom s klastrom helye Excellentiád által való resignátiója[2] *alkalmatosságával az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelmiből mondottam vala: azoltától fogva az Úr Krúcsai Márton uram mindenkor unszolt, hogy ki nyomtattassam, meg fizet érette. A nyárban tanálék ígíretet tenni; azért annál inkább reám erősödött s utolyára a mi nap azt izente, hogy annélkül eő kegyelméhez ne mennyek. Immár magamot resolváltam*[3]; *hanem a külső táblájáról való superscriptió*[4] *iránt gondolkodom, azért is kévántam Excellentiáddal közleni s egyczer s mind alázatoson kérni, hogy bölcs opiniója szerint méltóztassék corrigáltatni és kiváltképen s maga méltóságos Titulusát feltétetni és postai alkalmatossággal /mert ezen fráterünk késik/ meg küldeni.*

Melyet midőn alázatoson el várok, me et Sacrum Ordinem ulterioribus Consuetis benignis Gratiis et Favoribus humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Miskolcz 11 Junii 1732

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: *mivel az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelmiből immár az Excellentiád nemes vármegyéje nagy részint igaz Hitben levő tagokból áll, kévánom mostani Restauratiójának*[5] *alkalmatosságával, segéllye az Úr Isten eő Szentfelsége, hogy egészen abból épülhessen s állhasson Szent Nevének nagyobb dicsőségire s az Anyaszentegyház terjedésire. Az Csengeri plébániának erectiója*[6], mivel Istennek Szent Kegyelme által sok lelkeknek valóban szűkölködőknek, az Isteni szeretetben meg hűlteknek, hidegeknek s szent szolgálatjában resteknek épületire, vigasztalására volna, *Excellentiád szokott Apostoli buzgóságában alázatoson recommendálom, méltóztassék Istenért helyben állítani.*

A nyírbátori templom berendezése évek óta folyt. Az épület állaga már annyira megfelelt az istentiszteletek tartásának, hogy Kelemen Didák meghívta Károlyi Sándort a felszentelésére.

Ő maga mondotta az ünnepi beszédet, amelyet jóval később, 1732-ben nyomtattak ki Kassán:

« Lelki Öröm. Melyet amidőn az régi, dicséretes, örök jó emlékezetű mélt. Báthori familiától, Seraphikus szent Ferencz Atyának szerzetebéli minoritáknak fundált és építtetett templom és klastrom, az 1599. eszt. tájban, ... az idők mostohaságában, kivált a klastromnak puszta kő fala is földig lerontatott, és ezen utolsó romlásban, az 1727. esztendőig pusztán állott és maradott volna, akkor az irgalmas, könyörüiő szent Istennek véghetetlen szent irgalmasságából, a Felséges, dicsőségesen mostan uralkodó hatodik Károly császár, koronás, apostoli királyunk kegyelmes parancsolatja mellett, méltóságos gróf nagykárolyi Károlyi Sándor... az fentnevezett szent szerzetnek, újabban resignálta és abban... Szabolcs vármegye ordinárius vice-ispánnya, Tekintetes Krucsaj Márton Úr etc. és több mélt. és fő fő úri, s egyházi személyek praesentiájában Nyír-Báthorban introdukálta volna;...

— a « Lelki Öröm » szinte bevezetésûl szolgáló címlapját folytatjuk:—,

« azon, Seraphicus Sz. Ferencz Atyánknak Minorita Conventualis szerzetében lévő, T. P. Kelemen Didák, Magyarországi Sz. Erzsébet Asszony Provinciájának kétszeri érdemes Provinciálissa és Definitora, élő nyelvével hirdetett. És a fenn megnevezett Tekintetes Úr, Krucsaj Márton Úr, istenes költségével, több áhítatos keresztyén híveknek lelki vigasztalására kinyomtattatott. Kassán, az Akadémiai Betőkkel, Frauenheim Henr. Ján. által. Anno 1732 ». (4r. 24 oldal)

A beszéd vezérmondata: « Hodie salus domui huic facta est (Lk. 19,9) Ma lett idvössége e háznak ».

---

[1] esedékes, járó [2] átadása [3] elhatároztam [4] cím, felirat
[5] tisztújításának [6] felállítása, létesítése.

133

38310 1732 aug 23.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Prone ac Fundátor Gratiosissime!

Már Istennek hála, az csekély nyomtattatott Praedicatio, melyről Excellentiádot informáltam vala, ki nyomtattatott, melyből alázatos tartozásom szerint egy Exemplárt is Simplici Compactura[1], hogy az bé kötöttel az postát is ne terhellyem, alázatoson offerálok Excellentiádnak. Ha alkalmasság adatik s Excellentiád méltóztatik parancsolni, bé kötöttel is kévánok szívesen kedveskedni.

Amint is szokott való kegyes Gratiájában ajálván magamot s Szerzetünköt, maradok
Excellentiádnak

Abram Die 23 Augusti 1732

Alázatos érdemetlen Káplánya
Fr Kelemen Didák

«...Az csekély Praedicatio» nem más, mint a «Lelki Öröm», vagyis a nyírbátori templom felszentelésekor mondott szentbeszéde, amit Kassán nyomtak ki «az Akadémiai Betőkkel, Frauenheim Henr. Ján. által».

[1] egyszerű fűzésben.

134

38313 1732. nov 9.

Károly 9 9bris 1732

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario I. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

ERDŐD:

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson édes méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy örvendetes, óhajtva várt erre a földre való érkezésit örömmel hallván, mind magam méltatlan káplányi kötelességinek meg felelni, mind T. Pr. Provinciális

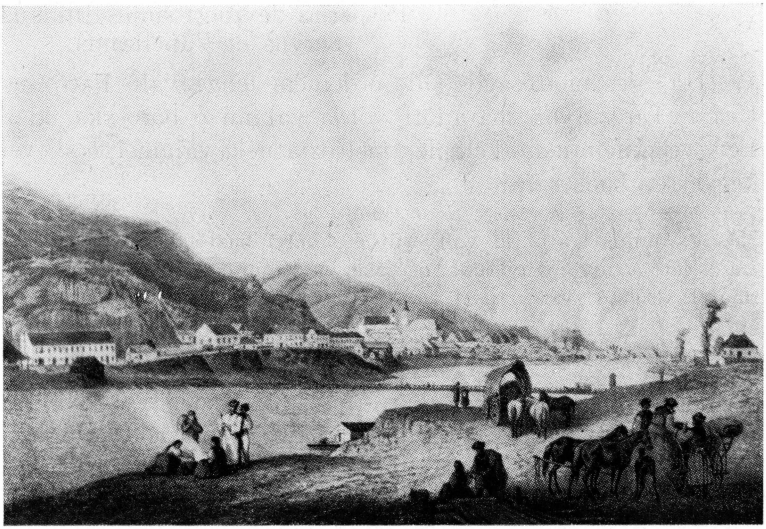

Tokaj látképe a Tisza partjáról (régi rajz Béres Béla tokaji plébános gyűjteményéből)

Atyám[1] Uram eő atyasága parancsolatjának eleget tenni /: ki monthogy maga mostani visitátiójátul való útya miatt gátoltatván nem érkezhetett, nekem parancsolni méltóztatott, hogy Excellentiádot nevével üdvözöljem :/ szívem szerint kéván. Ide Károlyban az estve érkeztem, ahol Excellentiád itt nem létét szomorúvan értvén, szívesen kívánt látása s üdvözlése nélkül bánattal kelle viszatérnem.

Az mindazonáltal elég nagy vigasztalásom, hogy, az Úr Istennek Szent áldása által, hallom Excellentiádnak jó egésségben létét, kévánván szívesen, hogy az Úr Sz. neve dicsőségire s minnyájunk örömire Szent teczésiig szerencsésen éltesse s minden üdvösséges lelki testi jókkal áldgya s végre Szent országában boldogícsa. Melyet midőn szívem szerint kévánok, me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus

Ps: Ha édes méltóságos Glis érdemem felett való Patronus Uram, Tarczalyon maradott volna valami ó borocska, ki a Lengyeleknek nem kellene, méltóztatnék valamelyecskével kegyessen sucurrálni.

---

[1] 1732. június 2-ától (a volt csütörtökhelyi házfőnök) P. Földössy Lajos lett a tartományfőnök, egészen 1735. június 2-áig, amikor utódául P. Benkő Modesztuszt választották meg.

135

38309 1732 decz. 22

Excellentissimo ac Illmo Domino Dno Cotti Alexandro Károlyi de Nagy Károly, Smae Cae Regiae Mattis Excelsi Regij Consilij Intimo Actuali Consiliario Gavalleriae Generali /: I. Cd. P. I. H. :/ nec u. I. Cottus Szathmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Dno Patrono Benignissimo Gratiosissimo

P Onod Tokay Kallo N: Karoly

Laudetur Jesus Christ.

Excellentissime ac Illme Dne Gratios., Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége, az Immineáló Karácsoni napokat, kévánt jó egésségben érni, lelki testi Sz. áldásinak

el nyerésével, több következendők el érésével, Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével: Isten Sz. Nevének dicsőítésére, az Anya sz. Egyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk, és Méltóságos Úri Házának örömire, nékünk kivált képpen, úgy több, szegény Szerzetesek szerencséjére, tellyes Contentumával ünnepelni, az Ó esztendőnek hátra maradó napjait In. Sz. akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével votuma szerint végezni, s az újjat szerencsésen kezdeni minden részeivel, s több utánna valókkal edgyütt állandó s fris jó egésségben, Istennek Sz. tetczésével boldogul el tölteni engedgye eő Sz Felsége, és ez élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívesen kívánom, s méltatlan imadságimmal az véghetetlen irgalmasságú édes Isten eő Sz. Felségét azon kérni el nem mulatom.

Quibus me, et Sacrum Ordinem ulterioribus benignissimis Gratiis et Favoribus Humillime Comendans persevero Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

Miskolczini 22 Decembris 1732

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Mind gondolkoztam, hova kellessék alázatos üdvözlő levelemet küldeni: érkezék Bátorból írott levelünk, melyből nagy örömmel értem Excellentiádnak ezen a földön való kedves lételit. Isten eő Szent felsége azt adván érnem, reménlem, új esztendő után lészen szerencsém szíves kívánságom szerint, hogy alázatoson udvarolhassak Excellentiádnak.

Levele szövegét nyilván tollbamondta Kelemen Didák, mert más kéz írása, pusztán az aláírás és utószó saját kezű.

1733

4 levél (136-139)

136

38316 1733 márcz 30

Excellentissimo ac Illmo Domino Do Alexandro Károlyi de Nagy Károly Scrae Ceae Rgiaeque Mattis Consiliario Intimo Cavalleriae Generali nec non I. Cottus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. etc. Dno Dno Patrono Gratiosissimo Colendissimo
P Onod Budam Posony

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Illme Dne Comes et Generalis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége a Sz. böjti Napok üdvösséges eltelése után az örvendetes Alleluját kévánt jó egésségben, lelki s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésében örvendezni: úgy az Húsvéti áldott jeles napokat szerencsésen élni s több számos esztendőkben az Úr Istennek Sz. tetczésével, mennyei Sz. áldásinak el nyerésével Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével Isten Sz. Nevének dicsőségére, az Anya sz. Egyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk örömire, Méltóságos Úri Házának gyönyörűségire, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény szerzetesek szerencséjére votuma szerént el tölteni engedgye s végre a mennyei, dicsőült Szentek seregiben, az örökké tartó örvendetes Allelujának víg éneklésére segéllye,

szívessen kívánom, és méltatlan imádságimmal eő Sz Felségét azon kérni el nem mulatom

Amint is me et Sacrum Ordinem ulteriori clementi Gratiae et Favori Protectionique jugiter fovendum humillime Commendans persevero

Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

Miskolczini die 30 Martij 1733

perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél szövege más kéz írása, Kelemen Didáké pusztán az aláírás.

137.

38314 Miskolcz 14 July 1733

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis intimo Consiliario Cavaleriae Generali I. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Onod Budam Posony

Laudetur Jesus Xtus

Excellentiád méltóságos kedves úri levelit szerzetesi nagy alázatossággal vettem, örömmel és lelki vigasztalással olvastam, értvén Istennek akaratjával maga akaratjának megegyezésit, és minden dolgainak Szent Neve dicsőségire való intézésit. Kívánom, hogy azon jó szándékában, buzgó szeretetiben erősícse nevelje, végig tarcsa meg eő Szentfelsége

Melyre nézve, hogy az Ecsedi dominium meg vételire is magát resolválta Excellentiád, igen örvendek. Segélje Isten eő Szentfelsége s azon aitatosságában boldogíccsa, hogy ingyen való Szent kegyelme által az eő Szentfelsége

Szent Nevének dicsősége terjedgyen s Anyaszentgyháza /: sok lelkeknek megtérésivel az Szent Lélek Úr Istennek vezérlése által :/ nevekedgyen. Hanem édes méltóságos Glis Uram, el hiszem, tudtára vagyon Excellentiádnak, hogy azon dominiumból némely helységek hol egy s hol más okból abalienáltattak[1]; nevezet szerint tudom Pócsot, az már talám harmadik kéznél vagyon bizonyos summáig. Méltóztassék azért Excellentiád jól reá vigyázni s olly formán alkunni, hogy az illyenekkel ne legyen baja Excellentiádnak, mint most vala méltóságos Referendárius Pongrácz Uramnak: a Kazai jószágát nagy fáratcsággal s kölcséggel juthata némely helységekben való portóikhoz, kik abalienálva voltak. Azért, mivel a Fiscus azokat úgy aestimálta[2] mintha anstantia bírna s úgy adgya el: excaptiválya[3] vagy a kezéhez vállalja a difficultásokat[4] s úgy adgya Excellentiádnak, hogy az után ne Excellentiádnak kellessék érettek perlekedni s kölcséget szaporítani: vagy az illyen helyeket hadgya Excellentiád az örökért. Mert látom én, hogy fel vállalják ugyan az erectiót[5], de távul nézik, aki meg vette a jószágot, reá bízzák, fusson, fáradgyon, kölccsön s ha in processu juris[6] ezzel kimosdanak belőle s benne hadgyák.

De mivel én efféle dologhoz nem tudok, se nem értem, azért Excellentiádot tovább való vitatásával nem terhelem, hanem me et Sacrum Ordinem ulterioribus consuetis benignis Gratijs et favoribus humillime Commendans maneo Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: *Minapában nagy szombati utam alkalmatosságával későn gondolkodtam, hogy az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelme által a boldog jó emlékezetű Krucsai Márton Úr felett való együgyű praedikátiót /: mivel Excellentiád jelen nem lehete :/ Ex-*

cellentiádnak olvasására alázatoson offerálhassam s hirtelen akkor purumba[7] nem irattathattam s el maradott, s már mivel majd két árkost foglal le írása, a postán való által küldése által Excellentádot terhelni nem praesumálom, hanem inkább továbbra *halasztom.*

Takáts Sándor piarista történetíró, ismertetve Isten Szolgájának tevékenykedését az 1730-as években, ezt a kijelentést teszi: « Ugyanez időtájt küldözgette szét Krucsai Márton felett tartott halotti baszédét ». A beszéd nyomtatott szövege Kassáról, 1733-ból származik.

A gyászbeszéd címlapja nem hozza P. Kelemen Didák nevét: « ... Krucsai Márton úr... halotti gyászos pompáján így prédikállott Seraphicus Szent Ferencz szerzetibül való egy Minorita Barát. Ezer hétszáz harmincharmadik esztendőben ».

Dr. Csák Alajos Cirjék is P. Kelemennek tulajdonítja a beszédet, valamint P. Dr. Monay Ferenc (Adatok, 54.)

Ismeretes Kelemen Didák alázata, hogy több kinyomtatott szentbeszéde címéből kihagyatta a nevét, helyettesítve « egy Minorita Baráttal ».

Nem tehető fel, hogy a jelen beszédet más tartotta volna, mint ő, aki a nyírbátori Krucsai-oltár építéséért akkora hálával tartozott a Krucsai családnak, noha annak jótevő mecénása nem (ez a) Márton volt, hanem János

Nem mondjuk, hogy más minorita nem írhatta e munkát, de vakmerőség nélkül állíthatjuk, hogy Kelemen Didák szónoki képességeihez hasonlókkal más akkor — vagy akár később is — nem rendelkezett.

Bámulatraméltó jártasság jellemzi Isten Szolgájának ezt a baszédét is úgy a Szentírásban mint a klaszszikus írók műveiben[3]

A tudós ajkakról fakadt beszédet bő kivonatokkal iskölcsi haszon!

A magam számozta 2. oldalon, a fenti « A 2 » - n latin köszöntés áll, az, amely Magyarországon közkeletű lett minden társadalmi osztályban; hogy Kelemen

Didák kora óta-e, vagy sem, nem tudom, de biztos, hogy igen régóta: « *Laudetur Jesus Christus* ».

— A gyászbeszéd címlapján a « Minorita Barát » (!) alatt tintával ez a kézírás olvasható: « Conventus Eperjesiensis Ord. Minorum S. Francisci Conventualium ad S. Joannem Bapt. 1763 », ami legalábbis a könyv megbecsülésére vall, ez pedig a szónokéra, akit mi nem alaptalanul Kelemen Didáknak tartunk.

Hogy a Krucsai Márton felett tartott gyászbeszéd szerzője P. M. Kelemen Didák, következtethető abból is, hogy a kezemben levő « Lelki Öröm », nyírbátori templomavató beszéd utolsó (bal) oldala után jobbról fönn a Krucsai Márton halotti beszéd címlapja, ugyancsak a kassai Frauenheim Henrik János nyomásában az akadémiai betűkkel 1733-ból.

De ami még nyilvánvalóbbá teheti a két beszéd azonos szerzőségét, az a körülmény, hogy a « Lelki Öröm » 1732-i nyomdai címlapján « T. P. Kelemen Didák », mint szónok és szerző neve alatt ott szerepel « Krucsai Márton Úr », akinek « istenes költségével a beszédet kinyomták !

Önkéntelen tehát a kérdés: e jótevő halálakor ki mondhatta el inkább a gyászbeszédet, mint a Krucsai Márton jóságát élvező P. Kelemen Didák ? !

E fenti tépelődés (Kelemen Didák életrajzából: « Ugye, atyafiak ? ! », Róma, 1975. június) megelőzte a Kelemen-levelek másolatának birtokomba jutását 1975 szeptemberében; a következtetések helyességét bizonyítja e jelen levél.

---

[1] elidegenültek [2] becsülte [3] váltsa meg [4] nehézségeket [5] adás-vételt [6] jogi eljárásban, perben [7] tiszta másolatba.

138.

38317 1733. nov. 17

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Illme Dne Comes et Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Reménlem vala Excellentiádnak erre az földre való szerencsés lejövésit. Írtam vala is az bátoriaknak, hogy tudosítanának alá jöveteliről, de még választ nem veheték, sőt inkább az hallék, hogy Posonyban legyen Excellentiád. Azért míg az Úr Isten eő Szentfelsége le hozza s az eő Szentfelsége Szent teczésiből s megfoghatatlan jóvoltából Szent áldásából addig terjedvén életem, hogy szóval köszönthessem, *ezen csekély írásom által látogatni akartam és egyczer s mind az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által az boldog emlékezetű hív öreg szolgája Krucsai Márton uram felett való lett halotti praedicátiónak Exemplárát*[1] *alázatoson accludálni s offerálni*[2], *tudván, hogy efféléket aitatoson olvasni kéván Excellentiád.*

Melyet midőn Excellentiádnak alázatoson ajánlanék, me et Seraphicum Ordinem ulterioribus consuetis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis vestrae

Miskolcz 17 9bris 1733

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen

Ps: Ha Tarczalyon ha valami régi ó borok volnának, kik a Lengyelnek nem kellenének, mivel Excellentiád ideátra keveset vagyon, s úgy sem szokta innija azokot: mint eddig, úgy most is amennyi telhessék! valami borbéli alamisnával succurrálhatna, alázatoson meg köszönök.

A levélíró kegyeletesen emlékezik meg Krucsai Mártonról, de ugyanakkor dicsérettel illeti Károlyi Sándor lelkiségét is.

A levélnek nincs külön borítéka.

---

[1] példányát [2] csatolni és felajánlani.

139.

38315 1733 decz. 20

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes et Generalis et Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége az immineáló karácsonyi napokat kévánt jó egésségben érni, lelki s testi Sz. áldásinak el nyerésével, több következendök el érésivel, Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. dicsőítésére, az Anya sz. egyház terjedésére, Hazánk s nemzetünk és Méltóságos Úri Házának örömire, nékünk kiváltképpen úgy több szegény szerzetesek szerencséjére, tellyes contentumával ünnepelni; az ó esztendőnek hátra maradott napjait Isten Sz. akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével votuma szerént végezni, s az újjat szerencsésen kezdeni, minden részeivel s több utánna valókkal edgyütt állandó fris jó egésségben Istennek sz. tetczésével boldogul el tölteni engedgye eő Sz. Felsége, és ez élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívessen kívánom, ... irgalmú édes Isten eő Sz. Felségét azon kérni el nem mulatom.

Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis-

simis Gratijs et Favoribus Humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

Miskolczini 20 Decembris 1733

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

E boríték nélküli levél szövegét más kéz írta meg, Kelemen Didák csak aláírta.

EX ANNO 1733 SUB FINEM DECEMBRIS IN SURÁNY

A Magyar Országos Levéltár xerox levélmásolatai egyikén pusztán ennyi áll, szöveg és sorszám nélkül.

Háromszéki székely arcél (n. Lublóváry Gaszton felvétele)

1734

5 levél (140-144)

140.

38318.

...alkalmas tisztcségre promoveálni; mind maga mindenkori hívséges szolgálatjával mind édes attya Ura meg hálálni el nem mulattyák ebbeli hozzájok mutatandó kegyes Grátiáját Excellentiádnak.

Magunk részéről pedig alázatoson kérném Excellentiádot, szokott kegyes patrociniumát méltóztassék most is szegény Residentiánkhoz meg mutatni s Tarczalról valamely borbeli alamisnával kegyesen succurrálni, melyet méltatlan imácságunkkal meg hálálni el nem mulatunk.

Nem tudom, édes méltóságos Glis érdemem felett való nagy jó Patronus Úr, ha érkezhetett volt Secretárius uram az Debreczeni György contractusát[1] keresni. Itt való böcsületes úri ember Filczki Ferencz uram jóramenendő Kedves Fia ment nagy jó Uram Irinyi uram itt létekor az Excellentiád N. Regimentiben, kinek a nagy Attyát jól ismerte Excellentiád, az attyát is gyermekségiben, amint Excellentiádnak szóló alázatos leveliből reflectálni[2] méltóztatik magát. Az Nagy Attya Byhari Commendáns volt, s gondolom Erdélyben Excellentiád jelenlétekor esett el. Igen jóakarónk ezen böcsületes Filczki Ferencz uram, azért az fiát, aki reménlem jól fogja magát viselni s alkalmaztatni, alázatoson Excellentiád kegyes patrociniumában recommendálom, mivel az első, akiért alázatoson instálok. Méltóztassék érdemet-

len /de holtig igaz és hív/ alázatos káplányának kérését meg hallgatni *és azon rendes iffiat valamely...*

Az OL 38318. sz. jelen levélszövegének nincs külalakja, mert hiányzik a megszólítás, befejezés, borítékcímzés.

---

[1] szerződését [2] következtetni, értetni

141.

38322 Bator 8 Marty 1734

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

Laudetur Jesus X tus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson édes Méltóságos Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus s Fundator Urunknak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy midőn Posonyban írott alázatos instantiámra szokott mély alázatosságából s kegyes indulatyából tett kedves levelét és válaszát vettem volna Excellentiádnak, szintén akkor méltóságos iffiú Gróff bizadalmas nagy jó Patronus Urunk eő Ngh kegyes patrociniumát hálaadó szívvel vettük, és szokott aitatosságából való bőv alamisnálkodásában mint más esztendőkben részesültünk mind borban s mind egyebekben. *Azért nem illett, hogy a magától hulló termő fát rázzuk* és borbéli alamisna iránt másszor is újjabban instáljunk; de a sze-

mérmet nem tudó szükség arra kénszerít, hogy ha nem akarunk is? alkalmatlankodgyunk.

Eszemben jutván az is, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége Szent áldása által mind Excellentiád, mind az Méltóságos Gróff fel menvén, nem mindenkor lészen a kéréshez való alkalmatosságunk, *azért Bátorban bátorságat vévén az bátor koldulásra,* alázatoson s ha Excellentiád terhel-

« Kelemen Didák, 1683-1744, *a Tiszahát Apostola, a nyírbátori templom, kolostor és iskola újjáépítője »* (*korunkbeli olajfestmény a nyírbátori róm. kat. plébánián*)

tetése nélkül kivált mostani sok kölcséginek idejében lehet, kegyes patrociniumát valamely borbéli alamisna iránt implorálom, melyet méltatlan imácságinkkal meg hálálni ké-

ván, magamot s Sz. Szerzetünköt tovább való kegyes Grátiájában Excellentiádh alázatossággal recommendálom. Maradok

Excellentiádnak

Alázatos Istent imádó méltatlan
kissebik Káplánya, Szolgája
Fr Kelemen Didák mp

Ps: *tegnapi napon az ittvaló Iskolákról nem tudék Excellentiádnak igyenesen felelni. Reménségem felett, Istennek hála, szép ártatlan iffiúság vagyon, mind szegény s nemesi rendből valók.*

Két jellegzetes kifejezés Kelemen Didák kedélyes életfelfogásából, amelyet életrajzírói szívesen megemlítenek: «nem illik, hogy a magától hulló termőfát rázzuk», és: «Bátorban bátorságot vett a bátor koldulásra».

142.

38320 Miskolcz 21 marty 1734

Dicsírtessék a Jesus Xtus

Méltóságos Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Amint Excellentiádot szerzetesi mély alázatossággal Károlyban kértem vala, hogy ha valami okból Debreczeni György háromszáz forintról való obligatorióját[1] tanáltam volna Excellentiádnak adni és magam gondatlanságom miatt ott tanált volna felejtődni, szokott kegyes patrociniumából méltóztassék ki kerestetni. A szegény ember Jenei Jósef azt mondgya, hogy Szigethen nékem adta provinciálisságomban, hogy akkor Szigethen levő Pátereink által fel vétessem, két vagy három része legyen a Sz. Szerzeté, s a többi övé; azóta ő sem urgeálta[2], és én éppen el feletkeztem róla: ha ki hoztam Szigethről? Egyébért nem, hanem hogy Excel-

lentiáddal alázatoson communicályam[3] s kegyes patrociniumát felvétele iránt imploráljam, innen gondolkodom.

Node talám Excellentiád levelei között valamiképen feltanáltathatnék? *Szánom nyavalyást, s bánnám, ha gondviseletlenségem miatt, eő Szentfelsége őrizzen, kárt vallana, nem tudnám néki honnan vissza tériteni.* Azért tovább is alázatoson kérem Excellentiádot, méltóztassék parancsolni, had Secretárius Uram keresné ki. Szólottam eő kegyelmivel is, ajánlotta, Isten áldgya meg jóakaratját; reménlem nem difficultálja[4].

Melly kegyes Grátiáját Excellentiádnak méltatlan imácságimmal meg hálálni szívesen kévánván /: mert igen örülnék, ha valamiképen az Úr Istennek eő Szentfelséginek jóvoltából reá akadnék :/ érdemem felett való bizadalmas Patronus Uramnak maradok
Excellentiádnak

alázatos Ist. imádó
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

A «nyavalyás» nem a mai, inkább becsmérlő(de nem mindig, mint a «nyavalyás», beteg vagyok kifejezésben) értelmű szó, hanem sajnálkozó, megértő, aggódó jelentésű, ami Kelemen Didák leveleiben többször előfordul.

---

[1] kötelezvényét [2] sürgette [3] közöljem [4] nehezményezi.

143.

38319 1734

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Generalis actuali Intimo Consiliario et unius Inclyti Regiminis

Collonello I. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Colendmo
KAROLY

Laudetur Jesus Christus.

Excellentissime, ac Illme Domine Comes et Generalis, Dne Patrone ac Protector Gratiosissime!

Hogy Excellentiádhoz mint nékem kiváltképpen érdemem felett való nagy jó kegyelmes Patronus Uramhoz való szerzetes alázatos káplányi szoros hivatalos kötelességemnek és alázatosan méltatlan levelemmel való udvarlásomnak illy későre felelhettem meg, arról mélly alázatossággal kérek édes Mltgs Generális jó kegyelmes Uram Excellentiádtól bocsánatot, annál is inkább, hogy bizonyossan nem tudhattam meg, ha maga Mltgs házának vigasztalására s minnyájunk örömére ide alá legyen e Excellentiád?

Melly utazásinak világosabban értésemre való akadályát egyébnek nem tulajdoníthatom, hanem *az Úr Istennek Szent tetczése szerént reám jött súllyos nyavallyámnak, mely ab octava octobris*[1], *mai napig az ágyamon fektetett, s lábaimra való nézve pedig, mikorra rendelte az Isten ollyan fel kelésemet,* hogy az régen ohajtott Mltgs jó kegyes Személyét Excellentiádnak /: úgy az Mltgs Gróff Obester Uram eő Nagyságának, kinek alázatos köszöntésem után Mltgs Gróffné Aszszonyommal edgyütt szerencsés le érkezésén tiszta szívemből örvendek :/ méltatlan személyemnek udvarlásával láthassam, *az egy élő Úr Isten titkában vagyon.*

Azért édes Mltgs jó kegyelmes Uram, tovább is alázatosan bocsánatot kérő érdemetlen levelemben jelentem Excellentiádnak alázatosan, hogy némely napokban itten lévén Tisztelendő Páter Provinciális Atyám Uram, méltóztatott meg jelenteni, hogy azon Felséges Herczeg, a ki bírja az Munkácsi Dominiumot, valamely Szent Szerzetet kívánna fundálni Munkácsra, mely dolog iránt is már az Mltgs Fő Ispány eő Nga, az Úr Isten áldgya meg érette, a mi Szent

Szerzetünköt, az Tkts nemes Vármegyével edgyütt recommendálta. *Azért Excellentiád kegyelmes Grátiájához is nagy alázatosan folyamodom és kérem, hogy valamint ekkorig is valahová a Szent Szerzetünknek bé menelelit Mltgs bölcs ítílete szerént helyesnek látta, igyekezett Istennek Szent áldásával segélteni s be plántálni, úgy itt is méltóztassék, édes Mltgs jó Kegyelmes Generális kiváltképpen való Patronus Uram, Excellentiád hathatósan magát közben vetni, és azon Felséges Herczeget arra vinni, hogy az mi Szent Szerzetünköt méltóztassék Berekszászba fundálni,* ahol mind Iskoláknak tanításiban, mind eretnekeknek térítésiben/: mint hogy majt közepén vagyon az Vmegyének :/ jobb módunk volna, mint sem Munkácson, az hol az Városon kívül egész districtus[2] Oroszságból áll, és minnyájon Unitáriusok és így kevés volna az Római Anyaszentegyházban való lelki aratás.

Melly kegyes patrociniumát Excellentiádnak méltatlan imácságinkkal meg hálálni kévánván, me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis consuetis Gratiis humillime Commendans emorior

Excellentissimae ac Illmae
Dnis Vestrae
Miskolcz 14 9bris 1734

Devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Csaknem a teljes levélszöveget más kéz írta, mindössze a záradékot: «... mely kegyes patrociniumát... », valamint a keltezést és a boríték címzését írta Kelemen Didák, aki súlyos betegsége alatt is lelkipásztori terveket szőtt a néptanítás és erkölcsi nevelés érdekében.

---

[1] október 8-tól [2] környék.

144.

38321 1734 decz 17.

Excellentissimo ac Illmo Domino Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly, Scrae Caeae Rgiaeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali, I. Cottus Szatmariensis Perpetuo ac Supremo Comiti, Domino Patrono Gratiosissimo Colendissimo

P Tokaj Kállóviam Karolíni

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illustrissime Domine, Dne Supreme Comes et Gralis, Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Szent Felsége az immineáló karácsonyi Szent napokot kívánt jó egésségben érni, lelki s testi Szent áldásinak elnyerésivel, több következendők elérésivel, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Szent Nevének dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk és Méltóságos Grófi Úri Házának örömére, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény Szerzetesek szerencséjére, tellyes contentumával ünnepelni, és az Ó esztendőnek hátra maradott napjait, Isten Sz. akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével votuma szerént végezni s az újjat szerencséssen kezdeni minden részeivel, s több utánna valókkal edgyütt állandó fris jó egésségben Istennek Szent tetszésével boldogul tölteni engedgye eő Sz. Felsége; és ez élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívesen kívánom, s méltatlan imádságimmal az édes Isten eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem ulterioribus clementissimis Gratijs et Favoribus humillime commendans persevero Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

Miskolczini die 17 Xbris 1734 perpetuo devinctissimus infimus Servus et Capellanus Fr Didacus Kelemen mp

Úgy a levél szövegét, mint a boríték cimzését mással iratta Kelemen Didák, míg az aláírás saját kezű.

1735.

5 levél (145-149)

145.

38325 Misk. 14 Feb 1735

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatmariensi Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo.

Dicsértessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Jóllehet, édes méltóságos Glis kedves Nagy jó Patronus Uram, *immár az Irgalmas könyörülő édes jó Istenem Szent Áldása által jobosan vagyok: áldassék az Úr Istennek eő Szentfelséginek dicsőséges Szent Neve Mennyen földön szüntelen örökké érette, életem jobbítására s penitentia tartásomra engedett az Úr Isten még egy kevés időt, hogy eddig való sok fogyatkozásomot jobbítsam* s innen reménlem vala, hogy a Tiszán túl való földre is el fordulhatok és akkor Excellentiád alázatoson való köszöntésire elmehetek, de mivel a hideg igen árt az nyavalyás lábomnak, nem merek meg indulni.

Hanem T. Pr. János atyám uramot kérem, hogy el menne és Excellentiádot szerzetesi alázatossággal köszöntené. Isten eő Szentfelsége tudgya, épülhetek-é ki ezen nyavalyámból vagy sem; mind az által, minthogy ab initio 9-bris[1] mind eddig Doctor s Borbély Curája alatt vagyok, sok fizetésben s adósságban estem. Csak az itt való Borbély

fáracsága kívül az orvosságokért harmincz kilencz forintokról adandó jedzést az Residentiánk szegény, ha szintén aggraválni[2] akarnám is, nincsen értéke, hogy fizethessen. Excellentiádot is tudom, hogy szokás szerint a sok épületekre sok a kölcsége: nem örömest búsítom s ha illy szükségben nem volnék, pénzt nem kérnék. Mindazáltal ha valamivel segélhet Excellentiád, fizesse meg az Ùr Isten ezer annyival, a mit az Ő Szent Szerelmiért ad énnékem. Melyet én is méltatlan imácságimmal meg hálálni kévánok s maradok

Excellentiádnak

alázatos méltatlan kissebbik
szerzetes Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Elömlik e levélben Kelemen Didák mély hite az örökkévalóságban és alázatos reménye Isten könyörülő irgalmában, aki még időt enged neki a bűnbánatra.

---

[1] november elejétől [2] terhelni.

146.

38327 Misk. 14. Feb 1735

Illmo Dno Dno Comiti Francisco Károlyi de Nagy Károly Ssae Cae Raeque Mattis Unius Inclyti Regiminis Supremo Colonello et Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo KAROLY:

Dicsértessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Obester s Fő Ispány érdemem felett kiváltképen való bizodalmas nagy jó Patronus Uram!

Minapi alázatos levelemben, úgy teczik, alázatoson informáltam vala Ngdot, de szóval T. Pr. János atyám Uram

jobban declarálni fogja, hogy *bizonyos üdőtől fogvást Doctor s Borbély Curája alatt vagyok. Istennek áldassék dicsőséges Szent Neve örökké érette, immár ugyan jobbacskán vagyok, Isten eő Szentfelsége tudgya, épülhetek-é ki belőle vagy sem. Mindazátal csak eddig sok adósságban estem*; mert csak itt való borbélyt is jó ha negyven forinttal conteltálhatom, fáracsága kívül csak az orvosságokért sokat kéván. Ha azért édes méltóságos Obester uram, az francia nyereségből, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége többel ez után meg áldgya, *valamivel Isten Szerelmiért segélthet Ngod: fizesse meg az Úr Isten eő Szentfelsége ezerannyi áldásokkal. Én is méltatlan imácságimmal meg hálálni kévánom.*

Amint is ez iránt /: mivel szegény a Residentiánk, nincsen értéke, hogy segélthessen :/ tovább is kegyes patrociniumát alázatoson implorálom s érdemen felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Úrnak maradok

Méltóságos Obester Fő Ispány Úrnak

érdemetlen kissebik Szerzetes Káplánya

Fr Kelemen Didák

Ps: Szerzetesi nagy alázatossággal köszöntöm méltóságos Gróffné érdemünk felett való bizadalmas nagy jó Patronánkot. Szegény Residentiánkot kegyes patrociniumában alázatoson recommendálom; a mivel az Úr Isten eő Szentfelsége meg áldotta, *a nyári major kovácsát méltóztassék segélteni.*

Ugyancsak 1735. február 14-én írt levelet Károlyi Ferencnek hasonló kéréssel az orvosi kezelés és gyógyszer kifizetésére, mert a kezdet nehézségeivel küzdő miskolci rendház erre képtelen volt.

Nem tudjuk, mit csodáljunk benne jobban: az alázatosságot-e, vagy pedig lelki erejét annyi gond és baj között!

147.

38323 1735 apr. 1.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illustrissime Domine Supreme Comes ac Generalis Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten az Szent böjti napok üdvösséges el telése után az örvendetes Alleluját kívánt jó egésségben, lelki s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésében örvendezni meg engedgye, úgy az Húsvéti áldott jeles napokra is szerencsésen által vezérellye: kívánom.

Hogy több számos esztendőkben is az Úr Istennek Szent tetczésével, mennyei Szent áldásinak el vételével, Szent Kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes Szándékinak tellyesítésével; Isten Szent Nevének dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésére, Hazánk, s Nemzetünk örömére, nékünk kiváltképpen úgy több Szegény Szerzetesek s főképpen Gróffi Úri Házának gyarapodására s Vigasztalására az ünnepet meg ülleni engedgye s végre a mennyei dicsőült Szentek Seregében az örökké tartó örvendetes Allelujának víg éneklésére segéllye, szívesen kívánom, és méltatlan imádságimmal eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem Clementissimis Gratijs et Favoribus Humillime Commendans persevero Excellentissimae ac Illustrissimae Dnationis Vrae

Miskolczini die 1-ma Aprilis 1735.

Perpetuo devonctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Excellentiád Isten Szerelmiért való adakozását s alamisnálkodását amint szívbeli alázatos köszönettel vettem, az Úr Isten eő Szentfelsége fizesse meg, jutalmaztassa meg mind itt s mind az örök életben az örök Boldogsággal.

Faragó Uram iránt Kegyes válaszát vettem Méltóságos pispök urunk eő Excellentiájának. V. Ispány Uramot várom a concursussal Posonyból, hogy communicálhassam[1], ezután Excellentiádnak alázatoson el küldöm. Addig is Excellentiádnak alázatoson recommendálom, méltóztassék az N. Regimentből ki venni, s méltóságos udvarában kevés ideig meg tartani; most Isten eő Szentfelsége le hozta eő Excellentiáját az Húsvéti Sz. ünnepekre, az Úr Istennek Szent Áldása által jó végit reménljük a dolognak, s Excellentiádot alázatoson informáljuk. Legyen jó szándékkal az édes Faragó Uram az Igaz Hitre való meg térés iránt, az Úr Isten eő Szentfelsége egyebekben is meg áldgya. Bátron folyamodhatik méltóságos praelátus urunkhoz.

A húsvéti köszöntő levél főszövegének betűi nem Kelemen Didákéi, de ő írta alá, meg az utóirat is az övé. - A levélhez nincs boríték.

[1] közölhessem.

148.

38326 1735 maj 11

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Unius Inclyti Regiminis Supremo Colonello I. Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Budam Posony

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Illme Dne Comes Glis Dne et Patrone Gratiosissime Colendme!

Sok rendbéli búsításommal alázatoson Excellentiádot követem, de mivel *csak egy lélek is többet teszen az Isten eő Szentfelsége előtt az egész világ minden javainál*, s az Faragó uram házassága által, Isten eő Szentfelséginek ingyen való

Szent Kegyelmiből, egynehány lelkek meg térésit remélyük, azért alázatoson instálok Excellentiádnál, hogy említett Faragó Uramot az N. Regimentiből el bocsátani méltóztassék Excellentiád. Hiszem, Istennek hála, olly szüksége nincsen reá Excellentiádnak, mert tíz is mingyárt tanálkozik helyiben. Szándéka, akaratja ellen ő is nyavalyás ne kénszerittessék az katonaságra. Méltóságos praełátusunk eő Excellentiája levelit minap alázatoson accludálám Excellentiádnak, eő Excellentiája ezen Házasságot helyben hadgya. Az Familiának sem esék semmi ollyas kissebségire, mert itt fő bíróságot viselt embernek fia, jó Deák szolgálatra alkalmatos iffiú tovább is. Azért alázatoson kérem Excellentiádot, méltóztassék el bocsátani, had jöhessen vissza az meg nevezett.

Akikre nézve melly kegyes Gratiáját Excellentiádnak eő Kegyelméh is alázatos köszönettel én is, amint több jó téteminyit, ezt is méltatlan imácságimmal meg hálálni kévánván, kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok

Excellentiádnak alázatos Istent imádó
Misk. 11. maij 1735. méltatlan Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Valamely tolvajokkal iesztnek vala, hogy Szolnok táján lettek volna; de Istennek hála, úgy halljuk, hogy vissza mentek s immár ott nincsenek.

149.

38324 Miskolcz Die 23 Xbris 1735
L.J.C.

Excellentissime ac Illme Dne Gnralis Dne et Patrone mihi Colendisse Gratiosse!

Ajánlom mindenkori kész szerzetességgel[1] való alázatos szolgálatomat. Mivel hogy ezen jeles, és üdvösséges Karácson

Ünnepnapjai reánk virattanak, azért kívántam ezen alázatos levelem által mindenkori tartozandó, és le kötözött obligatióm szerént az Méltóságos Gróff Uramat, amint kivált képpen való jó kegyelmes Patronus Uramat nagy alázatosan köszöntenem, kívánván: az Fölséges Úr Isten virassza sok számos esztendőknek el follyásával illy jeles napokra, minden némű testi és lelki áldásban tellyes Contentoma szerént. Úgy ezen folyó Esztendőnek hátra maradott napjait tölthesse, az következendőt érhesse, mellynek is minden nemű részeit tölthesse szerencsésen és fris jó egésségben az Anyaszentegyháznak dicsőségére, Méltóságos Úri Familiájának örömére, Országunknak oltalmára, sok Szegény Szerzeteseknek segétcségére, és nékünk kivált képen való szerencsénkre, szívesen kívánom, és szerzetes hivatalom[2] szerént méltatlan imádcságimmal az Úr Istent az Méltóságos Grófférт imádom.

His me benignis gratijs et Expertis favoribus humille recommendans maneo et persevero.

Excellentissae Dnanis Vrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: örömmel értvén, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége szerencsésen lehozta Excellentiadot, kévánok vala udvarlására menni, de mivel végben nem vihetém, mihelt az Úr Istennek Szent Áldásából érkezhetem, el menni igyekezem.

Az íródiák pennája itt-ott hibát ejtett, amit igyekeztünk elkerülni e közlésben. - Az aláírás és utóirat Kelemen Didák saját kezű írása.

---

[1] szerzetes készséggel [2] hivatásom.

1736

6 levél (150-155)

150.

38332 1736 febr 19.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Generali Intimo Consiliario etc etc. Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

KAROLY:

Dicsirtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Az estve későn az Úr Istennek Szent Áldásával érkezvén, alázatos Szerzetesi obligatióval vettem Excellentiád méltóságos levelit, melyből amint szomorúván értem Méltóságos Gróffné érdemem felett való nagy jó Patronánknak súlyos betegségit, úgy *szívesen Excellentiád kegyes parancsolatja szerint mingyárt Isteni Szolgálat s dolgocskáim igazítása után indulnék, de egy böcsületes igaz Hiten kívül levő embernek mostani utamban nem lévén ideje hogy beszélhessen: ígérte, hogy ma ide fog jöni ezen okért az igaz Hitről való tudakozásért; távul lakik, hogy haszontalan ne fáradgyon és ez által ne idegenedgyen, meg kell várnom.* Az után, ha lehet, még ma; ha pedig nem lehetne ma, reggel, Isten eő Szentfelsége azt engedvén érnem, el menni igyekezem.

Addig is alázatoson köszöntöm említett méltóságos Patronánkot és az Úr Istent eő Szentfelségit eő nagycságáért imádni el nem mulatyuk. Maradtam
Excellentiádnak

Bator 19 febr 1736 alázatos méltatlan Istent imádó
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák

Ezen okról, miért ma nem mehetek, méltóztassék Excellentiád senki előtt ne szólani, mert nem akarja, hogy szándéka tudódgyék.

Szerénységből «dolgocskáimnak» tartja sokoldalú elfoglaltságát; de abban is elsőnek számít a hitben megerősíteni embertársait. Elhalasztja tehát a lelkiekben már eléggé ellátott mégoly kedves személy látogátását is, hogy teljesíthesse fontos papi kötelességét.

151.

38333 Bator 2 Marty 1736

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavaleriae Generali unius I. Regiminis Supremo Colonello Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo
Karoly:

Dicsirtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Gróf Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Az Úr Istennek Szent Segedelme által tegnap estve későn Váradról, Istennek hálá, békével ide érkezvén Bátorban, amint Keserűben Andrásy Ferencz Uramnál szomorúvan hallottam, úgy itt való böcsületes Pátereinknek írott Excellentiád méltóságos leveliből értettem Istenben boldo-

gul kimúlását az méltóságos Gróffnénak. Nyugossza az Úr Isten az örök boldogságban s az örökké való világosság fényeskedgyék neki. Közönségesen[1] itten Istent imádni, Szent miséket végezni el nem mulatyuk, amint T. Pr. Lector atyám Uram alázatoson Excellentiádot informálni fogja.

Erről nem tehetünk, így teczett az Úr Isten eő Szentfelséginek mennyben, a földön véghez kellett menni, legyen ezért is áldott az Úrnak Szent Neve. Amint Excellentiád több szomorú változásokban Istennek Szent akaratján s meg foghatatlan bölcs végezésin meg nyugodott, az Úr Istenben vigasztalást tanált, ebben is az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme által meg nem háborodik, ama Szentírás szavai szerint: non contristabit justum, quid quid ei acciderit[2]*, hanem a mi édes Istenünk ebbeli kegyes Atyai látogatását hálaadó szívvel veszi. Így szokott az Úr Isten eő Szentfelsége az övéivel cselekedni: néha vigasztalja s néha megszomorítja, de mind a mi jónkra adgya, azért kévánom, az Úr Isten eő Szentfelsége magát s méltóságos szomorú Házát vigasztalja.*

S magamot s Szerzetünköt szokott kegyes patrociniumában alázatoson recommendálván maradok
Excellentiádnak

Alázatos méltatlan kissebik
szerzetes Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák

Ps: Amint alázatoson jelentettem vala Excellentiádnak, hogy *az Templom épületihez való munkához s a vectura béli segélcségért újjobban ökrökre volna szükségünk, már jóllehet, Isten fizesse meg Excellentiádnak, segéltett vala s nem kellene olly sűrűn búsítanunk s terhelnünk; de a szemérmet nem tudó szükség kénszerít, hogy ez iránt kegyes patrociniumát imploráljuk.* Még két három nap, T. Páter Provinciális atyánk érkezésit várván, e tájon tartózkodom; ha addig Tarczalra vagy Poroszlóra szóló Commissiója kegyes Grátiájából érkezhetnék Excellentiádnak, alázatos köszönettel venném.

Károlyi Sándort menye, Károlyi Ferencné Csáky Krisztina elhalálozásakor vigasztalja Isten szent akaratán való bölcs megnyugvással.

---

[1] szokás szerint [2] nem szomorítja el az igazat, bármi történjék vele (Példab. XII. 21).

152.

38334 1736 márcz 16.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Excellentiád méltóságos úri levelit Kállóban ma vévém, melyet 11 praesentis[1] méltóztatott iratni; mondgya Posta Mester uram, hogy mást is ez előtt küldött, de azt nem vehettem. Mindazonáltal, Istennek hála, immár ide Bátorban érkeztem; rövidecske az üdő az olvasáshoz s tanuláshoz, de arról nem tehetünk. *Hanem amennyire az Úr Istennek eő Szentfelséginek ingyen való Szent Kegyelme által együgyű s tudatlan voltomhoz képest érkezhetem, igyekezem, itten egy kiss csendességet vévén magamnak.*

Hanem míg szóval is alázatoson köszönthetném Excellentiádot, me et Sacrum Ordinem consuetis benignis Gratiis et favoribus humillime Commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Bator 16 Marty 1736

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Csáky Krisztina gyászbeszédének elkészítéséről ír. Lássuk egy kissé a távolabbi és közelebbi körülményeket is.

Borsod után egy ideig megint Szabolcs és Szatmár megye lesz P. Didák működési területe, saját terve és körülményparancsolta kötelessége szerint.

« Alighogy valamennyire megjavult az egészsége máris vándorútra kelt, hogy régebbi munkásságának színhelyét a tiszai részeken meglátogassa. Útjában gyászhír tartóztatta fel: gróf Károlyi Sándor már előbb sürgős levélben hívatta őt menyéhez, Csáky Krisztina grófnőhöz, aki súlyos betegen feküdt és kevés remény volt felgyógyulásához. Ez a hívás azonban nem találta meg az úton levő Didák ayát és csak a grófnő halálhírét hozó újabb levél jutott kezeihez Nagykállóban ».

E Csák-idézet után vegyük át Takáts Sándortól az idevágó szöveget:

« 1736-ban nagy csapás érte a Károlyi-családot. Károlyi Ferencnek neje, az ifjú Csáky Krisztina grófnő váratlanul, férje távollétében kimúlt. Az egykorú feljegyzések és levelek bámulatra méltó dolgokat mondanak e szentéletű, angyali szívű nőről, kit még a nép is a « tiszavidék gyöngyének », « ártatlan galambnak », « ékes gyöngyvirágnak » nevezett, s ki a vallásosságban, a jó cselekedetek gyakorlásában vetekedett Károlyi Klárával, a szelídségben tán még felül is múlta őt.

Képzelhetjük tehát, mily fájdalmas veszteség volt halála úgy a Károlyi-családra, mint a vidék lakosságára.

Didák atya Váradról éppen Báthorba ment, midőn a szomorú haláleset történt, s így nem is lehetett jelen az ifjú grófné halálánál — bár idejekorán hívták őt a beteghez. Károlyi Sándor ugyanis kétszer írt ez alkalommal neki levelet; s tudtára adá, hogy ha már a grófné utolsó perceinél nem lehetett jelen, legalább a temetésre jöjjön el s tartson fölötte halotti beszédet. Kelemen Didák Kállóban vette Károlyi második levelét, s nyomban válaszolt reá.

« Egy kis csendességet » Nyírbátorban vett magának, ahol az említett év, 1736. február 16-ától tartózkodott valamennyit, majd március 2-ától ismét.

Nyírbátorban ekkor már épülőfélben volt a kolostor.

A templom 1725-ben történt felszentelése után nemsokára, 1734-ben megindult az új kolostor építése, mely a számadások tanúsága szerint mintegy tíz éven át tartott.

A halotti beszéd 1736-ban nyomtatásban is megje-

lent, de a szerző neve nincs a címlapon megemlítve. A harminchat nagy oldalra terjedő beszédnek teljes címe ez: Üdvösséges Tudomány, melyet midőn néhai méltóságos jó emlékezetű dicséretes asszonyállat: méltóságos gróf Csáky Krisztina asszony, mélt. gróf nagykárolyi Károlyi Ferenc kegyelmes urunk, Császár és koronás királyunk eő felsége egyik tekéntetes nemes regementje óbestere s commendánsa, tekéntetes nemes Szathmár vármegye örökös főispánja etc. Kedves házastársa gyászos halotti pompájának, hideg tetemei el takarásának alkalmatosságával az egybengyült sok rendekből álló keresztyén híveknek lelki épületekre seraphicus Sz. Ferenc conventuális szerzetéből való egy minorita barát eleikben terjesztett Károly várában 1736. márc. 20. napján ».

Valóban, nincs Kelemen Didák neve a címlapon. Fentebb azonban láttuk, maga a — személynek szóló — meghívás a beszéd megtartására, az életrajzírók meggyőződése e beszéd szerzőségéről, napjaink műtörténészének adata, és utoljára: a birtokomban levő fényképmásolat címlapján a nyomtatott szöveg között e régi betűs kézírás: « írta: Pater Kelemen Didák », — mind azt bizonyítja, hogy a Csáki Krisztina gr. Károlyi Ferencné felett tartott gyászbeszéd szerzője Isten Szolgája Kelemen Didák.

---

[1] folyó hó 11-én.

153.

38330 Miskolcz Die 27. Marty 1736
L.J.C.

Excllme ac Illme D. Comes, Dne Gnralis et Patrone Colendisse gratiosse!

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való alázatos szerzetesi szolgálatomat.

Mivel hogy Istennek Szent áldásából az üdvösséges Húsvéti napok reánk viradtanak, azért kévántam ezen alázatos írásom által szokott és mindenkori homagiális obliga-

tióm[1] szerént Excellenciádnak nagy alázatosan udvarolnom és köszöntenem. Kévánván, illy jeles és üdvösséges napokat sokaknak elfolyásával érhessen és üdvösségesen tellyes Contentusával minden lelki és testi vigasztalásban végezhessen és kévánt friss jó egésségben hallhassa Excellenciád az örvendetes Allelujának éneklését.

Azt is kévántam alázatossan Excellenciádnak jelentenem, hogy szerencsésen haza érkezvén találtam Excellenciádnak levelét, mellyet szokott obligatiómmal vévén és el olvasván, értettem kegyes Resolutioját instantiánknak[2], hogy Excellentiád kévánna, Istenes indulatból viseltetvén, valami iga beli marhákot Templomunknak continuatiojára[3] küldeni. Melly kegyes grátiáját és reflexioját[4] jutalmazza meg Excellenciádnak az mindeneket megjutalmazó Úr Isten, terjesztvén Sz. áldását Excellenciádra és Méltóságos Úri Házára, hogy illy nagy szükségben a kegyes Patrociniumát nem kévánta meg vonni.

Az mi azon igabeli marhának elhajtását illeti, kévántam Excellenciádnak kegyes directiójában ajálanom, a mint méltóztatik disponálni, és hova méltóztatik küldeni; kegyes informatióját iránta nagy alázatossan el fogom várni, hogy én is viszonta mingyárt tehessek dispositiót, hogy ide Miskolczra emberem által hajtattassam. Mivel itten Miskolczi épülendő Templomunknak nagy szüksége vagyon azokra.

In reliquo me benignis et semper expertis favoribus hulle commendans maneo

Excllmae Dnaois Vrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A más kéz írta levél végén Didák atya aláírása. Nincs boríték.

---

[1] kedves kötelességem [2] kérésünk meghallgatását [3] igavonó állatokat templomunk építésének folytatására [4] figyelmét.

154.

38331 1736. jul 10

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Generali et I. Comitatus Szathmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Patrono Colendmo
P BUDAM POSONY BATORKESZI:

Dicsirtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kivált képen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Amint szomorúván értettem Excellentiádnak súlyos betegségit, úgy örömmel kévántam hallani abból való jógyulását [1], s reménlem is, hogy az könyörülő s véghetetlen irgalmú édes Istenünknek Szent Áldása által meg vigasztaltatott Excellentiád, és könnyebbedett az súlyos fájdalmakból. *Mindeniket egyenlő jó kedvvel s hálaadó szívvel kell az véghetetlen jóságú Istennek kezéből venni s Szent akaratjára magunkot bízni: mind a mi javunkra szolgáltatja eő Szentfelsége. Több meg számlálhatatlan sok Áldási után, melyet árasztott az Úr Isten Excellentiádra, ezt is édes Atyai Áldásának ismerje. Ez is Szent szeretetinek jele, mellyel int, hogy gondolkozzunk végső dolgainkról és az eő Szentfelsége ingyen való Szent Kegyelme által, készíccsük el Lelkünköt az örökkévalóságnak útyára s az örök Boldogságnak el nyerésire, amint Szent Dávid mondgya: dedisti metuentibus Te significationem, ut fugiant a facie arcus, Jelt adtál a téged félőknek, hogy ójják magokot s szaladgyanak a kéz íj előtt.*

Mind szép esztendőkkel, állandó jó egésséggel az Úr Isten eő Szentfelsége meg áldotta Excellentiádot, hogy immár változó egésséggel készítgeti az örök életnek elnyerésire. Áldassék Dicsőséges Szent Neve örökké érette. Mindezekben

A miskolci Nagyboldogasszony templom főoltára. Felszentelésekor, 1736. *aug. elsején, P. Kelemen Didák mondott beszédet, amelyet «A Szentmise« címen* 1737*-ben Borsi Mihály Kassán kiadott.*

meg vigasztalja Excellentiádot s Szent kegyelmit nyújtja az békességes el szenvedésire.

Nincs módom, hogy látogatására mehessek Excellentiádnak s az én szoros kötelességemnek eleget tehessek, hanem méltatlan imácságimban kévánok el nem feletkezni. Amint is magamot s Szent Szerzetünköt szokott kegyes patrociniumában alázatoson ajálván maradok

Excellentiádnak

alázatos Istent imádó méltatlan
régi meg öregedett kissebik
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Isten akaratán való megnyugvásra, béketűrésre, bizalomra buzdítja Károlyi Sándort. Az alázatosság és lelki erősség úgy a saját életében mint a másokéban nélkülözhetetlen kegyelmi ajándéknak számított, amit megbecsült és megbecsültetett a legfelső fokban. — Károlyi Ferencné Csáki Krisztina felett mondott gyászbeszédében, 1736-ban, amelynek kinyomtatásakor címül ezt adta: «Üdvösséges tudomány» (l. «Ugye, atyafiak?», 543-560. o.), felülmúlhatatlan szépséggel magasztalja ezt az erényt.

---

[1] így áll a szövegben a gyógyulás helyett.

155.

38328 Miskolcz Die 22 Xbris A. 1736

Laudetur Jesus Christus

Excellentissime, ac Illustrissime Domine Comes Generalis Patrone nobis gratiosissime Colendissime!

Mint hogy az Úr Istennek Szent tetczése szerént következnek a Szent Innep napok, kívánom, hogy Excellentiád

örvendetesen maga tellyes contentuma szerént érhesse Krisztus Urunk születésének jeles napjait, és az Ó esztendőnek hátra maradott részét jó egésségben, szerencsésen, és boldogul el töltvén, virrassza fel az Úr Isten Excellentiádat minden testi, s lelki vigasztalásokkal új esztendő napjára; és annak minden részeiben, úgy több számos új esztendőkben is újabb újabb örömmel és áldásokkal áldgya meg és tarcsa, az ő Dicsőséges Szent nevének fel magasztalására, az Anya Sz. egyháznak gyarapodására, szegény magyar hazánknak boldogulására, sok szegény szerzeteseknek /: mellyet mi hálaadással sokszor tapasztaltunk :/ Patrociniumára, árváknak, özvegyeknek vigasztalására.

Ezeket szerzetesi alázatossággal kívánván Excellentiádnak, magamat és a Szent Szerzetet kegyes Patrociniumában recommendálván maradok

Excellentiádnak

Alázatos Istent imádó
méltatlan Káplánya
Fr Kelemen Didák

Ps: *egy könyvecskét az Úr Istennek Szent áldásából ki nyomtattattunk*; ha le nem jő Excellentiád, tanálkozik alkalmatosság, küldeni fogunk.

E kinyomtatott «könyvecske» minden bizonnyal Kelemen Didáknak rendkívüli műve: «A keresztény embernek 'Zidóval az idvösség dolgáról való beszélgetése», amelyet Kassán nyomtak ki «az Academiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által» 1736-ban, 144 oldalnyi terjedelemben.

A karácsonyi levél szövege más kéz írása, míg az aláírás és utóirat Kelemen Didáké.

1737.

5 levél (156-160)

156.

38336 1737 jan. 4

Excellmo ac Illustrmo Dno Dno Coti Alexandro Károlyi de Nagy Károly S. C. Rque Mattis intimo Consiliario Cavaleriae Generali Inclyti Cottus Szathmariensis Perpetuo Supremo Comiti I. Titt. Etc. Dno Dno Patrono gratiosissimo Colendissimo

Posony Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes et Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Szent ünnepeket üdvözlő alázatos levelemet reménlem vette Excellentiád, jóllehet csak szerencsére inviáltam[1], nem tudván hol fogja a Szent Ünnepeket ülleni Excellentiád. Minthogy nem láthatom, bár csak gyakrabban hallhatnám hírét Excellentiádnak, *mert az édes Istenben boldogul ki múlt szüleinen kívül ez árnyék világban élő emberek közül nem tartom senkihez szorosabb kötelességemet mint Excellentiádhoz, mert az Úr Istennek Szent Áldásából, áldott legyen az eő Szentfelsége drága dicsőséges Szent Neve örökké érette, sok jót vettem magától s méltóságos Házától; fizesse meg az Úr Isten örök Boldogsággal. Nekem is azért méltó el nem feletkeznem, hanem az Úr Isten eő Szentfelségitől lelki testi áldásokot kívánnom, és amit jónak gondolhatok, arról emlékezni és szívesen jovoslani.*

Azért alázatoson kévántam Excellentiádnak jelenteni: egy dolog jó üdűtől fogvást ütközött elmémben, melyről alázatoson emlékezvén meg nem bántom Excellentiádot. *A*

Károlyi templom inventáriumi[2] *között tanáltatik: másunnan hozatott apparamentumoknak*[3] *inventáriuma, melyek talám, amint én hallottam, más Templomoké voltak abban a háborús világban.* Pro conservatione[4] vagy ideig pro usu[5] egy vagy más okból vitetének is oda? *Excellentiád ezekről annyi országos sok szüntelen való dolgai között el feletkezhetett, eddig is talám vissza nem adathattak mindenek; azért ha azokot nem lehetne is vissza adni, ha talám vagy el viselődtek, más templomokra adattattak, in aequivalenti*[6] *ítílném, kellene az ollyan Templomokat bonificálni*[7]. *Mert, bátor*[8], *mind Isten tiszteletire applicáltassanak*[9] *is s akármelyik helyen, mind az által én úgy ítílem: aki hová való, oda kell adni* Az ocsvai oltárokat is úgy hallottam az Ecsedi Templomhoz valók. Ott immár a kiss Templom el pusztult; bár csak egy fa kápolna lehetne, míg az nagy Templomot az Úr Isten eő Szentfelsége kezünkben adná. Egy monstrancia[10] is vala, s az ocsvai kiss positivum[11]. Ezekről is úgy emlékezem, máshová valók voltak; bizonyoson én ugyan nem tudom, de úgy teczik így hallottam.

Melyekről hogy emlékezni s Excellentiádot búsítani praesumáltam, alázatoson követem és magamot s szegény Residentiánkot tovább való szokott kegyes Grátiájában Excellentiádnak alázatoson ajálván maradok

Excellentádnak

Misk. 4 Januarij 1737

Alázatos Istent imádó
méltatlan Káplánya
öreg hív igaz Szolgája
Fr Kelemen Didák mp

A levél és utóirat Kelemen Didák kézírása, de a borítékot más címezte meg.

Az ekkor 54 éves Kelemen Didák gyöngéd érzelemmel emlékezik meg «az édes Istenben boldogul kimúlt szüleiről», szerény de mély hálával árasztva el Károlyi Sándort, akitől «az Úristennek szent áldásából sok jót vett».

A levél második, terjedelmes részét a háborús viszonyok között szétszóródott, idegen birtokba került liturgikus felszerelések jogos hovatartozása védelmének szenteli, az igazság sarkalatos erényének védelmében, gyakorlatában. Ez anál inkább felemelő, példaadó, hogy fentebb dicsért jótevője személyét is érinti, akit biztat a templomi tárgyak méltányos elosztására az arra rászoruló templomok között.

---

[1] bocsájtottam útjára [2] leltárai [3] felszereléseknek [4] megőrzésre [5] használatra [6] méltányosnak [7] megajándékozni, ellátni [8] ámbár, noha [9] alkalmazzák [10] szentségtartó [11] megőrző doboz, capsula.

157.

38337 1737 mar 3.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario, Cavaleriae Generali et Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Colendmo
POSONY:

Dicsírtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Az említett könyvecskét mostani Concursusra[1] felmenő ordinárius V. Ispány Büki András Uram által fel küldöttem. Az borbeli alamisnálkodását Excellentiádnak alázatoson köszönöm, az Úr Isten fizesse meg Excellentiádnak. Három hordóval volt még ó bor: az egyiket szívesen ide adta Mohos Uram. Izent a fráter által, hogy a fiát Excellentiád kegyes patrociniumában alázatoson recommendálnám. Ha szintén még ollyan érdemi nem volnának is, az atya hív szolgáláttyáért méltóztatnék Excellentiádnak valami tisztcségben alkalmaz-

tatni. Bár csak meg térne a csintalan, holott úgy hallom, az édes Annya is pápista volt, maga pedig Excellentiátok szárnya alatt neveltetett; az Úr Istennek Szent Áldása által eleget hallott. Nem tudhatom, méltóságos Gróff óbester uram eő nga hol legyen.

A praedicátiok immár, jó ideje, hogy nyomtattattak. Százötven exemplár volt parancsolva, melyeket T. Pr. Cancellárius atyám uram Károlyban küldött, de ez kevés, csak Károly körül is el oszol; nekem még belőle nem küldöttek onnan talám nem lévén alkalmatosság. Hanem édes méltóságos Glis Úr, az Typographia ezeken kívül, az mint szokott más munkákkal is cselekedni, ezen felyül nyomtatott három száz exemplárt; ezek ben vadnak a Typographiában, kevés kölcségért kiadnák. Kérem alázatoson Excellentiádot, méltóztassék commitálni[2], válcsák ki és osszák minden felé. Küldgyék ide egy részét, én ebben a környékben levő úri Rendeknek kiosztom.

Többekkel Excellentiádot nem búsítom, hanem szokott kegyes patrociniumában szegény Residentiánkkal alázatoson ajálván, maradok Excellentiádnak

Misk. 3. Marty 1737

holtig való alázatos
öreg hív méltlatan Szolgája
Fr Kelemen Didák

Melyik « prédikációs könyvét » nyomtatták ki « immár jó ideje »? — A miskolci minorita templom oltáravatási, 1736. augusztus elsején elmondott beszédét « A Szent Mise » címmel Kassán nyomták ki 1737-ben. A Csáky Krisztina felett mondott gyászbeszéde (1736. mácius 20) még abban az évben jelent meg.

Ugyanígy lehetne szó neves munkájáról: « A keresztény embernek zsidóval az idvesség dolgáról való beszélgetése », amelyet a legnagyobb dicsérettel 1736. febr. 28-án hagyott jóvá a magyar minorita tartomány-

főnök (l. «Ugye, atyafiak?», 572), de ez sem «prédikációs» könyv. Bármelyikről legyen szó, apostolkodni kívánt vele, ingyenes szétosztással.

---

[1] összejövetelere, tanácskozásra [2] rendelkezni.

158.

38335 L.I.C. Miskolcz Die 11 Marty 1737

Illustrissime Dne Comes Dne Patrone nobis gratiosissime Colendissime!

Hogy méltatlan levelem által Méltóságos Gróff Uramnak udvarolhattam volna, eleget tudakoztam hol légyen Méltósagos Gróff Uramnak Qvartéllya, de mind eddig semmi úton módon meg nem tudhattam. Ezen levelem által azért kívánom, hogy az Úr Isten ő Szent Felsége Méltóságos Gróff Uramat szerencséltesse minden dolgaiban, tarcsa, és áldgya meg minden testi, lelki jókkal maga Szent nevének dicsőségére, Hazánknak boldogulására, az Anya Szent egyháznak oltalmazására, szegény Szerzeteseknek /: nekünk kiváltképpen, mellyet eddig is gyakorta hálaadással tapasztaltunk :/ Patrociniumára.

Azomban noha nem örömest kívánnék Méltóságos Gróff Uramnak alkalmatlankodni, de a szemérmet nem tudó Szegénység kénszerít, és Méltóságos Gróff Uramnak szegény szerzetesekhez, s kiváltképpen hozzánk való kegyessége bátorít: hogy ha valamely bor maratt volna Tarczalban, mely a Lengyelnek nem tetczett volna, hogy Lengyel országban vinné, méltóztatnék succurálni szegény Residentiánkh és Károlyból valami szalonna, és egyéb alamisnával segíteni, melylyet hogy az Úr Isten ezer annyi jóval meg fizessen, méltatlan imádságinkkal meg hálálni Isten előtt el nem mulatyuk.

A mint Méltóságos Gróff Uramnak vigasztalását bizo-

dalommal el várván; me, et Sacrum Ordinem Consuetis gratijs, et favoribus humiliter commendans maneo
Illustrissimae Dnais Vrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Kelemen Didák nem saját maga írta meg a levelet, hanem tollbamondta, aláírta.
Feltehető, hogy a március 11-én kelt levelét a benne foglalt jókívánságokkal Károlyi Sándor március 18-i, közeli névnapjára szánta. Még ebben sem maradt el a kérés, amelyre «a szemérmet nem tudó szegénység kényszerítette».

159.

38338 1737 maj. 28

Dicsírtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Gróff Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó régi Patronus Uram!

Szerencsétlen esetit az Horvátországi Felséges Urunk némely nemes Regementeinek szomorúvan itten hallván, *óhajtva kévántunk Méltóságos obester Gróff Ferencz úr édes nagy jó Patronus Uramról hallani.* Amennyi ember, annyi képen beszéli. Noha keservesen nem kicsin romlásával az Ttes nemes Regimentnek, de ellenben, Istennek hála, ollyan nagy erő ellen való dicsőséges erős bajvívását, sokáig tartó harczát minnyájon jó emlékezettel s szánakodással hirdetik. És noha igen meg szomorítottak volt említett édes Patronusunk hírivel elsőbben, hogy halálos sebben esett, úgy egyik méltóságos urfinak is esetivel; *de örökké való hálaadás legyen az véghetetlen irgalmú, nagy hatalmú s az ő Hívein könyörülő édes Istenünknek, áldgya az ég s a föld s minden teremtett állat, mely az égen s földön vagyon: nagy örömmel értjük, hogy mint az égő kemenczében a három iffiat, úgy ollyan csudálato-*

son mind a hármokot a nagy veszedelmekben az Úr Isten eő Szentfelsége meg tartotta. Kiért örök dicsőség, áldás, magasztalás legyen örökkön örökké az ő Szent nevének.

Mi is azért három énekes Szent Misét, ma egyet, ez után a másikat hálaádásul az Úr Istennek eő Szentfelséginek mondunk; az után harminczat olvasó[1] Szent Miséket, hogy tovább az Úr Isten Szent Neve Dicsőségire s az Anyaszentegyház terjedésire éltesse, őrizze, tarcsa meg. Excellentiád ha meg szomorodott is első tekintettel ez által, az Irgalmas Gondviselő édes jó Istenünk, áldott legyen örökké dicsőséges Szent Neve, meg vigasztalta s nem szomorítya meg az igazat, akár mi történnyék rajta *Vegyen azért Excellentiád Istenben vigasztalást; akármint történt, adgyon egyenlőképen hálákat az Istennek, mint az jó szerencséért és boldog állapotért, mert ez kedves Isten előtt, hogy se a jó szerencsékben fel ne fuvalkodgyunk, se az ellenkezőkben meg ne csökkennyünk, hanem egy állapotban maradgyunk, és az Istennek egyenlő képen hálákot adgyunk; örömmel, hálaadó szívvel vegyük, valamivel látogat eő Szentfelsége, mert mind a mi javunkra szolgáltatja; ha egy kevéssé látogat, ismét meg vigasztal.*

Többekkel nem terhelem, hanem tovább való szokott s érdemem felett talasztalt mindenkori Grátiájában magamot s Szent Szerzetünköt ajálván maradok

Excellentiád

Miskolcz 28 Maj. 1737.

Alázatos méltatlan kissebbik
meg öregedett igaz hív
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Melyik nagy csatáról van szó? Talán a Bánya-Lukaváriról 1737-ben Boszniában, amikor úgy Károlyi Ferenc mint két fia forgott életveszedelemben. Ugyanakkor történhetett Károlyi Klára fiainak részvétele a harcokban. Szerencsés megmenekülésük emlékére a

Marosvásárhely melletti Kerelőszentpálon hálaadó képet festetett a pócsi Szűzanya tiszteletére a plébániai templom részére.
Károlyi Sándor megvigasztalása az Isten akaratán való teljes megnyugvást hirdeti, és ezen a ponton szökik előtérbe Kelemen Didák prédikációjának szövege, amelyet Csáky Krisztina, az éppen férje távollétében elhunyt grófné temetésekor mondott el 1736. március 20-án. (L. « Ugye, atyafiak? », 147).

---

[1] olvasott, nem énekes mise.

160.

Országos Levéltár
P szekció

Excellentissimo ac Illustrissimo Domino, Dno Comiti Sigismundo Csáki de Keresztszeg, Perpetuo Terrae Scaepusiensis, necnon Cottus ejusdem nominis Haereditario, Abaujváriensis vero Supremo Comiti, Sae Cae Rgs Maj. Actuali, Intimo Consiliario per I. Regnum Hungae Thavernicor. Regalium Magistro, et Excelsae Tabulae Septemviralis Substituto Praesidi ... Dno Patrono gratiosissimo Colendissimo.
PESTINI

L.J.C. Miskolcz Die 11 Xbris 1737

Excellentissime ac Illustrissime Dne, Dne Comes, Patrone, Gratiosissime Colendme!

Az Úr Isten ő Sz. Felsége, ingyen való Sz Kegyelme által, engedgye Excellentiádnak minden lelki, testi vigasztalásokkal örvendetesen megérni, és vigasszal eltölteni a következendő Krisztus Urunk Születése jeles Innep-napjait, és az ó esztendő eltelvén, virassza fel szerencsésen az Új esztendőre, és annak minden részeit engedgye boldogul sok szá-

mos esztendőkkel egyetemben el tölteni maga dicsőséges Szent Nevének fel magasztalására, országunk boldogulására, ajtatos szándékinak végben vitelére, Árváknak, Özvegyekk, Szegényekk, Ügyefogyottokk óltalmazásokra, pártfogásokra, és segéltségekre, és ez élet után a Testben öltözött ige, a Kristus Jesus részeltesse Excellentiádat Szent Születésével és halálával érdemlett boldogságában, mellyet nem csak szívesen kívánok, hanem méltatlan imádságunkkal is kérendünk ő Szentfelségétől, a mint is me, et S. Ordinem consuetis gratiis, et favoribus humillime commendans maneo Excellentissimae ac Illmae Dominationis Vestrae

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A magyar « Országos Levéltár P. szekció » hiteles xerox-másolatában 1977 őszén megkapott levélszöveget Isten Szolgája P. Kelemen Didák nem sajátkezűleg írta, de nevével ellenjegyezte.

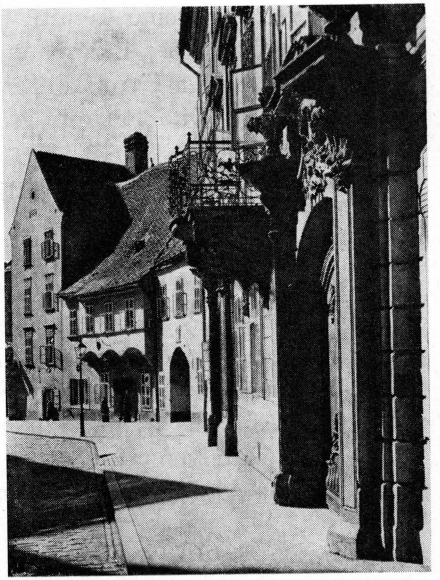

Pozsony (Bratislava): a ferencesek templomának utcája.

1738.

8 levél (161-168)

161.

38339 Miskolcz 4 Jan 1738
L.J.C.

Excellentissime, ac Illustrissime Domine Comes,
Dne Patrone gratiosissime Colendissime!

A Szent Innepekre való szíves, alázatos apprecatiónkat[1] nem tudhattuk hová dirigállyuk[2], mivel úgy is hallottuk volt, hogy Excellentiádat Károlyban várták az Innepekre, s ugyan úgy is reménlettük, hogy az Isten lehozza Excellentiádat, mellyet nagy óhajtva várnánk. Addig is alázatossan kívánnyuk Excellentiádnak, hogy ezen, Isten Kegyelméből reánk következett új esztendőt minden részeivel, s több következendőkkel egyetemben tölthesse Excellentiád minden Lelki, Testi áldásokkal, fris jó egésségben szentül és boldogul, az Isten Nevének dicsőítésére s fel magasztalására, az Anya Sz. egyháznak gyarapodására, országunknak boldogulására, *minden nemű pártfogásnélkül szűkölködő Patrociniumára*, tulajdon Istenes Szándékinak végben vitelére, és maga lelki hasznára. Ez élet után pedig részeltesse Isten ő Sz. Felsége Excellentiádat a maga Sz. Dicsőségében.

Mellyeket nemcsak szívesen kívánunk Excellentiádnak, hanem méltatlan Imádságinkkal is kérendgyük ő Szentfelségétől. A mint is me, et S. Ordinem Consuetis gratijs et Favoribus humillime Commendans maneo.

Excellentissimae, ac Illmae
Dominationis vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Az újévi köszöntést más írta le Kelemen Didák előremondására, ő maga csak aláírta.
Károlyi Sándor állandóan gyakorolt jótékonykodásának fémjelzésű ötvözete, amely mintegy összesíti támogatásait és segítségeit: «minden nemű pártfogás nélkül szűkölködők Patrociniuma»

---

[1] jókívánságunkat [2] irányítsuk.

162.

38344 Miskolcz 4 Jan. 1738.
L. J. C.

Illustrissime Domine Comes Domine Patrone gratiosissime, Colendissime!

Dicsőséges Seraficus Sz. Ferencz, Méltóságos Gróff Uram Szent Patronussa, napjára való szíves alázatos apprecatiónkat[1], *harmincz Szent Miséknek oblatiojával*[2], *ha vette é Méltóságos Gróff Uram, nem tudom.* A Sz. Innepekre is szívesen kívántam apprecálni, de nem tudhattam, hol légyen Méltóságos Gróff Uramnak létele. Hallottuk volt ugyan, hogy Károlyba várták az Innepekre Méltóságos Gróff uramat, de bizonyoson nem tudhattuk; hozza Isten szerencsésen Méltóságos Gróff Uramat.

Addig is: minnyájan alázatossan kíványuk Méltóságos Gróff Uramnak, hogy ezen Isten kegyelméből reánk következett új esztendőt minden részeivel, s több következendőkkel egyetemben tölthesse Méltóságos Gróff Uram minden lelki testi áldásokkal, fris jó egésségben, boldogul, Isten Nevének dicsőítésére és fel magasztalására, az Anya-Szent-egy-háznak boldogulására, és országunk oltalmazására, tulajdon Istenes szándékinak végben vitelére, és nagy lelki hasznára, és az élet után részeltesse Isten ő Sz. felsége Méltóságos Gróff Uramot Sz. Dicsőségében.

Mellyeket nem csak szívesen kívánnyuk Méltóságos Gróff Uramnak, hanem méltatlan Imádságinkkal is kérendünk ő Sz. Felségétől, a mint is me et S. Ordinem Consuetis gratijs et favoribus humillime Commendans maneo Illustrissimae Dominationis Vestrae

Humillimus indignissumus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Károlyi Sándor fia, Károlyi Ferenc október 4-i névnapjáról van említés a levél első soraiban. Más kéz írta a levelet, Didák atya aláírta.

---

[1] jókívánságunkat [2] felajánlásával.

163.

Országos Levéltár
P szekció

Excellentissimo, ac Illmo Dno Dno Comiti Sigismundo Csáki de Keresztszeg, Perpetuo Terrae Scaepusiensis, nec non Cottus ejusdem nominis Haereditario Abaujvariensis, V(er)o Supremo Comiti S. C. Rg. Mtis Act. Intimo Consiliario per Regnum Hung. Thavern. Regal. Magistro, etc., etc. Dno Dno Patrono Gratiosissimo Colendissimo

PESTHINI

L. J. C. Miskolcz 4 Jan. 1738

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes, Domine Patrone ac Fundator Gratiosissime, Colendissime!

Hogy az Úr Istennek ingyen kegyelméből, ez reánk következett új esztendőt, minden részeivel, s több következendőkkel egyetemben Excellentiád tölthesse minden lelki,

testi áldásokkal, jó egésségben és nagy lelki haszonnal boldogul, szívesen kívánom.

Azomban, noha nem örömest kívánnánk kérésünkkel alkalmatlankodni, de a szemérmet nem tudó szükség kénszerít Excellentiádhoz alázatosan folyamodni, reménkedvén, hogy méltóztassék Excellentiád a szomszédságban Szikszóról valamely bor-, és búzabéli alamisnával szegény residentiánkat meg segélteni, mely istenes alamisnálkodását Excellentiádnak az Úr Isten ezer annyi jó(val)meg jutalmaztattya.

Mi is méltatlan imádságinkkal meg hálálni el nem mulattyuk.

El várván alázatosan Excellentiádnak kegyes válaszát, me et S. Ordinem consuetis gratiis et favoribus humillime commendans maneo

Excellentissimae ac Illmae Dominationis Vrae

perpetuo devinctissimus
infimus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ez az ugyancsak Keresztszegi Csáki Zzigmondnak küldött levél P. Kelemen Didák sajátkezű aláírásával végződik, de a szöveget, minden bizonnyal tollbamondás után, más írta le.

Ezt is a Magyar Országos Levéltár 1977-i szíves jóvoltából tudjuk közölni.

164.

38340 Miskolcz Die 2 Aprilis 1738

L. C. J.

Excellentissime, ac Illme Dne Comes, Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Alázatossan kívántam Excellentiádnak örvendetes Alleluját méltatlan levelem által apprecálni[1]. Engedgye Isten

ő Sz. Felsége Excellentiádnak örvendetessen lelki testi örömmel Kristus Urunk dicsőséges fel támadása napját meg érni, több következendőkkel együtt szerencsésen el is tölteni maga dicsőséges Sz. Nevének dicsíretire, az Anya Szentegyháznak gyarapodására, Országunk boldogulására, nekünk kiváltképpen örömünkre és ez élet után azon jó Isten részeltesse Excellentiádat a végnélkül örvendetes Allelujának örömében, mellyet nem csak szívesen kívánunk Excellentiádnak, hanem méltatlan imadságunkkal is kérendünk.

His me, et S. Ordinem Consuetis Gratijs et Favoribus humillime Commendans maneo

Excellmae ac Illmae Dnaois Vrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Reménlém vala, hogy szóval Károlyban Excellentiádot szíves kévánságom szerint köszönthessem, azért is nem irtam.

Tollbamondott levél, Kelemen Didák saját kezű utóiratával meg aláírásával.

---

[1] kifejezni.

165.

38342 Misk. 21 Julij 1738

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono benignissimo

KAROLY:

Laudetur Jesus Xtus

Méltóságos Gróff Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Méltóságos Gróff Obester bizadalmas édes jó Patronus Uram eő Nga Csongrádról le menetele utazásában 19 junij méltóztatott szokott aitatos indulattyából Isten dicsőségire s Boldogságos Szűz Szent Anyánk tiszteletire épülendő Templomunkra valamely pénzbeli alamisnát assignálni[1] s meg fogyatkozván kölcségbül, ezen Szerzetes Fraterunköt kéntelenítettem érette küldeni, *hogy Istennek Szent Áldásával, hálá az Úr Istennek, szépen épülendő munkánk félben ne maradgyon.*

Ezen alkalmatossággal sok üdvösséges jók szíves kévánásával kévántam Excellentiádot szerzetesi tartozó örökös kötelességem szerint alázatoson köszönteni, és az minap alázatossággal szokott aitatos buzgóságában Excellentiádnak eretnekségre hajlandó s lelki veszedelemben levő Csengerben való iffiacskákot, és Bátorban szegény Zachariás fiát tovább is alázatoson recommendálni.

Úgy az Bátori új Cálváriát méltóztatnék Excellentiád egy kis üdőt nyerni s meg tekinteni, és az Úr Istennek meg köszönhetetlen véghetetlen irgalmasságából azon Templomra terjesztett Szent áldását, kiért örökké való Dicsőség az eő Áldott Szent Nevének érette, lelki örömmel, vigasztalással, hálaadással szemlélni: régi pusztaságából mire hozta az Úr Isten eő Szentfelsége; és a Kálváriának, ha csak egyik kápolnájában való Xtus Urunk kínszenvedése mistériuma le irattatásának patronusa lenni. Méltóságos Gróffné Baktai édes Patronánk is reménlem egyiket, a többeknek az Úr Isten eő Szentfelsége Patronusokat rendelvén, *még a nyáron ha meg készülhetne, nagy ájtatosságra való eszköz lenne. Csak bízhatnánk a patronusokhoz, a kassai jó kép íróval meg alkunnánk, hozzá fogatnánk.*

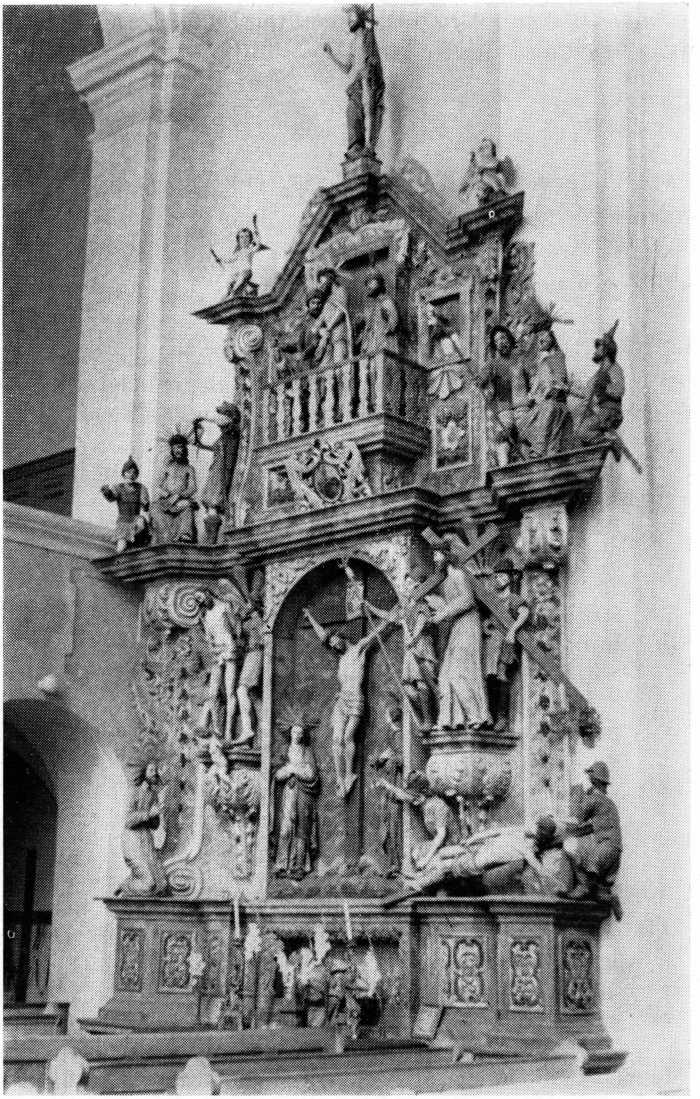

Nyírbátor: a Kelemen Didák tervezte Passió-oltár

Ezzel tovább való kegyes grátiájában Excellentiádnak ajálván, maradok alázatos

méltatlan Káplánya
Fr K.

Ps: ide, Istennek hálá, jó hír érkezék, hogy az Isten eő Szentfelsége, áldott Szent Neve örökké érette, újabb irgalmasságát nyújtotta *és meg szégyenítette a pogánságot*; Orsovánál 7 ezer elesett, ott hadta életét.

A nyírbátori kálvária fellállításánál legyen szabad utalni az 1975-ben megjelent Kelemen-életrajz idevonatkozó adataira (633-636), itt mindössze csak néhány sort idézünk belőle.

A Kelemen Didák életpályáján mérföldkőnek számító miskolci oltárszentelést hamarosan egy másik lelkipásztori gondoskodása követte: Kálvária felállítása Nyírbátorban, a templom déli külső oldalán.

1736-ban meg 1738-ban szó volt arról, hogy «az kassai híres jó képíró Istvánnal» fognak rajta festetni. Nem tudjuk, hogy erre sor került-e, mert a Kálvária nyomtalanul eltűnt.

Kiegészíthetjük tudásunkat e Kálvária felől Baranyai B-né adataival, aki az eperjesi mester munkái közé sorolja ezeket a kálváriai szobrokat is:

«Végül ide tartoznak az egykori nyírbátori kálvária eltünt szoborcsoportjai is. Ennek felállítása szívügye volt Kelemen Didáknak, ahogy azt Károlyi Sándorhoz intézett leveleiben olvassuk; «a jó Kassai István képíró» - ra gondolt, nyilván az egyes stációk hátterének megfestésére. Kilenc stáció egy összekötő tornáccal együtt készülhetett; a templom déli hosszoldalán felsorakozó hatalmas támpillérek közé építették be ezeket. Ilyen helyen külföldön is gyakran helyeztek passiócsoportokat; a bécsi Szt. István székesegyháznál hasonló helyen álltak a passiójáték egyes emelvényei».

«Nagy ájtatosságra való eszköz lenne...», írja Kelemen Didák, amelyből kitűnik belső áhítata Krisztus

kínszenvedése iránt, de ugyanakkor lankadatlan lelkipásztori buzgósága is.

Kifejezése: « megszégyenítette a pogányságot », bibliai kifejezés, szemlélet és törvény; Isten ügyének védelmét, az emberi erők igénybevételét jelenti természetfeletti igazság és célok érdekében.

---

1 szánni, felajánlani

166.

38329 Miskolcz 8 Augusti 1738

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Gli ac Consiliario Intimo Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokay Kallo Bakta

R. Patris Didaci Kelemen Die 8. Aug. 1738 Miskolczini emanatae, in Erdőd acceptae[1]

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis ac Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Excellentiád méltóságos kedves lelki vigasztalással teljes Baktán 3 praesentis[2] írott levelit tegnapi postán szerzetesi alázatossággal vettem, melyből igen nagy örömmel értettem, hogy *az Úr Isten eő Szentfelsége ingyen való Szent jóvoltából meg áldotta s engedett arravaló üdőt hogy az Bátori Devotióra*[3] *is reá érkezhetett.*

De kiváltképen való nagy örömömre legyen, s *az Úr Istennek eő Szentfelséginek az ő véghetetlen Szent Irgalmasságáért nem tudok elégséges hálát adni, hogy azon lelki veszedelemben lévő szegény Iffiún. Zachariás fián könyörült; az édes Isten eő Szentfelsége kezében akasztatta Excellentiádnak. Áldassék*

Istennek dicsőséges Szent Neve örökké érette: jól adta az Úr Isten, meg sem tudtam volna gondolni s remélhetni, hogy illyen jó móddal kézben kerülhessen. Az Úr Isten fizesse meg itt az életben mennyei Szent áldásinak Excellentiádra s méltóságos Házára való terjesztésivel, s ez élet után, örökké való Boldogságnak jutalmával. *Többet is tészen az Úr Istennek Szent segedelme által egy illyen lelki veszedelemre indult Lelket az Szent Lélek Úr Istennek malasztya által az üdvösség útyára igazítani, mint egyéb más lelki dolgot, alamisnálkodást vagy egyébb jót cselekedni.*

Csak az úr eő kegyelme Becski uram is immár buzgólkodnék az szegény Kelemen árvái iránt, hogy minyájon szegények az igaz Hitben az Úr Istennek Szent Aldásából neveltethetnének. Más Catholicus ember is vagyon Csengerben, kinek minden gyermeki az eretnekségre hajlottak; egy fia vagyon még, aki éppen iskolába való volna; mind Becski Uram, mind Bagosi Mihály Uram ismeri. Ugyan erről is alázatoson emlékeztem vala Excellentiádnak. Javasoltam az Atyának, küldgye, vagy valami mesterséggel vigye Bátorban; ő maga is szívesen kévánná, de talám az Felesége erős Kálvinista lévén, szép szóra nem engedi; azért mint a többi, ha ott marad, ez is el vész, a Szegény Lélek.

Hanem édes méltóságos Glis érdemem felett való bizadalmas jó Patronus Uram, Istenért cselekedgye azt az Apostoli munkát, méltóztassék az Atyát a Gyermekkel együtt méltóságos praesentiájában hívatni, vagy Szolga Bíró Uramnak comittálni, és Károlyban vagy Bátorban iskolában adatni; jobb volna mindazáltal, ha távulabb lehete iktatni, a honnan haza nem szökhetnék.

Hála az Úr Istennek, hogy az Cálváriát is láthatta Excellentiád. Ha az Úr Isten eő Szentfelsége engedi, hogy meg készülhet annak rendi szerint, úgy is kellene lenni Istennek Szent Áldásával: nagy aitatosságot reméllhetnénk azon helyben, messzi onnan való helyekről; s az Pócsra jövő aitatos Hívek mind oda concedálnak[4]. Ha az Úr Isten Szent irgalmasságából Patro-

nusok tanálkoznak, az Kassai híres jó képíró Istvánnal alkunnánk meg; hogy ugyan jól írná?

Maradtam érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak Excellentiádnak

holtig való régi alázatos Káplánya
Fr Kelemen Didák

Édes Méltóságos Glis kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram, azzal rémítették azt az Zachariás fiát, hogy jobbágy lészen: valami embere által ezt a fejéből ki veretni; azonban a károlyi Temleczben T. Páter Káplány atyám Uram taníthatja.

« Lelkipásztori levél »! Sziklaszilárd meggyőződésének példája az apostoli hitvallás felől, amelyben nevelni és neveltetni kívánta a fiatalságot.

---

[1] a címzés alatti latin szöveg más kéz írása, minden bizonnyal Károlyi Sándor titkáráé: « T. Páter Kelemen Didáknak 1738. aug. 8-án Miskolcon kibocsátott, Erdődön megkapott levele » [2] jelen hó 3-án [3] ájtatosságra, szertartásra, búcsúra [4] vonúlnak, gyűlnek.

167.

38343

Patris Didaci Kelemen ptae in Karoly 13 8bris 1738[1]

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Cavallerjae Glis Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Patrono Gratiosissimo Colendmo
P Tokay Kallo Szatthmar Erdőd:

Laudetur Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való régi bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Excellentiád Erdődről datált méltóságos kedves, alázatossággal el vett levelibül értettem az szegény Zachariásné fiának elszökését. Remélem, az Úr Isten eő Szentfelsége még kézben keríti; vagy Debreczenben vagy Diószegen leszen: tudgyák azt a Bátoriak. Hanem édes méltóságos Glis, érdemem felett való Patronus uram, méltóztassék az Bátori Praedicátornak Keresztúri Lukács rendek szerint való esperesnek írni, Excellentiádhoz tartja hívségit. A minap is adhortálta az Árvákot, hogy Excellentiád parancsolattyát respectályák, és azon iffiat kézben adgyák, mikor én Excellentiád levelit nekik elsőbben praesentálám. Ez ki tudgya nyomozni, hol legyen? Grátiájának fogja tartani, ha Excellentiád levelit veheti. Ùgy reménlem, hogy Excellentiád méltóságos paroncsolattyában el jár, fogja tudósítani Excellentiádot, és akár hol legyen? az Városok s Helységek Bírái Excellentiád méltóságos parancsolattyára kézben adgyák. Ttes Becski György Uram leveliből látom, nem vette észben, minemű Gyermeket keresünk. Nem árva ez a Gyermek, vagyon Apja, ez maga Pápista; az felesége Cálvinista s minden Gyermeki a nagyobbak Cálvinisták, egy kissebbik fia iskolába járó volna. Ezt kévánná az édes Apja, hogy bár csak ez az egy az Úr Istennek ingyen való szent Kegyelmiből lenne pápista. Jól ismeri Tes Becski György uram ezt az embert, minden vasárnap oda jár Templomba; szolgája is volt eő kegyelminek. Bagosi Mihály uram is jól ismeri. Csengerben talám Gazda ember nincs is több pápista, azért tovább is alázatoson Excellentiád szokott aitatos buzgóságában ajánlom.

In reliquo magamot s Szent Szerzetünköt tovább való Kegyes Gratiájában recommendálván maradok Excellentiádnak alázatos méltatlan Káplánya

Fr. Kelemen Didak mp

A levél végén néhány sor Didák atyától: « Az hadban lévő Méltóságákról semmit régen (?) nem hallottam. Oltalmazza az Úr Isten... »

---

[1] A Kelemen Didák címezte borítékon Károlyi Sándor titkárának írásával « Páter Kelemen Didák levelét Károlyban kézbesítették 1738. okt. 13-án»,

168.

38341 1738

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de N. Károlly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szathmariensis Perpetuo Suppremo Comiti etc. etc. Domino ac Patrono Benignisso

PER TOKAJ, P. Didaci Kelemen praesentatae
KALLO N: KAROLY 7 January 1739.

Laudetur Jesus Christus

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes, Generalis Dne ac Patrone Gratiosissime Colendme!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége a jelen való Karácsonyi jeles napokot több számos esztendőkben kívánt jó egésségben szerentsésen érni; lelki testi jók el nyerésivel, minden menynyei Sz. áldásinak részesülésivel, Sz. akarattyának tellyesítésivel, Istenes szándékinak végben vitelivel, lelki testi tellyes örömmel votuma szerint örvendetesen innepleni, s az Ó Esztendőnek hátra maradott napjait tellyes contentumával végezni, *és hogy az Új Esztendőre szerentsésen viraszsza*, minden részeit több következendő számos esztendőkkel, Isten Sz. nevének dicsőségire, az Anyaszentegyház terjedésire, Ha-

zánk s Nemzetünk oltalmára, Mgos Familiájanak s Úri Házának örömire, sok Szegény Szerzetesek, nékünk is kiváltképpen való szerentsénkre, el tölteni, s végre Sz. Országában részessé tenni, kegyelmesen engeggye, szívesen óhajtom, és az Úr Isten Ő Sz. Felségét méltatlan imádságommal ezen kérni kívánom.

A mint is me et Sacrum Ordinem, ulterioribus benignis Gratijs et favoribus humillime commendans permaneo
Ejusd. Excelmae ac Illmae Dnis Vrae
Miskolcz 1738 alázatos méltatlan kissebik régi
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Isten fizesse meg Excellentiád buzgóságát mind a Csengeriek, mind a Zachariás árvái iránt. Istennek hálá, úgy értem, mindenik jól vagyon. Segéllye az Úr Isten többekre Excellentiádot.

Az aláírás és utóirat Kelemen Didák betűivel, míg a levél és borítékja egy más kéz írásával. — Egyébként a boríték címzése mellett szavak olvashatók, amelyekből arra következtetünk, hogy a még 1738. december utolsó napjaiban írt levelet 1739. január 7-én kapta meg a címzett.

1739.

7 levél + 1 keltezés nélkül
(169-176)

169.

38347 1739 márcz 7.

Patris Kelemen emanatae 7. Marty 1739

Excellentissimo ac Illmo Domino Dno Comiti Alexandro Károlyi de N. Károlly Sae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario, Cavalleriae Generali Inclyti Cottus Szatmariensis Perpetuo Suppremo Comiti, etc. etc. Domino Domino ac Patro Gratisiosso Colendissimo

Per Tokaj Nagy Karoly

Laudetur Jesus Christus.

Excellentissime ac Illustrissime Dne Dne Generalis Fautor ac Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy Isten ő Szent Felsége hoszszas nyavallyája után Excellentiádot hoszszas élettel és egésséggel álgya meg, szívem szerint kívánom. *Örülök azon is, hogy Isten Excellentiádat a vagy csak ennyi ideig is közöttünk tartotta.*

Nem örömest búsítom Exciádat borbéli alamisna iránt, tudván hogy az elmúlt esztendőben a Tarczali hegyeken igen kevés termett, hanem ha Isten ő Szent Felsége arra a makk iránt (?) bővebb áldását nyújtotta volna, instálnék[1] Excellentiádnak valami szalonnabeli alamisna iránt, kit is ha méltóztatnék Excellentiád Baktára a Mgos jó Patrona Asszonyunkhoz transponáltatni[2], mi közülünk való becsületes Páterek arra járván ide el szolgáltatnák, melly kegyes Pa-

trociniumát Excellentiádnak meg hálálni avagy csak méltatlan imádságimmal is el nem mulatom.

Amint hogy me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis gratijs et Favoribus enixius recommendans permaneo Ejusdem Excellmae ac Illmae Dnis Vrae

Miskolcz 7 Martij 1739.

perpetuo devinctissimus infimus
veteranus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levél és borítékcím más kéz írása, beleértve a felette olvasható két soros keletjegyzetet; Kelemen Didáké az aláírás.

Károlyi Sándor 1739-ben a 70. életévében járt (1669-ben született); Kelemen Didák örömét fejezi ki hosszas betegségéből történt felgyógyulása után, és jókívánságait fejezi ki közeli (március 18-i) névnapjára.

---

[1] kérést terjesztenék elő [2] átvitetni.

170.

38351 1739 márcz. 21.

Exllmo ac Illmo Domino Comiti Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Perpetuo in Erdőd, Csongrád, et Megyer Ssae Cae Raeque Mattis Actuali Intimo, et Excelsi Regij Locumtenentialis Consilij Hungarici Consiliario Officij Provincialis Comissariatus per Hungariam Directori Equitatus Generali, Unius Itae Legionis Hungaricae Eqvestris Colonello, actuali et Iti Comitatus Szathmariensis Supremo Comiti Domino Domino nobis Patrono Gratiosissimo.

N: Karoly

Laudetur Jesus Christus.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Dne Comes Generalis, Patrone Gratiosissime!

Hogy az Felséges Úr Isten a Szent Böjti napokon által vitte Excellentiádat /: mellyet Isten szolgáltassa idvességére Excellentiádnak :/ és annak utolsó napjait meg adta érni, kívánom, hogy az következendő Húsvéti éneklendő Új Allelujá̇t örömmel hallhassa, és a Sz. Húsvéti Innepeket szerentsésen megérvén szentelhesse, sok számosoknak meg érésével, lelki és testi nagy örömmel, úri Votuminak tellyes contentuma szerint való el nyerésivel, és hogy *maga Sz. Nevének ditséretire, maga Mgos Úri Házának, Familiájának ditsősségire, Pusztás Hazánk örömére,* sok szegény Szerzeteseknek, nékünk kiváltképpen elfelejthetetlen consolátiónkra, sok örvendetes Húsvéti Új Allelujá̇k meg érésivel, álgya, szentellye Extiádat, végre pedig az örökké való Húsvéti Bárány nagy vatsorájára vitessék, szívesen óhajtom és kívánom.

Ezek után alázatoson reménlem ... Extiádhoz, hogy itt közel egy Besenyő névű Falubeli, —aki N. Heves vármegyében vagyon —, lakos becsületes Szabó Sándor nevű Nemes embernek a Fia, Péter most esztendeje küldetett vala Debreczenbe az Arithmeticá-nak meg tanulására. Az gyenge Ifjú Déák ott meg unván magát, distractionis causa[1] circa finem Máji[2] N. Váradra mene. Ottan akkorába verbuválván Mgos Generális Vetési eő Extiája számára, a goromba Ifjú az verbuánsok közé atta magát, a mint fel is ment Mantuába. Onnan az Karátson tájba elszökött talám harmad magával és lejövén, Magyar ország széllyiben meg fogattattak. *Kérem azért Extiádot, hogy Mgos Glis Vetési ő Excellentiájának azon tudatlan Besenyei Szabó Péter nevű Iffjú mellett írni méltóztassék, hogy nem tekintvén ő Extiája a goromba Iffjúnak vétkét, vegye Grátiájába. Egy fia lévén az attyának, felette való szomorúságban vagyon, édes annyával együtt. Engemet még el jövetele előtt*

kért vala az édes annya, hogy írnék szabadulása iránt; de nem is lévén esmeretségem említett Mgos Úrral, halogattam; s ez alatt szegény illy szerencsétlenségbe esett. Annyival inkább, hogy akkor el mulattam /: Isten ő Sz. Fesége ezen vétkemet Szent érdeméért kegyelmesen bocsássa meg :/ most immár szívesen kívánnám segélteni, azért nem bízván /: esméretlen lévén :/ magam instantiájához, Extiád kegyes Patrociniumához alázatoson folyamodom, nagy alázatossággal kérvén, méltóztassék írni meg nevezett Mgos Glis Uramnak szegény Iffjúnak szabadulása iránt; amennyire érkezhetnek az édes attyái, szívesen kívánnak fizetni, csak szabadulások lehessen azon egy fioknak.

Kiért az édes Isten Extiádat meg álgya, mi is méltatlan imádságinkkal meg hálálni kívánnyuk. Mgos Egri Püspök ő Excellentiáját Isten lehozván és ezen dolgot meg hallván, Excellentiádnak meg fogja köszönni. Quibus me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratijs et favoribus humillime commendans Permaneo

Ejdm Exlmi ac Illmi D. Genlis

Miskolcz 1739 21 Martii.

perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Ha Excellentiád az annyát méltóztatik méltóságos levelivel ide küldeni, egy jó embert méltóztassék Istenért melléje rendelni a kocsissal együtt, akik jól reá vigyázzanak, míg Excellentiád eleiben vihetik; az után méltóztassék disponálni, hogy valami jó embernél maradgyon, ahol étele legyen, mert jó lakáshoz szokott. Ha kézhez vehetem vala, Miskolczra vittem volna Erdődi T. plebanus Uram oktathatja.

A világos, apróbetűs levelet más kéz írta meg, míg Kelemen Didák aláírásával hitelesítette, rövid utóirattal. A borítékcímzés helyén mindössze ez olvasható: « Didaci Kelemen emanatae 21. Martii 1739 ».

A hevesmegyei Besenyőről van szó a levélben. Didák atya nemeslelkűségét bizonyítja, hogy sajnálja, miért nem kérte már előbb Károlyi Sándor segítségét az odavaló fiú érdekében, azért most — még vádolva is magát — alázatosan folyamodik a szegény ifjú szabadulásáért. — 1739: váradi diák «mesteremberből» — mantuai katonaszökevény...

---

[1] szórakozás («naplopás»?) végett. [2] május vége felé

171.

38349 igen sietcséggel írtam 26 junij 1739

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne et Patrone Gratiosissime Colendissime!

Alázatoson, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas patronus urunk, Excellentiádnak akarám jelenteni, hogy méltóságos levelit Excellentiádnak itt való Bíró Uramnak meg adván, szóval, *az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelme által, amennyire lehetett urgeáltam*[1] *az szegény Zachariás itt el fajult fia dolgát; egész nap tegnap itt várakoztam, külömb féle válaszolások után, de semmire nem lépének.* Hivatta volt ugyan az Bíró Uram magához, az után azt válaszolá, hogy az Apja jószágábul, azt mondotta az Iffiú, semmi részt nem kéván; azért nem is megyen. Az után, mikor urgeáltam[1]: nem csak az osztályért, hanem az Annya gyámoltalanságáért kell néki vissza menni és egyéb okokot is elő hozván kértem, hogy Excellentiád méltóságos parancsolatja szerint ide az Klastromban béküldgyék, had innen promoveálhassuk. Arra azt felelte Bíró uram, hogy szintén olly szoroson ezt eő Excellentiája nem parancsolya, mindazáltal egybe hívattya a tanácsot, mivel azoknak is szól méltóságos levele Excellentiádnak.

Estvére, mikor az mezőről haza jöttek, együtt voltak; s azt tanálták: meg nem fogathatyák, hogy úgy küldgyék, mert akit meg fogatnak, nem másnak, hanem az Uraság tisztinek kell resignálniok[2]. Most pedig nincsen itt az ide való tisztartó; azért nem lehet cselekedni. Igy semmire nem tudék menni vélek. Ezek most immár magok között egyességben vannak. Akik elmentek volt is, igen vissza jöttek, erőssek magok dolgokban és a setétség fiai buzgók az magok eretnekségekben. Nem tudom immár, min móddal lehessen ezt az el tévelyedett szegény lelket segélteni, hogy el ne vesszen örökké. Ha az édes Annyának volna módgya, hogy jöhetne, híná s biztatná, hogy ne féljen a jobbácságtól /: mert az a híre, hogy a több gyermekeit jobbágyoknak adta Excellentiadnak, azt mondotta az Gazdája :/ és akkor újjobban méltóztatnék írni Excellentiád és szoroson az Bíróknak parancsolni, hogy az Annyának adgyák; de ha valami jó erős ember, s amellett fris jó eleven erős kocsis, kik jól vigyázzanak, nem leszen vele: az útban is félő, hogy elszökik s ott hadgya az Annyát.

Vagy pedig ha ezt Excellentiád nem ítíli helyesnek s jóllehet én ezt ítílném jobbnak /: tudom, Bíró Uram s a Város ír Excellentiádnak és azt fogják elő hozni, hogy szolgálatban vagyon, esztendeje ki nem tölt, ha amint alázatoson jelentém, előbbeni csekély opinióm nem teczenék :/, *méltóztassék ha csak azt is Excellentiád cselekedni és meg írni, hogy annyiban lévén a dolog, meg engedi Excellentiád, hogy esztendeit ki tölthesse, és itt maradhasson: az Annyára addig lészen gondviselése, hogy addig szolgálatya nélkül el lehessen. De úgy, hogy az idő alatt ünnep vasárnapokon igaz catolikus Atyának s Anyának Gyermeke lévén, szorgalmatoson az Barátoknál lévő Templomunkban járjon, ebben fogyatkozás ne legyen, mint eddig baromi módon ne éllyen, az Gazdája böjt napokon hús ételre ne kéntesse. Kivált az Templomban járást kérem Excellentiádot szoroson fel*

38350 ad 1729 jun. 26

feltétetni az levélben méltóztasson, mert, csak az Úr Isten engedné, Templomban kezdve járni, jobb reménséggel lehetnénk. Kérem az Isten Szerelmiért Excelentiádot, amit jobbnak és foganatosabnak ítíl, méltóztassék szokott aitatosságából Istenért, a lélek segéltésiért cselekedni, meg áldgya az Úr Isten eő Szentfelsége Excellentiádot érette.

Melyet szívesen kévánván, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus Úrnak maradok
Excellentiádnak

Alázatos méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr. Kelemen Didák mp

E, nehéz vallási és társadalmi kérdéseket tárgyaló, levél aránytalanul kisebbik, befejező része az OL iktatásban a 38350. számot kapta, noha nincs egy másik levélről szó, hanem csak a 38349. sz. levél folytatásáról. Úgy közöljük, ahogyan a szakértők gépírásában Rómába jutott a kézirat.

---

[1] sürgettem [2] átadniok.

172.

38348 Miskolcz 4 Julij 1739

Patris Kelemen emanatae in Julio 1739[1]

Dicsirtessék az Úr Jésus Xtus
Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való Patronus Uram!

Én az Úr Istennek eő *Szentfelséginek Szent Teczésiből, áldassék dicsőséges Sz, neve minden teremptett állatitól örökre érette, egy nehány héttől fogva élet halál között súlyos betegségben vagyok, ezt is feküve az ágyamban írom.* Az itt való Doctor

ugyan szívesen lát hozzám, mikor itthon vagyon; egyczer kétczer is mikor hivattuk, mindenkor el jött. Édes méltóságos Glis Uram, ez Lutheránus, az imácságon nem annyira kap: Residentiánk szegény. *Isten után, boldogságos Szűz Anyánk, dicsőült szentek esedezése után ebben a Hazában nincs nekem kihez olly bátorságoson folyamodhatnám, mint Excellentiád kegyes Patrociniumához.* Kérem azért alázatoson Excellentiádot, vagy hat aranyat méltóztassék küldeni; néggyel talám contentáltatik, jóllehet jó ideje fárad, *nem tudom meddig kell még fáradni*; kettővel másnak adós vagyok. Az orvosságokért reá segélti az Úr Isten eő Szentfelsége az szegény Residentiát, hogy kifizethesse. Postán is talám el nem tévedne, mind azon által, ha méltóságos váradi püspök eő Nga míg Bátorban volna, egy ide jövő Páterünknek Páter Má-

Kelemen Didák szeretett szegényei között. (Petik Paula — Mosbach — rajza, a Kelemen-sorozatból)

thénak eő ngával kellene által jőni a Tiszán /ha jöhet/, az is el hozná. Kiért az Úr Isten eő Szentfelsége áldgya Excellentiádot, Méltóságos Házával.

Arra is alázatoson kérem Excellentiádot: egy árva Kiss öcsém vagyon Bátor mellett Hodászon, Janó Mojses árvája. Az Annya Kálvinista, a kihez most férhez ment, az is. Hogy eretnekségben ne nevekedgyék a gyermek, méltóztasson Nyíri processusi Ordinarius vagy Substitutus[2] *Szolga Bíró Uramnak paroncsolni, hogy az Annyától vegyék el és Bátorban küldgyék; az klastromban írtam Pr. Guardián atyámnak felőle. Tavaly Pr. Miklós atyám be vitte volna, de nem volt ruhácskája; kilencz ha nem tíz esztendős a Gyermek. Ha merném többel terhelni, kérném arra is Excellentiádot, egy darab posztócskát méltóztatnék küldeni, az Árváknak Istene meg fizeti.*

Isten oltalmában ajánlom Excellentiádot. Áldgya az Úr Isten minden üdvösséges jókkal, szerencsés tovább való élettel. Maradván Excellentiádnak

alázatos Káplánya
Fr Kelemen

A levelet maga Kelemen Didák írta meg, mindössze a keletjelzés származik más kéztől.

A három oldalas levélnek nem annyira az olvashatósága, mint külső állapota okoz gondot, minthogy más szöveg írásfoltjai zavarják. Az írás nehézkességét egyébként megmagyarázza Didák atya súlyos betegsége, amiről maga ír. Az egész levél magasztosan szép tartalmú. A Mojses-gyermek katolikus volt.

---

[1] A címzett titkárának jelzése Kelemen Didák 1739. júliusi levelének kibocsátásáról(jelenlétéről).

[2] a perbeli hivatalos vagy helyettes szolgabíró.

173.

38352 P. Kelemen emanatae die 7 Aug. 1739.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Illme Dne Comes Glis ac Dne Patrone Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám jelenteni Excellentiádnak, hogy méltóságos igen kedves szokott aitatos indulattyából Isten szerelmiért való bőv akadozásából, szegényeken, szűkölködőkön való szánakodásából, Kegyes Patrociniumából az accludált tíz aranyakat annál nagyobb örömmel vettem, hogy midőn még várni sem tudtam /: az alkalmatosságot mostani üdőben, meg gondolván, melly nehezen találhatni :/, akkor itt való érdemes V. Ispány Bük András Úr küldötte kezemhez. Én, mint a többi sok rendbeli, az Úr Istennek eő Szentfelséginek Szent Szerelmiért hozzám mutatott kegyes jó tételminyit, úgy ezt is nem vagyok elégséges hogy meg hálálhassam; hanem az Úr Isten, aki minden jócselekedeteknek bővséges megjutalmazója, ezer annyi áldásival itt a földön, örök boldogsággal az örök életben fizesse s jutalmaztassa meg. Istennek hálá, mind doctort mind patikát kifizethettünk, szegény Residentia terheltetése nélkül; aki úgy is szegény, mert még senkitől semmi fundátiója nincsen.

Még is az Úr Istennek megfoghatatlan Szent jóvoltából, meg mondhatatlan irgalmasságából, Atyai kegyes Szent Gondviselésiből, segélcségiből az Templomunk immár egészen fedél alatt vagyon fele része. Istennek örökkévaló Áldás, magasztalás, dicsőség, dicséret egyedül az Ő Szent Nevének; tisztelet az ő Szent Annyának, az Szeplőtlen Szűz Máriának, kinek foganatos Szent esedezésiért volt Istennek Szent Áldása ezen mennyben dicsőségesen fel vitetett Sz. Aszszonyunk Templomának építésiben.

Egész épségben, én, Istennek áldassék dicsőséges szent neve örökké érette, fel kezdettem immár lassan, lassan járogatni. Itt hírünk érkezék harmadnapig tartott erős harczról, és hogy mind a két rész a helyet megtartotta. Istennek hálá, az mi Méltóságos Urainkról semmi rosszat nem hallunk.

Az Úr Isten eő Szent felsége őrizze, oltalmazza s tarcsa meg szent Neve dicsőségire, minnyájunk örömire.

Édes méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus Uram, az mi Páterünk Juhász Máthé, kirül minap emlékezém, hogy ide kellene jőni, mert ide rendeltetett Procurátornak, Erős István uramnál volt az múlt áprilissig vagy májusig; onnan el jövén Bátorban késik azolta, az Rakamazi 40 napi Contumátiótól[1] irtózik, hogy addig nem tud ott mivel élni, s itten nagy rövidcségünk vagyon késedelme miatt, mivel egéséges helyen volt, mindenkor Bátorban eddig contumátiát tartott, ha lehetcséges, méltóztassék dispensálni s passust küldeni, had jöhessen el. Maradván Excellentiádnak

Miskolcz 7 Augusti 1739

méltatlan Káplánya
Fr Kelemen

A négy oldalas levélnek nincs külön borítéka; a a szöveg elején az övével azonos keltezés áll, de más írással.
Mély hálát ad Istennek, hogy Miskolcon a «mennybe dicsőségesen felvitetett Sz. Asszonyunk temploma» felépült!

[1] a járvány idején előírt vesztegzár(?).

174.

38353

Excellentissimo ac Illustrissimo Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Cavaleriae Gli Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Patrono Gratiosissimo

P Tokay Szatthmar Erdőd

Per Dei Gratiam ex loco sano et ab omni lue contagiosa immuni.

Istennek ingyen való Szent Kegyelmiből, áldgyák minden teremptett állati dicsőséges Szent nevét örökké érette, *még ezen Vármegyében az Úr Isten ő Szentfelséginek mostani Szent látogatása még addig bé nem jött.*

Édes méltóságos Glis régi kiváltképen való *nagy jó Patronus Uram nekem úgy láczik mint az édes Apámnak, szintén úgy Excellentiádnak minden testi lelki üdvöséges jókot mind szívesen kéványák,* mind amiket üdvösségire hasznosnak gondolha... tartozzam: avval inkább hogy örömest Excellentiád... Azért némely dolgokról emlékeztem, melyeket hallottam s gondoltam, ha talám esett volna valami olly fogyatkozás, melyet Isten kegyelme által most lehetne helyre hozni. *Tudom, hogy Excellentiádnak soha senkié nem kellett, Isten áldásiból segéltett, valakit lehetett.* De ezt talám nem mondottam, az katona világban való emberektől azt is hallottam, dicsekedtek, ha városba bémentünk s vásár volt: azt mondotta a Glis: no, lássátok amit nyerhettek, csak a sátorától őrizkegyetek. Nem hiszem; de ha tréfa volt, akit ők valóra vettek, úgy is igen hajlandók voltak arra, amit hova nem tettek, elvettek örömest.

Ha az ollyan szabad, rendetlen, rosszban nevelkedett, ahoz szokott népnek, kik a kár tevést nyereségnek állították, örömest el követték: az ember tanált volna valamiben enge-

delmeskedni. Az árvák fundatioját arra intézni lehet, ha valakit akármiképen tanált volna károsítani.

Nagyon nehezen olvasható levél más levélszöveg rányomódása miatt. A keltezés helyéről, körülményeiről ennyi szolgálhat: « Isten kegyelméből egészséges és minden ragályos betegségtől mentes helyről... ». A levelet teljes egészében Kelemen Didák írta jó két oldalon, de hiányzik az aláírás; viszont a boríték megcímzése is az ő kezeírása. Éble Gábor levéltári kutató szerint az előző (1739. aug. 7-én kelt, 173. sz.) levél utóirata. Az utolsó bekezdés nehezen érthető.

175.

38346 Miskolcz Die 13 8bris 1739

P. Kelemen emanatae 13. 8bris 1739.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Sae Cae Raeque Mattis Cavalleriae Gli Intimo Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Patrono Gratiosissimo Colendmo

P Tokay Szatthmar Erdőd:

Laudetur Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Hogy páter Máthé atyám uramat méltóztatott Excellentiád méltóságos passuálissa[1] mellett hozzánk bocsátani, alázatoson köszönöm. Istennek hála, hamar el érkezett szüreti alkalmatossággal vehetyük hasznát.

Itt még eddig, az Úr Istennek ingyen való Szent Kegyelme s véghetetlen jóvoltából s meg foghatatlan kegyes irgalmasságából, áldassék az Úr Istennek drága Szent neve örökké mennyen

földön érette, meg tartattunk az contágiótul. Szüretkor félünk, hogy a Hegyalyára szüretre kiterjedő úri Rendek s azok cselédi valamiként bé ne hozzák. Most úgy eleitül fogvást mindenkor az Isten áldgya meg, érdemes V. Ispány T. Bük András Uram az Úr Istennek szent segedelme által szorgalmatoson s igen szoroson vigyáz s vigyáztat, s mindenütt strásák, Commissáriusok kemény parancsolat alatt strásálnak.

Édes méltóságos érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uram, szegény Jánó Mojses árvácskája, kinek Cálvinista felesége Hodászon Cálvinista szegény emberhez ment volt férhez, írtam vala Excellentiádnak, hogy méltóztatott volna Szolga bíró uramnak parancsolni, hogy Excellentiádnak az Anyától vette volna el és adta volna Bátorban az Pr. Guardián atyám uram kezében; még úgy gondolom, az Anyánál vagyon, aki midőn Pr. Guardián atyám uram érette küldött, az Gyermekkel együtt félre vonódott valami más faluban, de eddig reménlem elé került, avagy az falusiak tudgyák hol legyen. Alázatoson kérem Excellentiádot, méltóztassék szokott buzgóságából kegyesen patrocinálni és Szolgabíró uramnak iránta parancsolni, hogy eretnekségben ezen szegény atyámfia ne nevekedgyen. Isten meg áldgya Excellentiádot. Maradok

alázatos Káplánya
Fr Kelemen

A levélszöveg és boríték Didák atya írása, pusztán a borítékon olvasható kelet idegen kézé, szinte teljes bizonyossággal Károlyi Sándor alkalmazottjáé, aki a levél vételét vezette rá a borítékra.

---

[1] engedélye, útilevele.

176.

38345

Didák Kelemen 17 Xbris 1739

Excell. ac Illmo Dno Comiti Károlyi, Grali et Supremo Comiti.

L. J. X. 1739 decz. 17.

Excellentissime ac Illme Dne Comes Gener. et Supreme Comes, Dne Patrone mihi Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Szent Felsége az immineáló Karácsoni Szent napokat kívánt jó egésségben érni, lelki s testi szent áldásinak el nyerésével, több következendők el érésével, /: Szent Kegyelme által :/ sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, Hazánk s Nemzetünk és Méltóságos Úri Házának örömire, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény szerzeteseknek szerencséjére, tellyes Contentumával ünnepelni, az Ó esztendőnek hátra maradott napjait, *Isten Szent akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével* votuma szerént végezni s az újjat szerencséssen kezdeni, minden részével s több utánna valókkal edgyütt állandó fris jó egésségben, Istennek Szent tetczésével boldogul el tölteni engedgye eő Szent Felsége, és ez élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívessen kívánom s méltatlan imádságimmal az véghetetlen irgalmasságú édes Isten eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom

A mint is me et Sacrum Ordinem benignis Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae Dna ionis Vrae

Miskolczini die 17. Xbr. 1739

perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Már Istennek hála, az árva Kiss öcsém Bátorban vagyon, amint értem T. Pr. Guardián atyám Uramnak leveliből. Az

Úr Isten fizesse meg Excellentiádnak eziránt való kegyes patrociniumét.

« ...Isten szent akaratának teljesítésével, üdvösséges jóknak végbevitelével... », - gondolkodjunk egy pillanatig e szavak jelentésén: Isten akaratának, vagyis törvényeinek teljesítésével, betartásával; kegyelmi működésében emberi közremunkálkodással; mindez egyúttal már az üdvös jóknak elérése is.

Az aláírás és utóirat Kelemen Didáké, valamint a boríték rövid címzése, míg az első keletjelzés más kéz írása, a levél puszta vételének tényeként.

A baktai (nyírbaktai, ma baktalórántházi) plébánia, amely Károlyi Klára buzgóságából a hitélet központja lett.

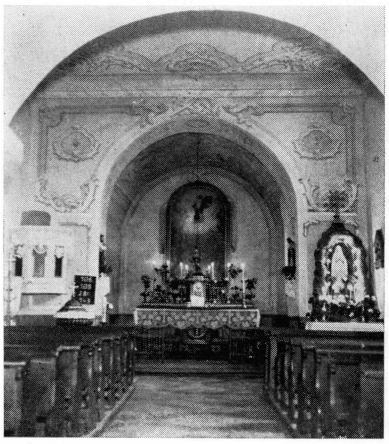

1740.

4 levél (177-180)

177.

38357

Laudetur Jesus Christus.

Méltóságos Generális, érdemem felett való Nagy Patronus Uram, Kegyes Fundátor Urunk.

Nagy alázatossággal kívántam Excellentiádnak kegyes nagy Patronus Uramnak jelenteni, hogy *Tisz. Koller Ignácz Erdődi Plebanus Uram, minek utánna nagyon meg bántván maga kegyes jó Praelátusát, Excellentiádot is talám; és már elegendőképpen meg bánván maga cselekedetit, sok szenvedése után eő Excellentiáját jó kegyes Praelátus Urunkot és Ngos Vicárius eő Ngát annyira meg engesztelte, hogy Excellentiája eő Nagyságok meg engednének eő kegyelminek, ha Excellentiádot is nem offendálta*[1] *volna.* De azt kiváltképpen nagyon sajnálja mind eő Excellentiája, mind Mégos vicárius uram eő Nga, és most immár csak egyedül azért kell szánódni.

Kire való nézve, mivel Excellentiád Istenre tekintvén, az eő Szent Fölsége hagyásáért, Szent szerelmiért nem csak meg szokott engedni kik valamiben meg bántották, hanem segíteni, vélek jót tenni: a mint is alázatoson commendálom[2]*, várván eziránt való grátiáját Excellentiádnak,* és ezen szép Grátiáját mindenkori ájtatosságában meghálálni s sovány imátságinkban el nem mulatjuk és maradok

Mgos Generális és Fundátor Urunknak

Excellentiádnak

Miskolcz 4ta July 1740

alázatos méltatlan Szolgája

érdemetlen szegény régi megöregedett Káplánya

Fr Kelemen mp

E «bekítő levélben» Didák atya felemelő szeretete nyilvánul meg paptársa iránt, — az erdődi plébánosról van szó —, teljes békességet kérve és teremtve a sértő és sértődött felek között, reményét Károlyi Sándor szokott nagylelkűségére építve.

[1] sértette [2] ajánlom.

178.

38354 1740. okt. 14.

Patris Kelemen 14. 8bris 1740.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Actuali Consiliario Cavalleriae Gli Inclyti Comitatus Szatthmariensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Patrono Colendmo
P Szatthmar, Erdőd

Dicsírtessék az Úr Jesus Xtus
Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Az elmúlt napokban értettem, hogy az Méltóságos Kis papot vakátiókra[1] haza vittetni méltóztatott Excellentiád. Féllyük, valamiképen ott az katonák között az az iffiaknak tecző élet meg ne tántoríccsa, s az Úr Istentől való vocátiójában[2] meg ne háboríccsa. Kár volna; mert ha az Úr Istennek ingyen való Szent kegyelmiből állhatatoson vocátiójában meg tartya az Úr Isten: az Anyaszentegyház egy nagy oszlopát remélhetünk eő Ngából. Azért méltóztassék Excellentiád, alázatoson kérem mint örökös méltatlan szolgája s káplánya Excellentiádnak s méltóságos Úri Házának, méltóztassék vagy Egerben vissza küldeni; avagy Méltóságos Váradi püspök uram eő Nga, gondolom, még Nagy Idán mulat, vacátiók el telésiig oda küldeni, hogy papokkal legyen conversátiója[3], nem a katonákkal. Szívesen javasolom.

Azonban édes méltóságos Glis Uram, Polgár a mi kolduló helyünk; mivolta[4] bézárattattak volt, köztök nem voltunk. Most is búza koldulni a Pátereinket által nem bocsátották. Kérem alázatoson, Excellentiád méltóztassék meg engedni, egy passust küldeni, hogy had lehessen oda szabad menetelünk, tovább nem megyünk; most búzácskát, gabonát koldulni, azután halacskát.

Mely kegyes Grátiáját alázatos köszönettel vévén Excellentiádnak, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Úrnak maradok

Excellentiádnak

Miskolcz Die 14 8bris 1740

alázatos méltatlan kissebbik
régi Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák

Kelemen Didák papi féltése, aggodalma akkor is, ma is, minden időben megokolt, mert a hivatás kegyelmét óvni kell.

A polgári kolduláshoz azért kellett engedély, hogy az akkori pestisjárvány miatt tilos volt szabadon közlekedni.

A boríték rövid kelet-jelzete idegen kéz írása, és nem jelent mást, mint a pontos kelettel «iktatott» levél kézhezvételét.

---

[1] szünidőre, szabadságra [2] hivatásában [3] társalgása, társasága, kapcsolata [4] mióta.

179.

38355 1740 decz 20.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Domine Comes Generalis, Dne Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége az immineáló Karácsoni Sz. napokat, kívánt jó egésségben érni, lelki s testi Sz. áldási-

nak el nyerésével, több következendők el érésével, Sz. Kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk és Méltóságos Gróffi Úri Házának örömére, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény szerzetesek szerencséjére tellyes Contentumával ünnepelni, az ó esztendőnek hátra maradott napjait, Isten Sz. akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével, vótuma szerént végezni s az újjat szerencsésen kezdeni, minden részeivel s több utánna valókkal egygyütt állandó fris jó egésségben Istennek Sz. tetczésével boldogul el tölteni engedgye eő Sz. Felsége,

P. Kelemen 20ª Xbris 1740.

és ez élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívesen kívánom s méltatlan imádságimmal az véghetetlen irgalmasságú édes Isten eő Sz. Felségét azon kérni el nem mulatom.

A mint is me et Sacrum Ordinem benignissimis Gratiis et Favoribus humillime commendans permaneo Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

Miskolczini die 20 Xbris 1740.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A boríték nélküli levelet más kéz írta meg, míg az aláírás Didák atyáé.

Az OL. fényképmásolatán a levél szövegét megszakító keltezés a címzett (Károlyi Sándor) titkárától származik egyszerű « iktatásként », hogy kitől és milyen kelettel érkezett levél.

180.

38356 1740

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Domine Supreme Comes et Generalis, Dne Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége az immineáló karácsoni Sz. napokat kívánt jó egésségben érni, lelki s testi Szent áldásinak el nyerésével, több következendők el érésével, Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk és Méltóságos Gróffi Úri Házának örömire, nékünk kiváltképen, úgy több Szegény Szerzetesek szerencséjére tellyes contentumával ünnepelni; az ó esztendőnek hátra maradott napjait Isten Szent akarattyának tellyesítésével, üdvösséges jóknak végben vitelével votuma szerént végezni s az Újjat szerencséssen kezdeni minden részeivel s több utánna valókkal együtt állandó fris jó egésségben Istennek Sz. tetczésével boldogul eltölteni engedgye eő Sz. Felsége, és az élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívesen kívánom s méltatlan imádságimmal az véghetetlen irgalmasságú édes Isten eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem benignissimis Gratiis et Favoribus humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae
Miskolczini die 20. Xbris 1740.

Perpetuo devinctissimus
infimus Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Édes méltóságos Glis, érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus uram! *Szegény Kostyán, miskolczi böcsületes lakos azelőtt, az után Excellentiád T. nemes Regimentiben Kapral*[1], *szerencsétlenségben véletlen cásusban*[2] *esett, melyből*

szegény ember halála történt; ki miatt bujdosva kellett lenni. Alázatoson általam Excellentiád kegyes patrociniumához, protectiójához, Isten után folyamodik, ha valahogy lehetne dolga complanáltatni[3] *s Excellentiád kegyes Grátiájából előbbeni állapottyára jutni.* Holtig való hív szolgálatyával meg szolgálni kévánná Excellentiádnak.

Édes méltóságos Glis Uram, minthogy *Pázmány drága munkájához* nem juthattunk Posonban, jut eszemben: az Káplányi T. Páter Guardián mondá Excellentiád méltóságos Praesentiájában[4], hogy *a Szécséni Conventben tanáltatik az a könyv. Excellentiád requisitiójára pro interim*[5] *kiadnák bárcsak egy holnapig. Kérem alázatoson, méltóztassék ki kéretni.*

E karácsonyi-újévi levelet más kéz írta, a végén Kelemen Didáktól az aláírás, majd egy hosszú utóirat. -Benne egy akaratlanul emberölésbe keveredett miskolci férfi számára kér irgalmat. - Végül Pázmány Péter műveit kéri, 1740 decemberében.
Ritka érdekesség e levélgyűjteményben, hogy az OL 38355. sz. levele teljesen azonos szövegű, egészen a keltezésig, egy és ugyanazon «másoló» kéz írásával; míg a most tárgyalt levélhez bő utóirat csatlakozik Kelemen Didák betűivel.

---

[1] káplár [2] szerencsétlenségbe [3] elintézni [4] jelenlétében [5] kérésére ideiglenesen.

Arad: városközpont a kupolás minorita templommal.

1741.

7 levél (181-187)

181.

38361

Laudetur Jesus Christus

Excellentissime ac Illustrissime Domine Supreme Comes, Generalis ac Campi Marschalle, Dne Dne Patrone mihi Gratiosissime!

Hogy az Úr Isten az Szent böjti napok üdvösséges el telése után az Örvendetes Alleluját kívánt jó egésségben, lelki, s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésében örvendezni Excellentiádnak meg engedte, úgy az Húsvéti áldott napokra is szerencséssen által vezérelte: kívánom, hogy több számos esztendőkben is az Úr Istennek Sz. tetszésével, menynyei Sz. áldásának el vételével, Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Szent Nevének dicső-...

A különleges kegyelmi időszak, «a szent bőjti napok», vagyis a «nagybőjt» ilyetén kiemelése nemcsak elméleti buzdítás, hanem már dicséret is az «üdvösséges» gyakorlatért, amely előkészület volt «a húsvéti áldott jeles napokra». Az idegen kézzel írott levéltöredéknek sem címzése, sem kelte, sem záradéka nincs, hiányzik Kelemen Didák aláírása is. Ha mégis e helyen marad, annak tulajdonítható, hogy a következő, 38362. sz., ugyanattól a pennától írt levél alatt jelen Didák atya neve és nem lehetetlen, hogy a két levél egyidőben keletkezett, befejezetlen maradván az első.

182.

38362

Laudetur Jesus Christus

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes Gneralis et Campi Marschalle, Dne Patrone mihi Gratiosissime!

Mint hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége, ingyen való Szent kegyelme által Excellentiádat, érdemem felett kiváltképpen való bizadalmas nagy jó Pátronus Uramat szerencsés és hosszas élettel meg tartotta, hanem[1] Méltóságos érdemlett nagy Úr tisztekkel[2] is Nemzetünknek kiváltképpen való szerencséjére meg ajándékozta, *most pedig újjonnan /: a mint bizonyossan értettem :/ ugyan azon véghetetlen jóságú édes Isten eő Sz. Felsége, /: Cujus miserationes super omnia opera ejus sunt :/*[3] *ki gondolhatatlan irgalmasságának mélységéből nagyobb és méltóságosbb Úri Hivatalban s állapotban méltóztatott helyheztetni Excellentiádat, a mellyen kivált képpen örvendvén,* el nem mulathattam, hogy tartozó kötelességem szerént, a több azon nagy Méltóságos Úri Hivatallyán örvendők és üdvözlők száma és sokasága között én is együgyű levelem és írásom által meg ne jelenném, és tűlem ki telhető csekély üdvözlésem által ne köszönteném Excellentiádat, mint érdemem felett kiváltképpen való bizadalmas nagy jó Patronus Uramot.

Mellyre nézve kívánom, hogy az Úr Isten eő Szent Felsége számos napjaihoz még számos esztendőket adgyon, mellyeket fris jó egésségben lelki és testi áldásokkal tölthessen és el is mulathasson Excellentiád, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, lelkének üdvösségére, az Anyaszentegyház előmenetelének segéltésére, Méltóságos Gróffi Úri Házának s Magzatinak örömére, s valamint a Szegény Lelkeknek, úgy nékünk kiváltképpen, és több Szegény Szerzeteseknek, s magyar Hazánknak, és Nemzetünknek szerencséjére és hasznára.

Mellynek üdvösséges meg nyeréseért a midőn az édes Isten eő Sz. Felségét mindennapi érdemetlen imádcságimban

kérni igyekezném és kívánnám, alázatossan me et Sacrum Ordinem clementissime Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae.
Miskolczini die 4. Mart. 1741.

perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Üdvözlő levél Károlyi Sándor kitüntetésekor.

---

[1] azon kívül [2] tisztségekkel, hivatalokkal [3] « Akinek irgalmas cselekedetei minden műve fölött vannak » (144. zs. 9. v.).

183.

OL
P 1827 Kelemen Didák levele id. Melczer Antalhoz

Laudetur Jesus Xtus

Spectabilis ac Generose Domine, Dne Patrone mihi Gratiosissime.

Minthogy az Úr eő Sz. Felsége ingyen való Sz. kegyelme által az Ttes Úrnak érdemem felett kiváltképpen való bizadalmas nagy jó Pátronus Uramnak maga Sz. Pátronussának dicsősséges Páduai Sz. Antal Atyánknak ünnepét nem csak meg érni, hanem szerencséssen el is tölteni meg engedte, szívessen örvendek. A melynek is kívánt üdvözlésére s apprecatiójára örömest el mentem volna, ha módgyát ejthettem volna. Mind azáltal mégis, hogy tartozó kötelességemnek, szerzetesi alázatos obligatiómnak[1] eleget tehessek /: ha mind infra octavam[2] is :/, együgyű levelem által udvarolni el nem mulaszthattam, kívánván, hogy valamint most az Úr Isten eő Sz. Felsége szerencséssen minden üdvösséges jók elnyerésével, lelki s testi tellyes örömmel, s kívánta jó egésségben meg adta érni; úgy ennek utánna is számos esztendők-

ben Sz. Neve dicsőségének terjesztésével, az Anyaszentegyház előmenetelének segéltésével, Ttes Úri Familiájának, úgy nékünk is minnyájunknak nagy örömével ünnepelni engedgye s végre Szent Pátronussának esedezése által Szent Országában részessé tegye, és ugyan ezért érdemetlen imádságinkban és Szent Mise mondásinkban eő Szent Felségét kérni és imádni el nem mulattyuk.

Ezen kívül alázatossan kívántam jelenteni az Ttes Úrnak bizadalmas kedves Pátronus Uramnak /: a mint ugyan együgyű személyem szerént kívántam volt a Ttes Urat maga Úri Házánál meglátogatni de otthon nem találhattam :/, hogy már Istennek ingyen való jó voltából s kegyes nagy jó pátronusink szent alamisnálkodásából e nyáron, épülendő Templomunknak belső bót hajtáztatásit s vakoltatását és kifejéríttetését igyekezünk végbe vitetni, de kevés költséggel lévén, kegyes patrocziniumába[3] az Ttes Úrnak alázatossan recommendálom, hogy ha csak valamelyes Alamisnával In. eő Sz. Felségéhez és Sz. Annyához buzgóságából méltóztassék succurrálni.

Quibus me et Sacrum Ordinem benignis Gratiis et Favoribus humillime commendans permaneo
Spectabilis ac Grosae Dnationis Vrae
Miskolczini, die 14 Junii 1741.

Humillimus indignissimus
Servus et Capellanus
Fr. Didacus Kelemen mp.

E mástól leírt de Kelemen Didáktól sajátkezűleg záradékolt levelet 1977-ben kaptam meg a Magyar Országos Levéltár fenti jelzetével.

---

[1] kötelezettségemnek [2] nyolcad alatt [3] támogatásába

184.

38363 1741

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssae Cae Raeque Mattis Consiliario Intimo Cavalleriae Generali et Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo

ONOD BUDAM POSONY

Laudetur Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Excellentiád méltóságos kedves úri leveliből értem /szomoruván ugyán/ hogy előbbeni istenes szándéka megváltozott az Úrban boldogul ki múlt méltóságos Meskó Úrnak halála miatt. Sit nomen Domini Benedictio[1]! legyen Istennek szent akaratja mindenekben. *Még is a dohány kereskedésben csak féltem én Excellentiádot,* valamikor emlékezet[2] hallik felőle; azért, mert nem remélhetem, hogy olly alkalmatos embereket tanálhasson Excellentiád, akik erre jól vigyázzanak. De ha immár meg vagyon, adgyon az Úr Isten jó szerencsét hozzá Excellentiádnak.

Az Ttes nemes esztergomi Káptalan az Úr Istennek Szent áldásából az méltóságos jó emlékezetű méltóságos Judex Curiae pium Legátumából[3], melyet szabad dispositiójára[4] hagyott, hogy vagy puszta Templomok vagy szegény Deákok intertentiojára[5] oszthasson, Istennek hála, mi nékünk semel pro semper[6] ezer forintot resolválni[7] méltóztatott. De olly formán, hogy az elocáltassék[8] és az esztendőnként obveniáló interesse[9] szegény deákocskák intertentiojára fordíttassék. Illyen képen azt el nem költhetnők, semmivel belőle az épületet nem segélthetnők. Nekem pedig úgy láczik, hogy ez

iránt való testamentumban két clausula[10] vagyon. Egyik a szegény deákoknak segéltése, a másik a puszta templomoknak, kivált a familia jószágában való építtetése; s ennek a végin az vagyon; vagy akármely Templomra az országban. Ha erre való reflexióval adnák, a Templom építtetésire fordíthatnók; egészen nagy segélcségünkre lenne. De az előtt kivált vagy ketten az Urak közül vették elméjekre, arra nézve akarják adni. Azért, ha kézhez vehetyük, *méltóságos Praelátus egri pispök jó kegyelmes Urunk eő Excellentiát kell meg tanálnunk. Ha ítíli, hogy Templom építésire lehet fordítani? azt cselekesszük. Ha pedig nem, patientia*[11], *annélkül kell lennünk.* Kire való nézve kérem alázatoson Excellentiádot, az Testamentumból ezen két clausulát excerpáltatni[12] méltóztasson és eő Excellentiájával conferálni[13] s nekem is meg küldeni. *Úgy is a deákok sem lehetnek Templom nélkül, mestert, Szerzetes pátert kell tartanunk, arra sincs semmi fundátio. Iskolát is magunk tartunk, építünk, szegény deákocskákot is hetet tartunk most is.* Gondolnám azért, hogy az Templom épületire fordítván azon alamisnát, nem vétünk benne. Méltóságos nagy praepost Mednyánczki Úr eő nga is nékem azt mondotta vala, amire jobbnak, szükségesebbnek ítíljük, arra fordíccsuk. Méltóságos Glis Szalaj Uram eő Ngának szavaibul ezt érthettem. *Mindazáltal Excellentiád informatiója után méltóságos praelátus urunk eő Excellentiája mit fog determinálni, ahoz kéványuk magunkot alkalmaztatni.*

Melyről szóló búsításomról alázatoson követvén Excellentiádot, érdemem felett kiváltképen való bizadalmas Patronus uramnak maradok
Excellentiádnak

Ps: midőn el végeztem volna, érkezék Excellentiád méltóságos kedves 23 datált levele, melyből örömmel értem, hogy Istennek Szent Áldása által promotiójának alkalmatosságával közelebb esik hozzánk. *Isten eő Szentfelsége azt adván*

érnem, nékem is nagyobb kedvem leszen Pestre menni, még ott nem voltam az urakhoz koldulni.

Miskolcz 1741 Die 28 Julij

Alázatos Istent imádó
méltatlan Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

Felette igen örvendek, hogy a dohányhoz nincs már egész kedve Excellentiádnak, had probálják mások. Sok galyiba leszen avval, kivált elsőbben húzás vonás büntetés annélkül vékony a nyereség, ezt pedig Excellentiád nem szokta, nem természeti, ne is adgya Isten.

Didák atya az egyházi hatóság döntésétől teszi függővé további intézkedését. Mint szerzetes elöljáró tudta ezt nagyon jól, és főként kényes lelkiismereti ügyben, mint a jelen is, bizakodva várta a kedvező választ; ha pedig mégsem, «patientia», türelem.

Hogy lelkületében miként egyesül a gond és a derűs bizalom az isteni Gondviselésben, mutatják az utóirat szavai a pesti koldulásról.

A dohánytermesztést nem javasolta, annak megszűnését Károlyi Sándor esetében egyenesen nyereségnek tartotta.

---

[1] Legyen az Isten neve áldás. [2] emlékezés, említés [3] kúriai bíró kegyes végrendelétéből [4] választására, elhatározására [5] eltartására [6] egyszer s mindenkorra [7] kifizetni [8] kölcsönbe adják [9] esedékes kamat [10] záradék [11] türelem [12] záradékot kivenni, kiírni [13] tudatni.

185.

38359

P. Kelemen 26 Aug. 1741.
Miskolcz 26 August. 1741.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Karoly Sae Cae Raeque Mattis Generali In-

timo Actuali Consiliario, Inclyti Comitatus Szatthmáriensis Perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo P Tokay Szatmar Erdőd:

Dicsértessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Glis érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó régi Patronus Uram!

Szegény gyámoltalanságra jutott Melczer Jánosné /: Istenben boldogul ki múlt jóemlékezetű Serédiné Aszszonyom eő Ngnak úgy teczik leánya vala :/ vala nálunk s kére azon, hogy Excellentiádnak szokott kegyes gratiájában s protectiojában recommendálnám. Nem régiben járt túl a Tiszán némely jóakaróinál, de nem mert Excellentiád eleiben menni. *Ez az szerencsételen Aszszony ollyan szükségre jutott, hogy koldusnál alábbvaló sorsa; ha csak nem koldul vagy kölcsön fejében valakitől egy két forintot valami képen nem kap, semmie nincs.* Az urához, azt mondgya, olly formán vissza jönne, hogy egy udvarban véle laknék, gondot viselne reá; de azt beszéli, hogy az urának orrában süly vagyon, büdös s az doctor irtóztatta hogy ragadó nyavalya; azért iszonyodik a vele lakástól. A jószágában nem mer vissza jönni, félvén az urától; azt sem tudgya, ha az ura veheti e gratiajában? avagy Felséges Aszszonyunktól kellene Grationálist impetrálni[1]; azért maga sem tudgya nyavalyás, hogy vagyon dolga. *Kire való nézve alázatoson kérem Excellentiádot, ne tekincse szegénynek fogyatkozását s gyarlóságból való esetit, hanem könyörüljön nagy gyámoltalanságán s valamiképen Istennek szerelmiért méltóztassék segélteni,* hogy vagy urához vagy jószágában jőhetne vissza és Istennek Szent Neve dicsőségire nagyobb lelki csendességben élhetne, kiért az Úr Isten meg áldgya Excellentiádot. Ha valamivel méltóztatik consolálni[2] Excellentiád, én innen meg küldöm; mondotta, hova dirigáljam levelemet.

Igen bölcsen cselekedte Excellentiád, hogy mostani sok kölcségben kerülő diétára fel nem ment. Nem tudom, most Poroszlón és Tarczalyon hogy follyon az Excellentiád oeconomiája s majorsága. A mi ökreink, kiket ez előtt való esztendőkben kegyes patrociniumából méltóztatott vala adni Excellentiád, el hullottak s eregedtek[3]. Ha az említett valamelyik helyről lehetne bárcsak kettővel segélteni, nagy alázatos köszönettel vennők. Bort nem merek kérni, mert úgy hallottam, kevés termett volt Tarczalyon, hanem maradok Excellentiádnak

méltatlan alázatos régi
szegény Káplánya
Fr Kelemen

Ennyi kérést közvetíteni és ennyit kérni, jelentett olyan alázatosságot és lelki erőt, mint maga a koldulás. Ekkora lelki nagyság tiszteletet érdemel, meg követésre késztet.

A « P. Kelemen... » kezdetű kelet a boríték tetején tulajdonképpen nem más, mint a belső keltezés megismétlése a levél felismerhetősége végett.

---

[1] kegyiratot kérni (?) [2] vigasztalni, bátorítani [3] elöregdtek.

186.

38360 1741 szept. 19

L. J. C.

Méltóságos Grófff!

Érdemem felett való Régi kegyes jó Patronus Uram és Fundatorunk!

Nagy alázatossággal, és tartozó alázatos kötelességgel vettem Excellentiád kegyes úri levelét Melczer Jánosné Aszszonyom iránt, Az Ür Isten fizesse meg Excellentiádnak kegyes Istenes szép indulatyát, hogy szegény nyomorult

ügye fogyott Aszszonynak méltóztatott felvenni ügyét, mert éppen koldusnál is alábbvaló. Hogy pedig Excellentiád méltoztatott írni szegénynek az iránt, hogy informálná Excellentiádot, eő maga szegény, amint itten szóval beszéllette, semmit nem tud, hanem azon kérném Excellentiádot, méltóztatnék Excellentiád Melczer János uramnak írni és talám eő kegyelme genuina informátiót [1] fogna tenni Excellentiádnak és említett Melczer János Uramat arra disponálni [2], hogy maga jószágába maradhatna. Ha pedig eő kegyelme nem akarna, találljon Excellentiád oly módot, vagy parancsolat által vagy más móddal, hogy jószágába mehessen be, nagy irgalmasságot cselekszik Ngd Excellentiád.

Amint is magamat kegyes mindenkori tapasztalt Gratiájában magamot szerzetesimmel együtt ajálván maradok Ngos Gróff és Generális Excellentiádnak

méltatlan alázatos Szolgája
legkissebik Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

1741. augusztus végén levelet ír Károlyi Sándornak Melczer Jánosné érdekében, és szeptember 19-én már hálájára kerülhet sor, mert megértő jótevője intézkedett a súlyos gonddal küszködő asszony ügyében.

Az idegen kéz írta, boríték nélküli levél végén mindössze az aláírás, a puszta név Kelemen Didák kezeírása.

---

[1] pontos tájékoztatást [2] késztetni.

187.

38358 1741 okt. 5.

P. Didaci Kelemen 5ª 8bris 1741

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Domine Comes Generalis Marschalle, Dne Patrone mihi Gratiosissime!

Jól lehet, édes Méltóságos jó, érdemem felett kiváltképpen való bizadalmas kedves Patronus Uramnak Excellentiádnak együgyű levelem által *már ennek előtte jó idővel örvendetesen apprecálni kívántam volt* Isten eő Szent Felsége dicsőségére, Hazánk és Méltóságos Gróffi Úri Házának kívánt örömére, *Méltóságosb Úri állapotra való promotióját*[1], mellyet még akkor talám hallani és érteni sem kívánt Excellentiád. Most pedig mivel ugyan azon Méltóságos Úri nagy hivatalra való promotiója Excellentiádnak Felséges Király Asszonyunktól erőssíttetett, *kívánom igaz szívbéli örvendetességgel, hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége tegye Excellentiádot Feldmarschalságában, mint nagy Méltóságos Úri hivatallyában. hosszas életűvé, szerencséssé, áldottá és boldoggá maga Sz. Neve dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésének segéltésére, Hazánk s Nemzetünk szerencséjére,* Méltóságos Gróffi Úri Házának /: úgy nékünk is minnyájunknak :/ kiváltképpen való nagy örömére. E mellett *alázatossan általam instál Excellentiádnak egy becsületes Limper János nevű Nemes Ember, a ki az előtteni katona világban Obester vala :/ kinek az Excellentiáddal való pacificátio*[2] *alkalmatosságával Pálffi János eő Excellentiája Istenben boldogult elnyugott Császár eő Felsége Hadában kapitányságot offerált vala* :/, hogy mivel most az N. Ország Felséges király Asszonyunknak harminczezer hadakozó népet resolvált[3], azok közé, ha szinte nem Obesterségre is, *bár csak Obester lajdinotságra, a vagy Fő Strasa mesterségre, a vagy acceptálni*[4], *vagy pedig recommendálni*[5] kegyessen méltóztatnék.

Kit részemrül is Excellentiád kegyes reflexiójában[6], Úri Gratiájában a midőn alázatossan recommendálnék, me et Sacrum Ordinem benignissimis Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae
Miskolczini 5 8bris 1741.

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Ps: Elsőben Német regementben volt, az után magyarban és gondolnám Murány várában Comendans.

Az egész levél, utóirat, borítékra írt keltezés idegen kéz írása, de Kelemen Didák aláírásával. — Köszöntő levél Károlyi Sándor feldmarsallá történt kinevezésekor, akinek -nem első eset - ajánl is valakit katonai szolgalatra.

---

[1] előléptetését [2] békekötés [3] megszavazott [4] fölvenni
[5] ajánlani [6] megértésébe.

1742.

4 levél (188-191)

188.

38364 Miskolcz 13 Jan. 1742

Dicsírtessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Feltmarschal érdemem felett kívált képen való bizadalmas Patronus Uram!

Hogy ezen alázatoson accludált, *méltóságos Csanádi pispök uram eő nga levelével búsítani merészlem Excellentiádot,* nagy alázatossággal követem. Én említett nagy érdemű jó méltóságos Urat se nem ismertem. se több levelit ennél nem vettem. Honnan indíttatott, hogy nékem recommendálni méltóztatnék meg küldésit, nem tudhatom. Azon is kér nékem írott méltóságos leveliben, hogy Excellentiádot nagy alázatossággal instálja, *hogy valamely pusztákat Makó vásárhellyel bír Excellentiád, akik az előtt / amint írja méltóságos pispök eő Naga/ csanádi püspökséghez tartoztak, hogy azokot mint egy új fundátióképen az pispökségnek adni s kegyesen conferálni*[1] *méltóztatnék Excellentiád.* Édes, érdemem felett kiváltképen való Feltmarschal bizadalmas nagy jó Patronus uram, Szent Pál szavai szerint Beatius est dare quam accipere[2]; ezt előtte viselvén, Excellentiád senkiét nem kévánta, hanem inkább valakikkel lehetett jól tenni, segélteni igyekezett, kiváltképen az Isten Anyaszentegyházát. *Arra való nézve, ha itt is jól lehet tenni s említett pispökségnek azon puszták vissza bocsátásával kegyesen patrocinálni*[3], *az Úr Isten meg áldgya Excellentiádot érette,* melyről én nagy alázatossággal követvén

Excellentiádot s kegyes Gratiájában alázatoson recommendálván maradok
Excellentiádnak

Alázatos méltatlan kissebik
Szolgája s Káplánja
Fr Kelemen Didák mp

A csanádi « pispök » (régebbi magyar alakja a latin episcopus-püspök szónak) Kelemen Didák közbenjárását kéri egyházmegyéje érdekében, és ő, vir verus ecclesiasticus, halasztás nélkül segít, az igazság és tisztelet nevében.

[1] átadni [2] Jobb adni, mint kapni [3] segítségére lenni.

189.

38366 1742 márcz. 18.

Excellentissime, ac Illustrissime Comes Gralis et Campi Marsalle Fundator, ac Patrone Gratiosissime!

Hogy az Úr Isten a Szent böjti napok üdvösséges el telése után, örvendetes alleluját kívánt jó egésségben lelki s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésében örvendezni hogy megengedgye, úgy az Húsvéti jeles napokra szerencsésen által vezérellye, kívánom. Hogy több számos esztendőkben is az Úr Istennek Szent teczésével, mennyei szent áldásinak el vételével, Szent kegyelmi által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének Dicsőítésére, az Anya Szentegyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk örömére, nékünk kiváltképen, úgy több Szegény Szerzetesek szerencséjére ülleni engedgye, s végre a Mennyei Dicsőült Szentek seregében az örökké tartó örvendetes allelujának víg éneklésére segéllye, szívesen kívánom, és mél-

tatlan imádságimmal eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom.

A mint is me, et Sacrum Ordinem benignis Gratijs, et Favoribus Humillime commendans persevero
Excellentissae ac Illustrissae Dnis Vrae
Miskolcz 18 Martij 1742

perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen

A levelet leíró kezétől származik a borítéknak számító lapon e néhány szó: « Patris Didaci Kelemen 18 marty 1742 ». - Didák atya csak aláírta a húsvéti üdvözletet.

190.

P. Didaczi Kelemen 29 July 1742

38365 Miskolcz 29 Julij 1742

Dicsértessék az Úr Jesus Xtus

Méltóságos Campimarschal Generális érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus Uram!

Immineálván Boldogságos Szűz Szent Anyánk, nagy Aszszonyunk dicsőséges mennyben vitelinek napja, itt való Templomunk telyes Búcsúval való szent Ünnepe napja, a mikorra az Úr Isten eő Szentfelsége ingyen való szent kegyelme s meg foghatatlan kegyes jóvolta, soha mi tőlünk eleget nem hirdethető csudálatos gondviselése, szent segedelme által, áldassék drágalátos Szent Neve mennyen és földön örökké érette, az Templomnak belső épületi s csinossága, az pavimentumán kívül [a kire is most faragják a köveket], el készül. Azért szívesen Excellenciádot s nagy alázatossággal, mint érdemünk felett kiváltképen való sz. Szerzetünk patronusát invitályuk s kérjük, hogy szo-

kott aitatossága s buzgósága szerint méltóságos praesentiájával azon Szent Devotiót condecorálni s Szent Búcsúkban részesülni sokak jó példaadására méltóztassék. Károlyból másfélnapi úttya Excellentiádnak, estvére tulajdonban száll; másnap, Isten eő Szentfelsége azt engedvén érnünk, óhajtva, szívesen, nagy örömmel láttyuk és revereálni [1] kívánjuk. Nagy reménséggel, ha az Úr Isten eő Szentfelsége annyira való egésségit Szent Irgalmasságából engedte, el várjuk. Nem tudom, az méltóságos iffiú Úr Generális eő Excellentiája hol legyen; úgy értettem, hogy Egerben volt. Innen, gondolom, talám fel fogott menni, külömben eő Excellentiát is invitáltatni kévántam volna. *Méltóságos Baktai, kiváltképen való nagy jó patronánkot inkább édes Anyánkot minden üdvösséges jók szíves kévánása után alázatoson kérem Excellentiádtól, el ne maradgyon. Örök emlékezetű Istenben boldogul kimúlt édes Anynya példája indíccsa, aki ezen Szentnapra Újhelyben is nem sajnált el menni.*

Azomban édes méltóságos Campimarschal, érdemem felett kiváltképen való régi bizadalmas Patronus Uram, *immár az Úr Istennek Szent Áldásából, áldassék drága szent neve örökké érette, az Convent épületihez is hozzá kezdettünk, de vecturával* [2] *nem győzzük, mert drágáért horgyák az materialekot* [3]. Pénzbeli alamisnát igen szűkön kapunk, hacsak magunk alkalmatosságával nem hordatjuk; az ökreinkből kifogytunk, ezen a földön ritka a Patronus, akitől kérhessünk. Azért jóllehet nem örömest sokkal kévánnám Excellentiádot terhelni, mind azáltal *az szemérmet nem tudó nagy szükség kénszerít, hogy kegyes Patrociniumát alázatoson implorályuk*, kérvén, hogy amint az Templomunk épületire két vagy három rendben is segélteni, úgy ebben is kegyesen succurrálni [4] méltóztassék. Ha Tarczalyon vagy Poroszlón lehetne: ha nem Károlyban érettek küldeni kévánunk, mert nem tudgyuk magunkot miként segélteni, nem lévén közel olly catholicus faluk, akik Istenért valamivel segéltetnének. Meg fizeti az Úr Isten eő Szentfelsége

ezer annyival Excellentiádnak s méltóságos maradékinak. Mi is méltatlan imácságunkkal meg hálálni kévánjuk, amint is maradok

Excellentiádnak holtig való örökös
méltatlan Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

A Nagyboldogasszony napi búcsúra hívja Károlyi Sándorékat; 1742 júliusában a templom belseje és berendezése, kivéve a padozatot, már kész volt. Ugyanakkorra bizalommal várja özv. Haller Gáborné Károlyi Klárát is.

Jelenti egyben, hogy a miskolci konvent építése megkezdődött, «a szemérmet nem tudó nagy szükségben» további támogatását kérve páratlan jótevőjének.

A mástól írott «P. Didaczi...» keltezés pontos jelzése a belső keletnek.

---

[1] tisztelni [2] fuvarral [3] anyagot [4] segítségére sietni.

191.

38367 1742 decz 21.
L. J. X.

Excellentissime ac Illme Domine Supreme Comes et Campi Marschalle Gralis Dne Dne et Patrone mihi Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten eő Sz. Felsége az immineáló karácsonyi Sz. napokat, kívánt jó egésségben érni, lelki s testi Sz. áldásinak el nyerésével, több következendők el érésével, Sz. Kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes Szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, az Anyaszentegyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk örömére, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény Szerzetesek szerencséjére, tellyes contentumával ünnepelni; az ó esztendőnek hátra maradott napjait Isten Sz. akarattyának tellyesítésével,

üdvösséges jóknak végben vitelével votuma szerént végezni, az Újat szerencsésen kezdeni, minden részeivel s több utánna valókkal együtt Istennek Sz. tetczésével boldogul el tölteni engedgye eő Sz. Felsége, és az élet után az örök dicsőségben részessé tegye, szívessen kívánom s méltatlan imácságimmal az véghetetlen irgalmasságú Isten eő Sz. Felségét azon kérni el nem mulatom.

Amint is me et Sacrum Ordinem benignissimis Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae
Miskolczini Dic 21 Xbris 1742

perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

E karácsony-újévi levelet sűrű sorokban más írta le, Kelemen Didák a nevével hitelesítette.

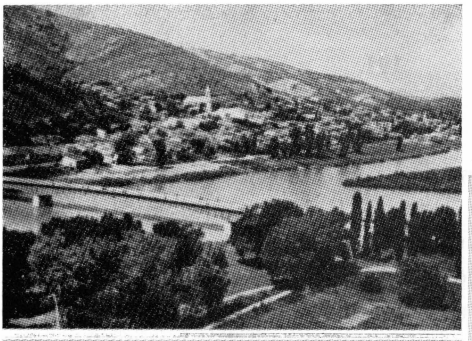

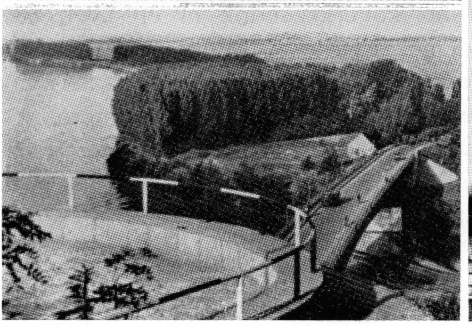

Tokaj, a Tisza és Bodrog partjáról, a plébánia képével.

1743.

3 levél (192-194)

192.

38368 Didaczi Kelemen 2 Apr 1743
L. J. X.

Excellentissime ac Illme Domine Generalis Marschalle, Dne Dne et Patrone mihi Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten az Sz. böjti napok üdvösséges eltelése után az Örvendetes Allelujját kívánt jó egésségben lelki s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésben örvendeni meg engedgye, úgy az Húsvéti áldott jeles napokra is szerencsésen által vezérellye, szívesen kívánom és óhajtom. Hogy több számos esztendőkben is az Úr Istennek Sz. tetzésével, mennyei Sz. áldásinak elvételével, Sz. kegyelme által sok érdemek gyűjtésével, Istenes szándékinak tellyesítésével, Isten Sz. Nevének dicsőítésére, az Anya Sz. Egyház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk örömére, nékünk kiváltképpen, úgy több szegény szerzetesek szerencséjére ülleni engedgye, s végre a mennyei dicsőült Szentek seregében az örökké tartandó örvendetes Allelujának víg éneklésére segéllye, szívessen kívánom, és méltatlan imádságimmal eő Sz. Felségét azon kérni el nem mulatom.

Örömest kívántam volna édes M. jó, érdemem felett kivált képpen való kedves Patronus Uram Excellentiádnak és M. Gróffi Úri Házának még az el múlt őszi időnek alkalmatosságával személlyem szerént udvarolnom, a mint hogy el is készültem volt, *de beteg ágyban esvén az egész telet többire fekűvéssel töltöttem /: Isten tudgya ugyan, ez után hogy lészen*

dolgom :/ és noha ugyan mostanában Istennek hálá jobbacskán érzem magamat, de az házambul is ki nem mehetvén, mind eddig nyavalyáim miatt nem érkezhettem, hogy Excellentiádnak, érdemem felett való kedves Patronus Uramnak, együgyű személyemben udvarolhattam volna, *semmi úttal, móddal egésségemnek változása miatt nem érkezhetvén. Noha még életemben ha csak egyszer is az Úr Isten engedelmébül szívesen kívántam volna Excellentiádat látni, de ha az Úr Isten annyira segélt és meg gyógyít, el nem mulatom.* Jól jut eszemben az is, édes M. kedves Patronus Uram, hogy Excellentiád Istenes buzgóságábul két rendbéli betegségemben méltóztatott volt az orvosokot ki fizetni, úgy hogy az szegény Residentiának semmit nem kelletett hozzá adni, de mostanában nem merészelvén Excellentiádnak terhére lenni, írtam M. Andrási Uram Eő kegyelmének ez iránt való succursusáért[1] s Istenes segéltségül való léteért /: kinek Isten eő Sz. Felségétül testi s lelki jókat s hosszú életet kívánok, és örvendek előmenetelén s promotióján[2] :/, de mind eddig is semmi választ nem vehettem. Reménlem azért, hogy a Páter, amelyre bíztam az levelet, oda nem adhatta, hallván az M. Úrnak Arad táján való létét. *Mert írta is a Páter, míg vissza nem jő Szegedre? a levelet megtartóztatja, hogy maga kézben adhassa*[3]. És gondolom, hogy ha méltatlan levelemet veheti, kívánatos válaszomot méltóztatik küldeni.

His me et Sacrum Ordinem benignissimis et expertis Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo
Ejusdem Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae
Miskolczini, die 2da Aprilis 1743.

Méltatlan alázatos Szolgája
örökös érdemetlen együgyű Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

A levélmásoló írta a boríték rövid latin címét, egyszersmind a tollbamondott levelet, amit Didák atya nevével látott el. — Kereken egy évvel a halála, 1744.

április 28-a, előtt kelt a levél, így nem valószínű, hogy nagylelkű pártfogójával még találkozott, mert Károlyi Sándor 1743. szept. 8-án elhunyt.

[1] segítségéért [2] előléptetésén [3] a mondat Kelemen Didák saját kezű közbeszúrása.

193.

38369 Patris Kelemen 16 9bris 1743.
1743. nov. 16.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime Domine, Dne Generalis, Dne nobis Patrone Gratiosissime!

Homagiali praemissa obligatione[1]. *Tertia novembris datált*[2] *kegyelmes leveléből értettem Excellentiádnak, hogy még nem volt meg határozva és determinálva néhai nagy emlékezetű Gnlis ő Exlnak temetése napja, de reméllem, hogy Exád eddig bölcsen el rendelte és praefigálta, melyről hogy gyükeresebben foghatnék a lelki munkához, Exlnak kegyelmes válaszát várnám.*

Azonban Édes mltgos Gnlis kegyelmes Patronus Urunk, nem kívánnám kivált ily szomorú állapotban aggraválni[3], de mivel Üdvözült Mgos Gnlis ő Exját néhai Mltgos Attya Exlnak, nékünk kegyelmes Fő Patronus Urunk, tudván Miskolczi Residentiánknak szegénységét, holmi babéli istenes alamisnával esztendőnként méltóztatott patrocinálni, Exlnál is nem kisseb Gratiáját tapasztalván, *én is Viribus enervatus*[4] *lévén, gyarló bűnös életemet kevés borral gyámolítgatom, melyben ha meg fogyatkozom éppen ártalmamra vagyon, a mint tavaly is a mián indult súllyos nyavalám; az üdön is indulni kezdett vala, ha csak az Úr Isten gyomor melegítőt nem rendel vala.* Kihez képest a szégyent nem tudó azon szükségtől kénszeríttetvén alázatoson lábaihoz borulok Exnak Mlgos Gnlis Kegyelmes Patronus Urunknak, hogy ha ollyas borai maradtak volna a Hegy Allyán Exnak, amellyen a lengyelek nem igen

Károlyi Sándor címere.

Részlet a kaplonyi templom kriptájából: az 1743. *szept.* 8*-án elhúnyt Károlyi Sándor érckoporsója, bronzlapra festett arcképével (szerző felvételei).*

kapnának, méltóztatnék az ollyan ó borokból segéleni szokott buzgósága szerént Exlád. szegény Residentiánkot.

Mi is, hogy Isten Exlád Mlgos Úri házát virágoztassa, tőlünk ki telhető módon Istent imádni el nem mulatunk. Quibus dum me, et pauperculam Residentiam Expertis Favoribus, et Gratiis enixissime racommendo, permaneo

Ejusdem Exllmae Dnis Vrae

Miskolczini 16 9bris 1743

perpetuo devinctissimus veteranus Servus
et indignus Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A boríték tetején csak egy rövid latin jegyzet Kelemen Didák nevével és a levél keletjével.

A levél már Károlyi Ferencnek, Sándor fiának szól, atyja halála után jó két hónappal. Szokásosan címzett boríték nincs a levélhez.

Didák atya «lelki munkája» a gyászbeszéd elkészítése. Betegsége súlyos gyomor- és bélbántalom volt, ami néhány hónapon belül sírba is vitte.

---

[1] előrebocsátott tisztelő lekötelezettséggel [2] november harmadikán kelt [3] terhelni [4] erőben megcsökkent.

194.

38370 Miskolcz 9 Xbris 1743

Illmo Dno Dno Comiti Francisco Károlyi de Nagy Károly Inclyti Comitatus Szathmariensis Perpetuo Supremo Comiti Dno et Patrono Gratiosissimo Colendmo
P Onod, Tokay, Szatthmar, Karoly

Laudetur Jesus Xtus

Illme Dne Comes Dne et Patrone Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó Patronus édes Méltóságos Gróff fő Ispány Uram, akarám Ngdnak jelenteni, hogy még a Páter Foelix vissza nem érkezék, s elmenetele után az elmúlt napokban az Méltóságos Generális Kegyes Patronus urunknak méltóságos kedves levelit alázatosan vettem, s amint az el múlt esztendőkben szokott kegyes patrociniumából méltóztatott vala a mi szegénységünknek bizonyos számú borokkal Tarczalról succurrálni, most is folyamodtam eő Excellentiájához, amint is méltóságos kedves válaszát méltóságos Gróff Uramnak Ngd alázatoson accludálom. Ha ollyan borok tanáltatnának, melyeket a Lengyelnek nem lehet el adni, mint néha tanálkoznak, méltóztassék kegyesen patrocinálni. *Úgy teczik, hogy ju-*

hokot is tart ott eő Excellentiája. Minthogy, édes méltóságos Gróff Uram, semmi oeconomiánk[1] *nincsen, mindenért pénzt kell adni, péntek böjt napokon cselédnek, munkásnak felestekömre*[2]*, erdőre vagy máshova megyen a cseléd, pénzen kell túrót venni, csak ez is sokra megyen. Azért ha ollyan Brenza*[3] *volna Tarczalyon bővön? abbul is valamelyet juttatni.*

Mely kegyes patrociniumát Ngdnak méltatlan imácságinkkal meg hálálni kíványuk, amint is maradok

Alázatos Istent imádó
Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák

Ps: Szerzetesi alázatossággal méltóságos Gróffné kiváltképen való bizadalmas patronánkat minden üdvösséges jók szíves kévánsága után köszöntöm.

Kelemen Didák saját kezével írt, nagyon jól olvasható levél.

---

[1] gazdálkodásunk [2] a Frűhstück, reggeli, népies fordítása
[3] erős túró (juhtúró)

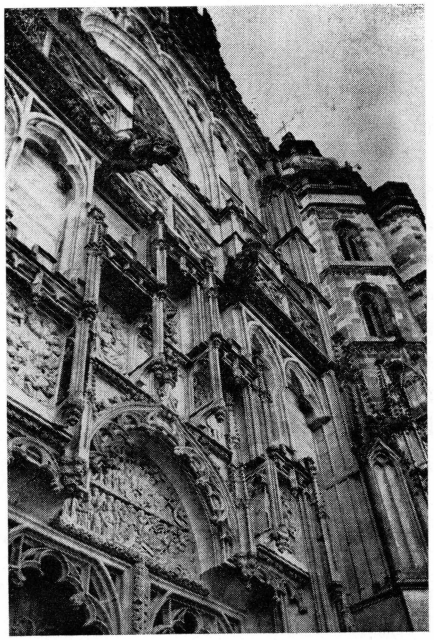

A kassai dóm oldalnézete. – Kassán nyomtatták ki Kelemen Didák legtöbb munkáját.

Pontos keltezés nélkül

7 levél (195-201)

195.

38371

Méltóságos Generális nékem érdemem felett kiváltképen való bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uram!

Hogy az Úr Isten a következendő karácsoni Sz. Ünnepeket kévánt fris jó egészségben, lelki testi vigasztalásokkal s minden üdvösséges jók el nyerésivel meg érni s el tölteni s több sok számos esztendőkben is szerencsésen votuma szerint való minden dolgainak előmenetelivel ünnepleni Méltóságos Úri Házával együtt engedgye, szívesen kévánom; és ő Sz. Felségit ezért hozzám tartozandókkal együtt naponként kérni s imádni el nem mulatom.

A méltóságos úrfi 15 praesentis[1] későn estve érkezett ide a városra. Másnap, mikor meg tudtam, udvaroltam eő Ngnak, jött volt hozzám is, de minthogy sietett, nem sokat mulata: nagy praepost uram akkor Gyöngyösön vala. *Azért mind a két iffiacska eddig nálunk vagyon, ma várják eő ngát, mihent érkezik? szólok mingyárt eő Ngával s Imrét*[2] *praesentálni fogom. Difficultályák*[3] *ugyan látom, azért hogy tele vagyon immár a Seminárium, mindazátal Isten méltóságos Gróff pispök Uram eő Ngát haza hozván, tanál módot benne s ha most bé nem veszik? addig el lehet nálunk.* Ma kezdettek iskolában járni. Én választ vévék Bécsből, hogy a miért fel akartam menni, most nincs ideje. Azért innen vissza fordulván, szóval, Isten azt adván érnem, akarom ez új esztendőt apprecálni[4] Excellentiádnak, alázatoson recommendálván addig is magamot s Sz. Szerzetünköt Excellentiád szokott Atyai

kegyes Grátiájában s érdemem felett kiváltképen való igen bizadalmas nagy jó kegyelmes Patronus Uramnak maradok Excellentiádnak
Eger 16 Xbris

Alázatos Istent imádó méltatlan
kissebik Szolgája s Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Nincs meg a keltezés éve, csak hónapja és napja: december 16.

---

[1] folyó hó 15-én [2] a levél szélén más írással ez áll: « Csáky Imre, Krisztina öccse » [3] nehézséget támasztanak [4] köszönteni.

196.

38371[a] Valószínű 1734, midőn az ezredet állítá fel.

Laudetur Jesus Xtus

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Fundator et Prone Gratiosissime Colendme!

Excellentiád méltóságos kedves levelit szerzetesi alázatossággal vettem. Nem két ezerrel, hanem amennyire szüksége volna Excellentiádnak, annyival örömest kívánnám segélteni; *de édes Méltóságos Glis, érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uram, se ennek a Residentiának, se a Provinciának /: az én tudtomra :/ nincsen csak ezer forintja is, az melyet elocálhatna*[1]. Az Fráter talám az Pexa uram Fundatiójáról[2] hallott valamit, de nem tudgya miben vagyon. Való az, hogy azon kívül, amit bizonyos Conventeinkre[3] hagyott, egy nehány ezerre fel megyen, melyet a Szent Szerzet szabados dispositiójában[4] hagyott; de ehez éltiben nem nyúlhatunk; azonban jószágból áll, nem kész pénz. Való,

hogy el lehet azután adni; s mivel az felséges Cancellária azt kévánja, hogy Fundatiót mutassunk s vagy Bicsára remélhetünk megint consensust, ezt gondoltuk, hogy arra fordítyuk. Erről vett talám az Fráterünk emlékezetet s nem tudta meg magyarázni. Mivel azért ebben nem lehet szolgálnunk, alázatoson Excellentiádot követem és érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak maradok
Excellentiádnak

alázatos Isten imádó Káplánya
Kelemen Didák

Ps: Most, Istennek hálá, itten igen jó üdőt adott az Úr Isten eő Szentfelsége a szőlőre s a vetésre is, mert egyczer mászor szép esők vadnak. Dicsőség Istennek, jó borokot reménlenek minden felé az emberek; az tavalyi borokot talám csak nekünk hadgyák a Lengyelek. Ha efféle Tarczalyon bővöcskén volna? méltóztatnék Excellentiád egy summássocskát [5] küldeni.

Az OL 38371 - 38372. sz. levél között található Kelemen-levélnek a fenti 38371[a] önkényes számot adjuk, könnyebb utalhatóság céljából. A levél eleji megjegyzés mástól származik.

---

[1] kiadhatna [2] alapítványáról [3] rendházainkra [4] szabad rendelkezésére [5] kis mennyiséget.

197.

38372

Excellentissime ac Illme Domine Supreme Comes et Generalis, Dne Patrone Gratiosissime Colendissime!

Hogy az Úr Isten a Szent böjti napok üdvösséges el telése után az Örvendetes Alleluját, kívánt jó egésségben lelki s testi tellyes örömmel szentelni, víg éneklésében örvendezni meg engedte: úgy az Húsvéti áldott jeles napokra is

szerencséssen által vezérlette: kívánom hogy több számos esztendőkben is az Úr Istennek Szent tetszésével, mennyei Szent áldásinak el vételével, Szent Kegyelme által Szent Nevének dicsőítésére, az Anya szent Egy ház terjedésére, Hazánk s Nemzetünk örömire, Nekünk kiváltképpen, úgy több Szegény Szerzetesek szerencséjére ülleni[1] engedgye s végre a Mennyei dicsőült Szentek Seregében az örökké tartandó örvendetes Allelujának víg éneklésére segéllye, szívessen kívánom, és méltatlan imádságimmal eő Szent Felségét azon kérni el nem mulatom.

A mint is me et Sacrum Ordinem clementissimis Gratijs et Favoribus humillime Commendans permaneo
Excellentissimae ac Illmae Dnationis Vrae

perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Húsvéti üdvözlő levél, amelyet nem sajátkezűleg írt meg Kelemen Didák, de nevével látott el. A levél 2. oldalán fent e jelzet: « P. Kelemen emanatae ».

---

[1] megülni, megünnepelni.

198.

38373

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Cavalleriae Gli ejusdemque Intimo actuali Consiliario Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno Clementissimo et Prono Gratiosissimo Colendissimo
KAROLY

Miskolc: Hősök tere, a Kelemen Didák alapította templommal és iskolával

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Clementissime Patrone et Fundator Gratiosissime Colendme!

Minthogy édes méltóságos Glis Uram, *dicsősséges Seraphicus Szent Ferencz Atyánk napja immineál*[1] /: úgy is régtől fogvást óhajtva várt méltóságos kedves Praesentiájához nem volt szerencsénk :/ a mint is 4 8bris[2] fog esni; kire való nézve alázatoson kérem Excellentiádot, hogy akkori devotiónkra[3] méltóztassék magát meg alázni, s méltóságos kedves Úri praesentiájával condecorálni[4], s minket érdemetlen kissebik alázatos Káplányit consolálni[5].

Mely Istenért való fáradozását s másoknak mutatandó szép példa adását eő Szentfelsége meg jutalmaztatja. Mi is Excellentiádért s méltóságos úri Házáért való imátkozásunktól meg nem szűnünk, amint is szerencsés kedves érkezésit szívesen várjuk. S addig is me ac seraphicum Ordinem consuetis benignis gratiis Excellentissimae ac Illmae Dnis vestrae humillime Commendans emorior.

Excellentissimae ac Illmae Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

Teljes egészében Kelemen Didák írása.

---

[1] közeledik(tehát egy szeptemberi levélről lehet szó) [2] október 4-ére [3] istentiszteletünkre, ünnepünkre [4] jelenlétével megtisztelni [5] megörvendeztetni.

199.

38374

Dicsértessék az Úr Jesus Xtus

Az Excellentiád méltóságos kedves leveliben szokott aitatos indulatyából accludált *két aranyat az imácságos könyvecskére,* úgy az méltóságos Gróffné érdemem felett való nagy

jó Patronánk, akit szerzetesi nagy alázatossággal minden üdvösséges jóknak szíves kévánásával köszöntök, Kegyes Gratiájából küldött s méltóságos leveliben accludált *más két aranyakat nagy alázatos köszönettel el vettem.* Az Úr Isten eő Szentfelsége ezer annyi Szent Áldásival s mennyei örök boldogsággal jutalmaztassa meg s mind Excellentiádnak mind eő Ngoknak követem alázatoson, hogy *most nem írhattam eő Ngnak, mert nagy erőtlenséggel vagyok.* Tovább is Excellentiádnak kegyes Patrociniumában magamat s szegény residentiánkot ajálván maradok

Alázatos méltatlan kissebbik régi igaz
hív Szolgája, szerzetes Káplánya
Fr Kelemen Didák mp

Az említett imakönyv mikor jelenhetett meg, semmi adat nem árulja el, hacsak nem akkortájt, amikor P. Kelemen « nagy erőtlenséggel volt », vagyis 1734-ben vagy 1743-ban.

A rövid levél Kelemen atya írása, boríték nélkül.

200.

38375 Bathor Die 14 Applis

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Alexandro Károlyi de Nagy Károly Ssmae Cae Raeque Mattis Generali Campi Marschalli Colon. Tenenti Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Patrono Gratiosissimo Colendissimo

P Budam Posonij:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone et Fundator Gratiosissime Colendissime!

Alázatoson édes méltóságos Generális Uram, akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy Páduából ott való páterünknek levelit vettem, melyben írja, hogy az Úr Protonotárius

Szluha Ferencz Uram jurátussának, aki talám expeditor fog lenni, Gyurcsányi Imre Uramnak consignált[1] volna *dicsőséges Páduai Szent Antal két képit, kit ottan Páduában ex vera effigie*[2] *irattunk ad sacram lingvam*[3], attacte,[4] kérem alázatoson Excellentiádot, méltóztasson kezéhez vétetni, és alá küldeni, hogy Szent Antal napig rámában vétethessük s el készíthessük.

Az Iskolák is, Istennek hálá, szaporodnak, de immár szoros a helyünk. Ha pedig vagy a Felséges Comissió alkalmatosságával, vagy néhai méltóságos Aspermont úr successorinak plenipotentiariussa[5] által Excellentiád kegyes patrociniumából két vagy három fundust nem nyerhetünk, semmi képen nem terjeszkedhetünk. Mert bátor pénzönk volna is /: akár honnan jött embernek, ámbár czígány legyen is, szabad az adás vévés, csak nékünk vagyon meg tilva :/, nem vehetünk. Ezen accludált levelecskével is kénszeríttetém Excellentiádot búsítani, mert Progyászi uram titulusát, se pedig stabilis lakását nem tudom. Azért kérem alázatoson Excellentiádot, intituláltatni és meg küldetni méltóztasson. Jól esnék most, ha meg adná! A Tatár Gyermekeket még el nem hozák.

Többekkel Excellentiádot terhelni nem akarván, his me Residentiamque ulteriori clementi Gratiae humillime commendans permaneo

Excellentissimae ac Illmae
Dnis Vestrae

Perpetuo devinctissimus infimus
Servus et Capellanus
Fr Didacus Kelemen mp

A levélnek nincs keltezési éve, de egy-két lényeges körülmény arra enged következtetni, hogy az 1720-as évek elejéről származik; ugyanis 1721-ben, Kelemen Didák nyírbátori házfőnöksége első esztendejében nagyszabásúan megünnepelték Páduai Szent Antal napját;

Kelemen Didák alkalmi beszédét 1721-ben ki is nyomtatták a kassai akadémia betűivel. Természetes igényként Páduából igyekeztek jó képeket kapni a csodatevő szentről, akiről éppen e levélben történik említés akkora tisztelettel. — A másik tény, hogy akkor « az iskolák is, Istennek hála, szaporodtak ».

E levélhez utóirat is csatlakozik, ugyancsak Kelemen Didák írásával: « Ps. A kőmívessel a Sanctuarium boltya egész restauratiója, vakolása, első frontispicium felrakásáért alkudtunk meg háromszáz forintokban, de se napszámosokot, se pedig enni nem adunk ».

A levél még a miskolci letelepedés előtt íródott, tehát az 1720-as évek közepén. -Benne Kelemen atya Nagybányát ismételten Károlyi Sándor jóindulatába ajánlja, hogy szüntesse meg a templom tömlöcként használását. — A csengeri plébánia létesítését célzó állhatatos kérése külön is nagy fontosságú levéllé teszi az írást.

---

[1] átadott [2] az eredeti arcképről [3] « a szent nyelvhez »
[4] érintve [5] utódainak teljes hatalmú megbizottja.

201.

38376.

Excellentissimo ac Illmo Dno Dno Comiti Alexandro Károlyi de Nagy Károly Smae Cae Raeque Mattis Intimo Consiliario et Cavalleriae Generali Inclyti Comitatus Szatthmariensis perpetuo Supremo Comiti etc. Dno et Prono Gratiosissimo Colendmo

KAROLY:

Excellentissime ac Illme Dne Comes Glis Dne Patrone ac Fundator Gratiosissime Colendme!

Alázatoson érdemem felett való bizadalmas nagy jó Patronus Uramnak akarám Excellentiádnak jelenteni, hogy

mivel *T. Páter Provinciális Atyánk mostan az immineáló Capitulumunk*[1] *előtt Sz. Visitatioban*[2] *foglalatos, Orsováról reménlem az napokban Erdélyben indult.* Azért nekem méltóztatott parancsolni, hogy méltóságos dioecesanus Egri praelátus[3] urunk eő excellentiája udvarlására mennyek és *ha az Úr Isten eő Szentfelsége ingyen való Szent Kegyelme s véghetetlen szent irgalmasságából az Szent Szerzetet Miskolczon introducálni*[4] *kévánná eő Excellentiája, jelen legyek. Kire való nézve Istennek Szent segedelméből ezen órában indulok,* azért felette igen bánom, hogy Excellentiád óhajtva várt le jövetelihez nem lehet szerencsém. Reménlem mindazátal, míg ide alá fog Excellentiád mulatni[5], Isten eő Szentfelsége élctben meg tartana, vissza jöhetek és alázatoson szóval Excellentiádot köszönthetem.

Addig is kévánom, hogy az örvendetes Alleluját s immineáló áldott Húsvéti Szent napokot szerencsésen érhesse s kívánt jó egésségben lelki testi vigasztalásokkal, Isten Szent Áldásinak el nyerésivel, Szent kegyelme által sok érdemek gyűjtésivel, Szent akaratyának mindenekben tellyesítésivel, Istenes szándékinak végben vitelivel, parancsolatinak betöltésével több következendő esztendőkben ünnepelhesse s tellyes contentuma szerint méltóságos Úri Házával együtt szentelhesse s végre az mennyei dicsőségben az Szentek társaságában az örökké való örvendetes víg Allelujának éneklésire Isten eő Szentfelsége segéllye.

Az nagybányai dolgot tovább is alázatoson Excellentiád ájtatos buzgóságában recommendálom, csak érthessék meg jól, hogy az Úr Isten eő Szentfelsége maga dicsőségire épített Házát nem engedi, hogy éppen eltöröltessék, és ha azon ország eleiben, avagy eő felsége eleiben megyen is, nagy böcstelenségekre esik, mert ha magok Templomának fordították volna, még is tűrhetőbb volna; de úgy profanálni, törvényes háznak, latrok temleczinek tenni, minemű, Isten ellen való dolog s ha commissionaliter[6] *kell resignálniok*[7]*, az Templom clenodiumját is praetendálhatjuk*[8].

Ezeknél hathatósbb ratiók is vadnak Excellentiádnál, azért evvel nem terhelem, hanem hogy az Csengeri, Istennek szent Kegyelme által fel állítandó plébánia iránt valamely rendelést tenni méltóztassék, hogy az Istennek dicsősége s lelkek épületivel annál hamarab terjedhetne.

His me et Sacrum Ordinem ulterioribus benignis Gratijs et favoribus humillime commendans maneo
Excellentissimae ac Illmae Dnis V.

perpetuo devinctissimus Servus
Fr. D. Kelemen

---

[1] közeledő káptalanunk, nagygyűlésünk [2] szent, hivatalos látogatásban [3] egri megyés püspök [4] bevezetni, letelepíteni [5] tartózkodni [6] bizottság előtt [7] átadniok [8] felszerelését is követelhetjük.

Nagybánya (Baia Mare): a minorita templom Sz. Ferenc oltára; a freskó: Sz. Ferenc beszél a madarakhoz (szerző felvétele).

In omnibus prompta et absoluta subjectio decretis Urbani VIII Papae et dispositionibus S. R. Ecclesiae promittitur et dictis fides humana praestanda.

KÉPJEGYZÈK

	oldal
Eger, a régi és új minorita templom helyszínrajzával	2
Pozsony (Bratislava) egykori látképe	3
Nagybánya városának és közvetlen környékének térképe	7
Nagybánya létképe madártávlatból, a város címerével	15
A Kereszthegy és Virághegy téli képe	16
P. Kelemen Didák levélcímzése	18
Nagybánya: a Sz. Miklós minorita templom belseje	20
Nándorfehérvár látképe régi rajzon	28
Nagykároly: a piarista plébániai templom	35
P. Kelemen Didák levele	36
Eperjes helyszínrajza	46
« A pogányoktól keserves rabságra vitetett Keresztyén Atyánkfiai... »	48
A Bódi tó	62
Kaplony: a ferencrendi templom és Károlyi-kripta	69
Erdődi vár	79
Özv. Haller Gáborné Károlyi Klára	84
A nyírbátori Porciunkulai templom és kolostor részlete	88
Nyírbátor: a Porciunkulai templom főoltára	93
Régi Károlyi vár	102
A nyírbátori róm. kat. plébániai templom	109
Károlyi Sándor, Kelemen Didák leveleinek címzettje	113
Lugos városképe	127
A Károlyi nemzetség (olajfestmény a nagykárolyi piarista templomban)	138
A kolozsvári v. minorita templomok	140

Miskolc látképe (XVIII. századi rajz) 159
Szeged látképe a Tiszával 166
« Kiváltságos Tiszatokaj város czímere 1707-ből » 188
Vándor igehirdető (Klembala Géza rajza, Budapest) 196
Szeged: a Kelemen Didáknak köszönhető felsővárosi plébánia 198
« Búza Fejek », P. Kelemen Didák prédikációs kötetének címlapja 1729-ből 206
Minorita ferencrendi címer és öltözék 218
A Kelemen Didák lakta miskolci kolostorrészlet 231
Buda és Pest (rajz a Magyar Történelmi Képcsarnokból) 238
Tokaj látképe (rajz Béres Béla tokaji plébános gyűjteményéből) 251
Háromszéki székely arcél (néhai Lublóváry G. felvétele) 261
« Kelemen Didák, a Tiszahát Apostola » (olajfestmény a nyírbátori róm. kat. plébánián) 264
A miskolci Nagyboldogasszony templom főoltára 285
Pozsony: a ferencesek templomának utcája 296
Nyírbátor: a Kelemen Didák tervezte Passió-oltár 303
Kelemen Didák szeretett szegényei között (Petik Paula rajza) 318
A baktai-baktalórántházi plébánia 326
Arad: városközpont a minorita templommal 332
Tokaj a Tisza és Bodrog partjáról, a plébánia képével 350
Károlyi Sándor címere (a nagykárolyi róm. kat. plébánián) és érckoporsója a kaplonyi kriptában 354
A kassai dóm oldalnézete 356
Miskolc: Hősök tere, a Kelemen Didák alapította templommal és iskolával 361
Nagybánya: Sz. Ferenc oltár és kép a minorita templomban 367

TARTALOMJEGYZÈK

évfolyam

1714. 1 levél (1) 1

1715. 7 levél (2-8) 4

1716. 6 levél (9-14) 17

1717. 9 levél (15-23) 27
aradi levelei a nándorfehérvári harcokról (15-16) 27-29

1718. 12 levél (24-35) 43
közbenjáró levél a rabságba hurcoltakért (26) 47

1719. 14 levél (36-49) 63
a «húsvéti levél» (36) 63
a « disciplináris levél » (39) 71
székely származására utaló levele (43) 81
a « kérő levél » (49) 92

1720. 11 levél (50-60) 94
a « házassági levél » (52) 96

1721. 5 levél (61-65) 114

1722. 6 levél (66-71) 124

1723. 3 levél (72-74) 133

1724. 7 levél (75-81) 139
a minoriták kolozsvári letelepedéséről (75) 139
a « Kis Cathaekismusról » (76-77) 143-144
« Második Halotti Praedicatio » - járól Károlyi Sándorné Barkóczi Krisztina felett (80-81) 149-151

1725. 4 levél (82-85) 154
« Miskolc szeretetének » levele (84) 158

1726. **11 levél (86-96)** 165
hálalevele «Piarista Atyáinknak» (86) 165

1727. **9 levél (97-105)** 183

1728. **8 levél + 1 levéltöredék (106-114)** 197
levele a «Búza Fejekről» (110) 204
Károlyi Sándornak «a szent Házasságot» javasló levele (112) 208

1729. **4 levél (115-118)** 214
Pázmány Péter műveit kérő levele (117) 219

1730. **4 levél (119-122)** 225

1731. **8 levél (123-130)** 232
a «penitenciális levél» (128) 239

1732. **5 levél (131-135)** 245
a «Lelki Örömről» szóló levele (132) 247

1733. **4 levél (136-139)** 254
levelei Krucsai Márton feletti gyászbeszédéről (137-138) 255-259

1734. **5 levél (140-144)** 262

1735. **5 levél (145-149)** 270

1736. **6 levél (150-155)** 277
levele Csáky Krisztina temetési beszédéről (152) 280

1737. **5 levél (156-160)** 288
levél az Isten akaratán való megnyugvásról (159) 293

1738. **8 levél (161-168)** 297
levél «az Bátori új Cálváriáról» (165) 301
«lelkipásztori levél» (166) 305

1739. **7 levél + 1 keltezés nélkül (169-176)** 311
levél «mennyben dicsőségesen felvitetett Sz. Asszonyunk Templomának építéséről» (173) 320

1740. **4 levél (177-180)** 327
«békítő levél» (177) 327
«Pázmány drága munkáját» kérő levele (180) 331

1741. 7 levél (181-187) 333
üdvözlő levél Károlyi Sándor előléptetésekor (182) 334

1742. 4 levél (188-191) 345
hívó levél a miskolci Nagyboldogasszony templom búcsújára (190) 347

1743. 3 levél (192-194) 351

Pontos keltezés nélkül 7 levél (195-201) 357
meghívó levél «dicsőséges Seraphicus Szent Ferenc Atyánk napjára (198) 360